

**บทสรุปแนวนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม
การค้าและบริการ**

บทสรุปแนวนโยบาย

การพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และบริการ

โดย

ณรงค์ชัย อัครเศรณี

และ

คณะวิจัย

งานศึกษาวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรม และการค้า
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

บทสรุปผลการศึกษาวิจัยเล่มนี้ ได้มาจากผลงานวิจัยโครงการดังต่อไปนี้

ผู้อำนวยการโครงการ : ดร. เปรงค์ชัย อัครเศรณี

โครงการ 1 : การศึกษาอุตสาหกรรมรายสาขาและการกระจาย
อุตสาหกรรม ไปสู่ต่างจังหวัด

ผู้วิจัย : ดร. ัญญาพงศ์ ทองภักดี
ดร. ราเชนทร์ ชินทยารังสรรค์
ดร. วิศาล บุปผเวส
ดร. โบลือศักดิ์ ปุสสะรังษี
ดร. ธรรมณู พงษ์ศรีกูร

ผู้ช่วยวิจัย : นางสาวนพวรรณ ชลวีระวงศ์
นางสาววนิดา เกาว์ทิพย์
นายมนเทียร เหลืองเดชาอนุรักษ์

โครงการ 2 : การพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของประเทศไทย

ผู้วิจัย : ดร. สุทธิรักษ์ จิราภิวัดณ์
ดร. ธนศักดิ์ วนาวิศาล

ผู้ช่วยวิจัย : นางรสดา เวชฎาพันธ์
นายธีรพล ผูกเพชร
นายสุรพล เหลี่ยมสูงเนิน
นางสาวณัฐริยา ก้อนเทียน

- โครงการ 3 : แนวทางปรับปรุงเครื่องมือกลไกของรัฐ เพื่อการพัฒนา
อุตสาหกรรมและการค้า
- ผู้วิจัย : ดร. ไพบูลย์ วิบูลย์ดีกุล
ดร. จงรัก ธรรมายทรง
ดร. จีรศักดิ์ พงศ์นิยมจิตร
- ผู้ช่วยวิจัย : นางสาวสุวิสาส์ กลัดแก้ว
นางสาวจงกล อัครชินโชติ
- โครงการ 4 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนและการ
ควบคุมป้องกันปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา
อุตสาหกรรม
- ผู้วิจัย : ดร. อัจฉนา วัฒนาภูกิจ
นายภาณุ กฤติพร
- ผู้ช่วยวิจัย : นางสาวราตรี นิริยะประสาทรณ์
นายเกริกพงษ์ ช่างูประทีป
- ผู้ประสานงานโครงการ : นางสาวเนตรสุดา ศาลิคุปต์
- คณะทำงาน : นางสาววารยา ธรณินทร์พานิช
นางสาวนุชนาถ พุ่มพฤษ์
นางสาวอุดมลักษณ์ สุกธิแพทย์
นางสาวมัจฉินทร์ สมเจตน์ศฤงคาร

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	สถานการณ์อุตสาหกรรม การค้าและบริการในปัจจุบัน	1
1.1	อุตสาหกรรม	1
1.1.1	การผลิต	1
1.1.2	การขาย	16
1.1.3	การจ้างงาน	16
1.1.4	การพัฒนาอุตสาหกรรมและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน	19
1.2	การค้า	21
1.2.1	โครงสร้างการขายสินค้าและบริการ	21
1.2.2	โครงสร้างการค้าภายในประเทศ	32
1.3	เศรษฐกิจภาคบริการ	36
บทที่ 2	ปัจจัยสำคัญที่กำหนดสภาพปัจจุบัน	41
2.1	อุตสาหกรรม	41
2.1.1	ปัจจัยกระทบการผลิต	41
2.1.2	ปัจจัยกระทบการขาย	88
2.1.3	ปัจจัยที่กำหนดสถานการณ์การจ้างงาน	89
2.1.4	ปัจจัยที่กำหนดสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน	91
2.2	ปัจจัยกำหนดสภาพการค้า	92
2.2.1	การค้าสินค้าระหว่างประเทศ	92
2.2.2	การค้าภายใน	96
2.3	ปัจจัยกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการ	99
บทที่ 3	สภาพที่น่าจะเป็นในอนาคต 7	103
3.1	อุตสาหกรรม	103
3.1.1	การผลิต	103
3.1.2	การขาย	110
3.1.3	การจ้างงาน	111
3.1.4	สภาพแวดล้อมในอนาคต	113

สารบัญ

	หน้า
3.2 การค้า	115
3.2.1 การค้าสินค้าระหว่างประเทศ	115
3.2.2 แนวโน้มของโครงสร้างทางการค้าภายในประเทศ	126
3.3 เศรษฐกิจภาคบริการ	130
3.3.1 เป้าหมายเศรษฐกิจภาคบริการโดยรวม	130
3.3.2 เป้าหมายเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา	130
บทที่ 4 นโยบายและมาตรการสำหรับภาคนโยบายอุตสาหกรรม การค้าและบริการ	136
4.1 เงื่อนไขจำเป็น	136
4.1.1 กรอบของนโยบายมหภาค	136
4.1.2 กลไกในขบวนการตัดสินใจ	138
4.2 นโยบายและมาตรการการพัฒนาคอุตสาหกรรม	142
4.2.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม	142
4.2.2 มาตรการส่งเสริมการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม	193
4.2.3 แนวนโยบายและมาตรการแก้ไขสภาวะแวดล้อม	195
4.3 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการค้า	200
4.3.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการค้าสินค้าระหว่างประเทศ	200
4.3.2 นโยบายและมาตรการการค้าภายใน	204
4.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาคบริการ	206
4.4.1 ระดับภาพรวม	206
4.4.2 ภาคบริการรายสาขา	207

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	โครงสร้างและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2523-2532	2
1.2	การขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2523-2532	3
1.3	การกระจายที่ตั้งของอุตสาหกรรม	6
1.4	การกระจายของโรงงานตามขนาดการจ้างงาน ปี 2530	7
1.5	สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมจำแนกตามภาคและขนาดการจ้างงาน (ไม่รวมโรงสีข้าว)	9
1.6	การกระจายของจำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมขนาดย่อม จำแนกตามภาคและประเภทอุตสาหกรรม (ขนาดคนงาน 0-49 คน) (ไม่รวมโรงสีข้าว)	10
1.7	การกระจายของจำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลาง จำแนกตามภาคและประเภทอุตสาหกรรม (ขนาดคนงาน 50-199 คน) (ไม่รวมโรงสีข้าว)	12
1.8	ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย	15
1.9	สัดส่วนการขายสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศและต่างประเทศ	17
1.10	โครงสร้างผู้มีงานทำแยกตามภาคเศรษฐกิจ	18
1.11	โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงการส่งออก พ.ศ. 2523-2532	22
1.12	โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงการนำเข้า พ.ศ. 2523-2532	26
1.13	โครงสร้างการค้าสินค้าภายในประเทศ	33
1.14	สัดส่วนของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศภาคบริการจำแนกตามสาขาการผลิต ณ ราคาปีฐาน 2515 ตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2532	37
1.15	รายรับและรายจ่ายการค้าบริการระหว่างประเทศของไทย พ.ศ. 2523-2532	39
2.1	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากและสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย 2513-2532	43
2.2	เครื่องชี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2513-2532	44
2.3	ภาวะความสมดุลและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรม และการส่งออกของไทย 2528-2532	49

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.4	อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงของเงินตราต่างประเทศและอัตราการค้าระหว่างประเทศ	51
2.5	กำลังการผลิต และความต้องการไฟฟ้าสูงสุด (Peak Demand) และพลังงานไฟฟ้า ระหว่างปี 2522-2533	57
2.6	จำนวนเลขหมายโทรศัพท์แยกตามประเภทผู้เช่า (สิ้นสุด ก.ย.)	59
2.7	ปริมาณน้ำที่การประปานครหลวงขายให้แก่ธุรกิจ ราชการ และรัฐวิสาหกิจ	61
2.8	จำนวนผู้โดยสารและปริมาณสินค้าขนส่งทางอากาศ	64
2.9	อัตราภาษีอากรขาเข้าจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	69
2.10	จำนวนโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน	74
2.11	โครงสร้างของเงินคืนภาษีอากรและอัตราภาษีอากรที่ได้รับคืนต่อมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น	76
2.12	อัตราค่าชุดเซมิภาษีอากรต่อมูลค่าส่งออก	79
2.13	การลงทุนจากต่างประเทศในโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริม) ปี 2528-2533	85
2.14	สัดส่วนของอุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528	94
3.1	อัตราการเจริญเติบโตของ GDP	104
3.2	สัดส่วนมูลค่าเพิ่ม (Value Added) แยกตาม Sector พ.ศ.2532 และ พ.ศ. 2539	105
3.3	ประมาณการผู้มีงานทำจำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ ในช่วงแผนฯ 7	112
3.4	โครงสร้างส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศ โดยเปรียบเทียบสินค้าที่อยู่ในเป้าหมายและนอกเป้าหมาย	116
3.5	โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย	120
3.6	การเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าของไทยกับเกาหลีใต้ และ ไต้หวัน	125
3.7	แนวโน้มการค้าสินค้าภายในประเทศ	127

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
2.1	ดัชนีค่าจ้างขั้นต่ำในกทม. และปริมณฑล ดัชนีราคาผู้บริโภค 2523-2533	46
2.2	อัตราเงินเฟ้อ สัดส่วนของผลต่างระหว่างการออมและการลงทุนสุทธิ ต่อ GDP สัดส่วนการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP และสัดส่วนการขาดดุลการคลังต่อ GDP	53
2.3	อัตราการขยายตัวของ GDP ณ ราคาคงที่ ปริมาณการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม และปริมาณการส่งออก ปี 2514-2532	55
2.4	การเปรียบเทียบดัชนีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ทั่วประเทศ (Total) กับดัชนีผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศ (GDP)	60
2.5	เปรียบเทียบดัชนีปริมาณน้ำที่การประปานครหลวงขายให้แก่ธุรกิจราชการ และรัฐวิสาหกิจ กับดัชนีผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) และผลิตภัณฑ์จังหวัดของภาคอุตสาหกรรม (GPP-Industry) ในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนนทบุรี	62

บทที่ 1

สถานภาพอุตสาหกรรม การค้า และบริการในปัจจุบัน

1.1 อุตสาหกรรม

1.1.1 การผลิต

๐ ลักษณะทั่วไป

การผลิตในภาคอุตสาหกรรมได้ขยายตัวในอัตราสูงกว่าภาคเศรษฐกิจรวมตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมมีส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับภาคการผลิตอื่น ๆ ในปี 2532 ภาคอุตสาหกรรมการผลิตมีส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 23.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในขณะที่ภาคเกษตรมีส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 16.0 อัตราการเติบโต ณ ราคาคงที่ของภาคอุตสาหกรรมการผลิตในช่วงปี 2528-2532 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 13.9 ต่อปี ส่วนภาคเกษตรมีอัตราการเติบโตในช่วงเดียวกันประมาณร้อยละ 4.1 และผลผลิตมวลรวมเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 9.9 ต่อปี (ดังตารางที่ 1.1)

หมวดการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดคือ หมวดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 25.2 ในปี 2532 รองลงไปคือหมวดอาหารซึ่งมีส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 13.9 ในปีเดียวกัน ส่วนสินค้าหมวดอื่นๆ มีส่วนแบ่งในการผลิตต่ำกว่าร้อยละ 10 (ดังตารางที่ 1.2)

หมวดการผลิตที่มีการขยายตัวสูงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้แก่ หมวดสินค้าอุตสาหกรรมส่งออก กล่าวคือ ในช่วงปี 2523-2532 มูลค่าเพิ่มในการผลิตที่มีการขยายตัวสูงสุด 4 อันดับ ได้แก่ สินค้าเบ็ดเตล็ด กลุ่มสินค้าสำคัญคือ อัญมณีและเครื่องประดับ ร้อยละ 16.7 ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังร้อยละ 15.1 เครื่องจักรกลไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 11.2 และเครื่องนุ่งห่มร้อยละ 11.1 อัตราการขยายตัวที่กล่าวนี้คิดจากราคาคงที่ (ตารางที่ 1.2) สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกน้อยและสินค้าขั้นปฐมมีการขยายตัวค่อนข้างต่ำ

พัฒนาการของเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 1980 จัดได้ว่าเป็นการพัฒนาโดยอาศัยการส่งออกเป็นตัวนำ ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาการขาดดุลการค้าอย่างรุนแรงในช่วงต้นทศวรรษและภาวะเศรษฐกิจชะงักงันที่ตามมา ทำให้รัฐบาลตระหนักว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการกีดกันการนำเข้าเข้า นอกจากไม่ได้ผลในการแก้ปัญหาขาดดุลการค้าแล้วยังเป็นการจำกัดการขยายตัวของเศรษฐกิจด้วย นอกจากนี้ภาคเอกชนก็มีความตื่นตัวและสามารถเล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจด้านการส่งออก จึงมี

ตารางที่ 1.1 โครงสร้างและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 2523-2532

หน่วย : ร้อยละ

ภาคเศรษฐกิจ	โครงสร้าง	อัตราการขยายตัว			โครงสร้าง
	2523	2523-2528	2528-2532	2523-2532	2532
ผลผลิตรวม (GDP)	100.0	5.6	9.9	7.5	100.0
อุตสาหกรรม	28.8	4.6	13.7	8.5	31.4
- เหมืองแร่และขุดหิน	2.6	4.6	11.7	7.7	2.7
- อุตสาหกรรมการผลิต	21.7	4.6	13.9	8.6	23.8
- ก่อสร้าง	4.5	4.3	14.1	8.5	4.9
เกษตร	20.6	4.9	4.1	4.5	16.0
บริการ	50.5	6.5	9.9	8.0	52.6

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.2 การขยายตัวและการเชื่อมกันของทางโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรม 2523-2532

หน่วย : ร้อยละ

TSIC	ภาคอุตสาหกรรม	โครงสร้าง	อัตราการขยายตัว		โครงสร้าง	
		2523	2523-2528	2528-2532	2523-2532	2532
311-312	FOOD	14.1	7.4	9.2	8.2	13.9
313	BEVERAGES	9.8	5.9	10.0	7.7	9.2
314	TOBACCO	6.6	-1.5	6.8	2.1	3.8
321	TEXTILES	14.5	3.7	13.4	7.9	13.9
322	WEARING APPAREL	9.1	6.6	16.9	11.1	11.3
323-324	LEATHER PRODUCTS & FOOTWEAR	1.8	9.9	22.0	15.1	3.1
331	WOOD AND CORK	2.1	-2.9	-1.5	-2.3	0.8
332	FURNITURE AND FIXTURES	1.3	3.3	14.8	8.3	1.3
341	PAPER AND PAPER PRODUCTS	1.8	2.6	11.6	6.5	1.5
342	PRINTING, PUBLISHING & ALLIED IND.	1.6	6.9	3.1	5.2	1.2
351-352	CHEMICAL PRODUCTS	4.2	6.6	10.1	8.1	4.1
353-354	PETROLEUM PRODUCTS	5.2	2.6	7.5	4.8	3.8
355-356	RUBBER AND RUBBER PRODUCTS	2.8	1.8	16.3	8.0	2.7
361-369	NON-METALLIC MINERAL PRODUCTS	3.6	6.7	16.3	10.8	4.4
371-372	BASIC METAL INDUSTRIES	1.8	3.5	4.3	3.9	1.2
381	FABRICATED PRODUCTS	1.8	4.0	14.8	8.6	1.9
382	MACHINERY	3.3	6.2	15.8	10.4	3.9
383	ELECTRICAL MACHINERY	2.9	4.5	20.2	11.2	3.7
384	TRANSPORT EQUIPMENT	7.8	-9.2	30.6	6.7	6.7
385-390	MISCELLANEOUS NEC.	3.9	10.2	25.4	16.7	7.6
		100.0	4.6	13.9	8.6	100.0

หมายเหตุ : ภาคอุตสาหกรรมที่ขึ้นต้นด้วยเลขอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing)
 ตัว : ตัวเลขจากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นอย่างมาก ความร่วมมือร่วมใจกันในระหว่างภาครัฐบาล และเอกชนในการพัฒนาการส่งออกทำให้มีการขยายตัวของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยความได้เปรียบด้านแรงงานในการผลิตสินค้าที่มีการใช้แรงงานเข้มข้น

ผลจากการพัฒนาในแนวทางดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับข้อจำกัดด้านฐานทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ ทำให้สินค้าขั้นปฐมมีการขยายตัวได้ช้า และสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่วนสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าก็มีการขยายตัวได้บ้าง โดยอาศัยการขยายตัวของอุปสงค์ในประเทศบวกกับการกีดกันการแข่งขันจากการนำเข้า

ในช่วงระหว่างปี 2523 ถึง 2532 หมวดสินค้าที่มีส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นในมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม (จากร้อยละ 9.1 เป็นร้อยละ 11.3) ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง (จากร้อยละ 1.8 เป็นร้อยละ 3.1) เครื่องจักรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (จากร้อยละ 2.9 เป็นร้อยละ 3.7) และสินค้าเบ็ดเตล็ด (จากร้อยละ 3.9 เป็นร้อยละ 7.6) สินค้าสำคัญในหมวดเหล่านี้ล้วนมีการใช้แรงงานในสัดส่วนสูงเมื่อเทียบกับการลงทุน สำหรับสินค้าที่มีส่วนแบ่งลดลงมากได้แก่อาหาร ขาสูบ ผลิตภัณฑ์ไม้ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์โลหะ (โดยเฉพาะตุ๊ก) และยานยนต์ สำหรับหมวดสินค้าอื่นๆ ที่มีได้กล่าวถึงมีส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงเล็กน้อย สาเหตุที่สินค้าขั้นปฐมมีสัดส่วนลดลงเป็นส่วนใหญ่ขึ้น นอกจากมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติในประเทศแล้วยังเป็นเพราะผลทางด้านราคา อันเนื่องมาจากศักยภาพการขยายตัวของอุปสงค์มีน้อยกว่าศักยภาพการขยายตัวของอุปทานในตลาดโลก

โครงสร้างการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในปัจจุบันจัดได้ว่ามีการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายเกือบทุกชนิดได้เป็นอย่างดี มีคุณภาพสูง สามารถส่งออก และแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ เริ่มมีการผลิตสินค้าขั้นกลางดีขึ้นเป็นลำดับและเริ่มมีการผลิตชิ้นส่วน/ส่วนประกอบของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องจักรดีขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังแข่งขันกับสินค้านำเข้าไม่ได้เต็มที่ ส่วนการผลิตเครื่องจักรยังมีน้อย ยังต้องอาศัยการนำเข้าเครื่องจักรจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ และกำลังริเริ่มการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเปโตรเคมีและเหล็ก

ในด้านการกระจายของอุตสาหกรรมตามภูมิภาคต่างๆ พบว่าอุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวสูง กล่าวคือในปี 2531 ร้อยละ 78.4 ของมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมทั้งประเทศ กระจุกตัวอยู่ในกทม. และปริมณฑล อีกร้อยละ 11.2 อยู่ในจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง ส่วนภาคเหนืออีสาน และใต้รวมกันมีส่วนแบ่งในภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 10.4 เท่านั้น ในด้านของจำนวนโรงงานปี 2532 กทม. และปริมณฑลมีส่วนแบ่งร้อยละ 51.9 ในปี 2532 จังหวัดอื่นในภาคกลางมีส่วนแบ่งร้อยละ 16.8 ส่วนภาคอื่นๆ รวมกันมีส่วนแบ่งร้อยละ 31.3 สำหรับจำนวนคนงานในภาคอุตสาหกรรม กทม. และปริมณฑลมีส่วนแบ่งร้อยละ 69.8 จังหวัดอื่นในภาคกลางมี

ส่วนแบ่งร้อยละ 11.9 และภาคอื่นๆ รวมทั้งมีส่วนแบ่งร้อยละ 18.2 (ตารางที่ 1.3)

การผลิตของโรงงานในภูมิภาคจะเน้นหนัก ไปในด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้วัตถุดิบ จากธรรมชาติเป็นสัดส่วนสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ไม้ ยางพารา และเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการผลิตในภูมิภาคน้อยมาก ได้แก่ เครื่องจักรกล ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ เครื่องนุ่งห่ม และเคมีภัณฑ์

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมในภูมิภาคส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวช้า หาก ไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมกระจายไปสู่ภูมิภาคอย่างจริงจัง จะมีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในกทม. และจังหวัดใกล้เคียงมากยิ่งขึ้น โดยพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวดังกล่าวจะขยายใหญ่ขึ้นจากจังหวัดชั้นในสู่จังหวัดรอบนอกถัดไป

เมื่อพิจารณาโครงสร้างโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามจำนวนการจ้างงาน สมศักดิ์ แต้มนบุญเลิศชัย (2533) พบว่า โรงงานส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดย่อม โดยในปี 2530 มีโรงงานที่จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรมจำนวน 87,221 โรงงาน ในจำนวนนี้เป็นโรงสีข้าว 46,637 โรงงาน ส่วนในจำนวน 40,584 โรงงานที่ไม่ใช่โรงสีข้าวนี้ เป็นโรงงานที่มีการจ้างงานไม่เกิน 49 คน (จัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม) ถึงร้อยละ 92.9 ที่เหลือเป็นโรงงานขนาดกลาง (มีคนงานระหว่าง 50 ถึง 199 คน) ร้อยละ 5.4 และเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ที่มีการจ้างงาน 200 คนขึ้นไป เพียงร้อยละ 1.7¹

ตารางที่ 1.4 แสดงการกระจายอุตสาหกรรม แยกตามขนาดของการจ้างงานในแต่ละภาคในทุกภาครวมทั้งกรุงเทพฯ โรงงานส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดย่อม (การจ้างงานน้อยกว่า 50 คน) โดยในกรุงเทพฯ มีถึงร้อยละ 94.5 ของโรงงานในกรุงเทพฯ ทั้งหมด เขตปริมณฑล (วงแหวนรอบใน) มีร้อยละ 78.1 วงแหวนรอบนอกเท่ากับร้อยละ 94.1 ภาคกลางที่เหลือร้อยละ 96.5 ภาคเหนือร้อยละ 94.6 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 96 และภาคใต้ร้อยละ 93.6 เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า เขตปริมณฑลจะมีโรงงานขนาดใหญ่เป็นสัดส่วนที่สูง

ส่วนท้ายของตาราง 1.4 แสดงการกระจายของจำนวนโรงงานในขนาดเดียวกัน แยกตามภูมิภาค กรุงเทพฯ จะมีสัดส่วนของโรงงานขนาดย่อมสูงกว่าภาคอื่นมาก คือประมาณครึ่งหนึ่งของโรงงานจะอยู่ในเขตกรุงเทพฯ สำหรับโรงงานที่มีขนาดการจ้างงาน 50 ถึง 199 คน กรุงเทพฯ จะมีสัดส่วนลดลงเหลือประมาณร้อยละ 39 ขณะที่ในเขตปริมณฑลมีสัดส่วนเพิ่มเป็นร้อยละ 31 เขตปริมณฑลจะมีสัดส่วนของโรงงานขนาดใหญ่สูงสุดคือ โรงงานที่มีขนาดการจ้างงาน 200 ถึง

¹ การแบ่งขนาดอุตสาหกรรมอาจจะดูได้ทั้งจากการจ้างงานและขนาดของทุน ในที่นี้แบ่งตามการจ้างงานตามข้อมูลที่มีอยู่และตามงานวิจัยอื่นๆ ที่นิยมใช้กัน ผู้สนใจประเด็นการจัดขนาดอุตสาหกรรม ทั้งของไทยและประเทศอื่นๆ, A. Kuroda and Kasajima (1987) pp. 1-23

ตารางที่ 1.3 : การกระจายที่ตั้งของอุตสาหกรรม

หน่วย : ร้อยละ

ภูมิภาค	จำนวนโรงงาน อุตสาหกรรม 2532 (1)	มูลค่าเพิ่มภาค อุตสาหกรรม 2531 (2)	แรงงานในภาค อุตสาหกรรม 2530 (3)
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	51.9	78.4	69.8
ภาคกลาง	16.8	11.2	11.9
ภาคเหนือ	10.0	3.6	7.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14.1	4.9	6.1
ภาคใต้	7.2	1.9	5.0
รวมทั้งประเทศ	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ : ภาคอุตสาหกรรมในที่นี้หมายถึงอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing)

ที่มา: (1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม

(2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(3) ทาเนียบโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ตารางที่ 1.4 การกระจายของโรงงานตามขนาดการจ้างงาน ปี2530

หน่วย : ร้อยละ

	การจ้างงาน					รวม
	1-19	20-49	50-199	200-499	>499	
การกระจาย						
กรุงเทพมหานคร	83.0	11.7	4.3	0.7	0.4	100.0
วงแหวนชั้นใน	60.5	17.6	15.1	4.6	2.2	100.0
วงแหวนชั้นนอก	85.8	8.3	4.2	1.0	0.6	100.0
ภาคกลาง (ที่เหลือ)	92.2	4.3	2.5	0.7	0.3	100.0
ภาคเหนือ	83.7	9.9	5.1	1.1	0.2	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	89.3	6.7	3.2	0.5	0.3	100.0
ภาคใต้	82.8	10.8	5.1	1.3	0.1	100.0
ทั่วประเทศ	82.0	10.9	5.4	1.2	0.5	100.0
สัดส่วนต่อจำนวนโรงงานทั้งหมด						
กรุงเทพมหานคร	49.4	52.4	38.9	27.6	32.1	48.8
วงแหวนชั้นใน	8.1	17.8	30.9	41.9	45.1	11.0
วงแหวนชั้นนอก	9.5	7.0	7.1	7.8	10.6	9.1
ภาคกลาง (ที่เหลือ)	6.4	2.2	2.7	3.5	3.3	5.7
ภาคเหนือ	8.8	7.8	8.2	8.1	2.4	8.6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11.0	6.2	6.0	4.1	5.3	10.1
ภาคใต้	6.7	6.5	6.3	7.0	1.2	6.6
ทั่วประเทศ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ปรับปรุงจากตารางที่ 5 ของ Biggs and Others (1990) ซึ่งใช้ข้อมูลจากทำเนียบโรงงาน

499 คนจะอยู่ในเขตปริมณฑลถึงร้อยละ 42 และโรงงานที่มีขนาดใหญ่กว่า 500 คนจะอยู่ในเขตปริมณฑลร้อยละ 45 ของโรงงานขนาดการจ้างงานทั้งหมด

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโรงงานในประเทศไทยยังเป็นโรงงานขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ โรงงานขนาดใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลเป็นสัดส่วนที่สูง ทั้งนี้เนื่องจากว่าไม่สามารถหาที่ตั้งในเขตกรุงเทพฯ ที่เหมาะสมได้

พิจารณาการจ้างงานตามขนาดของอุตสาหกรรม (ตารางที่ 1.5) พบว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะมีการจ้างงานสูงถึงร้อยละ 43 ของแรงงานทั้งหมด ในขณะที่โรงงานขนาดย่อมมีการจ้างงานร้อยละ 36 และโรงงานขนาดกลางมีการจ้างงานร้อยละ 21 ดังนั้นเมื่อมองภาพรวมทั้งประเทศ โรงงานขนาดใหญ่จะมีความสำคัญในด้านการจ้างงานอยู่

แต่ถ้ามองเป็นรายภาคจะพบว่าอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญ โดยมีการจ้างงานประมาณร้อยละ 46 ของการจ้างงานทั้งหมดในแต่ละภาค

อย่างไรก็ตามสัดส่วนการจ้างงานของกรุงเทพฯ และปริมณฑลจะคิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าทุกภาค เนื่องจากการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมโดยมีการจ้างงานประมาณร้อยละ 70 ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล สัดส่วนการจ้างงานในกรุงเทพฯ และปริมณฑลจะสูงขึ้นตามขนาดของโรงงาน

สำหรับการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะเป็นการผลิตอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ โดยมีจำนวนโรงงานคิดเป็นร้อยละ 18 และ 14 ของจำนวนโรงงานทั่วประเทศ รองลงมาคืออุตสาหกรรมเครื่องยนต์และเครื่องจักร มีจำนวนโรงงานเป็นร้อยละ 12

จากตารางที่ 1.6 แสดงให้เห็นเพิ่มเติมว่าการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลและต่างจังหวัดจะมีการผลิตที่แตกต่างกันมาก โดยอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มในต่างจังหวัดจะมีความสำคัญสูงมากในทุกภาคยกเว้นภาคใต้ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีโรงงานในอุตสาหกรรมอาหารเป็นร้อยละ 48 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในภาคนี้ ภาคกลางเป็นร้อยละ 37 ภาคเหนือร้อยละ 26 ส่วนภาคใต้เป็นร้อยละ 19 ในขณะที่เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีอุตสาหกรรมอาหารเพียงร้อยละ 7 ของอุตสาหกรรมในเขตนี้ทั้งหมด

ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญรองลงมาในกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลคือ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องยนต์และเครื่องจักร อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่อุตสาหกรรมต่างจังหวัดจะมีความหลากหลายน้อยกว่าและอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญคือ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และ เครื่องยนต์และเครื่องจักร ซึ่งรวมถึงการบริการซ่อมแซมด้วย

ตารางที่ 1.5 สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมจำแนกตามภาคและขนาดการจ้างงาน
(ไม่รวมโรงสีข้าว)

ภูมิภาค	ขนาดคนงาน (หน่วย:คน)			รวม
	0-49	50-199	>= 200	
สัดส่วนการจ้างงานตามขนาดโรงงาน				
กรุงเทพฯและปริมณฑล	33.6	20.7	45.7	100.0
ภาคกลาง	38.0	16.4	45.6	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	45.8	16.8	37.4	100.0
ภาคเหนือ	46.6	25.2	28.2	100.0
ภาคใต้	46.2	27.9	25.9	100.0
ทั่วประเทศ	36.4	20.6	43.0	100.0
สัดส่วนการจ้างงานรายภาค				
กรุงเทพฯและปริมณฑล	64.4	70.4	74.1	69.8
ภาคกลาง	12.5	9.5	12.7	11.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8.9	5.8	6.2	7.1
ภาคเหนือ	7.8	7.5	4.0	6.1
ภาคใต้	6.4	6.8	3.0	5.0
ทั่วประเทศ	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลทวนเี่ยวโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ตารางที่ 1.6 การกระจายของจำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมขนาดย่อมจำแนกตามภาคและประเภทอุตสาหกรรม (ขนาดคนงาน 0-49 คน)
(ไม่รวมโรงสีข้าว)

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	กรุงเทพฯและ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก และ เชียงใหม่	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวม
อาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ	6.96	36.69	48.14	25.97	18.85	18.25
สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่มและเครื่องหนัง	11.50	0.74	0.80	0.88	0.36	7.08
ไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้	8.87	10.93	6.17	10.98	16.58	9.60
ผลิตภัณฑ์กระดาษ และการพิมพ์	7.54	1.68	1.81	2.32	2.71	5.27
ผลิตภัณฑ์เคมี	3.17	0.53	0.23	1.43	0.51	2.13
ผลิตภัณฑ์ยาง และพลาสติก	7.65	2.42	2.22	2.81	3.72	5.60
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	1.45	7.85	7.29	8.61	9.17	4.18
อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน	1.72	0.13	0.14	0.33	0.33	1.10
ผลิตภัณฑ์โลหะ	22.12	3.30	4.27	4.97	4.59	14.72
เครื่องขนัด และ เครื่องจักร	10.07	15.69	10.96	21.27	20.84	12.71
เครื่องใช้ไฟฟ้า	3.10	0.93	0.60	1.30	0.61	2.18
อุปกรณ์ขนส่ง	5.74	5.78	5.25	5.41	4.51	5.59
ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ	10.10	13.32	12.11	13.71	17.23	11.59
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำเนียงโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

สำหรับโรงงานขนาดกลางลักษณะการผลิตคล้ายกับอุตสาหกรรมขนาดย่อม (ตารางที่ 1.7) คือต่างจังหวัดจะมีความหลากหลายน้อยกว่ากรุงเทพฯ อุตสาหกรรมที่สำคัญในต่างจังหวัดจะเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน ใช้ความต้องการในท้องถิ่น ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในกรุงเทพฯ จะมีการผลิตในอุตสาหกรรมที่ขยายตัวได้เร็วเพราะมีความต้องการสูงไม่จำเป็นต้องพึ่งเพียงตลาดท้องถิ่น

การจัดองค์การอุตสาหกรรมแบบรับช่วงการผลิตมีการพัฒนาขึ้นเป็น 2 รูปแบบ คือ ระหว่างโรงงานกับโรงงานแบบหนึ่ง และระหว่างโรงงานกับชาวบ้านอีกแบบหนึ่ง แบบโรงงานกับโรงงานเห็นกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เนื่องจากผู้รับช่วงการผลิตต้องอยู่ใกล้ผู้จ้างซึ่งตั้งหลักแหล่งมาก่อนแล้ว การขยายตัวของ การรับช่วงการผลิตมีผลดีทางเศรษฐกิจเพราะเหตุผลที่สำคัญที่เกิดการรับช่วงการผลิตแบบนี้คือการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้จ้าง ให้ผู้รับช่วงการผลิตขึ้นส่วน หรือขั้นตอนที่จ้างรับช่วงการผลิตมักเป็นส่วนที่ใช้แรงงานเข้มข้นและเทคโนโลยีต่ำกว่าส่วนที่ผู้จ้างทำเอง แต่ผู้รับช่วงการผลิตจะต้องทำให้ได้คุณภาพตามที่กำหนดสม่ำเสมอ และส่งมอบตรงเวลาเพื่อประหยัดต้นทุนการผลิต ความต้องการจ้างผู้รับช่วงการผลิตยังมีมากและจะขยายขึ้นได้อีกมาก แต่ยังมีปัญหาขาดแคลนผู้รับช่วงการผลิตที่เหมาะสม เชื่อถือไว้วางใจกัน ได้ระหว่างผู้จ้างและผู้รับช่วง อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการขยายการรับช่วงการผลิตคือ วิศวกรรม/โลหะการ ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ เครื่องจักรกล สิ่งทอ

การรับช่วงการผลิตแบบโรงงานกับชาวบ้าน มีการกระจายไปตั้งโรงงานในต่างจังหวัด เมื่อใช้ข้อได้เปรียบด้านแรงงานมากกว่าแรงต่ำ เนื่องจาก เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ส่วนที่มอบให้ชาวบ้านรับช่วงไปเป็นส่วนที่ทำงานง่าย คุณภาพต่ำ และใช้แรงงานเข้มข้นกว่าส่วนที่ทำในโรงงานคิดค่าแรง เป็นชิ้นงานซึ่งคนที่ทำซ้ำคุณภาพต่ำ จะมีรายได้ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ แต่คนที่ทำเร็ว ฝีมือดี และทำเพิ่มเวลากลางคืนก็จะมีรายได้สูงถึงวันละ 200-300 บาท ชาวบ้านที่รับงานไปทำส่วนใหญ่เป็นหญิงและเด็ก การรับช่วงการผลิตแบบนี้มีผลดีทางเศรษฐกิจคือผู้จ้างสามารถประหยัดต้นทุนได้ และชาวบ้านมีรายได้เพิ่มจนกลายเป็นรายได้หลักของครอบครัว อุตสาหกรรมที่มีการรับช่วงการผลิตแบบนี้ คือ ไม้แปรรูประดับคริสต์มาส ดอกไม้ประดิษฐ์ เซรามิกส์ แหวน ของเล่นสำหรับสุนัข และเจียรไนเพชรพลอย เป็นต้น

o การใช้เทคโนโลยี

ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายที่ต้องพึ่งการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในขบวนการพัฒนา สำหรับประเทศที่มีการสะสมทุนและเทคโนโลยีในระดับต่ำ การนำเข้าเทคโนโลยีและการสูญเสียเงินตราต่างประเทศในปีหนึ่งๆ จึงไม่ใช่ประเด็นปัญหา ทั้งญี่ปุ่นและอเมริกาก็ประสบภาวะขาดดุลในแง่ของการซื้อขายเทคโนโลยี

ตารางที่ 1.7 การกระจายของจำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวนตามภาคและประเภทอุตสาหกรรม (ขนาดคนงาน 50-199 คน)
(ไม่รวมโรงสีข้าว)

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	กรุงเทพฯ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวม
อาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ	8.42	31.78	45.83	37.88	19.21	16.02
สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่มและเครื่องหนัง	30.29	8.05	6.25	4.55	0.00	22.68
ไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้	6.70	23.31	33.33	34.34	22.52	13.16
ผลิตภัณฑ์กระดาษ และการพิมพ์	3.85	2.12	0.69	0.00	0.00	2.94
ผลิตภัณฑ์เคมี	6.52	3.81	2.78	1.52	0.66	5.26
ผลิตภัณฑ์ยาง และพลาสติก	6.40	2.54	0.69	0.00	40.40	7.28
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	4.86	11.86	3.47	14.14	4.64	6.21
อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน	3.44	0.42	0.69	0.00	0.00	2.48
ผลิตภัณฑ์โลหะ	8.30	0.85	0.69	0.00	0.00	5.92
เครื่องขนด และเครื่องจักร	4.21	3.39	0.69	2.53	0.00	3.52
เครื่องใช้ไฟฟ้าใช้ไฟฟ้า	4.09	0.42	0.00	1.01	0.00	2.98
อภกรณ์ขนส่ง	5.10	5.51	0.69	1.01	1.32	4.30
ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ	7.82	5.93	4.17	3.03	11.26	7.24
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: ความถี่จากข้อมูลสำเนียงโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

อยู่ทุกปี แต่ประเด็นปัญหาอยู่ที่ทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการดูดซับหรือรองรับเทคโนโลยีที่นำเข้ามา และเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีให้แก่อุตสาหกรรมไทย เพื่อให้ได้ประโยชน์คุ้มค่างบเงินที่เสียไปในการนำเข้ามาเทคโนโลยี

หลักฐานการศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดขีดความสามารถของอุตสาหกรรมไทย ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า แม้ภาคอุตสาหกรรมจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แต่ขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยยังมีได้สูง เป็นที่น่าพอใจ

การวัดขีดความสามารถทางเทคโนโลยีนั้น มิใช่ระดับของเทคโนโลยี ดั้งเดิมโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในประเทศ ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา จะมีการใช้เทคโนโลยีระดับสูง มุ่งที่จะเห็นขอบเขตการผลิตที่เป็นอัตโนมัติมากขึ้น (Automation) และใช้คนงานในสัดส่วนที่น้อยลงเรื่อยๆ เพราะเครื่องจักรที่นำเข้ามาเหล่านี้ผลิตขึ้นในประเทศที่มีแรงงานน้อย และถูกมาก โดยเปรียบเทียบ เครื่องจักรเหล่านี้จึงเห็นการประหยัดแรงงาน (Labor-Saving) ค่อนข้างมาก อีกประการหนึ่งคือ การใช้เครื่องจักรแทนคนงานในโรงงานโดยทั่วไปมักจะเป็นเพราะต้องการลดความผิดพลาดอันเกิดจากคนงาน (human error) และเพื่อคุณภาพของสินค้า ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีของโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีลักษณะที่หนึ่งเครื่องจักรมากขึ้น และใช้คนงานในอัตราที่น้อยลง

นอกจากนี้ปัญหาการขาดแคลนคนงานในทุกๆระดับของฝีมือ ทำให้ผู้ประกอบการคาดคะเนถึงความรุนแรงของปัญหาที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต การใช้เครื่องจักรแทนคนงานจึงมักจะเห็นกันมากขึ้นๆ ในระยะหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยได้รับการยกเว้นภาษีเครื่องจักรนำเข้ามา ทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้มักจะใช้เทคโนโลยีที่มีลักษณะประหยัดแรงงานมากขึ้น (labor saving technology)

ดังได้กล่าวแล้วว่า "ระดับ" ของเทคโนโลยีที่ใช้มีแตกต่างจากขีดความสามารถทางเทคโนโลยี ระดับเทคโนโลยีหมายถึง stage ของเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่ง โรงงานใหม่ที่เกิดขึ้นอาจมีลักษณะหรือระดับเทคโนโลยีเท่าเทียมกับโรงงานที่ทันสมัยที่สุดในญี่ปุ่น แต่ในแง่ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีอาจจะต่ำกว่ามาก ทั้งนี้เพราะการวัดขีดความสามารถทางเทคโนโลยีนั้นจะวัดความสามารถของผู้ประกอบการในแง่ของ

1. ความสามารถในการหาเทคโนโลยี (Acquisitive Technological Capability)
2. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Operative Technological Capability)
3. ความสามารถในการตัดแปลงเทคโนโลยี (Adaptive Technological Capability)
4. ความสามารถในการทำนวัตกรรมเทคโนโลยี (Innovative Technological Capability)

ได้มีการศึกษาที่วัดขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยในระดับธุรกิจ โดยเน้นหนักเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในระยะยาว อันได้แก่

1. เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) อุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีชีวภาพเป็น core technology จะ ได้แก่ อุตสาหกรรมในกลุ่มการเกษตร อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ยังคงมีอัตราการขยายตัวสูงและมีู่ทางการส่งออกที่ดี มีความสำคัญทางเศรษฐกิจทั้งในแง่ของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมตลอดจนความเชื่อมโยงระหว่างภาคทั้งสอง

2. เทคโนโลยีวัสดุ (Material Technology) อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งเทคโนโลยีประเภทนี้เป็นหลักได้แก่อุตสาหกรรมโลหะ อันประกอบด้วย เหล็ก โลหะ เครื่องจักร เครื่องจักรไฟฟ้า และบริษัทขนส่ง นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมโลหะต่างๆ เช่น พลาสติก และผลิตภัณฑ์พลาสติก ยาง และเซรามิค

3. เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic and Information Technology) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีประเภทนี้เป็น core technology นั้น ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ อัน ได้แก่ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในบ้าน อุปกรณ์สื่อสารและโทรคมนาคม ฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในอุตสาหกรรม ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ จะเห็นว่าเทคโนโลยีนี้จะเป็หัวใจของธุรกิจและอุตสาหกรรมในอนาคตที่มีได้มีความสำคัญโดยตัวอุตสาหกรรมเอง แต่ยังมีส่งผลกระทบต่อสังคมทางเศรษฐกิจภาคอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า¹ โดยเฉลี่ย firm ทั่วไปในอุตสาหกรรมที่พึ่งเทคโนโลยีทั้ง 3 ประเภทยังคงมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการทำนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Innovative capability) รองลงมาที่มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีค่อนข้างต่ำก็คือ การตัดแปลงและปรับปรุง (Adaptive capability) ถ้าอุตสาหกรรมไทยจะมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่เป็นขีดความสามารถในด้านการใช้ และดำเนินการ (Operative capability) ดังแสดงในตารางที่ 1.8

¹ Thailand Development Research Institute, The Development of Thailand's Technological Capability in Industry, Volume 1, Overview and Recommendations, Bangkok, Thailand, March 1989.

ตารางที่ 1.8 ชีตความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย

ประเภทอุตสาหกรรม	ประเภทของเทคโนโลยี			
	การจัดหา	การใช้/ การ ดำเนินการ	การดัดแปลง ปรับปรุง	การทํานวัตกรรม
อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ	3.44	3.49	3.31	2.25
อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีวัสดุ	3.40	3.51	3.51	1.78
อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์	2.76	3.15	2.50	0.85

หมายเหตุ: อุตสาหกรรมในที่นี้หมายถึงอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิตและก่อสร้าง
ที่มา: TDRI (1989)

1.1.2 การขาย

ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาเห็นว่าการขายสินค้าอุตสาหกรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากกล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2518 มีการขายสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศคิดเป็นมูลค่า 286,368 ล้านบาทและมีการส่งออกเพียง 33,291 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนของการขายสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศต่อผลผลิตทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 89.58 และส่งออกเพียงร้อยละ 10.41 หลังจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางการขายนี้ก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากสัดส่วนการขายภายในลดลงเรื่อยๆ และมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะพบในปัจจุบันได้ว่าปี พ.ศ. 2533 มูลค่าการขายสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศเท่ากับ 3.03 ล้านล้านบาท จากผลผลิตทั้งหมด 3.62 ล้านล้านบาท และมีการส่งออกคิดเป็นมูลค่าประมาณ 584,584 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนการขายภายในต่อผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 83.83 และ ส่งออก คิดเป็นร้อยละ 16.17 (ดูตารางที่ 1.9)

สำหรับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในปัจจุบันได้แก่ การแปรรูปและถนอมอาหาร มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นประมาณร้อยละ 66.65 ต่อการผลิตทั้งหมดของสินค้านี้ ซึ่งมีการขายตัวเฉลี่ยร้อยละ 38.68 ต่อปี โรงสีข้าวและการแปรรูปอื่นๆ มีมูลค่าการส่งออกเป็นร้อยละ 36.59 อีกผลิตภัณฑ์คือ โรงงานทำน้ำตาล ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 36.10 มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 13.89 ต่อปี การผลิตสินค้าสิ่งทอมีมูลค่าการส่งออกเป็นสัดส่วนต่อการผลิตถึงร้อยละ 41.95 ซึ่งอัตราการขยายตัวของส่งออกสูงถึงร้อยละ 39.09 ผลิตภัณฑ์ยางมีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 59.59 ของการผลิตและมีการขยายตัวถึงร้อยละ 30.33 เครื่องจักรและเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 28.28 และผลิตภัณฑ์กึ่งสัตว์มีมูลค่าการส่งออกมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 30.43 ของการผลิตสินค้านี้ทั้งหมด นอกนั้นเป็นการผลิตเพื่อขายภายในประเทศ เป็นส่วนใหญ่

1.1.3 การจ้างงาน

จากการสำรวจแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2532 พบว่าประชากรที่อยู่ในวัยทำงานมีทั้งสิ้นประมาณ 30.9 ล้านคนและเป็นผู้มีงานทำประมาณ 29.4 ล้านคน ในจำนวนนี้ 18.4 ล้านคนหรือประมาณร้อยละ 57.1 อยู่ในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมการผลิตมีการจ้างงานเพียงประมาณ 2.5 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 12.4 ของการจ้างงานรวม ที่เหลืออีกประมาณ 8.1 ล้านคนหรือร้อยละ 30.5 อยู่ในภาคบริการ (ดูตารางที่ 1.10)

จะเห็นว่าการดูดซับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมยังมีน้อย เมื่อเทียบกับการขยายตัวของผลผลิตในภาคนี้ แม้บทบาทของอุตสาหกรรมจะมีมากขึ้นในแง่สัดส่วนของ GDP จากภาคอุตสาหกรรม แต่ในแง่ของการจ้างงาน ภาคอุตสาหกรรมยังมีไม่มากนัก ภาคเกษตรยังคงเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ แม้ว่าสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจากภาคเกษตรจะลดลงจากร้อยละ 26.9 ในปี

ตารางที่ 1.9 สัดส่วนการขายสินค้าอุตสาหกรรมในประเทศและต่างประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

	อุปสงค์ภายใน				การส่งออก			
	2518	2523	2528	2533(e)	2518	2523	2528	2533(e)
ภาคอุตสาหกรรม	89.58	85.56	85.00	83.83	10.41	14.44	14.99	16.17
การทำเหมืองแร่อื่นๆที่มีแร่โลหะ	93.63	91.75	92.46	98.19	6.63	8.24	7.53	1.81
การขุดแร่	98.93	97.85	98.23	98.79	1.06	2.14	1.76	1.21
การแปรรูปและการถนอมอาหาร	82.24	66.57	55.96	33.35	17.75	33.42	44.03	66.65
โรงสีข้าวและการบั่นแป้งอื่นๆ	77.00	52.98	58.31	63.41	22.99	47.01	41.68	36.59
โรงงานทอผ้า	39.64	74.75	63.53	63.90	60.35	25.24	36.46	36.10
อุตสาหกรรมเครื่องเค็ม	39.22	98.55	98.41	98.91	0.77	1.44	1.58	1.09
การบ่มไม้ยาและการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ	94.01	92.90	91.64	98.04	5.98	7.09	8.35	1.96
การบั่นผ้า การทอผ้า และการย้อมผ้า	93.48	89.72	86.01	87.76	6.51	10.27	13.98	12.22
การผลิตสินค้าสิ่งทอ	91.89	85.30	77.99	58.05	8.10	14.69	22.00	41.95
การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	97.20	97.47	93.93	87.44	2.79	2.52	6.06	12.56
การผลิตเคมีภัณฑ์	99.52	98.27	97.22	97.73	0.47	1.72	2.77	2.27
การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช	99.82	99.75	99.21	98.25	0.17	0.24	0.78	1.75
การผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่นๆ	97.63	97.30	95.19	97.28	2.36	2.96	4.80	2.72
โรงงานกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	96.07	96.74	99.42	99.49	3.92	3.25	0.57	0.51
การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	60.51	43.41	42.11	40.41	39.49	56.58	57.88	59.59
การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก	95.44	90.87	84.94	76.47	4.56	9.12	15.05	23.53
อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	99.09	96.02	95.40	94.51	0.90	3.97	4.59	5.49
การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือเครื่องใช้	94.74	83.02	79.55	71.72	5.25	16.97	20.44	28.28
การผลิตผลิตภัณฑ์พิกเมนต์	92.89	75.47	74.49	69.57	7.10	24.52	25.50	30.43
โรงเลื่อยและผลิตภัณฑ์ไม้	94.39	91.58	87.33	83.03	15.60	8.41	12.66	16.97

หมายเหตุ: e ค่าประมาณการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย

ตารางที่ 1.10 โครงสร้างหนี้งานตามภาคเศรษฐกิจ

(ร้อยละ)

ภาคเศรษฐกิจ	2514	2516	2518	2520	2522	2524	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533 1/
การเกษตร	79.2	72.0	73.0	73.5	70.8	71.9	69.1	69.7	68.4	66.7	64.4	66.4	57.1	n.a.
เหมืองแร่ และขุดหิน	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2
อุตสาหกรรม 2/	4.0	7.0	7.5	6.5	8.1	7.1	7.3	7.6	8.0	7.8	8.8	8.4	12.4	10.3
ก่อสร้าง	1.1	1.5	1.1	1.6	1.9	1.9	2.0	2.1	2.3	2.2	2.3	2.4	4.1	2.6
ไฟฟ้า-ประปา	9.1	0.3	0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.5	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	0.3
การพาณิชย์	7.1	8.2	7.6	8.2	8.2	8.4	8.7	8.5	9.2	10.1	10.8	9.8	11.6	11.2
การคมนาคมและขนส่ง	1.3	2.3	2.1	1.9	2.0	1.6	2.1	2.0	2.1	2.3	2.3	2.2	2.6	2.3
บริการ	7.1	8.1	8.4	7.7	8.6	8.4	10.1	9.1	9.4	10.2	10.7	10.2	11.6	12.2
กิจกรรมอื่นนอกเหนือจากที่ระบุ	0.1	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	n.a.
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: 1/ ตัวเลขประมาณการจากธนาคารแห่งประเทศไทย

2/ อุตสาหกรรมหมายถึงอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing)

ที่มา: รายงานการสำรวจกำลังแรงงาน: ทั่วประเทศอาเซียน (รอบที่ 2.3) กรกฎาคม-กันยายน, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2514 เป็นร้อยละ 16.0 ในปี 2532 แต่การจ้างงานของภาคเกษตรลดลงจากร้อยละ 79.2 เป็นร้อยละ 57.1 เท่านั้น ในขณะที่สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจากภาคอุตสาหกรรมการผลิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.9 ในปี 2514 เป็นร้อยละ 23.8 ในปี 2532 การจ้างงานเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ไม่มากนักคือจากร้อยละ 4.0 เป็นร้อยละ 12.4 (ดูตารางที่ 1.10)

ในอีกแง่หนึ่งภาคเกษตรนั้นเมื่อตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ต่อปี และจ้างงานเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.3 ต่อปีในช่วงเวลา 2514-2532 ส่วนภาคอุตสาหกรรมนั้นมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 9.5 ต่อปี แต่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นคิดโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5.7 ต่อปี เท่านั้น

ปัจจุบัน ปัญหาการว่างงานแทบจะหมดไปทั้งนี้เพราะการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา คาดว่าในปี 2533 จะมีการว่างงานโดยเปิดเผยเพียง 280,000 คนหรือร้อยละ 0.88 ส่วนการว่างงานตามฤดูกาลคงจะมีอยู่ต่อไป เพราะประเทศยังคงพึ่งภาคเกษตรเป็นหลัก เมื่อนอกฤดูการเกษตร แรงงานเหล่านี้จะอพยพไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งสามารถทำงานได้ในช่วงสั้นๆ เท่านั้น นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาฝีมือแรงงาน

ส่วนแรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานที่มีฝีมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นมีการขาดแคลนอยู่ทั่วไป ซึ่งมีผลทำให้ค่าจ้างเงินเดือนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และคาดว่าหากปัญหาแรงงานที่มีฝีมือ และกึ่งฝีมือ ไม่ได้รับการแก้ไขแล้วก็จะกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการรักษาการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในระยะยาว

ในปัจจุบันสภาพของการจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่จบการศึกษาระดับอาชีวะและระดับอุดมศึกษาแตกต่างกับสภาพเมื่อระหว่างปี 2520-2529 โดยสิ้นเชิง ในช่วงเวลาดังกล่าวการว่างงานจะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับอาชีวะและระดับอุดมศึกษามากที่สุด ด้วยเหตุผลสำคัญคือ อุปทานของแรงงานดังกล่าวสูงขึ้นถึงร้อยละ 15 ต่อปี ประกอบกับเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอยตั้งแต่การเจริญเติบโตของอุปทานดังกล่าวจึงเกินกว่าที่ตลาดแรงงานจะดูดซับไว้ได้ อีกทั้งทักษะยังไม่ตรงกับความต้องการ นอกจากนี้รัฐบาลยังกำหนดการเพิ่มอัตราค่าจ้างเพียงร้อยละ 2 ต่อปีเท่านั้น แต่เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานในทุกๆระดับฝีมือมากขึ้น แนวโน้มการผลิตตามสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการซึ่งไม่เพียงพอทำให้เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

1.1.4 การพัฒนาอุตสาหกรรมและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

โรงงานอุตสาหกรรมที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2512 มีประมาณ 600 โรง ได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วเป็น 51,500 โรง ในปี 2532 โดยโรงงานร้อยละ 52 กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล นอกเหนือจากนี้ ยังมีโรงงานที่ตั้งในนิคมอุตสาหกรรมซึ่ง 12 ใน 23 นิคมอุตสาหกรรมทั้งหมด ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวและอีก 7 แห่ง อยู่ใน

ภาคกลางและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาพความหนาแน่นของอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯและ
ปริมณฑล จะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการผลิตที่สูงถึง ร้อยละ 76 ของมูลค่าเพิ่มของ
ภาคอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่นี้ ซึ่งให้เห็นถึงการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาด
ใหญ่ในบริเวณดังกล่าว

ของเสียที่เกิดจากอุตสาหกรรมนั้นแตกต่างจากของเสียที่เกิดจากกิจกรรมในครัวเรือน
เนื่องจากมีส่วนประกอบสำคัญคือ กากสารพิษ (Hazardous Waste) เช่น โลหะหนัก สารเคมี
น้ำมัน สารละลาย ซึ่งเป็นอันตรายต่อ ชีวิตมนุษย์ สัตว์หรือ พืช จึงควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ
อุตสาหกรรมที่ปล่อยสารพิษออกมาในปริมาณมาก 5 ประเภทแรกคือ อุตสาหกรรมโลหะ (Basic
Metal) อุตสาหกรรมชุบ หรือกลึงโลหะ (Fabricated Product) อุตสาหกรรมซ่อมประกอบ
ทำอุปกรณ์ขนส่ง (Transport Equipment) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมเคมี
(Chemicals) โรงงานเหล่านี้มีจำนวนถึง 15,126 โรงทั่วประเทศ ในจำนวนนี้ 10,152 โรง
ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล และมีการจ้างแรงงานถึงร้อยละ 88 ของแรงงานทั่วประเทศ
ที่ทำงานในอุตสาหกรรมทั้ง 5 ประเภทนี้

ในช่วงปี 2522 และ 2532 มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมจากอุตสาหกรรมที่ไม่ผลิต
กาก สารพิษ ลดลงจากร้อยละ 71 เป็นร้อยละ 42 ในขณะที่มูลค่าเพิ่มจากอุตสาหกรรมที่ผลิตกาก
สารพิษเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29 เป็นร้อยละ 58 ในช่วงเวลาเดียวกัน ในปัจจุบันประเทศไทยมีศูนย์
กำจัดกากสารพิษเพียงแห่งเดียวที่ ต.สามด้า เขตบางขุนเทียน ซึ่งมีความสามารถในการบำบัด
โดยประมาณเพียง 40,000 ตันต่อปี ซึ่งเมื่อเทียบกับปริมาณสารพิษ 1.1 ล้านตัน ในปี 2529
จะเห็นว่า สามารถกำจัดสารพิษได้ไม่ถึงร้อยละ 4 ของปริมาณที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในแต่ละปีจะมี
กากสารพิษตกค้างอยู่ถึงหนึ่งล้านตัน สารพิษตกค้างเหล่านี้นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพสิ่ง-
แวดล้อมและสุขภาพอนามัยของมนุษย์แล้วยังสามารถสะสมและเพิ่มพูนความเข้มข้นในห่วง โซ่อาหาร
ได้ตั้งรายงานการวิจัยของ ศิวะบวรและคณะ (2533) ซึ่งพบการปนเปื้อนของสารตะกั่ว แคดเมียม
และปรอท ในอาหารทะเล 9 ชนิด จากอ่าวไทย

การขยายตัวของอุตสาหกรรมควบคู่กับการเติบโตอย่างรวดเร็วของเมือง ส่งผลให้
คุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศเสื่อมโทรม น้ำเสียจากอุตสาหกรรมมีส่วนทำให้บางช่วงของแม่น้ำ
เจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนเน่าเสียอย่างรุนแรง และมีคุณภาพน้ำต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้โดย
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สำหรับคุณภาพอากาศนั้นในปี 2531 พบว่า ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ถูก
ปล่อยจากภาคอุตสาหกรรม 0.15 ล้านตัน หรือร้อยละ 26 ของปริมาณที่ปล่อยจากภาคเศรษฐกิจ
ต่างๆ ในจำนวนดังกล่าวนี้ร้อยละ 25 เกิดขึ้นจากภาคอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางและที่สำคัญ
ร้อยละ 55 เกิดในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งแสดงให้เห็น

ถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อคุณภาพอากาศได้เป็นอย่างดี ได้มีการประเมินว่าหากไม่เพิ่มมาตรการใดในการควบคุมมลพิษอากาศบริเวณดังกล่าว ในปี 2535 ปริมาณก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ในบรรยากาศ จะเกินมาตรฐานคุณภาพอากาศที่กำหนดไว้โดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ไว้ก้า 2533) และภายในปี 2544 ปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จะเกินมาตรฐานดังกล่าวเช่นกัน

1.2 การค้า

1.2.1 โครงสร้างการค้าและบริการ

โครงสร้างสินค้าและบริการที่ซื้อและขายมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะพบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูงในครึ่งหลังทศวรรษที่ 1980 เป็นผลมาจากการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงการผลิต และการขายสินค้าและบริการนั่นเอง การปรับใช้นโยบายการเจริญเติบโตเน้นการส่งออก (Export-led growth) นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสินค้าและบริการที่ขายในปัจจุบัน โครงสร้างสินค้าและบริการที่ซื้อและขายมีความหลากหลายมาก มีการจำหน่ายกว้างขวางทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ การขยายตัวของการขายสินค้าไปต่างประเทศต่างๆ นับเป็นการขยายตัวทางการลงทุนการผลิตสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ และในปัจจุบันนับว่าตลาดภายในมีแนวโน้มจะขยายตัวตามขึ้นไปมาก หากไม่ประสบกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเจริญเติบโตดังกล่าว ส่วนสินค้าและบริการส่งขายต่างประเทศในปัจจุบันมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่สินค้าหลากหลาย ตลาดกว้างขวางขึ้นและมูลค่าการขายเพิ่มขึ้นมากด้วย โดยสัดส่วนการซื้อขายกับต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ คิดเป็นร้อยละ 65 ในปี 2532 โดยเฉพาะการขายสินค้าอย่างเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

o สินค้าและบริการที่ค้าขายกับต่างประเทศ

การส่งสินค้าไปขายต่างประเทศมีมูลค่าคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 5.13 แสนล้านบาทในปี 2532 (ดูตารางที่ 1.11)

- หมวดสินค้าเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 28.4 (63 รายการ)
- หมวดสินค้าอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 64.5 (170 รายการ)
- หมวดสินค้าแร่คิดเป็นร้อยละ 1.3 (16 รายการ)

การขายบริการต่างประเทศมีมูลค่าคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 1.83 แสนล้านบาทในปี 2532

- หมวดการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 53.1

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ค่าสินค้า	สัดส่วนการส่งออก					อัตราการขยายตัวการส่งออก			
				2523	2526	2529	2530	2531	2532	2523-2525	2525-2528	2528-32
รวมมูลค่าส่งออกทั้งหมด (1)				100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	9.5	6.6	21.1
				(133197.2)(146471.8)(231224.9)(299853.1)(403569.8)(515847.9)								
เกษตรกรรม (63 รายการ)				50.3	50.6	40.6	33.7	30.9	28.4	9.0	1.6	15.1
	กลั่นกรอง (41 รายการ)			45.2	43.8	32.1	25.7	24.2	21.5	7.7	0.1	12.1
		ข้าว		14.7	13.8	8.8	7.6	8.6	8.8	7.4	0.0	19.3
		ผลิตภัณฑ์ขั้นสูงประเภทพืช		11.2	10.5	8.3	6.9	5.4	4.6	15.2	-8.8	12.1
		อาหารสัตว์		9.3	8.0	6.5	6.8	6.7	5.1	-12.3	12.7	18.1
		ข้าวโพด		5.4	5.7	4.0	1.3	0.9	0.8	6.9	-2.6	-14.4
	ผลิตภัณฑ์ (8 รายการ)			0.9	1.1	2.1	1.9	1.5	1.3	33.6	9.6	26.1
		พลาสติกซีเอ็น ซีเอ็นซี		0.5	0.6	1.3	1.3	1.2	1.1	41.3	3.9	41.6
	ประมง (14 รายการ)			4.2	5.6	6.4	6.1	5.2	5.5	17.3	11.5	28.1
		ปลา										
		ปลาสดแช่แข็งพร้อมหีบห่อ (นอกจากเนื้อปลา)		0.3	0.4	0.7	0.6	0.3	0.3	30.3	25.2	10.1
		เนื้อปลาสดแช่แข็งพร้อมหีบห่อ		0.0	0.1	0.3	0.3	0.5	0.4	82.1	31.2	79.3
		ปลาหมึก										
		ปลาหมึกสดแช่แข็งพร้อมหีบห่อ		1.0	1.1	1.6	1.4	1.0	1.0	17.1	5.9	25.4
		กุ้ง										
		กุ้งสดแช่แข็งพร้อมหีบห่อ		1.5	2.2	1.9	1.9	2.4	3.1	18.6	7.6	47.0
อุตสาหกรรม (170 รายการ)				30.4	40.0	53.6	61.4	63.8	64.5	23.9	14.6	37.1
	อาหาร											
		น้ำตาล		2.2	4.3	3.1	2.9	2.4	3.7	108.5	-21.5	32.3
		อาหารทะเลกระป๋อง		1.2	2.7	4.7	4.4	5.0	4.0	40.2	32.1	29.6
		สับปะรดกระป๋อง		1.1	1.3	1.4	1.2	1.2	0.9	18.0	18.2	7.3
	น้ำตาลอาหาร											
		ผลิตภัณฑ์อื่นๆ		0.5	0.4	0.8	0.9	1.1	1.1	-10.5	29.0	45.3
		รองเท้า		0.3	1.2	1.4	2.0	2.4	2.6	93.6	20.8	54.6
		เฟอร์นิเจอร์พลาสติก		0.4	0.7	0.8	1.1	1.5	1.3	17.4	18.5	49.7

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	สัดส่วนการส่งออก					อัตราการขยายตัวการส่งออก			
				2523	2526	2529	2530	2531	2532	2523-2525	2525-2528	2528-2532
<i>Material-Based</i>												
		อัญมณี	อัญมณี ไข่มุก และ เครื่องประดับ	2.8	5.0	5.7	6.6	5.9	5.5	18.0	17.6	35.0
		สิ่งทอ	ผ้าพัน	2.8	3.1	3.4	2.9	2.5	2.2	16.4	9.7	15.0
			เสื้อผ้าสำเร็จรูป	3.6	6.0	8.7	12.0	10.8	11.0	28.9	22.7	40.4
		ผลิตภัณฑ์เหล็ก	พลัดหรือท่อเหล็กและส่วนประกอบ	0.9	0.4	0.8	0.8	0.8	0.6	-26.9	42.6	14.8
		ผลิตภัณฑ์โลหะอื่นนอกเหนือจากเหล็กและชิ้นส่วน	เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ	0.0	0.0	0.0	0.1	0.7	2.2	-71.3	146.6	249.9
			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับ	0.0	0.0	0.6	1.3	2.6	3.0	220.2	453.6	83.0
			เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องประมวลผลและ									
			เครื่องจักรสำนักงานอื่น ๆ									
			แผงไอซีและส่วนประกอบ	0.0	0.0	5.3	5.3	4.7	3.6	N.A.	N.A.	20.5
			คัลลิกซ์และส่วนประกอบ	0.0	0.1	0.4	0.8	0.9	0.8	237.9	403.7	23.5
		ผลิตภัณฑ์พลาสติก		0.6	0.8	1.1	1.2	1.4	1.5	6.9	27.7	39.3
		เครื่องขนส่งและอุปกรณ์การขนส่ง	รถยนต์นั่งและสี่ล้อขับเคลื่อน	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.3	-74.9	40.3	432.0
			คอนเทนเนอร์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	N.A.	N.A.	N.A.
		เครื่องไฟฟ้าและชิ้นส่วน	เครื่องกำเนิดกระแสไฟฟ้าและเครื่องใช้ไฟฟ้า	0.0	0.0	0.0	0.1	0.4	0.6	-21.0	-1.1	367.8
			ไฟฟ้าความร้อนด้วยไฟฟ้า									
			เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุและ	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.5	-2.2	-16.0	130.9
			ส่วนประกอบ									
			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.7	N.A.	N.A.	378.2
			เครื่องเส้นใยสังเคราะห์และวีดิโอ									
			สายไฟฟ้า สายเคเบิลที่ทนความร้อนและ	0.1	0.0	0.3	0.3	0.5	0.7	1.5	38.4	107.7
			ตัวนำไฟฟ้าอื่นที่ทนความร้อน									
			เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.6	57.0	-4.5	214.6

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ค่าสินค้า	สัดส่วนการส่งออก					อัตราการขยายตัวการส่งออก					
				2523	2526	2529	2530	2531	2532	2523-2525	2525-2528	2528-2531		
		อื่นๆ												
		ของเล่น		0.0	0.1	0.3	0.5	0.6	0.8	42.4	68.1	76.1		
		พลาธิการและส่วนประกอบของพลาธิการ		0.2	0.2	0.4	0.3	0.3	0.5	4.5	25.3	40.6		
		ของมือ		0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	-14.0	14.3	16.8		
		เครื่องใช้สำหรับเดินทาง		0.2	0.3	0.3	0.7	0.9	0.9	27.2	-1.3	81.8		
		ดอกไม้ ใบไม้ และผลไม้ประดิษฐ์		0.2	0.3	0.5	0.5	0.5	0.6	13.7	34.7	32.9		
ร (16 รายการ)				11.5	4.6	2.1	1.8	1.7	1.3	-20.4	-0.7	-7.6		
		ผัก		8.5	3.7	1.1	0.8	0.5	0.5	-15.5	-9.8	-19.5		
		ก๊าซธรรมชาติ		0.0	0.0	0.6	0.4	0.5	0.4	N.A	N.A	0.3		
บริการ (2)				100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	16.7	13.2	20.8		
				(43528.8)	(67136.6)	(87664.5)	(107187.1)	(150337.3)	(182619.4)					
		ค่าระวางและค่าประกันสินค้า		8.9	8.9	10.3	9.4	7.7	6.3	14.2	22.3	5.7		
		การขนส่งอื่นๆ		5.5	5.4	3.4	7.9	9.0	9.3	16.9	2.8	47.7		
		การคลังเคียว		40.8	37.3	42.6	46.7	52.5	53.1	15.9	10.0	32.2		
		ผลตอบแทนจากการลงทุน		12.2	7.8	7.1	6.2	6.2	9.1	3.0	5.7	25.7		
		บริการของภาครัฐบาล		5.8	3.9	3.4	3.0	2.2	2.0	-4.6	19.1	-2.2		
		บริการอื่นๆ		26.7	36.8	33.3	26.9	22.4	20.2	28.1	17.2	4.7		

หมายเหตุ : ค่าเฉพาะบางเล่มมีหน่วยเป็นล้านบาท.

ที่มา: (1) ศูนย์สถิติการค้าระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย 249 รายการ ปี 2523-2532", (ยึดสำเนา)

(2) หน่วยงานการนำเข้า ธนาคารแห่งประเทศไทย

- หมวดบริการอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 20.2
(รายได้จากแรงงานคิดเป็นร้อยละ 13.3)
- หมวดการขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 9.3
- หมวดผลตอบแทนจากการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 9.1
(ดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละ 8.9)
- หมวดค่าระวางและค่าประกันภัยคิดเป็นร้อยละ 6.3
- หมวดบริการภาครัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 2.0

การนำสินค้าเข้ามาในประเทศไทยคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 6.62 แสนล้านบาทในปี 2532 (ดูตารางที่ 1.12)

- หมวดสินค้าอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 8.4
- หมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 35.7
- หมวดสินค้าทุน คิดเป็นร้อยละ 36.5
- หมวดสินค้าอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.4

การซื้อบริการต่างประเทศคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 1.76 แสนล้านบาทในปี 2532

- หมวดค่าระวาง และค่าประกันภัยสินค้าคิดเป็นร้อยละ 42.0
- หมวดผลตอบแทนจากการลงทุน คิดเป็นร้อยละ 32.8
(ดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 19.0)
- (กำไร เงินปันผลและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 13.8)
- หมวดการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 10.9
- หมวดบริการอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 9.2
- หมวดการขนส่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.4
- หมวดบริการภาครัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 1.7

โดยรวมทั้ง การขายของไปต่างประเทศนั้นมีสินค้าหลากหลายและมูลค่าเพิ่มขึ้นรวดเร็ว

จากข้อมูลรายงานเบื้องต้น พบว่าการส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศในปี 2533 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 5.9 แสนล้านบาท ส่วนการนำสินค้าเข้ามาในประเทศไทยคิดเป็นมูลค่าประมาณ 8.4 แสนล้านบาททำให้เกิดการขาดดุลการค้าในเบื้องต้นคิดเป็นมูลค่าประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ทางด้านโครงสร้างการค้าขายสินค้าและบริการได้เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา (ตารางที่ 1.11)

ตารางที่ 1.12 โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงการนำเข้า พ.ศ. 2523-2532

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	สัดส่วนการนำเข้า						อัตราขยายการค้าการนำเข้า		
	2523	2526	2529	2530	2531	2532	2523-2525	2525-2528	2528-2532
รวมมูลค่านำเข้าทั้งหมด (1)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	0.8	8.5	27.4
	(193618.0)(236608.6)(241357.7)(334209.0)(513114.3)(662678.8)								
1. สินค้าเชื้อเพลิง	30.5	24.3	13.5	13.4	7.7	9.1	1.7	-2.2	1.5
2. หมวดสินค้าอื่นที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงและพลั่วสินค้า	69.5	75.7	86.5	86.6	92.3	90.9	0.3	12.7	32.7
2.1 สินค้าทุน	26.5	29.7	32.6	31.8	38.9	36.3	-3.0	16.2	33.5
2.1.1 เครื่องจักรที่ไม่ใช่ไฟฟ้าและส่วนประกอบ (เครื่องจักรใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม)	10.2	13.7	13.0	14.5	17.7	18.1	2.2	18.1	37.2
2.1.2 เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	6.3	7.3	11.0	10.0	10.6	10.4	-3.2	367.4	42.5
2.2 สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	25.1	28.5	35.4	36.5	35.8	36.1	5.4	12.3	33.0
2.2.1 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภค	16.3	19.2	26.0	26.0	23.9	24.0	6.8	13.1	32.2
2.2.2 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุน	8.8	9.3	9.5	10.4	11.9	12.1	2.8	10.7	34.7
2.3 สินค้าอุปโภคบริโภค	7.7	8.5	9.3	9.2	7.6	8.1	3.9	10.9	25.0
2.3.1 ประเภทคงทม	4.6	4.4	4.7	4.2	3.6	3.4	-0.9	8.5	18.8
2.3.2 ประเภทคทม	3.1	4.1	4.6	4.9	4.1	4.7	10.6	13.7	30.6
2.4 สินค้าทุนและอุปกรณ์การขนส่ง	3.8	5.0	3.8	4.7	5.8	6.0	5.0	6.2	43.0
2.5 สินค้าอื่นๆ	6.4	4.1	5.3	4.5	4.2	4.2	-14.8	3.9	28.8
3. บริการ (2)	100	100	100	100	100	100	17.2	11.0	16.6
	(50792.2) (73993.1) (96577.9) (111451.4) (145398.8) (176360.8)								
3.1 ค่าระวางและค่าประกันสินค้า	41.4	35.6	29.3	34.2	39.0	42.0	4.2	8.6	26.1
3.2 การขนส่งอื่นๆ	4.1	4.1	3.4	3.4	3.2	3.4	5.0	15.7	14.1
3.3 การท่องเที่ยว	9.8	10.7	8.1	8.9	10.5	10.9	11.0	7.4	26.1
3.4 ผลตอบแทนจากการลงทุน	33.5	39.4	48.7	43.1	36.5	32.8	34.2	13.5	6.6
3.5 บริการของภาครัฐบาล	1.4	2.0	1.8	2.4	1.8	1.7	46.2	7.5	10.6
3.6 บริการอื่นๆ	9.8	8.2	8.7	8.0	8.9	9.2	13.0	9.4	18.2

หมายเหตุ : ตัวเลขบางตัวเป็นหน่วยเป็นล้านบาท.

ที่มา : (1) ศูนย์สถิติการค้าไทย กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. "โครงสร้างสินค้าเข้า จากภาคการผลิตและบริการ ปี 2523-2532." (อศวาเนา)

(2) หน่วยงานราชการ : เงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

สำหรับการขายสินค้ากับต่างประเทศนั้น หมวดสินค้าเกษตรกรรมมีความสำคัญลดลง เป็นลำดับจากที่เคยสูงร้อยละ 43.1 ในปี 2528 มาเป็นร้อยละ 28.4 ในปี 2532 หมวดสินค้าอุตสาหกรรมมีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากจากที่เคยอยู่ในระดับร้อยละ 48.3 ในปี 2528 เปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ 64.5 ในปี 2532 ส่วนหมวดสินค้าแร่ก็มีความสำคัญลดลงไปจากที่เคยสูงร้อยละ 4.9 ในปี 2528 ลดลงไปเป็นร้อยละ 1.3 ในปี 2532 อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าไทยจะมีการขายสินค้าหลากหลายชนิดขึ้น โดยเฉพาะในหมวดสินค้าอุตสาหกรรม แต่มูลค่าการขายสินค้าในต่างประเทศยังกระจุกตัวในสินค้าที่สำคัญบางชนิด โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณี และเครื่องประดับ รองเท้า ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าว เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับการค้าบริการระหว่างประเทศนั้น โดยรวมในปี 2532 คิดเป็นร้อยละ 16.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เพิ่มขึ้นจากระดับร้อยละ 6.7 ในปี 2520 และระดับ 15.4 ในปี 2528 ตามลำดับ การขยายตัวในอัตราที่รวดเร็วเช่นนี้ ทำให้การค้าบริการระหว่างประเทศเมื่อเทียบกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 25 ซึ่งสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20

จากการศึกษารายละเอียดสินค้าของไทยใน 3 ระดับ ได้แก่ หมวดสินค้ากลุ่มสินค้าและตัวสินค้า พบว่าในการค้าขายกับต่างประเทศ สินค้าเกษตรกรรมโดยรวมขยายตัวในอัตราเฉลี่ยต่ำกว่าการขยายสินค้ารวมของไทย สินค้าเกษตรกรรมดั้งเดิมมีความสำคัญด้อยลงเป็นลำดับหมวดสินค้าเหล่านี้ได้แก่ ข้าว ข้าวโหนด มันสำปะหลัง ยางพารา ถั่วเขียว ใบยาสูบ เป็นต้น หมวดสินค้าในภาคปศุสัตว์และประมง บางส่วนยังคงรักษาสัดส่วนหรือขยายสัดส่วนการขายไปต่างประเทศได้ หมวดสินค้าเหล่านี้ได้แก่ ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เป็นต้น กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็งขยายตัวเร็วสุดโดยเฉพาะในปี 2531 และ 2532 คิดเป็นอัตราร้อยละ 68.8 และร้อยละ 65.5 ตามลำดับหรือร้อยละ 31 ของการขายในต่างประเทศของไทยในปี 2532 กลุ่มสินค้าอื่นๆ ที่มีแนวโน้มการขยายตัวที่น่าสนใจได้แก่ นิชผักสดแช่เย็น ผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เมล็ดพันธุ์พรวนไม้ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นกลุ่มสินค้าที่สามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต

สินค้าอุตสาหกรรมโดยรวมนั้นขยายตัวในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าอัตรากาการขายตัวการขายต่างประเทศรวมของไทย สูงสุดคิดเป็นร้อยละ 48.4 ในปี 2530 ลดลงเป็นร้อยละ 39.9 ในปี 2531 และร้อยละ 29.2 ในปี 2532

หมวดอาหารมี 3 หมวดที่สำคัญได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช ผลิตภัณฑ์จากธัญพืชและผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง กลุ่มสินค้าสำคัญที่สุดได้แก่ อาหารทะเลกระป๋อง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ของการส่งออกในปี 2532 รองลงมาได้แก่น้ำตาลคิดเป็นร้อยละ 3.7 ของการส่งออกในปี 2532 สับปะรดกระป๋องคิดเป็นร้อยละ 0.9 ของการส่งออกในปี 2532

หมวดเกษตรแปรรูปที่สำคัญ 5 หมวด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง รองเท้า ผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์กระดาษ พิจารณาตามกลุ่มสินค้า พบว่ารองเท้า คิดเป็นร้อยละ 2.6 ของการส่งออกปี 2532 รองลงมาได้แก่ เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ ยาง ของอื่นๆ ที่ทำด้วยหนังหรือหนังอัด หนังโค หนังกระบือ

สำหรับ Material-based ที่นำมาพิจารณามี 7 หมวดด้วยกัน หมวดค้าขายที่สำคัญ ที่สุดเรียงตามลำดับได้แก่ สิ่งทอ รองลงมาได้แก่ อัญมณี ผลิตภัณฑ์เหล็กและแร่อื่นๆ ผลิตภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิค ส่วนผลิตภัณฑ์แก้ว และผลิตภัณฑ์เคมีและปิโตรเคมี ไม่มีความสำคัญใน การขายในต่างประเทศของไทยโดยรวมนัก

หมวดเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาพิจารณาแบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคมและข้อมูล พบว่าหมวดที่สำคัญที่สุดและขยายตัว เร็วมากได้แก่ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติและส่วนประกอบและอุปกรณ์ (ร้อยละ 5.2 ของ การขายในต่างประเทศของไทยในปี 2532) รองลงมาได้แก่ แผงไอซีและส่วนประกอบ นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีศักยภาพในการขายเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ เครื่องเล่นแผ่นเสียงและวีดีโอ เครื่องประดับโคมไพและส่วนประกอบ เครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ นัดลม ตู้เย็น ตู้แช่และอุปกรณ์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องรับโทรทัศน์

หมวดสินค้าเป้าหมายอื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง (คิดเป็นร้อยละ 0.9 ของการขายในต่างประเทศของไทยในปี 2532) ของเด็กเล่น (ร้อยละ 0.8) ดอกไม้ ใยไม้และผลไม้ประดิษฐ์ (ร้อยละ 0.6) สินค้าอื่นๆ ได้แก่ นาฬิกาและส่วนประกอบ ถู่มือ เครื่องกีฬา กลางแจ้ง

สำหรับสินค้าในหมวดแรกที่ขายกับต่างประเทศของไทย 16 รายการมีความสำคัญใน การขายน้อยลงมาเป็นลำดับคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของการขายรวมในปี 2532 กลุ่มสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ แร่ดิบ ก๊าซธรรมชาติ แร่ขี้ผึ้ง

การศึกษารายละเอียดการค้าบริการของไทยกับต่างประเทศ พบว่า

รายรับการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยในปี 2532 คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1.82 แสนล้านบาท โดยมีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 21.50 เมื่อเทียบกับปี 2531 ซึ่งมีการขยาย ตัวกว่าร้อยละ 40 ในภาพรวมแล้ว รายรับบริการของไทยในช่วงปี 2530 ถึง 2532 มีการขยาย ตัวเกือบเท่าตัว

รายจ่ายการค้าบริการระหว่างประเทศไทยในช่วงปี 2532 คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1.76 แสนล้านบาท โดยมีการขยายตัวสูงคิดเป็นร้อยละ 21.30 เมื่อเทียบกับปี 2531 ซึ่งมีการ ขยายตัวคิดเป็นร้อยละ 30.5

ผลสัมฤทธิ์ของดุลการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยแต่เดิมนั้นมีค่าเป็นลบ สถานภาพดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ปี 2531 โดยผลรวมสัมฤทธิ์ของดุลการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยมีค่าเป็นบวก

เมื่อพิจารณารายละเอียดในรายรับของค่าบริการระหว่างประเทศของไทยแล้ว จะพบว่า การท่องเที่ยวจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดคิดเป็นรายได้กว่าร้อยละ 50.0 นับตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา โดยรายรับรวมคิดเป็นเกือบ 1 แสนล้านบาท ในปี 2532 รองลงมาได้แก่ รายได้จากแรงงานซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 13.3 ในปี 2532 นับว่าลดลงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีต ที่เหลือได้แก่ การขนส่งอื่นๆ ร้อยละ 9.3 ซึ่งคาดว่ารายได้จากการบินไทยจะเป็นส่วนที่ทำรายได้เป็นพิเศษในหมวดนี้ ผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ 9.1) ค่าระวางและค่าประกันภัยสินค้า (ร้อยละ 6.3) บริการของภาครัฐบาล (ร้อยละ 2.0)

ทางด้านรายจ่ายของการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยนั้น พบว่าค่าระวางและค่าประกันภัยสินค้าจะเป็นรายจ่ายสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 42.0 ในปี 2532 ทั้งนี้เพราะบริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเป็นกิจการที่สินค้าออกของไทยมีความจำเป็นต้องใช้ รองลงมาได้แก่ ผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งประกอบด้วย ดอกเบี้ย กำไร เงินปันผล และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 32.8 การท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 10.9 บริการอื่นๆ ร้อยละ 9.21 การขนส่งอื่นๆ ร้อยละ 3.4 ภาครัฐบาลร้อยละ 1.7

รายละเอียดผลสัมฤทธิ์ของดุลการค้าบริการระหว่างประเทศของไทยนั้น จะพบว่าหมวดการท่องเที่ยวมีผลรวมสัมฤทธิ์เป็นบวกสูงสุดเสมอมา คิดเป็นมูลค่า 7.7 หมื่นล้านบาท ในปี 2532 รองลงมาได้แก่ หมวดบริการอื่นๆ จากรายได้จากแรงงานที่ส่งกลับเข้าประเทศเป็นหลัก และหมวดการขนส่งอื่นๆ จากรายได้บริษัท การบินไทย จำกัด ส่วนหมวดค่าระวางและค่าประกันภัยสินค้านั้น จัดว่าเป็นหมวดที่มีผลรวมสัมฤทธิ์เป็นลบสูงสุดเสมอมา คิดเป็นมูลค่า 6.3 หมื่นล้านบาท รองลงมาได้แก่ หมวดผลตอบแทนจากการลงทุน และบริการภาครัฐบาล

๐ ผู้ค้า

ถ้าพิจารณาผู้ค้าขายสินค้าและบริการในประเทศแล้ว อาจแยกเป็นกลุ่มที่มุ่งส่งออกไปยังต่างประเทศ และกลุ่มที่มุ่งค้าขายภายในประเทศเป็นสำคัญ

กลุ่มที่มุ่งส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ผลิตทำการส่งออกเอง โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่ทำการผลิตส่งออกโดยเฉพาะ สำหรับสินค้าเกษตรกรรมนั้น ยังจำเป็นต้องผ่านขั้นตอนคนกลางและพ่อค้าส่งออกอยู่ บทบาทของบริษัทการค้านั้นนับว่าน้อยมากในระบบการส่งออกของไทย ปัจจุบันมีบริษัทการค้าส่งออกที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอยู่ทั้งสิ้น 10 กว่าบริษัท ซึ่งบางบริษัทก็ไม่สามารถกระทำตามข้อผูกมัดที่

กำหนดไว้ ทำให้บริษัทบางแห่งต้องถูกตัดขาดจากสิทธิพิเศษดังกล่าว สำหรับบทบาทของผู้ค้าที่เป็นชาวต่างประเทศ ในการส่งออกของไทยนั้นว่ามีเพิ่มขึ้นมากจากการปรับค่าเงินเยน และเงินสกุลสำคัญของประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ผู้ค้าเหล่านี้เป็นผู้ที่มีบทบาททางด้านการลงทุนในประเทศไทยเป็นอย่างมากนับตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา ทำการผลิตสินค้าส่งออกไปยังประเทศของตน ซึ่งรวมกับบริษัทแม่หรือส่งไปยังประเทศอื่นๆ ที่มีตลาดรองรับสินค้าขายอยู่แล้ว

สำหรับกลุ่มที่เป็นผู้ค้าบริการระหว่างประเทศในเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมา ก็ได้เพิ่มบทบาทในการดำเนินการทางธุรกิจรวมไปกับการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยด้วย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเงิน การขนส่งประเภทต่างๆ การโทรคมนาคม การก่อสร้าง บริการทางวิชาชีพ บริการการท่องเที่ยว บันเทิงและสันทนาการ บริการสาธารณสุขและสุขภาพ เป็นต้น

๐ ผู้ค้า

ผู้ค้าระหว่างประเทศของไทยที่สำคัญจะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ในช่วงปี 2527 ถึง 2532 นั้น

- การขายสินค้าของไทยเป็นดังนี้

	2527 (ร้อยละ)	2532 (ร้อยละ)
1. สหรัฐอเมริกา	18.59	21.67
2. ประชาคมยุโรป	20.72	19.12
3. ญี่ปุ่น	13.00	17.04
4. อาเซียน	14.20	11.52
5. อุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (ยกเว้นสิงคโปร์)	6.83	7.00
6. ตะวันออกกลาง	7.48	5.86
7. จีน	2.45	2.69
8. ออสเตรเลีย	1.85	2.19
9. ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	1.71	2.08
10. ยุโรปตะวันออก	1.55	2.03
11. แคนาดา	1.20	1.49

- การซื้อสินค้าจากต่างประเทศของไทย

	2527 (ร้อยละ)	2532 (ร้อยละ)
1. ญี่ปุ่น	26.51	30.32
2. สหรัฐอเมริกา	16.58	16.79
3. ประชาคมยุโรป	12.51	13.95
4. อาเซียน	15.82	12.43
5. อุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (ยกเว้นสิงคโปร์)	6.79	9.22
6. ตะวันออกกลาง	9.74	4.58
7. ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	2.48	2.90
8. จีน	3.04	2.89
9. ออสเตรเลีย	1.88	1.99
10. ยุโรปตะวันออก	1.35	1.77
11. แคนาดา	1.21	1.35

- ดุลการค้ากับคู่ค้าที่สำคัญ

	2527 (ล้านบาท)	2532 (ล้านบาท)
รวม	-69,917.4	-146,830.9
1. ญี่ปุ่น	-43,272.0	-113,012.6
2. สหรัฐอเมริกา	-3,432.3	35,850.1
3. ประชาคมยุโรป	5,649.3	6,202.3
4. อาเซียน	-13,910.3	-22,987.8
5. อุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (ยกเว้นสิงคโปร์)	2,561.0	-14,922.5

6. ตะวันออกกลาง	-3,118.8	-11,352.7
7. ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	-3,086.9	-8,478.1
8. จีน	-3,153.7	-5,276.5
9. ออสเตรเลีย	-1,755.4	-3,630.8
10. ยุโรปตะวันออก	-595.2	-1,244.2
11. แคนาดา	-855.4	-1,259.2

1.2.2 โครงสร้างการค้าภายในประเทศ

o มูลค่าและโครงสร้างการค้า

การค้าภายในประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและมีการขยายตัวมาโดยตลอด ซึ่งสามารถจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้ (ดูจากตารางที่ 1.13)

1. มูลค่าการค้าภายในประเทศในปัจจุบันมีมูลค่าสูงถึง 5.17 ล้านล้านบาท โดยได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราที่สูงคือ ในช่วง 2518-2523 นั้นได้มีการขยายตัวถึงเฉลี่ยร้อยละ 16.97 ต่อปี แต่ได้ชะลอตัวลงในระหว่างปี 2523-2528 คือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.23 ต่อปี สืบเนื่องมาจากผลกระทบของวิกฤติการณ์น้ำมันในครั้งที่ 2 แต่ในช่วง 5 ปีหลังนั้น ได้มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 19.87 ต่อปี และเมื่อพิจารณาถึงประเภทของการค้าก็พบว่าทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ต่างก็มีการขยายตัวเหมือนกัน โดยในภาคเกษตรกรรมนั้นในปัจจุบันมีมูลค่าการค้าถึง 430,600 ล้านบาท ได้มีการขยายตัวในช่วง 2518-2523 โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.30 ต่อปี และผลกระทบจากภาวะน้ำมันในช่วง 2523-2528 เช่นกัน ได้ส่งผลกระทบต่อค่อนข้างรุนแรงทำให้การค้าภาคเกษตรกรรมมีอัตราส่วนการขยายตัวเพียงร้อยละ 2.95 ต่อปี แต่ก็ได้มีการขยายตัวอย่างสูงในช่วงเวลาต่อมาคือคิดเป็นอัตราร้อยละ 15.22 ต่อปีในช่วง 2528-2533 ในส่วนของการค้าอุตสาหกรรมซึ่งมีมูลค่าประมาณ 3.03 ล้านล้านบาทก็เช่นกัน ได้มีการขยายตัวสูงมากกล่าวคือขยายตัวในอัตราร้อยละ 18.58, 7.88 และ 25.31 ต่อปี ในช่วงเวลาปี 2518-2523 ปี 2523-2528 และปี 2528-2533 ตามลำดับ การบริการซึ่งมีมูลค่าประมาณ 1.71 ล้านล้านบาทก็มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน

2. จากการขยายตัวของการค้าในแต่ละภาคซึ่งแตกต่างกันนั้น ทำให้โครงสร้างของการค้าเปลี่ยนไป คือในขณะที่การค้าภาคการเกษตรได้มีสัดส่วนของการค้าที่ลดลงจากร้อยละ 15.52 ในปี 2518 ลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือเพียงร้อยละ 8.33 ในปี 2533 การค้าในภาคอุตสาหกรรมเมื่อเทียบกับมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 43.30 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 46.35 ในปี 2523 แต่ลดลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 45.62 ในปี 2528 และสัดส่วนได้สูงขึ้นอย่างมากเป็น

ตารางที่ 13 โครงสร้างการค้าสินค้าภายในประเทศ

หน่วย : ล้านบาท

	2518	2523	อัตราการขยายตัว (%)	2528	อัตราการขยายตัว (%)	2533(e)	อัตราการขยายตัว (%)
ภาคเกษตร							
<u>อุปสงค์</u> ชั้นกลาง	65387 (63.69)	122032 (66.57)		161278 (76.06)		319882 (74.29)	
<u>อุปสงค์</u> ชั้นสุดท้าย	37272 (36.30)	61294 (33.43)		50756 (23.94)		1100718 (25.71)	
รวม	102659 (100.00)	183326 (100.00)	12.30	212036 (100.00)	2.95	430600 (100.00)	15.22
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	15.52	12.66		9.86		8.33	
ภาคอุตสาหกรรม							
<u>อุปสงค์</u> ชั้นกลาง	140973 (49.23)	36723 (54.77)		568494 (57.94)		2178178 (71.86)	
<u>อุปสงค์</u> ชั้นสุดท้าย	145395 (50.77)	303622 (45.23)		412605 (42.06)		852993 (28.14)	
รวม	286368 (100.00)	671345 (100.00)	18.58	981099 (100.00)	7.88	3031171 (100.00)	25.31
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	43.30	46.35		45.62		58.63	
ภาคบริการ	272289	593630	16.87	957478	10.03	1708526	13.78
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	41.17	40.98		44.52		33.05	
รวม	661316	1448301	16.97	2156613	8.23	5176297	19.87

หมายเหตุ : e ค่าประมาณการ

ตัวเลขในวงเล็บคือสัดส่วนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย

ร้อยละ 58.63 ในปี 2533 ส่วนภาคบริการนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยซึ่งอยู่ในสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 40 ของมูลค่ารวมโดยเฉลี่ย

3. นอกจากโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากการค้าสินค้าเกษตรเป็นสินค้าอุตสาหกรรมแล้ว ภายในแต่ละภาคของเศรษฐกิจก็มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเช่นกันคือ การค้าทั้ง สินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมนั้น ได้เปลี่ยนจากการค้าที่ใช้ เป็นอุปสงค์ขั้นสุดท้าย ไปสู่การค้าที่เป็น อุปสงค์ขั้นกลางมากขึ้น นั่นคือเราได้มีการแปรรูปสินค้าเพื่อจำหน่ายมากขึ้นนั่นเอง โดยเห็นได้จาก สัดส่วนของอุปสงค์ขั้นกลางในสินค้าเกษตร ได้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.69 ในปี 2518 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.57 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 76.06 ในปี 2528 แต่ลดลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 74.29 ในปี 2533 ซึ่งการเพิ่มของสินค้าเกษตรที่เป็นอุปสงค์ขั้นกลางที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพด ซึ่งในอดีตเคยมีการส่งออกเป็นจำนวนมาก แต่ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการนำเอาข้าวโพดมาเป็น อุปสงค์ขั้นกลางโดยเฉพาะเพื่อการผลิตอาหารสัตว์และทำแป้ง นอกจากนี้ถั่วเหลืองก็ถูกนำมาใช้ เป็นอุปสงค์ขั้นกลางมากขึ้นเช่นกัน (ดูรายละเอียดได้จากโครงการที่ 2 ของงานวิจัย) ส่วนอุปสงค์ ขั้นกลางของสินค้าอุตสาหกรรมก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.23 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 54.77 ร้อยละ 57.9 และร้อยละ 71.86 ในปี 2523 ปี 2528 และ ปี 2533 ตามลำดับ ส่วนสัดส่วนของอุปสงค์ ขั้นสุดท้ายของทั้งสินค้าเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรมก็มีสัดส่วนลดลงสืบเนื่องมาจากการเพิ่มของ อุปสงค์ขั้นกลางดังกล่าวมาแล้ว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะของ โครงสร้างของการค้าภายในของไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลง ไปอย่างมากตามการพัฒนาของประเทศและการเปลี่ยนแปลงทางการค้าในบางช่วงนั้น สืบเนื่องมาจากผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอกประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งนอกเหนือ จากปัจจัยอื่นๆ ซึ่งจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

๐ วิธีการตลาดการค้าภายใน

1. ลักษณะการตลาดของสินค้าเกษตรกรรม โดยทั่วไปในโครงสร้างระบบสินค้า เกษตรนั้น หลังจากเกษตรกรเพาะปลูกจนสามารถ ได้ผลผลิตแล้วก็จะนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งประกอบด้วย พ่อค้าระดับไร่นา พ่อค้าท้องถิ่นหรือพ่อค้าท้องถิ่น ซึ่งพ่อค้าคนกลางเหล่านี้จะคอยทำ หน้าที่รวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรส่งให้โรงงานแปรรูปอีกทีหนึ่ง เช่น ข้าว หรือมันสำปะหลัง (ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าคนกลางกับเกษตรกรมักจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ทั้งสอง ทำให้เป็นอุปสรรคในการใช้นโยบายของรัฐแทรกแซง) และมีสินค้าบางชนิดที่เกษตรกร เป็นผู้ขายให้กับโรงงานแปรรูปโดยตรงหรือขายให้กับระบบตลาดข้อตกลงเช่น อ้อย ไม้ สุก ร นอกจากนั้นยังพบว่าในบางครั้ง เกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางอาจจะนำสินค้า ไปขายยังตลาดกลางสินค้า เกษตร ตลาดซื้อขายล่วงหน้าอีกด้วย

ในวิธีการตลาดสินค้าเกษตรนั้นพบว่า ราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับจะถูกกำหนดมาจากผู้ที่อยู่ท้ายสุดของการจำหน่าย เช่น พ่อค้าส่งออก หรือผู้จำหน่ายรายใหญ่ในกรุงเทพฯ เป็นผู้กำหนดต่อมายังพ่อค้าผู้รวบรวมในระดับต่างๆ จนถึงเกษตรกรในที่สุด

2. ลักษณะตลาดของสินค้าอุตสาหกรรม วิธีการตลาดสินค้าอุตสาหกรรมมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าเกษตรกรรม เนื่องจากสินค้าอุตสาหกรรมนั้นผู้ผลิตแต่ละรายสามารถผลิตสินค้าได้เป็นจำนวนมาก จึงมักทำหน้าที่เป็นผู้กระจายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคเองโดยไม่ต้องการผู้รวบรวมเหมือนสินค้าเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม วิธีการตลาดสินค้าอุตสาหกรรมสามารถจำแนกตามลักษณะสินค้าที่จำหน่ายได้ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่หนึ่ง สินค้าอุตสาหกรรมประเภทอุปโภคบริโภคทั่วไป (consumer goods) วิธีการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจากบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าจากต่างประเทศ (supplier) เพียงอย่างเดียว (ในอดีตซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทต่างชาติ เช่น บริษัททีทีแอลเอ็ม หรือ ลีเวอร์บาร์เตอร์) ได้เริ่มทำหน้าที่ผลิตสินค้าขึ้นจำหน่ายเองในปี 2503 เนื่องจากการผลิตในประเทศมีต้นทุนถูกกว่าการนำเข้า บริษัทตัวแทนที่นำสินค้าเข้ามาจำหน่ายเริ่มลดลง เกิดระบบยี่ปั้วทำหน้าที่กระจายสินค้าให้กับร้านค้าโช่วยต่างๆ เพื่อจำหน่ายขายปลีกให้ผู้บริโภค หรือในบางครั้งยี่ปั้วซึ่งมีอยู่มากกว่า 8,000 รายในปัจจุบันก็จะทำหน้าที่ขายปลีกเอง ในปัจจุบันบทบาทของยี่ปั้วกำลังลดลงเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น บริษัทผู้ผลิตสินค้าหลายบริษัทพยายามจะเปิดบริษัทจัดจำหน่ายขึ้นเอง เช่นบริษัทยูนิฟลูอิดของลีเวอร์บาร์เตอร์ การเกิดขึ้นของ convenient store, Department store, Amway ที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้ซื้ออย่างมาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะลดบทบาทของยี่ปั้วลงแล้วยังทำให้เกิดการแข่งขันในสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้นอีกด้วย

ประเภทที่สอง สินค้าเพื่อใช้เป็นอุปสงค์ขั้นกลาง (Intermediate goods) วิธีการตลาดสินค้าของสินค้าในกลุ่มนี้จะเริ่มจากผู้ผลิตซึ่งส่วนมากจะมีน้อยรายหรือมีผู้ผลิตซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดสูงเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากลักษณะการผลิตสินค้าขั้นกลางต้องใช้ต้นทุนเบื้องต้นในการผลิตสูงหรือถูกจำกัดโดยกฎระเบียบของรัฐบาลในอดีต หลังจากผลิตสินค้าได้แล้วผู้ผลิตจะจำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่งให้แก่ตัวแทนจำหน่ายเพื่อจำหน่ายให้ผู้ขายปลีกหรือตนเองก็ทำหน้าที่ขายปลีกด้วย และอีกส่วนหนึ่งผู้ผลิตจะทำหน้าที่ขายปลีกเอง ซึ่งลักษณะการจำหน่ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังตัวแทนจำหน่ายก็มักจะเกิดความสัมพันธ์แบบพิเศษ ซึ่งทำให้ผู้ผลิตรายใหม่ที่จะจำหน่ายสินค้านี้ต้องสร้างความสัมพันธ์กับตัวแทนจำหน่ายของตนเองโดยไม่สามารถอาศัยตัวแทนจำหน่ายในเขตต่างๆ ที่มีอยู่แล้วได้เลย เนื่องจากตัวแทนจำหน่ายที่มีความสัมพันธ์กับผู้ผลิตรายเก่าเกรงว่าตนอาจถูกตัดปริมาณสินค้าที่เอามาจำหน่ายในช่วงที่มีการขาดแคลนสินค้า

1.3 เศรษฐกิจภาคบริการ

ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีกระแสหรือมองข้ามความสำคัญของเศรษฐกิจภาคบริการเมื่อวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่ภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติโดยทั่วไปสามารถคิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์รวม และสัดส่วนการค้าบริการระหว่างประเทศเมื่อเทียบกับการค้าสินค้าของโลกคิดเป็นร้อยละ 20 ของการค้าโลกรวม

ในปัจจุบันนักวางแผนและนักวิชาการได้หันมาให้ความสำคัญของเศรษฐกิจภาคบริการในฐานะที่ว่าความเชื่อมโยงของสาขาบริการและสาขาการผลิตอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจจะส่งผลต่อการพัฒนาโดยรวม ซึ่งการยอมรับความสำคัญของเศรษฐกิจภาคบริการย่อมมีผลสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ตามมาด้วย

สำหรับประเทศไทยนั้น เศรษฐกิจภาคบริการนับว่ามีความสำคัญมาโดยตลอดและนับวันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ไปอีกจากการที่โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจโดยรวมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เศรษฐกิจภาคบริการในช่วงปี 2530-2532 คิดเป็นร้อยละ 57.5 ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ มีการจ้างงานขยายตัวรวดเร็วโดยคิดเป็นร้อยละ 30.4 ของการจ้างงานรวมในปี 2532 เปลี่ยนแปลงจากที่เคยคิดเป็นร้อยละ 16.5 ในปี 2514 (ดูตารางที่ 1.14)

ในเมื่อเศรษฐกิจภาคบริการของไทยมีความสำคัญและขยายเร็วเช่นนี้ จึงนับเป็นความจำเป็นที่ไทยต้องให้ความสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการด้วย เพื่อทราบถึงบทบาทและลักษณะที่แท้จริงของแต่ละสาขาภาคบริการที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมในปัจจุบัน ในขณะที่บทบาทของเศรษฐกิจภาคบริการเพิ่มขึ้นมากด้วยในระดับระหว่างประเทศของไทย แต่ปรากฏว่าข้อมูลสถิติที่เป็นตัวเลขและข้อมูลเชิงคุณภาพยังไม่สามารถกำหนดชี้เฉพาะเจาะจงลงไปถึงสถานภาพภาคบริการรายสาขาได้ ในระดับที่จะนำไปสู่การวางแผนโดยรวม นอกจากจะมีเฉพาะบริการบางสาขาที่มีการจัดทำข้อมูลดังกล่าวที่อยู่ในระดับสามารถนำมาใช้การได้

สำหรับข้อมูลเศรษฐกิจภาคบริการของประเทศนั้น มีการจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในรูปบัญชีรายได้ประชาชาติ ตามรูปแบบโครงสร้างผลิตภัณฑ์รวมประชาชาติซึ่งแยกเป็นหมวดสำคัญดังปรากฏในตารางที่ 1.14 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรวมจากที่เคยเน้นหนักภาคเกษตรกรรม มาสู่การเพิ่มความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ นับว่ามีผลต่อการผลิตและการขยายทรัพยากรที่ใช้ในภาคเศรษฐกิจทั้งสามเป็นอย่างมาก

ข้อสังเกตสำคัญที่น่าจะกล่าวถึงสถานภาพในการดำเนินนโยบายในปัจจุบันก็คือ การขยายตัวการผลิตและการค้าของภาคอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐบาล โดยให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่เมื่อกล่าวถึงแนวนโยบายหรือกลยุทธ์การพัฒนา

ตารางที่ 1.14 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศภาคบริการจำแนกตามสาขาการผลิต ณ ราคาพื้นฐาน 2515 ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 - 2532

หน่วย : ร้อยละ

สาขาการผลิต	2513-2514	2515-2519	2520-2524	2525-2529	2530-2532
ภาคเกษตร	26.93	24.84	21.43	19.65	16.71
ภาคอุตสาหกรรม	19.36	22.15	24.36	23.82	25.81
ภาคบริการ	53.71	53.02	54.22	56.53	57.48
สาขาก่อสร้าง	5.19	4.09	4.56	4.28	4.46
สาขาไฟฟ้า-ประปา	1.12	1.50	1.90	2.44	2.80
สาขาคมนาคมและขนส่ง	6.37	6.17	6.26	7.08	7.09
สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก	16.94	16.86	16.90	16.32	17.29
สาขาการเงินการธนาคาร การประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	2.52	2.59	2.71	2.93	3.81
สาขาที่อยู่อาศัย	5.58	5.45	4.80	4.46	3.94
สาขาการบริหารราชการแผ่นดิน	4.46	4.65	4.95	5.41	4.61
สาขาบริการอื่นที่ไม่ได้รวมข้างต้น	11.52	11.70	12.13	13.62	13.48
ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ 1/	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
	(319114)	(979922)	(1420813)	(1075128)	(1540118)

หมายเหตุ: 1/ ตัวเลขในวงเล็บมีหน่วยเป็นล้านบาท

ที่มา: กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายได้ประชาชาติของประเทศไทย, ปลายฉบับ.

ภาคบริการของรัฐบาลแล้ว จะไม่เห็นภาพที่เด่นชัดว่ารัฐบาลได้กระทำการเพื่อกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการในลักษณะใด ในประเด็นนี้สิ่งสำคัญที่นำมาพิจารณาก็คือ แนวคิดที่ ว่า ภาครัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อบทบาทของเศรษฐกิจภาคบริการในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของ กระบวนการพัฒนาการเศรษฐกิจมากกว่าที่จะมองเศรษฐกิจภาคบริการเป็นเพียงผลของการพัฒนา เศรษฐกิจ

การค้าบริการระหว่างประเทศที่นำมาศึกษานี้จะเป็นตัวเลขสถิติที่ทำการเก็บรวบรวม โดยธนาคารแห่งประเทศไทย โดยบันทึกในดุลการชำระเงินของประเทศเพื่อแยกความแตกต่าง ระหว่างธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศและผู้มีถิ่นฐานใน ต่างประเทศ วิธีการบันทึกแบบนี้จะไม่เป็นไปตามคู่มือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF ซึ่งจะรวมธุรกรรมบริการที่ไม่ใช่ปัจจัยการผลิต Nonfactor Service Transaction แยกออก จากการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตซึ่งเป็นบริการด้วย ธุรกรรมบริการที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ รายได้จากการลงทุน และรายได้จากการส่งเสริมเงินกลับของแรงงานที่ทำงานในต่าง ประเทศ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของการค้าบริการระหว่างประเทศด้วย

ส่วนประกอบสำคัญสำหรับบัญชีบริการในบัญชีดุลการชำระเงินของไทยประกอบด้วย

- ค่าระวางและค่าประกันภัย
- ค่าขนส่งอื่นๆ
- รายได้จากการลงทุน
- บริการของภาครัฐบาลซึ่งไม่ได้รวมในส่วนอื่น
- บริการอื่นๆ (รวมรายได้จากการส่งเสริมเงินกลับของแรงงาน)

การค้าบริการระหว่างประเทศของไทยที่จัดแบ่งตามหมวดหมู่ดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2523-2532 (ดังแสดงในตารางที่ 1.15) ดังต่อไปนี้

ในภาพรวมแล้ว มูลค่ารายรับการค้าบริการระหว่างประเทศได้มีการขยายตัวกว่า 4 เท่าตัวในช่วงปี 2523-2532 คิดเป็นปริมาณร้อยละ 25 ของรายรับการค้าสินค้าระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นว่ารายรับการค้าบริการระหว่างประเทศ นับว่ามีส่วนสำคัญเพิ่มขึ้นมากในฐานะที่เป็น ส่วนเสริมสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศนอกจากรายรับการค้าสินค้าระหว่างประเทศแล้ว

เมื่อพิจารณาในหมวดรายรับการค้าบริการระหว่างประเทศแล้วจะพบว่า รายรับจาก การท่องเที่ยวมีการขยายตัวเร็วในช่วงปี 2523-2532 คือเพิ่มจากสัดส่วนระดับหรือร้อยละ 40.8 ของรายรับรวมในปี 2523 มาเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.1 ในปี 2532 ซึ่งคิดเป็นกว่าครึ่งหนึ่งของ รายรับเงินตราต่างประเทศของการค้าบริการระหว่างประเทศของไทย สำหรับรายรับจากแรงงาน นี้มีความสำคัญลดน้อยลง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 ของรายรับรวมในปี 2523 เปลี่ยน-

ตารางที่ 1.15 รายรับและรายจ่ายการค่าบริการระหว่างประเทศของไทย พ.ศ.2523-2532

หน่วย : ร้อยละ

	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
รายรับ(ล้านบาท)	43528.8	51399.0	59269.0	67136.6	72741.6	85879.6	87664.5	107187.1	150337.3	182619.4
1. ค่าระวางและค่าประกันสินค้า	8.9	9.3	8.5	8.9	9.7	10.8	10.3	9.4	7.7	6.3
2. การขนส่งอื่น ๆ	5.5	4.1	5.6	5.4	5.5	4.2	3.4	7.9	9.0	9.3
3. การท่องเที่ยว	40.8	41.7	40.3	37.3	37.6	37.0	42.6	46.7	52.5	53.1
4. ผลตอบแทนจากการลงทุน	12.2	11.2	9.5	7.8	7.2	7.8	7.1	6.2	6.2	9.1
5. บริการภาครัฐบาล	5.8	4.5	3.8	3.9	3.5	4.5	3.4	3.0	2.2	2.0
6. บริการอื่น ๆ	26.7	29.1	32.2	36.8	36.6	35.8	33.3	26.9	22.4	20.2
6.1 รายได้จากแรงงาน	17.7	20.3	24.0	29.0	29.0	27.7	23.8	20.2	15.6	13.3
6.2 รายได้อื่น ๆ	9.0	8.8	8.2	7.8	7.5	8.1	9.4	6.8	6.8	6.9
ผลรวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รายจ่าย(ล้านบาท)	50792.2	66762.0	69808.0	73993.1	81773.8	95510.5	96557.7	111451.4	145398.8	176360.8
1. ค่าระวางและค่าประกันสินค้า	41.4	36.8	32.7	35.6	34.2	30.6	29.3	34.2	39.0	42.0
2. การขนส่งอื่น ๆ	4.1	3.3	3.3	4.1	3.4	3.7	3.4	3.4	3.3	3.4
3. การท่องเที่ยว	9.8	9.0	8.8	10.7	8.9	8.0	8.1	8.9	10.5	10.9
4. ผลตอบแทนจากการลงทุน	33.5	39.7	43.9	39.4	43.3	46.9	48.7	43.2	36.5	32.8
5. บริการภาครัฐบาล	1.5	2.4	2.3	2.0	1.5	2.0	1.8	2.4	1.8	1.7
6. บริการอื่น ๆ	9.8	8.8	9.1	8.3	8.8	8.7	8.7	8.0	8.9	9.2
6.1 รายจ่ายจากแรงงาน	1.3	1.1	1.5	1.3	1.6	2.0	1.6	1.4	1.6	1.8
6.2 รายจ่ายอื่น ๆ	8.5	7.7	7.6	7.0	7.2	6.8	7.1	6.6	7.3	7.5
ผลรวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: หน่วยงานราชการระเจิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

แปลงสูงสุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.0 ในปี 2527 และในปีที่ลดลงมาเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.3 สำหรับรายรับจากการขนส่งอื่นๆ โดยเฉพาะค่าโดยสาร (จากบริษัทการบินไทย จำกัด) ก็มีการขยายตัวทางด้านรายรับมาก โดยเปลี่ยนแปลงจากระดับสัดส่วนร้อยละ 2.3 ของรายรับรวมในปี 2523 มาเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.3 ในปี 2532 อย่างไรก็ตามในภาพรวมเมื่อพิจารณาจากหมวดบริการที่เป็นรายรับจากการค้าบริการระหว่างประเทศของไทย พบว่ามีการกระจุกตัวสูงในกิจกรรมเพียงไม่กี่ประเภท และสูงสุดในหมวดการท่องเที่ยวโดยตรง ในขณะที่ความสำคัญของรายรับการค้าบริการระหว่างประเทศเช่น รายรับจากแรงงานลดความสำคัญลงไปมาก ในขณะที่รายรับการค้าระหว่างประเทศในหมวดอื่นๆ ยังไม่มีการขยายตัว เป็นสัดส่วนที่มีความหมายเห็นเด่นชัดในรายรับการค้าบริการระหว่างประเทศของไทย

บทที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่กำหนดสภาพปัจจุบัน

2.1 อุตสาหกรรม

2.1.1 ปัจจัยกระทบการผลิต

o ขนาดและโครงสร้างการผลิตกับปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Factors)

ในการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจไทยในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวมากที่สุดภาคหนึ่ง โดยในปี 2532 มีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 15 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกซึ่งขยายตัวรวดเร็วมาก ในช่วง 2530-2532 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยขยายตัวโดยเฉลี่ยกว่าร้อยละ 30 ต่อปี สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ หรือความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลกสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ความสำคัญในการขยายการส่งออกและการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกที่เอื้ออำนวยหลายอย่าง ได้แก่

1. การที่เงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนตัวลง ทำให้ค่าเงินบาทที่ค่อนข้างคงที่เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ อ่อนตัวลงเช่นกัน
2. ราคาน้ำมันลดลงในปี 2529 และอยู่ในระดับต่ำอย่างมีเสถียรภาพในปีต่อมา
3. อัตราดอกเบี้ยในตลาดทุนระหว่างประเทศลดลง
4. การที่ค่าเงินเยนของญี่ปุ่น ค่าเงินวอนของเกาหลีใต้ และค่าเงินดอลลาร์ของไต้หวันแข็งตัวขึ้น
5. การกีดกันทางการค้าในประเทศพัฒนาแล้ว ที่มีต่อสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่มีมากขึ้น
6. การลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากญี่ปุ่นและไต้หวัน ในอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งมักเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก โดยมีการปรับโครงสร้างและย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ซึ่งเป็นไปตามวัฏจักรชีวิตสินค้า เมื่อต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะค่าแรงงานมีระดับสูงขึ้นมาก จนไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

ปัจจัยภายนอกต่างๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่ประเทศไทยไม่สามารถควบคุมได้ ยกเว้นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของไทย อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการส่งออกและการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าว ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถฉวยโอกาสที่เอื้ออำนวยโดยปัจจัยภายนอกได้อย่างเต็มที่ ปัจจัยภายในที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งอาจถือว่าเป็นเงื่อนไขจำเป็นต่อความสำเร็จดังกล่าวคือ สภาพเศรษฐกิจมหภาคที่มีความสมดุลและมีเสถียรภาพ โดยจะแบ่งการพิจารณาเศรษฐกิจมหภาคออกเป็น 3 ภาค เศรษฐกิจคือ ตลาดผลิตภัณฑ์ ตลาดการเงิน และภาคต่างประเทศ

- ตลาดสินค้า

การที่รัฐบาลไทยใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลังแบบหดตัว ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในด้านนโยบายการคลังได้มุ่งเน้นการลดการขาดดุลงบประมาณและการจำกัดการกู้ยืมของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจจากต่างประเทศ ในส่วนของการลดการขาดดุลงบประมาณ รัฐบาลได้ชะลอการใช้จ่ายลง โดยเฉพาะโครงการลงทุนต่างๆ ในขณะเดียวกันก็เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ซึ่งมีผลทำให้สัดส่วนของการลงทุนของภาครัฐบาลต่อ GDP ลดลงจากร้อยละ 9.6 ในช่วง 2523-2528 เหลือร้อยละ 5.2 ในปี 2532 ในขณะที่สัดส่วนของรายรับของรัฐบาลต่อ GDP ก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.5 ในช่วง 2523-2525 และร้อยละ 15.6 ในช่วงปี 2526-2529 เป็นร้อยละ 17.2 ในปี 2532 ส่งผลให้สัดส่วนการขาดดุลการคลังต่อ GDP ลดลงจากประมาณร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 2.2 ในปี 2530 และกลายเป็นเกินดุลในปี 2531 และ 2532 สำหรับการจำกัดการกู้เงินจากต่างประเทศของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจก็มีผลทำให้ภาระการชำระหนี้ต่างประเทศของไทยลดลงจากร้อยละ 22.7 ของมูลค่าการส่งออกในปี 2528 ซึ่งเป็นอัตราสูงสุด เหลือเพียงร้อยละ 10.6 ในปี 2532 ในขณะที่ตัวกันภาระหนี้สินทั้งหมดของรัฐบาลต่อ GDP ก็ลดลงเช่นกัน (ตารางที่ 2.1 และ 2.2)

การใช้นโยบายการคลังที่มีวินัยหรือเข้มงวดดังกล่าว มีผลทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการในประเทศมีเสถียรภาพ กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อซึ่งอยู่ในอัตราที่สูงเกินร้อยละ 10 ในปี 2523 และ 2524 ซึ่งมีผลกระทบส่วนหนึ่งจากวิกฤตการณ์น้ำมันโลก ได้ลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละ 4 ต่อปีในช่วงต่อมา แต่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.4 ในปี 2532 การที่ระดับราคามีเสถียรภาพในช่วงเวลาดังกล่าว ได้เอื้ออำนวยทำให้การลงทุนในการอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะค่าจ้างแรงงานมีเสถียรภาพ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการปรับค่าจ้างแรงงานขึ้นต่ำมักจะทำโดยอิงภาวะเงินเฟ้อในประเทศ (รูปภาพที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากและสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย, 2513-2532

(ร้อยละ)

ปี	อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	อัตราเงินเฟ้อ		อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	สภาพคล่องของ ธนาคารพาณิชย์ (สินเชื่อ/เงินฝาก)*100
	ประจำ 12-24 เดือน	1/ 1/	CPI	WPI	ที่แท้จริง	ที่แท้จริง	
	(MLR)	(MLR)					
2513	7.00	11.00	-0.30	-0.50	7.30	11.50	
2514	7.00	11.00	0.40	0.20	6.60	10.80	81.94
2515	6.00	10.75	4.90	7.80	1.10	2.95	74.05
2516	8.00	10.50	15.50	22.90	-8.50	-12.40	87.31
2517	8.00	11.75	24.30	28.90	-16.30	-17.15	91.96
2518	8.00	11.00	5.30	3.70	2.70	7.30	93.93
2519	8.00	11.00	4.10	4.00	3.90	7.00	98.41
2520	8.00	11.75	7.60	7.80	0.40	3.95	92.9
2521	8.00	11.00	7.90	7.40	0.10	3.60	100.05
2522	9.00	13.00	9.90	11.20	-0.90	1.60	111.07
2523	12.00	16.25	19.70	20.10	-7.70	-3.85	100.84
2524	13.00	17.25	12.70	9.50	0.30	7.78	97.8
2525	13.00	16.00	5.30	0.90	7.70	15.10	92.43
2526	13.00	16.00	3.70	2.00	9.30	14.00	98.54
2527	13.00	16.50	0.90	-3.10	12.10	19.60	95.7
2528	13.00	15.00	2.40	0.00	10.60	15.00	93.79
2529	9.50	12.00	1.80	-0.40	7.70	11.60	86.7
2530	9.50	11.50	2.50	6.00	7.00	5.50	89.42
2531	10.25	12.00	3.90	8.20	6.35	3.80	95.54
2532	10.25	12.50	5.40	4.60	4.85	7.90	97.84

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย
หมายเหตุ: 1/ ณ สิ้นปี

ตารางที่ 2.2 เครื่องชี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2513-2532

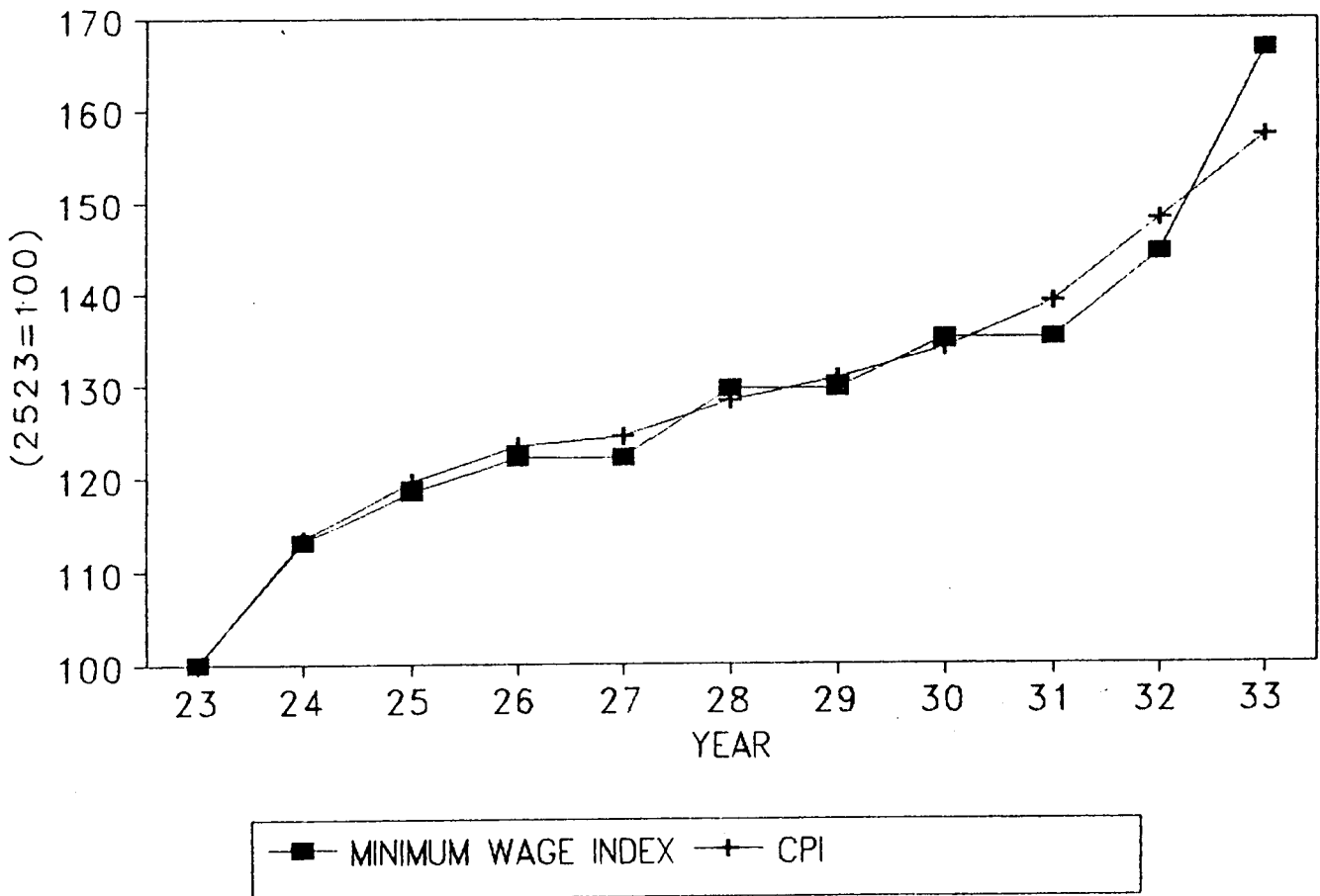
รายการ	2513-17	2518-22	2523-25	2526-29	2530-32
อัตราการขยายตัว					
อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ต่อปี	5.8	8.0	5.1	5.7	11.6
การสะสม					
การสะสมทุนเบื้องต้น (I)/GDP	25.0	26.6	25.3	24.2	27.9
การออมเบื้องต้น (S)/GDP	23.5	21.8	19.8	20.3	25.8
ดุลบัญชีเดินสะพัด (CAD)/GDP	(1.5)	(4.8)	(5.4)	(3.9)	(2.2)
ความผิดพลาดทางสถิติ GDP	1.7	(0.0)	(0.6)	(0.3)	(1.8)
(I-S-CAD)/GDP	3.0	9.7	10.9	7.8	4.3
การมีเสถียรภาพ					
รายจ่ายของรัฐบาล/GDP	15.7	16.3	18.4	18.8	15.4
รายรับของรัฐบาล/GDP	12.9	13.2	14.5	15.6	17.2
การขาดดุลการคลัง/GDP	(2.9)	(3.0)	(3.9)	(3.2)	1.8
อัตราเงินเฟ้อ (CPI) 2519=100					
อัตราเงินเฟ้อ	11.3	7.0	12.6	2.2	3.9
การนำเข้า/GDP					
การค้า/GDP	(21.8)	(26.8)	(32.6)	(30.8)	(38.5)
สินค้า/GDP	(19.0)	(23.1)	(26.9)	(24.5)	(32.2)
บริการ/GDP	(2.8)	(3.7)	(5.7)	(6.3)	(6.3)
การส่งออก/GDP					
การค้า/GDP	19.3	21.7	26.5	26.3	35.8
สินค้า/GDP	13.0	17.1	19.7	18.5	26.2
บริการ/GDP	6.3	4.6	6.9	7.8	9.6
ดุลการค้า/GDP					
การค้า/GDP	(2.5)	(5.2)	(6.1)	(4.5)	(2.7)
สินค้า/GDP	(6.0)	(6.1)	(7.3)	(6.1)	(6.0)
บริการ/GDP	3.5	0.9	1.2	1.6	3.3

ตารางที่ 2.2 (ต่อ) เครื่องมือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2513-2532

รายการ	2513-17	2518-22	2523-25	2526-29	2530-32
ส่วนประกอบของการนำเข้า	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สินค้าเพื่อใช้ในการบริโภค	15.8	12.0	9.3	9.6	8.7
สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	28.9	27.5	25.9	30.4	35.5
สินค้าทุน	32.0	28.4	25.1	30.5	36.0
ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง	7.6	6.8	4.0	4.3	5.4
สินค้าเชื้อเพลิง	11.9	21.9	30.7	20.9	9.9
อื่นๆ	3.8	3.4	5.1	4.4	4.4
ส่วนประกอบของการส่งออก	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สินค้าเกษตร	60.23	50.3	46.8	40.5	25.7
สินค้าประมง	3.29	4.9	4.4	5.6	5.6
สินค้าป่าไม้	1.67	0.9	0.1	0.1	0.2
สินค้าเหมืองแร่	11.11	9.4	6.5	4.2	1.8
สินค้าอุตสาหกรรม	16.29	30.8	35.9	47.5	65.5
อื่นๆ	7.41	5.3	4.3	2.0	1.2

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, หลายฉบับ.

รูปภาพที่ 2.1 ^๕ดัชนีค่าจ้างขั้นต่ำใน กทม.และปริมณฑล
 ดัชนีราคาผู้บริโภค 2523-2533

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม การที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการส่งออกและการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการลงทุนจากต่างประเทศมีบทบาทสูง ซึ่งเป็นภาระเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเกินกว่าที่คาดการณ์ไว้ ทำให้อุปทานในด้านต่างๆ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตต่างๆ ไม่สามารถตอบสนองได้ทัน รวมทั้งมีการใช้จ่ายเกินตัวและการเก็งกำไรมีผลทำให้ราคาปัจจัยการผลิตและราคาสินค้าเริ่มขยับตัวสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย ทำให้ภาวะเงินเฟ้อในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.2 ในปี 2533 และคาดว่า จะสูงขึ้นเป็นร้อยละ 8 ในปี 2534

เพื่อแก้ปัญหาเงินเฟ้อดังกล่าว รัฐบาลได้ใช้นโยบายการเงินแบบหดตัวโดยการปรับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับธนาคารพาณิชย์สองครั้งในปี 2533 คือจากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 16.5 ในเดือนมีนาคม และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19 ในเดือนพฤศจิกายน สำหรับกรณีของธนาคารพาณิชย์ ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงไม่ต่ำเกินไป ทั้งนี้เพื่อชะลอการลงทุนในประเทศ นอกจากนี้ยังมีการกำกับกับการปล่อยสินเชื่อ ให้มีคุณภาพมากขึ้น และการขายพันธบัตรเพื่อลดปริมาณเงินในระบบ ในขณะเดียวกันก็เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสะสมทรัพย์ เพื่อจูงใจให้มีการออมมากขึ้น

- ตลาดการเงิน

เครื่องมือหนึ่งที่สะท้อนถึงความสมดุลในตลาดการเงิน คือ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (real interest rate) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในประเทศไทยในอดีตส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ วัตถุประสงค์ของการรักษาระดับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง สำหรับเงินกู้และเงินฝาก ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อรักษาระดับความสมดุลระหว่างระดับการออมกับระดับความต้องการสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในระดับที่สูงจะจูงใจให้มีการออมมากขึ้นในภาคเอกชน และสินเชื่อถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทศวรรษที่ 2513 ตั้งแต่ปี 2515 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอยู่ในระดับที่ต่ำ จนบางปี (2516 และ 2517) มีค่าเป็นลบ ทั้งในกรณีอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีผลทำให้การขาดความสมดุลระหว่างการออมและการลงทุนมีมาก โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีแนวโน้มลดลงจนถึงปี 2523 ทำให้ความแตกต่างระหว่างการออมและการลงทุนมีมากขึ้น ในขณะเดียวกันธนาคารพาณิชย์ก็มีสภาพคล่องน้อยลง โดยสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 89.41 ในปี 2519 เป็นร้อยละ 100.84 ในปี 2523 (ตารางที่ 2.1)

หลังจากปี 2523 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่ภาวะดอกเบี้ยในตลาดโลก และอัตราเงินเฟ้อในประเทศมีแนวโน้มลดลง ซึ่งมีผลทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนมีน้อยลงในช่วงปี 2523-2525

แม้ว่าประเทศไทยจะค่อนข้างเปิดทางด้านการเงิน โดยอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศจะมีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ แต่เนื่องจากการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยธนาคารแห่งประเทศไทย และยังมี การควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ในบางปีอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศมิได้เปลี่ยนแปลงตามอัตราระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงเพดานอัตราดอกเบี้ยหลายครั้งตามภาวะเศรษฐกิจ และ/หรือภาวะดอกเบี้ยระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตามเพื่อชะลอภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และลดแรงกดดันที่มีต่อภาวะเงินเฟ้อ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เพิ่มเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์สองครั้งในปี 2533 ดังได้กล่าวมาแล้ว

สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ก่อนปี 2529 เพดานอัตราดอกเบี้ยจะแตกต่างกันแล้วแต่ระยะเวลาและเงื่อนไขในการฝาก และมีการปรับเปลี่ยนตามภาวะเศรษฐกิจการเงิน และเพื่อให้สอดคล้องกับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อย่างไรก็ตาม ในกลางปี 2532 ได้มีการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะยาวที่เกิน 1 ปี และต่อมาในเดือนมีนาคม 2533 ได้ยกเลิกสำหรับเงินฝากประจำระยะสั้นด้วยโดยคงไว้เฉพาะเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสะสมทรัพย์ (ตารางที่ 2.1)

จากการที่อัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศสูงขึ้นและอัตราเงินเฟ้อลดต่ำลงทำให้อัตราดอกเบี้ยแท้จริงซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก จนบางปีเป็นลบมาตั้งแต่ปี 2520 มีระดับสูงขึ้นในปี 2524 โดยเฉพาะในปี 2527 อัตราดอกเบี้ยแท้จริงสำหรับเงินกู้สูงขึ้นเป็นร้อยละ 12.1 มีผลทำให้การลงทุนและการออมของภาคเอกชนลดลง อย่างไรก็ตามหลังจากปี 2529 เป็นต้นมา อัตราดอกเบี้ยแท้จริง มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การลงทุนภาคเอกชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงนี้ ถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยแท้จริงสำหรับเงินฝาก จะมีแนวโน้มลดลง แต่การออมก็ยังคงเพิ่มขึ้น โดยเป็นผลมาจากด้านการขยายตัวของรายได้ ทำให้การออมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่าการลงทุน และส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างการลงทุนกับการออมในประเทศมีมากขึ้น ซึ่งในช่วงนี้เป็นช่วงที่การออมหรือการลงทุนจากต่างประเทศ เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเศรษฐกิจไทย (ดูตารางที่ 2.1-2.3)

นอกจากนโยบายอัตราดอกเบี้ยแล้ว รัฐบาลยังได้มีการใช้มาตรการอื่นๆ ในด้านนโยบายการเงิน เพื่อปรับเศรษฐกิจภาคการเงินและเศรษฐกิจโดยรวมให้เข้าสู่ความสมดุลและความมีเสถียรภาพ เช่น การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล การปรับเปลี่ยนปริมาณและอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้กู้แก่ธนาคารพาณิชย์ การกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน การจำกัดสินเชื่อ เป็นต้น โดยเฉพาะการใช้มาตรการจำกัดสินเชื่อในปี 2527 นั้น มีผลกระทบโดยตรงค่อนข้างรุนแรงต่อนักลงทุน

ตารางที่ 2.3 ภาวะความสมดุลและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมและการส่งออกของไทย 2528-2532

รายการ	2528	2529	2530	2531	2532
คลลการคลัง/GDP(%)	-3.84	-3.12	-0.71	2.40	3.65
รายรับของรัฐบาล/GDP(%)	15.83	15.50	16.15	17.14	18.33
รายจ่ายของรัฐบาล/GDP (%)	19.67	18.62	16.86	14.74	14.68
(การออม-การลงทุนเบื้องต้น)/GDP(%)	-4.00	0.60	-0.50	2.80	-3.20
(การออม-การลงทุน)/ภาคเอกชน/GDP(%)	-4.30	-3.60	-5.80	-8.50	-12.20
(การออม-การลงทุน)/ภาครัฐบาล/GDP(%)	-7.90	-5.80	-2.40	2.20	3.30
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-4.00	0.60	-0.50	-2.80	-3.20
ทุนสำรองระหว่างประเทศ(ไม่รวมทองคำ)/การนำเข้า (จำนวนสิบลบาทของการนำเข้า)	10.80	14.10	14.30	13.40	16.70
ภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศ/การส่งออก	22.70	20.60	17.20	12.90	10.60
อัตราเงินเฟ้อ	2.40	1.80	2.50	3.90	5.40
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (๓ สิ้นปี)	15.00	12.00	11.50	12.00	12.50
อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (๓ สิ้นปี)	13.00	9.50	9.50	10.25	10.25
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้แท้จริง (๓ สิ้นปี)	15.00	11.60	5.50	3.80	7.90
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากแท้จริง (๓ สิ้นปี)	10.66	7.70	7.00	6.35	4.85
อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราแท้จริง(%)	-12.43	-12.11	-6.38	2.08	n.a.
(Real Effective Exchange Rate)					
อัตราแลกเปลี่ยนการค้าระหว่างประเทศ (Terms of trade) (1985=100)	100.00	110.73	109.75	107.58	103.41
ดัชนีราคาส่งออก	100.00	102.79	110.05	119.23	122.71
ดัชนีราคานำเข้า	100.00	92.83	100.44	110.83	118.66
อัตราการขยายตัวของGDP ณ ราคาคงที่	3.51	4.92	9.47	13.22	12.21
อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาคงที่	-0.61	10.80	13.32	16.79	14.72
อัตราการขยายตัวของการส่งออกสินค้ารวม	10.35	20.69	28.48	35.59	27.80
อัตราการขยายตัวของการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรม	25.65	35.09	45.57	40.26	34.09
หนี้ต่างประเทศ/GDP(%)	38.30	38.30	36.10	31.40	28.20

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ธนาคารโลก

- ภาคต่างประเทศ

พิจารณาจากดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าประเทศไทยขาดดุลเกือบทุกปี ยกเว้นปี 2529 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในเศรษฐศาสตร์มหภาคหมายถึงการที่ประเทศใช้จ่ายมากกว่ารายได้ ส่วนเกินของการใช้จ่ายหรือการขาดดุลดังกล่าวอาจจะบริหารโดยการใช้วิธีการหลัก 3 วิธี คือ (1) ใช้จ่ายจากทุนสำรองระหว่างประเทศ (2) เงินกู้จากต่างประเทศ และ (3) เงินลงทุนจากต่างประเทศในรูปของการลงทุนโดยตรงและการลงทุนตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น ขนาดของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ต่างประเทศในไทย อย่างไรก็ตาม การบริหารการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดด้วยวิธีการหลักดังกล่าวคงจะเป็นไปได้อย่างที่จะกระทำต่อเนื่องเรื่อยไปในระยะยาว ในกรณีที่ประเทศไม่สามารถที่จะหาแหล่งเงินตราต่างประเทศที่จะมาบริหารการขาดดุลดังกล่าว ก็อาจมีการปรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยการลดค่าเงินของประเทศตน เพื่อให้การส่งออกเพิ่มขึ้นและการนำเข้าลดลง แต่ทั้งนี้ต้องระมัดระวังผลกระทบที่จะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อภายในประเทศ มิฉะนั้นจะทำให้การลดค่าเงินมีผลไม่เต็มที่หรือไร้ผลได้

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศไทยมีขนาดที่เปลี่ยนแปลงเมื่อคิดเป็นสัดส่วนร้อยละของ GDP และวิธีการหลักในการบริหารการขาดดุลดังกล่าว ก็เปลี่ยนจากการพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ 2513 และต้นทศวรรษที่ 2523 มาเป็นการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ในปลายทศวรรษที่ 2523 อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันก็มีการขยายสินเชื่อและการลงทุนอย่างรวดเร็ว ในช่วงปี 2520-2522 มีผลทำให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มขึ้นมากเป็นร้อยละ 7.62 ของ GDP ในปี 2522 เมื่อมีวิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่สองเกิดขึ้นในปี 2522 ทำให้การปรับตัวของเศรษฐกิจไทยกระทำได้ลำบาก การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจึงยังคงอยู่ในระดับสูงมากคิดเป็นร้อยละ 7.37 ของ GDP ในปี 2524 ในขณะเดียวกันทุนสำรองระหว่างประเทศก็ลดลงเหลือเพียง 1.7 เดือนของการนำเข้า ทำให้รัฐบาลต้องตัดสินใจในการปรับค่าเงินบาทลดลงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ รัฐบาลได้ใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนอีกครั้งในปี 2527 โดยลดค่าเงินบาทร้อยละ 14 เมื่อมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคิดเป็นร้อยละ 5.1 ของ GDP ทุนสำรองระหว่างประเทศลดเหลือเพียง 2.2 เดือนของการนำเข้า และภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 20 ของรายได้ในการส่งออก

การลดค่าเงินบาทในปี 2527 บวกกับอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าของไทย ทำให้ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate -- REER) มีค่าสูงขึ้น หมายความว่า ความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลกดีขึ้น (ดูตารางที่ 2.4) มีผลทำให้การส่งออกขยายตัวอย่างรวดเร็ว และการนำเข้าชะลอตัวลง

ตารางที่ 2.4 อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงของเงินตราต่างประเทศและอัตรการค้ำระหว่างประเทศ
(Real Effective Exchange Rate; REER and Terms of Trade)

ปี	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราแท้จริง	อัตรการค้ำระหว่างประเทศ
2513	63.0	132.4
2514	83.9	101.0
2515	83.9	111.4
2516	82.8	154.7
2517	73.1	130.2
2518	86.2	115.7
2519	72.9	106.7
2520	75.3	101.4
2521	81.2	101.6
2522	87.5	105.1
2523	100.0	100.0
2524	97.3	87.2
2525	94.5	79.0
2526	92.1	85.0
2527	93.3	83.5
2528	104.9	78.3
2529	117.6	86.7
2530	125.1	85.2
2531	122.5	83.6

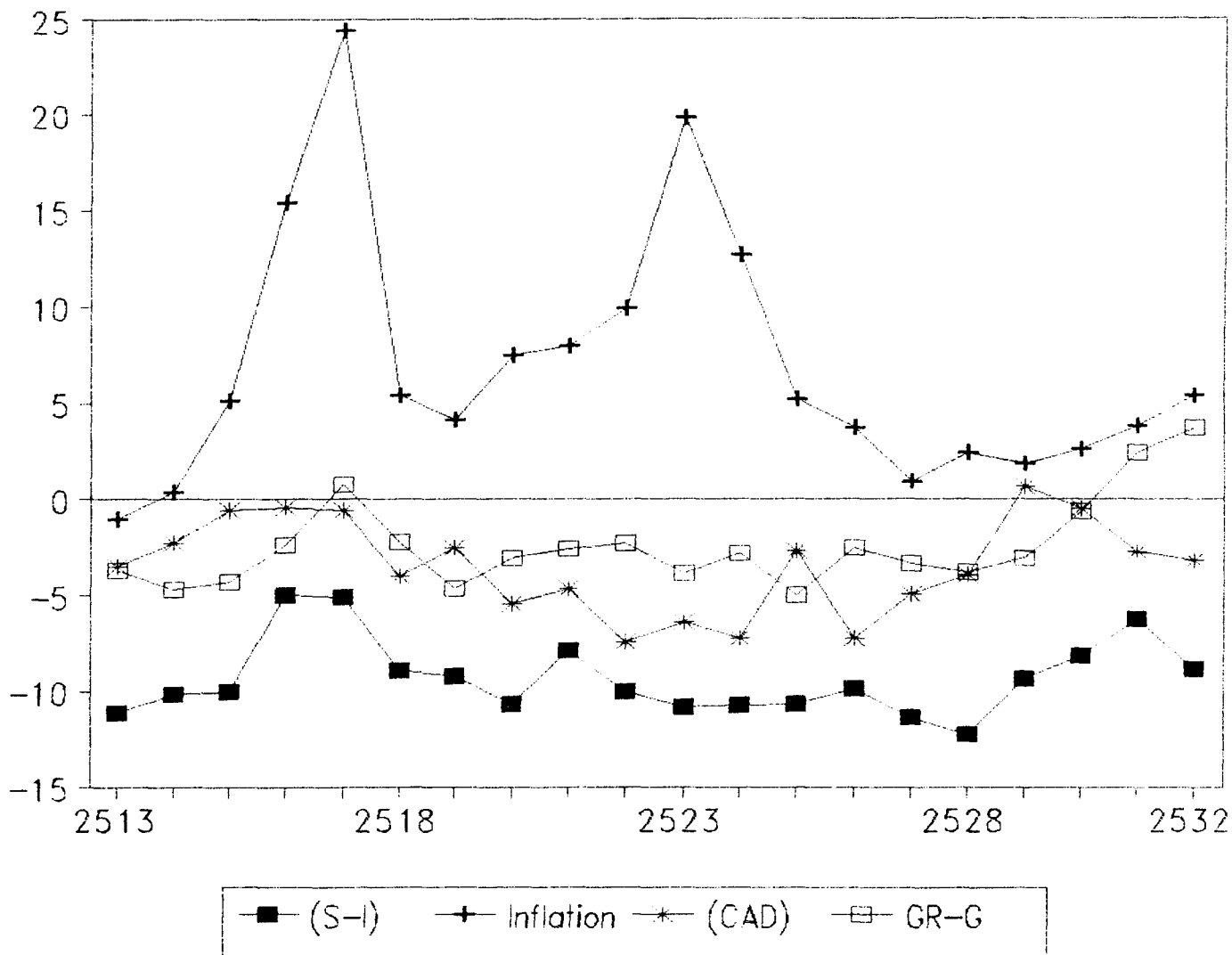
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย กองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก
 หมายเหตุ: REER คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักของ $e(WPI*/CPI)$
 โดย e เป็นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (บาทต่อเงินต่างประเทศสกุลของคู่ค้า)
 WPI* เป็นดัชนีราคาขายประเทศคู่ค้า
 CPI เป็นดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย

และการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีขนาดลดลงจนกลายเป็นเกินดุลในปี 2529 อย่างไรก็ตาม การขาดดุลมีแนวโน้มขยายตัวอีกครั้งหลังปี 2529 และคิดเป็นร้อยละ 3.3 ของ GDP ในปี 2532 คาดว่าในปี 2533 จะมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคิดเป็นร้อยละ 6.0 ของ GDP

จากการนิยามความสมดุลในเศรษฐกิจภาคต่างๆ และการปรับเข้าสู่ความสมดุลโดยใช้นโยบายต่างๆ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จะเห็นว่าก่อนปี 2529 วิกฤตการณ์น้ำมันสองครั้งซึ่งมีผลทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและเศรษฐกิจโลกซบเซา ตลอดจนการที่ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำและอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องใช้เวลายาวนานกับการปรับเศรษฐกิจของชาติให้อยู่ในภาวะสมดุล ในกลางปี 2529 ประเทศไทยอยู่ในภาวะที่ใกล้ความสมดุลหรือมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะสมดุลในทุกภาคเศรษฐกิจ กล่าวคือ (ดูตารางที่ 2.2 และรูปภาพที่ 2.2 ประกอบ)

1. รัฐบาลได้เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บภาษีและชะลอการใช้จ่ายของตนตลอดจนการจำกัดการกู้เงินจากต่างประเทศของภาครัฐ ทำให้การขาดดุลการคลังลดลงเหลือร้อยละ 3.12 ของ GDP และมีแนวโน้มลดลง
2. ความไม่สมดุลระหว่างการออมและการลงทุนของภาคเอกชนและของภาครัฐลดลงเหลือร้อยละ 3.6 และ 5.8 ของ GDP ตามลำดับ
3. ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลร้อยละ 0.6 ของ GDP
4. ทุนสำรองระหว่างประเทศที่ไม่รวมทองคำเพิ่มขึ้นเทียบได้เท่ากับการนำเข้า 14.1 สัปดาห์ หรือ 3.2 เดือน
5. ไม่มีการขยายการกีดกันต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยอยู่ที่ระดับคิดเป็นร้อยละ 38.3 ของ GDP และมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ตัวชี้วัดการขี้อาระห์ที่ต่างประเทศคิดได้เป็นร้อยละ 20.6 ของรายรับการส่งออกและมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน
6. ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อโดยมีอัตราเพียงร้อยละ 1.80
7. อัตราดอกเบี้ยแท้จริงสำหรับเงินกู้และเงินฝากอยู่ ณ ระดับร้อยละ 11.90 และร้อยละ 7.70 ตามลำดับ ซึ่งเป็นระดับที่ไม่สูงและไม่ต่ำจนเกินไป
8. การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงของเงินตราต่างประเทศ (Real Effective Exchange Rate) มีอัตราเป็นลบ (-12.11) แสดงว่าค่าเงินบาทอ่อนตัวลงและประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และสามารถแข่งขันได้ดีขึ้นในตลาดโลก
9. จากการที่ดัชนีราคาสินค้าส่งออกเพิ่มขึ้น เร็วกว่าดัชนีราคาสินค้านำเข้า ทำให้อัตราการค้าระหว่างประเทศ (terms of trade) สูงขึ้นจาก 100 ในปี 2528 เป็น 110.73 ในปี 2529 แต่ลดลงในปีต่อมาเป็น 103.41 ในปี 2532

รูปภาพที่ 2.2 อัตราเงินเฟ้อ สัดส่วนของผลต่างระหว่างการออมและการลงทุนสุทธิต่อ GDP สัดส่วนการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP และสัดส่วนการขาดดุลการคลังต่อ GDP

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รายได้ประชาชาติของประเทศ หลายฉบับ และฝ่ายวิชาการ
 ธนาคารแห่งประเทศไทย

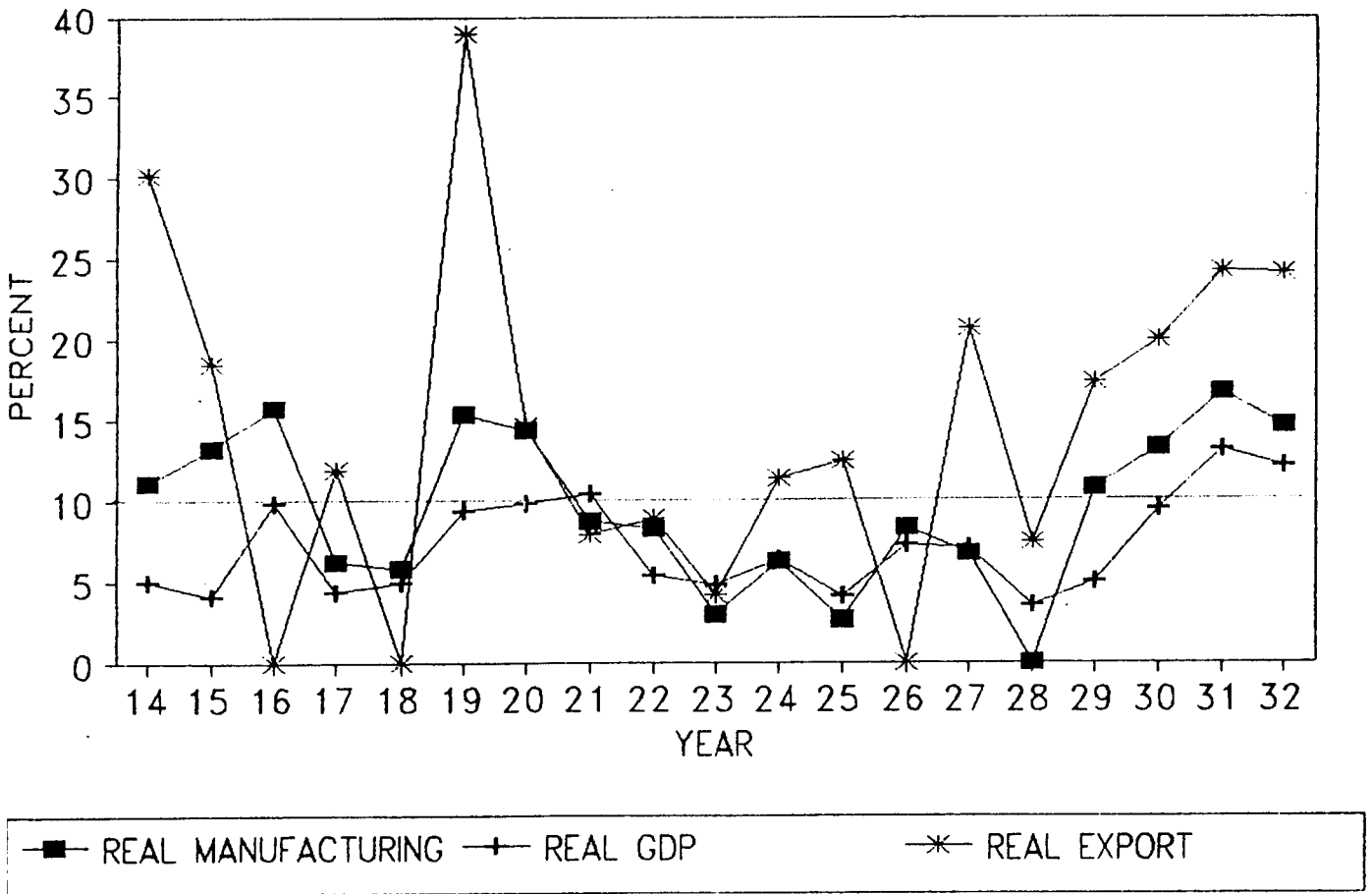
จากสภาพแวดล้อมที่มีเสถียรภาพและสมดุลดังกล่าว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนโดยการใช้นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมและค่อนข้างทันสมัย เมื่อสภาพแวดล้อมภายนอกเอื้ออำนวยที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่ดีกว่าและพร้อมกว่าประเทศเพื่อนบ้านในการฉกฉวยโอกาสที่เปิดให้ดังกล่าว มีผลทำให้เศรษฐกิจไทยโดยรวมกระเตื้องขึ้นในปี 2529 โดยขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.92 ในปี 2529 และขยายตัวอย่างรวดเร็วในอีกต่อมา โดยเฉพาะในปี 2531 และ 2532 มีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 13.22 และ 12.21 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่ขยายตัวเร็วมากที่สุดภาคหนึ่ง โดยขยายตัวในอัตราร้อยละ 10.80 ในปี 2529 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.79 และ 14.72 ในปี 2531 และ 2532 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันการส่งออกโดยเฉพาะการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก โดยการส่งออกรวมขยายตัวในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 36 ในช่วงปี 2530-2532 ในขณะที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมขยายตัวเร็วกว่าในอัตราเฉลี่ยกว่าร้อยละ 40 ในช่วงดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าการส่งออกโดยเฉพาะการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม มีส่วนสำคัญอย่างมากในการกระตุ้นให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 2.2)

จากรูปภาพที่ 2.2 และ 2.3 จะเห็นว่าระหว่างปี 2514-2532 ในช่วงที่ปริมาณการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและปริมาณการส่งออกขยายตัวในอัตราที่สูงพร้อมกัน คือเกินร้อยละ 10 ต่อปี อันได้แก่ ช่วงปี 2514-2515, 2520-2521 และ 2529-2532 เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีความสมดุลและมีเสถียรภาพในเศรษฐกิจมหภาค กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อต่ำการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและความไม่สมดุลระหว่างการลงทุนกับการออมอยู่ในระดับต่ำ และการขาดดุลการคลังมีไม่มากนัก ทั้งนี้เมื่อเทียบกับขนาดของ GDP โดยเฉพาะในช่วง 2529-2532

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาวะเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทยที่มีความสมดุลและมีเสถียรภาพเป็นปัจจัยสำคัญหรือเงื่อนไขจำเป็นในการที่ประเทศไทยโดยประเทศหนึ่งจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าของตน ซึ่งอาจถือได้ว่าประเทศไทยเป็นตัวอย่างที่ดีในการสนับสนุนสมมติฐานดังกล่าวในช่วงตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา โดยการสร้างและรักษาสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่สมดุลและมีเสถียรภาพภายใต้วิกฤตการณ์ความผันผวนและความซับซ้อนของเศรษฐกิจโลกนั้น ซึ่งมีใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายหรือโดยอัตโนมัติ แต่เป็นผลงานของความมุ่งมั่นและมีวินัยทางการคลังและทางการเงินของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่ต้องคอยติดตามแก้ไข และปรับเปลี่ยนนโยบายตลอดเวลาและต่อเนื่อง ประกอบกับการสนับสนุนของรัฐบาลที่มองการณ์ไกล กล้าหาญในการตัดสินใจและข้อสัจ

นอกจากสภาพสมดุลและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจดังกล่าวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในช่วงหลังจากปี 2529 เป็นต้นมา สภาพทางการเมือง

รูปภาพที่ 2.3 อัตราการขยายตัวของ GDP ณ ราคาคงที่ ปริมาณการผลิตสินค้า
อุตสาหกรรมและปริมาณการส่งออก ปี 2514 - 2532

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สنج.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รายได้ประชาชาติของประเทศไทย หลายฉบับ และฝ่ายวิชาการ
ธนาคารแห่งประเทศไทย

และสังคมที่มีเสถียรภาพ และการมีโครงสร้างและบริการพื้นฐาน ตลอดจนปัจจัยการผลิตต่างๆ ใน ปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอและราคาต่ำ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการประสบผลสำเร็จทาง เศรษฐกิจดังกล่าว เมื่อโอกาสเปิดให้ทั้งในด้านเศรษฐกิจโลกฟื้นตัว และการปรับโครงสร้าง เศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้

o โครงสร้างพื้นฐาน

แม้ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา ปัญหาความขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานได้ถูกนำมา กล่าวถึงมากในแง่ที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต แต่จะเห็นว่า ก่อนหน้าปี 2530 นั้น โครงสร้างพื้นฐานยังมีอยู่นอเพียงพอ ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ภาคอุตสาหกรรม และการค้าพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างเกินคาดหมาย ประกอบกับ การที่ประเทศประสบปัญหาหนี้ต่างประเทศในกลางทศวรรษ 1980 ที่มีผลทำให้โครงการลงทุน ทางด้านโครงสร้างพื้นฐานชะลอตัวลงหรือถูกเลื่อนออกไป จนมีผลทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ในปัจจุบัน

ก่อนหน้าปี 2530 โครงสร้างพื้นฐานนั้นกล่าวได้ว่า ไม่ตรงกับปัญหาขาดแคลนเช่น ปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการผลิตและการลงทุนอย่างมาก ดังจะพิจารณาเป็นรายประเภทต่อไปนี้

ไฟฟ้า ในช่วงเวลาระหว่างปี 2523-2529 peak demand ของไฟ โดยเฉลี่ย ตกประมาณ 3,236 MW. ต่อปี ในขณะที่กำลังผลิตติดตั้งคิดเป็นประมาณ 5,009 MW. โดยเฉลี่ย ต่อปี นั่นหมายถึงกำลังผลิตสำรองจ่ายมีสูงถึง ร้อยละ 34.3 โดยเฉลี่ยต่อปี ส่วน energy demand ก็เพิ่มจาก 14,754 Gwh ในปี 2523 เป็น 24,780 Gwh ในปี 2529 และเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 9.0 ต่อปี (ดังแสดงในตารางที่ 2.5)

เฝ้ามองมาในระยะหลังที่ไฟฟ้าเริ่มขาดแคลน เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการชะลอตัวของโครงการลงทุนทางด้านโรงไฟฟ้า เพราะปัญหาหนี้ต่างประเทศ ในกลาง ทศวรรษ 1980 รวมทั้งรัฐเห็นว่ากำลังผลิตสำรองจ่ายมีสูงกว่าร้อยละ 30 ทำให้เมื่อเศรษฐกิจ ขยายตัวอย่างรวดเร็วในปี 2530-2533 กำลังผลิตที่เคยมีสูงกว่าความต้องการมาก มีน้อยลงเมื่อ เทียบกับความต้องการ กำลังผลิตสำรองจ่ายลดลงมากจาก 31.3 ในปี 2530 เป็นเพียงร้อยละ 10.41 ในปี 2533 ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของไฟฟ้า

โทรคมนาคม แม้เครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคมของประเทศจะอยู่ในระดับต่ำกว่า International Standard ตลอดมา(เมื่อเทียบกับระดับการพัฒนาประเทศ) แต่เมื่อเศรษฐกิจ ยังไม่ได้ขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด และโครงสร้างทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการค้ายังมีได้ ก้าวเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า Information Decades ความต้องการเครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2.5 กำลังการผลิต และความต้องการไฟฟ้าสูงสุด (Peak Demand) และพลังงานไฟฟ้า ระหว่างปี 2522-2533

ปีงบประมาณ	กำลังการผลิตติดตั้ง 1/ (MW)	ความต้องการไฟฟ้าสูงสุด (MW)	กำลังสำรองจ่าย (ร้อยละ)	ความต้องการพลังงานไฟฟ้า (Gwh)
2523	3,241.3	2,417.4	25.42	14,753.7
2524	3,824.3	2,588.7	32.31	15,960.0
2525	4,069.7	2,838.0	30.27	16,882.0
2526	4,976.0	3,204.3	35.60	19,066.3
2527	5,855.2	3,547.3	39.42	21,066.4
2528	6,459.7	3,878.4	39.96	23,356.6
2529	6,637.2	4,180.9	37.01	24,779.5
2530	6,886.7	4,733.9	31.26	28,193.2
2531	6,916.3	5,444.0	21.29	31,996.0
2532	7,282.9	6,232.7	14.42	36,457.1
2533	7,790.9	6,980.0 2/	10.41	41,187.0

หมายเหตุ: 1/ กำลังการผลิตติดตั้งถึงมิถุนายน 2533

2/ ตัวเลขประมาณการเบื้องต้น

ที่มา: คณะทำงานพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า (มิถุนายน 2533)

อย่างยิ่งเครื่องมือสื่อสารพื้นฐาน เช่น โทรศัพท์ที่นั่นก็ยังมีได้สูงกว่าความต้องการมากนัก การลงทุนในการเพิ่มเลขหมายก็ยังคงอยู่ในอัตราร้อยละ 13 ต่อปีเรื่อยมา (ตารางที่ 2.6) และเมื่อพิจารณาดัชนีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์กับดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) จะพบว่า การขยายเลขหมายโทรศัพท์อยู่ในอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของ GDP ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลัง (ดังแสดงในรูปที่ 2.4)

อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังภาวะการค้าและการลงทุนสูงขึ้นมาก รวมทั้งการติดต่อสื่อสารของภาคอุตสาหกรรมและการค้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นในโลกธุรกิจปัจจุบัน เมื่อการแข่งขันแหลมคมขึ้นความต้องการข่าวสารข้อมูลและเครื่องมือสื่อสารทันสมัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก นอกเหนือจาก basic need เช่น โทรศัพท์ที่เคยมีมา ดังนั้นปัญหาความขาดแคลนเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมจึงทวีความรุนแรงมากขึ้นในระยะหลัง ซึ่งผิดกับปัญหาก่อนหน้านี้ที่มีเพียงการรอการติดตั้งเลขหมายโทรศัพท์ และหากปัญหาดังกล่าวนี้ไม่ได้รับการแก้ไข ก็จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญมากในการพัฒนา

น้ำ ในภาพมหภาคแล้ว ประเทศไทยยังไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ แต่ประเด็นปัญหาในบางท้องที่เริ่มจะก่อตัวขึ้นมาในระยะหลัง เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าเกิดขึ้นอย่างมากมายในบริเวณนั้น ตัวอย่างเช่น ในบริเวณโครงการชายฝั่งทะเลตะวันออก สมุทรปราการ นครบุรี ปทุมธานี เป็นต้น ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่ได้เป็นปัญหา ยกเว้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมไปกระจุกตัวเป็นจำนวนมาก และอาศัยน้ำบาดาลเป็นหลัก จนเกิดปัญหาแผ่นดินทรุดอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาความขาดแคลนน้ำในบริเวณเขตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ คือในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนครบุรี ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาเรื่องน้ำมากจะเห็นว่าโดยทั่วไปก่อนหน้าปี 2530 นี้ ปริมาณน้ำที่การประปานครหลวงมีสูงกว่าดัชนี GDP ของกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนครบุรี เพิ่งมาในระยะหลังปี 2530 ที่ดัชนีปริมาณน้ำคิดเป็นร้อยละ 149.8 ในขณะที่ GDP ของ กรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนครบุรี เป็น 167.2 และ GDP ของภาคอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 181.9

จะเห็นได้ว่า ก่อนหน้าปี 2530 น้ำมิได้เป็นปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคของการพัฒนา เพราะอัตราปริมาณจำหน่ายน้ำสูงกว่าอัตราขยายตัวของ GDP และ GDP ของภาคอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนครบุรี ซึ่งเป็นย่านธุรกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ (ดูตารางที่ 2.7 และรูปที่ 2.5)

การคมนาคมขนส่ง ในช่วงปี 2523-2529 โครงสร้างพื้นฐานทางการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศนั้น สามารถเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตในธุรกิจอุตสาหกรรมการค้าได้ดีพอสมควร ปัญหาความแออัดของท่าเรือก็ดี ท่าอากาศยานก็ดี รวมทั้งปัญหาการจราจร

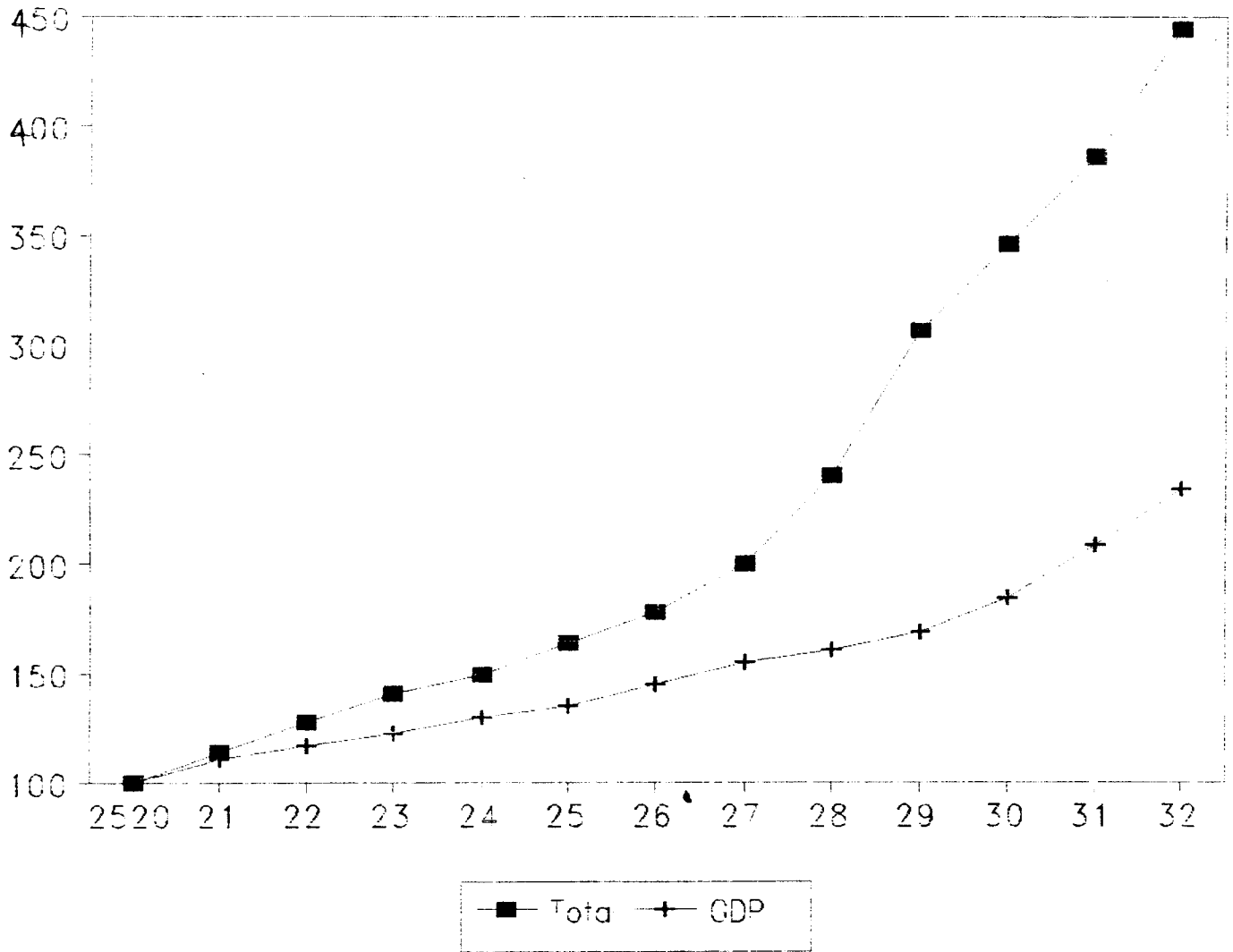
ตารางที่ 2.6 จำนวนเลขหมายโทรศัพท์แยกตามประเภทผู้เช่า (สิ้นสุด ก.ย.)

ปี	เลขหมาย					รวม
	ธุรกิจการค้า	ที่อยู่อาศัย	สาธารณะ * หน่วยราชการ	ทศท.		
2520	118,956	117,363	2,207	19,336	2,944	260,806
2521	128,122	137,895	3,154	23,563	2,900	295,634
2522	139,617	158,292	4,670	25,830	3,175	331,584
2523	149,754	178,106	5,758	28,823	3,453	365,894
2524	154,730	192,262	6,863	31,568	3,815	389,238
2525	162,551	215,283	8,721	34,952	4,172	425,679
2526	170,043	241,084	9,426	38,209	4,469	463,231
2527	180,604	281,441	11,617	41,577	4,983	520,222
2528	203,179	357,074	14,322	46,323	5,600	626,498
2529	233,625	488,779	17,720	51,498	7,290	798,912
2530	253,230	565,221	20,112	54,796	8,263	901,622
2531	276,541	640,643	20,636	58,590	9,462	1,005,872
2532	305,363	758,086	21,336	62,650	10,579	1,158,014

หมายเหตุ: * โทรศัพท์สาธารณะหยอดเหรียญ (ท้องถิ่นและทางไกล)

ที่มา: รายงานสถิติโทรศัพท์ปี 2524-2532, องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

รูปที่ 2.4 การเปรียบเทียบดัชนีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ทั้งประเทศ (Total) กับ
ดัชนีผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศ (GDP)

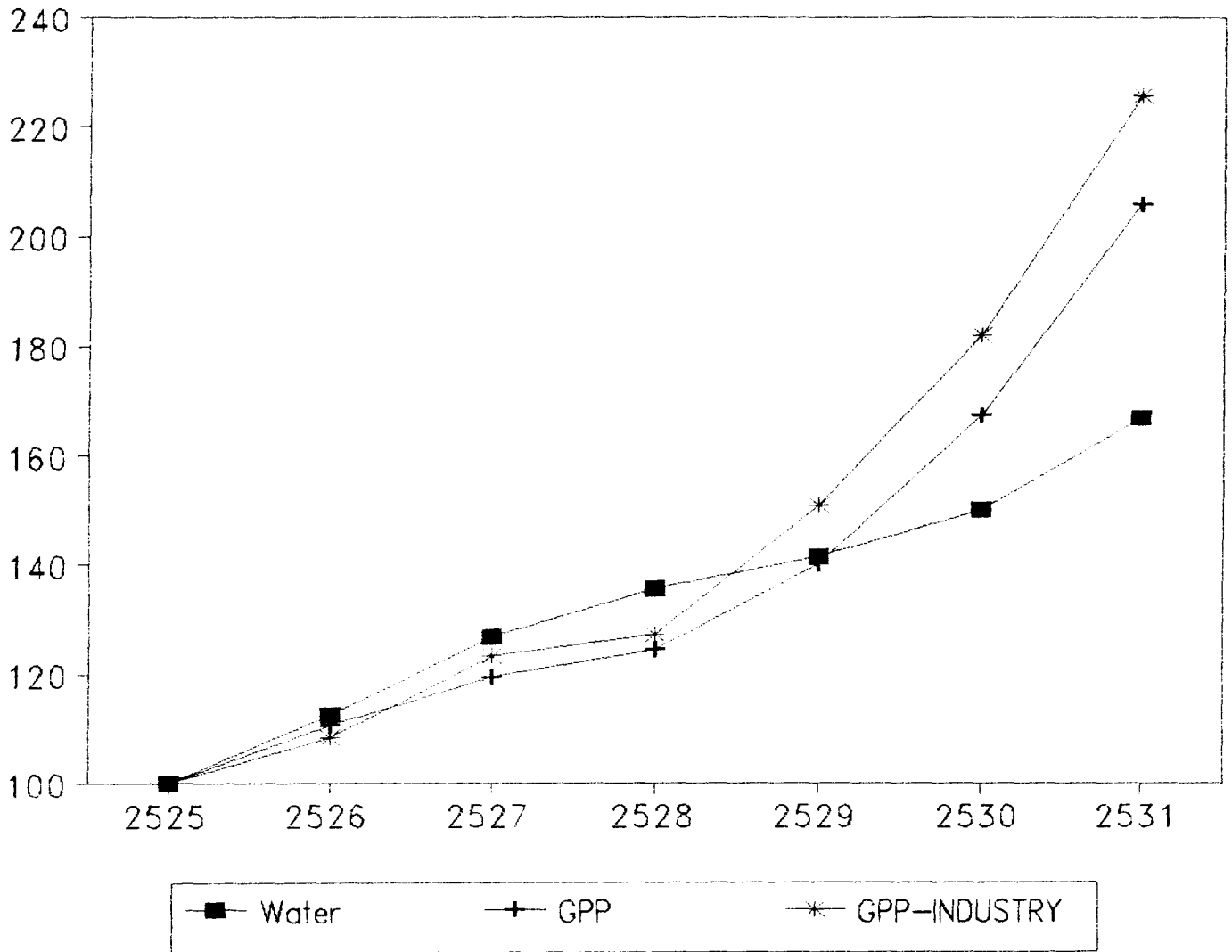
ตารางที่ 2.7 ปริมาณน้ำที่การประปานครหลวงขายให้แก่ธุรกิจ ราชการ และรัฐวิสาหกิจ

ปี	ปริมาณน้ำ (ล้านลบ.ม.)	ดัชนีเทียบ จากปี 2525	GPP ของกทผ.		GPP ของอุตสาหกรรม	
			สมุทรปราการ และนนทบุรี (ล้านบาท)	ดัชนีเทียบ จากปี 2525	ในเขตกทผ. สมุทร- ปราการ และนนทบุรี (ล้านบาท)	ดัชนีเทียบ จากปี 2525
2525	144.3	100.0	296,132.3	100.0	98,378.5	100.0
2526	162.3	112.5	327,040.7	110.4	106,368.8	108.1
2527	182.7	126.6	353,971.2	119.5	121,131.0	123.1
2528	195.4	135.4	368,168.3	124.3	125,045.1	127.1
2529	204.0	141.4	414,074.9	139.8	148,169.9	150.6
2530	216.2	149.8	495,106.5	167.2	178,952.0	181.9
2531	240.6	166.7	609,923.8	206.0	221,914.7	225.6
2532	292.2	202.5				

ที่มา: 1/ การประปาหลวง

2/ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 2.5: เปรียบเทียบดัชนีปริมาณน้ำที่การประปานครหลวงขยายให้แก่ธุรกิจ ราชการ และรัฐวิสาหกิจ กับดัชนีผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) และผลิตภัณฑ์จังหวัดของภาคอุตสาหกรรม (GPP-INDUSTRY) ในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการ และนนทบุรี

และการขนส่งทางบกนั้น ไม่สู้มีมากนัก ทั้งนี้เพราะบริการพื้นฐานทางด้านนี้ยังคงเพียงพอกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับปริมาณสินค้าเข้าและสินค้าออกซึ่งขยายตัวในอัตราที่ไม่สูงมากนัก

การคมนาคมขนส่งทางบก ก่อนหน้าปี 2530 ปริมาณรถบรรทุกเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 9 ต่อปี และรถพ่วงซึ่งมีจำนวนประมาณ 1,300 คัน ในระหว่างปี 2526-2528 ปัญหาการคมนาคมขนส่งทางบกโดยอาศัยรถบรรทุกและโครงข่ายถนนทางเป็นหลัก ยังไม่สู้มีมากนัก จึงมีผลทำให้สามารถอำนวยความสะดวกให้กับภาคอุตสาหกรรมและการค้าไปได้ระดับหนึ่ง

แต่มาในระยะหลังจากปี 2530 ปริมาณรถบรรทุกเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 10 ต่อปี และจำนวนรถลากก็เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คัน ในระหว่างปี 2526-2528 เป็นถึง 5,888 คันในปี 2532 โดยในจำนวนนี้ 3,085 คันเป็นรถที่ดำเนินการอยู่ในกรุงเทพฯ และส่วนที่เหลือ 2,799 คันตั้งอยู่ต่างจังหวัด ปริมาณรถบรรทุกและรถพ่วงที่มีจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เกิดขึ้นเพราะการขยายตัวทางการผลิตและการค้าทำให้เกิดปัญหาการจราจร โดยเฉพาะบนโครงข่ายของถนนที่เชื่อมระหว่างเขตอุตสาหกรรมกับท่าเรือ

คมนาคมขนส่งทางน้ำ ในช่วงก่อนหน้าปี 2530 นั้น โครงสร้างพื้นฐานทางด้านการขนส่งทางทะเล ซึ่งถือเป็นภาระขนส่งหลักของสินค้าเข้าและสินค้าออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าเรือกรุงเทพฯ นั้นจั้นจั่น พอเพียงพอในการเอื้ออำนวยการนำเข้าและการส่งออกได้อย่างดี ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลาระหว่างปี 2520-2529 นั้น สินค้าขาเข้าและขาออกที่ผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ นั้น เพิ่มขึ้นจาก 27.3 ล้านตัน เป็น 37.4 ล้านตันในปี 2529 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.5 ต่อปี จำนวนสินค้าบรรจุตู้ก็ยังไม่เพิ่มมากนัก ทำให้วิสัยความสามารถของท่าเรือพอเพียงที่จะรองรับการขนส่งสินค้าเข้าและออกที่ท่าเรือกรุงเทพฯ

แต่หลังจากปี 2530 สินค้าที่ผ่านเข้าออกที่ท่าเรือกรุงเทพฯ สูงขึ้นจาก 37.3 ล้านตันในปี 2529 เป็น 43.4 และ 47.4 ล้านตันในปี 2530 และ 2531 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 11.6 และ 9.2 ต่อปี ตามลำดับ เทียบกับร้อยละ 3.5 ต่อปีก่อนหน้านี้ ยิ่งกว่านั้นสินค้าซึ่งบรรจุคอนเทนเนอร์ก็มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก คือ จาก 1.2 ล้านตันในปี 2529 เป็น 2.5 ล้านตันในปี 2530 หรือเพิ่มขึ้นถึงอัตราร้อยละ 42.5 ต่อปี

เมื่ออัตราการขยายตัวของสินค้าที่ผ่านที่ท่าเรือกรุงเทพฯ มีมากเช่นนี้ ทำให้วิสัยความสามารถของท่าเรือกรุงเทพฯ ที่จะรองรับสินค้าหน้าท่าได้ 770,000 TEU/ปี และหลังท่าประมาณ 1.3 TEU/ปี นั้นไม่เพียงพอ จึงทำให้การขนส่งสินค้าในระหว่าง 2530-2533 ทำได้ล่าช้ามาก จากความแออัดของท่าเรือ ซึ่งผิดกับเมื่อก่อนหน้าปี 2530 ที่วิสัยความสามารถของท่าเรือสามารถรองรับสินค้าที่ผ่านเข้าออกท่าเรือได้ดี

การคมนาคมขนส่งทางอากาศ ในช่วงปี 2523-2532 ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ สามารถขนส่งผู้โดยสารและสินค้าได้เพียงพอกับความต้องการกล่าวคือ การพัฒนาในช่วง 2523-2532 นี้ ทำให้ท่าอากาศยานมีขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารได้ 16 ล้านคน/ปี และปริมาณการขนส่งสินค้า 400,000 ตัน/ปี ซึ่งจะเห็นว่าเพียงพอที่จะรองรับจำนวนผู้โดยสารและสินค้าที่ขนส่ง (ทั้งภายในและภายนอกที่ผ่านเข้าออกท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ในระหว่าง 2527-2532 ได้อย่างดี : ดังแสดงในตารางที่ 2.8) ดังนั้น สมรรถนะของท่าเรือที่มีอยู่สูงกว่าความต้องการ จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การค้าอุตสาหกรรม ตลอดจนการท่องเที่ยวในอัตราที่สูงมาก

ตารางที่ 2.8 จำนวนผู้โดยสารและปริมาณสินค้าขนส่งทางอากาศ

ปีงบประมาณ	สินค้าที่ผ่านเข้าออก ¹ รวม (ตัน)	จำนวนผู้โดยสารที่ผ่าน ¹ เข้าออกรวม (ล้านคน)
2527	171,509	7.3
2528	188,522	7.7
2529	230,496	8.1
2530	281,203	9.5
2531	328,066	11.4
2532	376,197	13.6
2533 ²	199,382	7.8

¹ รวมระหว่างประเทศและในประเทศ

² ตุลาคม 2532 - มีนาคม 2533

ที่มา : การท่าอากาศยาน

อย่างไรก็ตาม คาดว่าท่าอากาศยานจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พอเพียง แม้จะมีแผนการขยายในการรองรับสินค้าเพิ่มเป็น 480,000 ตันต่อปีนั้น จะพอเพียงไปจนถึงปี 2534 หากเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราเหมือน 2-3 ปีที่ผ่านมา ส่วนอาคารผู้โดยสารแม้จะขยายที่จะรับผู้โดยสารระหว่างประเทศได้ 30 ล้านคน และผู้โดยสารในประเทศ 6 ล้านคน ก็พอเพียงจนถึง

ปี 2537 เท่านั้น ถ้าจำนวนผู้โดยสารขยายตัวในอัตราร้อยละ 11 ต่อปี ซึ่งหากไม่มีแผนการ
พัฒนาท่าอากาศยานให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น จะกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาห-
กรรมและการค้า มิใช่ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาทางอุตสาหกรรมและการค้าเหมือนก่อน
หน้าปี 2532

๐ นโยบายการค้าและอุตสาหกรรม

นโยบายการค้าและอุตสาหกรรมของไทยประกอบด้วยส่วนที่ยึดเป็นหลักมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง
และส่วนที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของทศวรรษต่างๆ ที่ผ่านมา ส่วน
ของนโยบายที่ยึดถือเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า ตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่
1960 ก็คือการทำที่รัฐบาลไม่เข้าไปเกี่ยวข้องมากนักในการผลิตของภาคอุตสาหกรรม รัฐบาล
เพียงแต่กำหนดเป็นกรอบว่าจะสนับสนุนอุตสาหกรรมและการค้าลักษณะใด เพื่อจุดมุ่งหมายหลักของ
การพัฒนาประเทศ เช่น การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการ
กระจายรายได้ที่เป็นธรรม แต่รัฐบาลไม่เคยมีนโยบายที่จะทำการผลิตอุตสาหกรรมใดเอง หรือ
ถ้ามีแผนในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นเฉพาะประเภท ก็มักชะลอการปฏิบัติหรือไม่เคยปฏิบัติเป็น
ระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่แล้ว รัฐบาลจะปล่อยให้ภาคเอกชนมีอิสระในการตัดสินใจเองว่า
จะลงทุนทำการผลิตในอุตสาหกรรมชนิดใด และถ้าอุตสาหกรรมชนิดนั้นอยู่ในขอบข่ายลักษณะที่
รัฐบาลสนับสนุน รัฐบาลก็จะสนับสนุนโดยการให้สิทธิพิเศษต่างๆ ทางด้านการเงินและการคลัง
เพื่อให้การประกอบอุตสาหกรรมชนิดนั้นมีโอกาสขยายตัวมากยิ่งขึ้น

ส่วนของนโยบายการค้าและอุตสาหกรรมที่อาจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ตั้งแต่เริ่มมีแผน
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต้นคริสต์ทศวรรษ 1960 คือรายละเอียดทางด้านกลยุทธ์
ของการพัฒนาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกและ
ฉบับที่สอง มีการใช้กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศในการผลิตสินค้าหรือเป็น
อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่สามเป็นต้นมา ได้เริ่มมีการ
เห็นประโยชน์ของกลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เพื่อการ
ขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และการจ้างงาน ดังนั้นความพยายามที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งออก จึงมีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ในแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับต่อมา แต่
อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า เช่น สินค้าเพื่อการบริโภคและสินค้า
ขึ้นกลางบางประเภทยังคงมีอยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 และโดยเฉพาะในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4
ได้มีการกำหนดอุตสาหกรรมหลักเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริม เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาห-
กรรมกระดาษและเยื่อกระดาษ และอุตสาหกรรมปิ๋ย เป็นต้น แต่ก็มิได้มีการนำแผนมาปฏิบัติ
อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง ในส่วนของการใช้การส่งเสริมการส่งออกเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนา

อุตสาหกรรมนั้น มีการเห็นมากที่สุดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 โดยมีการใช้มาตรการทางการเงินและคลัง ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการส่งออกจริงจิ่งขึ้น ผลการนิเทศอุตสาหกรรมในทศวรรษที่ผ่านมาจึงปรากฏว่า แต่ละอุตสาหกรรมมีส่วนของการส่งออกสูงขึ้น และอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวในอัตราสูง ก็คือ อุตสาหกรรมส่งออก รวมทั้งแต่อุตสาหกรรมส่งออกดั้งเดิมที่เกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าภาคประมง จนถึงอุตสาหกรรมส่งออกชนิดใหม่ๆ ที่ใช้แรงงานมาก หรือใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูงขึ้น

ขนาดและโครงสร้างการผลิตกับระบบแรงจูงใจต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า

ระบบแรงจูงใจที่รัฐบาลใช้เป็นมาตรการในการสนับสนุนส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ มีการขยายตัวสูงขึ้น จำแนกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ มาตรการทางการเงิน มาตรการภาษี และสิทธิพิเศษต่างๆ

มาตรการทางการเงิน

มาตรการทางการเงินนั้นรวมตั้งแต่มาตรการที่กระทบทุกอุตสาหกรรมเป็นส่วนรวม เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราดอกเบี้ย และอัตราเงินเฟ้อ (ซึ่งรายละเอียดได้กล่าวมาแล้ว) จนถึงมาตรการที่กระทบอุตสาหกรรมเป็นรายประเภทในสัดส่วนส่วนที่ไม่เท่ากัน มาตรการหลังที่กล่าวถึงคือการช่วยเหลือด้านเงินทุนระยะสั้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทย และการช่วยเหลือด้านเงินทุนระยะยาว โดยบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การช่วยเหลือของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นเริ่มมาตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่เพียงเริ่มให้ความช่วยเหลือต่อการส่งออกในภาคอุตสาหกรรมมากเป็นพิเศษเมื่อทศวรรษที่ผ่านมาเอง โดยธนาคารมีการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงินแก่กิจการส่งออกผ่านธนาคารพาณิชย์ การช่วยเหลือมีทั้งเงินทุนระยะสั้นที่ใช้ในระยะก่อนและระยะหลังการส่งออก ประเภทอุตสาหกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือมากในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมาคือ อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องหนัง และอัญมณี เป็นต้น ส่วนการช่วยเหลือด้านเงินทุนระยะยาวแก่ภาคอุตสาหกรรม โดยบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยนั้น แม้จะยังมีมูลค่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด แต่ก็มีมีการขยายตัวในอัตราสูงในต้นทศวรรษที่ 1980 จำนวนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกก็เพิ่มจากร้อยละ 10 ของโครงการทั้งหมดเป็นร้อยละ 35 ในปี 1986 แต่ลดลงบ้างเป็นร้อยละ 22 ในปี 1988

มาตรการทางด้านภาษี

มาตรการภาษีที่จะมีผลต่อการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ ภาษีอากรขาเข้าและภาษีการค้า

: ภาษีอากรขาเข้า

ระบบภาษีอากรที่มีผลกระทบต่อการผลิตและการค้าสินค้าอุตสาหกรรมของไทยมากที่สุดคือ ภาษีอากรขาเข้า แม้ว่าตั้งแต่อดีตมาภาษีอากรขาเข้าจะกำหนดไว้เพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาล แต่การที่อัตราภาษีไม่เท่ากันในอุตสาหกรรมต่างชนิดกันนั้น จึงมีผลต่อกำไรและแรงจูงใจต่อการผลิตของอุตสาหกรรมไม่เสมอกันไปด้วย โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองจากมาตรการภาษีอากรขาเข้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า จะได้รับสิ่งจูงใจจากกำไรต่อหน่วยที่สูงขึ้น ทำให้มีการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อการผลิตอุตสาหกรรมประเภทนี้ในปริมาณที่มากขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจะไม่ได้รับสิ่งจูงใจดังกล่าว และมีการนำทรัพยากรมาผลิตในปริมาณที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น จึงนับว่ามาตรการภาษีอากรขาเข้ามีความลำเอียงหรือไม่เป็นกลาง ในลักษณะที่มีผลให้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดกระจายไปผลิตอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้ามากเกินไป และผลิตอุตสาหกรรมอื่นๆ น้อยไป

นอกจากอัตราภาษีอากรขาเข้าอาจมีผลต่อราคาสินค้าของอุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองโดยตรงแล้ว ก็อาจมีผลต่อราคาวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่อุตสาหกรรมอื่นๆ นำมาใช้ในการผลิต ซึ่งก็จะมีผลต่อต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยทางอ้อม เป็นต้นว่า หากสินค้าในอุตสาหกรรมที่มีภาษีอากรขาเข้าสูงคือสินค้าที่อุตสาหกรรมส่งออกใช้เป็นวัตถุดิบ หรือเป็นปัจจัยในการผลิต การกำหนดอัตราภาษีดังกล่าว ก็จะมีผลให้ต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมส่งออกของประเทศไทยนั้นสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตและส่งออกโดยประเทศคู่แข่งซึ่งไม่มีภาษีอากรขาเข้าวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตดังเช่นประเทศไทย ซึ่งก็แสดงว่า ภาษีอากรขาเข้ามีผลต่อการแข่งขันของอุตสาหกรรมส่งออกของไทยโดยทางอ้อม ทำให้อุตสาหกรรมส่งออกไม่สามารถขยายตัวในอัตราสูงเท่าที่ควรจะเป็นด้วย นอกจากนี้ หากอัตราภาษียิ่งสูงหรือยิ่งมีความแตกต่างระหว่างอุตสาหกรรมมากเท่าใด ก็ยิ่งจะทำให้โครงสร้างไม่เป็นกลาง และมีการบิดเบือนราคาสินค้า ราคาปัจจัยการผลิตและการจัดสรรทรัพยากรการผลิตของอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่านั้น อัตราภาษีอากรที่แสดงถึงอัตราการคุ้มครอง หรือผลกระทบต่อการผลิตของอุตสาหกรรม โดยแท้จริงทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงควรแสดงโดยการพิจารณาอัตราคุ้มครองที่แท้จริงที่เรียกว่า Effective Rates of Protection

จากการศึกษาอัตราภาษีอากรขาเข้าทั้งแบบ Nominal Rates of Protection และ Effective Rates of Protection ในอดีตและปัจจุบัน พบว่าอัตราภาษีเหล่านี้สูงมากในกลุ่มสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1960 ขณะที่สินค้าขาออกทั้งที่เป็น

สินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีอัตราต่ำหรือติดลบ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามนโยบายการคุ้มครองอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในขณะนั้น อุตสาหกรรมที่มีอัตราการค้าคุ้มครองโดยแท้จริงสูงสุดเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อการบริโภค หรือ สินค้าฟุ่มเฟือย เช่นอาหารแปรรูป เครื่องดื่ม ยาสูบ ผลิตภัณฑ์เคมี และรถยนต์โดยสาร เป็นต้น อุตสาหกรรมที่มีระดับอัตราคุ้มครองต่ำรองลงมาคือ อุตสาหกรรมกึ่งสำเร็จรูป และอุตสาหกรรมเครื่องมือเครื่องจักร ตามลำดับ ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1970 ต่อมาแม้ว่าจะเริ่มมีนโยบายในการส่งเสริมการส่งออก แต่โครงสร้างภาษีก็ได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก กล่าวคือ อัตราคุ้มครองที่แท้จริงของอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าบางชนิด เช่น สินค้าผู้บริโภคประเภทถาวร และรถยนต์โดยสาร ก็ยังสูงอยู่ และอัตราคุ้มครองของสินค้าส่งออกก็ยังคงติดลบ แม้ว่าจะเป็นอัตราที่ติดลบน้อยลง ในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 ได้มีความพยายามในการปรับปรุงโครงสร้างภาษี เพื่อลดความบิดเบือนของราคาสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าที่ใช้เป็นปัจจัยในการผลิต โดยการลดอัตราภาษีอากรโดยทั่วไป พร้อมทั้งลดความแตกต่างของอัตราภาษีอากรขาเข้าในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะมีปัญหาเรื่องความต้องการรายได้ หารัฐบาลในช่วงที่งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลยังสูงมาก

อันที่จริงแล้ว ในช่วงปีต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 (พ.ศ.2523-2527) ได้มีการเปลี่ยนแปลงอัตราและโครงสร้างภาษีน้อยมาก แต่ในกลางทศวรรษคือปี พ.ศ.2528 ได้มีการปรับโครงสร้างภาษีครั้งใหม่ คือมีการปรับอัตราภาษีเพิ่มขึ้นในรายการสินค้าส่วนใหญ่ แต่หลังจาก พ.ศ.2528 เป็นต้นมากลับแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีใหม่เลย ถ้ามีก็น้อยมาก และมักจะเป็นการปรับในกรณีพิเศษมากกว่า ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 2.9 ว่าอัตราภาษีตามกฎหมายโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ.2524 แทบจะ ไม่มีความแตกต่างกับอัตราเฉลี่ยในปี พ.ศ.2527 เลย คือเพิ่มจากร้อยละ 19.2 ในปี พ.ศ.2524 เป็น 19.3 ในปี พ.ศ.2527 และหลังจากที่ได้มีการปรับภาษีในปี พ.ศ.2528 แล้ว จะเห็นว่าอัตราภาษีตามกฎหมายโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ.2528 หรือ พ.ศ.2530 นั้นเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.5 ซึ่งการปรับอัตราภาษีในปี พ.ศ.2528 นี้มีสาเหตุสืบเนื่องมาจาก ในปี พ.ศ.2527 เป็นปีที่ระบบเศรษฐกิจซบเซามาก ทำให้รัฐบาลขาดรายได้จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องขึ้นอัตราภาษีเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ของรัฐบาล

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการปรับอัตราภาษีเข้าในกลางทศวรรษ 1980 ทำให้อัตราภาษีมีการเพิ่มขึ้นในเกือบทุกรายการสินค้า โครงสร้างภาษีจึงยังมีลักษณะของความลำเอียงไม่แตกต่างจากโครงสร้างเดิมในต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 หรือทศวรรษที่ผ่านมามากนัก กล่าวคือ อัตราภาษีโดยเฉลี่ยของสินค้าสำเร็จรูปแบบไม่ถาวร สินค้าสำเร็จรูปแบบถาวร สินค้าขั้นกลาง สำหรับการผลิตสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าประเภททุน เพิ่มจากร้อยละ 45, 34, 29 และ 26 ในต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 เป็นร้อยละ 49, 37, 36 และ 32 ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1980 ตามลำดับ ส่วนสินค้าขาเข้าอื่นๆ ที่เหลือมีอัตราภาษีที่ลดลงบ้างเล็กน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก

ตารางที่ 2.9 อัตราภาษีอากรขาเข้าจําแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

หน่วย : ร้อยละ

กลุ่มอุตสาหกรรม	อัตราภาษี			NRP			BRP		
	2524	2527	2530	2524	2527	2530	2524	2527	2530
อุตสาหกรรมส่งออก	3.57	4.00	4.07	6.60	7.00	8.40	9.40	9.50	11.00
อุตสาหกรรมพหุพหุการนำเข้า	31.30	30.28	40.36	14.20	16.10	19.50	18.00	19.70	26.30
อุตสาหกรรมอื่นๆ	11.50	13.35	14.39	10.60	12.10	16.10	18.30	32.50	36.30
รวม	19.20	19.30	24.50	10.50	11.70	14.70	15.20	20.60	24.50

ที่มา : การประชุมทางวิชาการประจำปี 2532 " Trade in Manufactured Goods and Mineral Products"
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีอากรขาเข้าในช่วงต่างๆ ของคริสต์ทศวรรษ 1980 บ้าง เมื่อถึงปลายคริสต์ทศวรรษ 1980 พบว่า อัตราภาษีอากรมิได้ลดลงจากต้นคริสต์ทศวรรษ 1980 และความแตกต่างของอัตราอากรขาเข้าในระหว่างอุตสาหกรรมต่างๆ ยังมีอยู่สูง อันที่จริงแล้วอัตราภาษีอากรและอัตราคุ้มครองที่แท้จริงตั้งแต่ในกลางคริสต์ทศวรรษที่ 1980 กลับเพิ่มขึ้นเป็นเกือบสองเท่าของอัตราในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราภาษีในอุตสาหกรรมต่างๆ กลับเพิ่มขึ้นจากช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ โครงสร้างของภาษีก็ไม่เปลี่ยนแปลงจากคริสต์ทศวรรษที่ผ่านมาเช่นกัน กล่าวคือระดับความแตกต่าง และความลดหลั่นของอัตราคุ้มครองที่แท้จริงของกลุ่มสินค้าขาเข้าประเภทสำเร็จรูปแบบไม่ถาวร สินค้าสำเร็จรูปแบบถาวร สินค้าขั้นกลาง และสินค้าประเภทอื่นๆ ก็ยังอยู่ในรูปแบบที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก นอกจากนี้ โดยเฉลี่ยแล้วอุตสาหกรรมทดแทนถาวรนำเข้ายังมีอัตราการคุ้มครองสูงกว่าอุตสาหกรรมส่งออกกว่าสองเท่าตัว ซึ่งก็แสดงว่า โครงสร้างภาษีอากรขาเข้าของไทยยังไม่เป็นกลาง และความบิดเบือนของราคาปัจจัยการผลิตและราคาสินค้าประเภทต่างๆ ก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งโครงสร้างภาษีนี้จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองสูง และยังไม่เอื้ออำนวยต่อการสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของสินค้าส่งออกของประเทศไทย และควรมีการปรับภาษีทั้งระบบเพื่อให้มีความเป็นกลางมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาษีอากรขาเข้าของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ผ่านมายังมีอัตราสูง แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราภาษีจากภาษีที่ชำระจริงแล้วพบว่า โดยเฉลี่ยของทุกอุตสาหกรรมแล้ว อัตราภาษีอากรที่ชำระจริงมิได้เพิ่มขึ้นมากนัก โดยเพิ่มจากประมาณร้อยละ 9 ในปี พ.ศ. 2523 เป็นอัตราสูงสุดประมาณร้อยละ 13 ในปี พ.ศ. 2529 และก็ลดลงทุกปีจนเป็น ร้อยละ 11 ในปี พ.ศ. 2532 นอกจากนี้ อัตราภาษีที่ชำระจริงลดลงในเกือบทุกประเภทอุตสาหกรรม ยกเว้นอุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมน้ำมันพืช และอุตสาหกรรมเคมี ทั้งนี้การที่ภาษีชำระจริงมีอัตราต่ำกว่าอัตราภาษีตามกฎหมายมากนั้น มีสาเหตุส่วนใหญ่มากจากการที่ประเทศไทย ได้มีมาตรการยกเว้นภาษี หรือสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับช่วยเหลือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้มีภาระจากผลกระทบของความล้มเอียงของโครงสร้างภาษีน้อยลง

: ภาษีการค้า

โครงสร้างของภาษีการค้าในประเทศไทยที่ใช้จัดเก็บกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบันมีลักษณะเป็นภาษีการขายระดับการผลิต (Manufacturing sales tax) เนื่องจากการขายสินค้าส่วนมากผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้แก่ ผู้นำเข้าหรือผู้ผลิต (มีเพียงการค้าทองคำ เช่น เพชร พลอย อัญมณี และวัตถุโบราณเท่านั้น ที่กำหนดให้ผู้ขายทุกทอด

เป็นผู้เสียภาษีการค้า) โดยจัดเก็บจากรายรับประจำเดือนที่ได้จากการขายสินค้า ซึ่งอัตราที่ใช้จัดเก็บจะมีอยู่หลายอัตราแตกต่างกันไปตามแต่ประเภทของการค้า (ในปัจจุบันอัตราภาษีการค้ามีอยู่ทั้งหมด 21 อัตรา ตั้งแต่ร้อยละ 0.1 ถึงร้อยละ 50)

ลักษณะสำคัญของโครงสร้างภาษีการค้าซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อขนาดโครงสร้างการผลิต อาจสรุปได้ดังนี้

1) ภาษีการค้ามีโครงสร้างซึ่งให้การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันในระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตในสาขาต่างกัน การผลิตบางสาขาเสียภาษีการค้าในอัตราต่ำ แต่บางสาขาต้องเสียในอัตราสูง

2) ภาษีการค้ามีโครงสร้างของการให้แรงจูงใจต่อการผลิตสินค้าขั้นต้นมากกว่าสินค้าชั้นปลาย เพราะจากบรรดาอัตราภาษีการค้าที่เก็บจากการขายของ 21 อัตรานั้น แท้ที่จริงแล้วสินค้าส่วนใหญ่จะเสียภาษีในอัตรา 3 อัตราดังนี้

2.1) ร้อยละ 1.5 สำหรับสินค้าที่นำมาใช้ในการผลิตหรือสินค้าที่เป็นวัตถุดิบ (Raw Materials) ตลอดจนสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2.2) ร้อยละ 5.0 สำหรับสินค้าที่เป็นเครื่องจักร เครื่องมือ สินค้าขั้นกลาง (Intermediate products) หรือสินค้ากึ่งสำเร็จรูป (Semi-finished products)

2.3) ร้อยละ 9.0 สำหรับสินค้าสำเร็จรูปทั่วไป (Finished products)

3) ภาษีการค้าได้ทำหน้าที่ปกป้องอุตสาหกรรมการผลิตภายในประเทศอยู่บ้างเพราะอัตราภาษีการค้าสำหรับสินค้าบางประเภทนั้นจะเก็บจากผู้นำเข้า ในอัตราที่สูงกว่าผู้ผลิตภายในประเทศ อาทิเช่น ยา สายไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการก่อสร้าง และรถยนต์ เป็นต้น

4) ภาษีการค้ามีโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตเพื่อการส่งออกมากกว่าการผลิตเพื่อขายภายในประเทศ กล่าวคือ สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยจะได้รับการยกเว้นภาษีการค้า หากผู้ผลิตสินค้านั้นเป็นผู้ส่งออก ไปขายยังต่างประเทศ หรือหากบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (Trading Company) ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนเป็นผู้ส่งออก

จากโครงสร้างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาษีการค้าขาดความเป็นกลาง (Neutrality) และก่อให้เกิดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจ (Economic Distortion) โดยการเข้าไปแทรกแซงกลไกตลาด ด้วยการให้การปฏิบัติทางภาษีที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในระหว่างผู้ผลิตภายในประเทศซึ่งผลิตสินค้าต่างชนิดกัน ระหว่างผู้ผลิตภายในประเทศและผู้นำเข้า และระหว่างผู้ผลิตเพื่อขายในประเทศและผู้ผลิตเพื่อส่งออก

นอกจากนั้น โครงสร้างของภาษีการค้าในลักษณะภาษีการขายในระดับการผลิตที่เก็บภาษีจากการขายสินค้าของผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นสินค้าวัตถุดิบ สินค้าระหว่างผลิต และสินค้ากึ่งสำเร็จรูป ได้สร้างแรงจูงใจที่จะสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขยายการผลิตในทิศทางของการ

รวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) เพื่อบรรเทาผลกระทบจากภาษีซ้ำซ้อน (Cascading) และการทวิภาษี (Pyramiding) สถานภาวะแวดล้อมของภาษีการค้าดังกล่าว ย่อมเปิดโอกาสในการขยายตัวให้ผู้ประกอบการรายใหญ่มากกว่าผู้ประกอบการรายย่อย และไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของผู้ประกอบการในลักษณะรับช่วงการผลิต (Subcontract)

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางภาษีการค้าต่อขนาดการค้าและโครงสร้างการผลิต ได้ถูกบรรเทาลงด้วยสาเหตุบางประการ

ประการแรก ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากภาษีการค้าได้ ด้วยการยื่นขอรับสิทธิประโยชน์จาก พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีการค้าที่จัดเก็บจากประมวลรัษฎากรแก่ผู้ประกอบการได้

ประการที่สอง ผู้ประกอบการผลิตที่ส่งออกสินค้าไปขายยังต่างประเทศ สามารถใช้ประโยชน์จากมาตรการของรัฐในการบรรเทาภาระภาษีการค้าได้ด้วยการขอคืนภาษีตาม พ.ร.บ. ชดเชยภาษีอากรแก่สินค้าที่ส่งออกนอกราชอาณาจักร

ประการที่สาม การเปิดช่องให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีการค้าอันเนื่องมาจากการขาดการบังคับให้มีการออกใบรับหรือใบส่งสินค้าอย่างจริงจัง มีผลให้บัญชีของธุรกิจขาดความเชื่อถือ และการจัดเก็บภาษีการค้าจากยอดรายรับรวม ทำให้ประสิทธิภาพในการตรวจสอบไม่เต็มที่ เพราะไม่สามารถตรวจสอบทางด้านต้นทุนได้อย่างสมบูรณ์

จากการสำรวจผู้ประกอบการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ในภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ พบว่า ปัจจัยทางด้านภาษีมีความสำคัญอย่างมากในการตัดสินใจเลือกประเภทของการประกอบอุตสาหกรรม หรือการขยายการผลิต ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยอมรับว่าภาระภาษีการค้าไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการบางรายเห็นว่าอัตราภาษีการค้าที่สูงหรือต่ำไม่ใช่ปัญหาต่อการประกอบการ หากแต่เป็นการให้การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือการเปิดช่องให้ผู้ประกอบการบางรายหลีกเลี่ยงภาษีที่เป็นปัญหา เนื่องจากก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตด้วยกัน กล่าวโดยรวมแล้ว ภาษีการค้ามิใช่ปัญหาใหญ่สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม หากเปรียบเทียบกับปัญหาของอากรขาเข้าที่เสียจากการนำเข้าวัตถุดิบ และเครื่องจักร ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านอัตราภาษีหรือในด้านวิธีชำระภาษี

สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร

: การส่งเสริมการลงทุน

การส่งเสริมการลงทุนเป็นมาตรการสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมมาตั้งแต่เริ่มมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม เมื่อ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยกิจการที่ได้รับการส่งเสริมนั้นได้รับ

สิทธิประโยชน์นี้ กิจกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออกจะได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีอากรขาเข้า และภาษีการค้า สำหรับวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่นำเข้ามาใช้ผลิตเพื่อการส่งออก การยกเว้นภาษีขาออกและภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ส่งออก และการอนุญาตให้หักเงินได้พึงประเมินในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นจำนวนเท่ากับร้อยละ 5 ของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนจากการส่งออก

สำหรับกิจกรรมที่ได้ผลิตเพื่อส่งออก แต่ได้รับการส่งเสริมเพราะเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างจังหวัดจะได้รับสิทธิประโยชน์นี้คือ การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Surcharge) จากคู่แข่งชั้นจากต่างประเทศในอัตราไม่เกินร้อยละ 50 ของราคาซีไอเอฟของสินค้า ในระยะเวลาครั้งละไม่เกิน 1 ปี หรือการห้ามนำเข้าสินค้าที่เข้ามาแข่งขันกับสินค้าในประเทศที่ผลิตโดยกิจการที่ได้รับการส่งเสริม สำหรับมาตรการช่วยเหลือทางภาษีอากรนั้น มีการยกเว้นหรือลดภาษีร้อยละ 50 สำหรับอากรขาเข้าและภาษีการค้าของเครื่องจักรที่นำเข้าจากต่างประเทศ ยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบและชิ้นส่วนนำเข้าไม่เกินร้อยละ 90 ของอัตราปกติ และยกเว้นภาษีเงินได้ในระยะเวลา 3 ถึง 8 ปี โดยกำหนดเวลาดูดหย่อนคราวละไม่เกินหนึ่งปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จำนวนกิจการที่ได้รับการส่งเสริมมีเพิ่มขึ้นมาก ในอัตราสูงถึงร้อยละ 25 ต่อปี โดยอัตราการเพิ่มสูงมากเป็นพิเศษในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ในช่วงครึ่งแรกของคริสต์ทศวรรษที่ 1980 กิจการที่ได้รับการส่งเสริมส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เครื่องมือเครื่องจักรกล และไนไฟหรืออิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์เคมี แต่ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 โครงการส่งออกได้รับส่งเสริมเพิ่มขึ้นมาก โดยจำนวนโครงการที่ผลิตเพื่อส่งออกเพิ่มจากร้อยละ 37 ของจำนวนโครงการทั้งหมดในปี พ.ศ. 2526 เป็นร้อยละ 73 ในปี พ.ศ. 2531 หรือถ้าพิจารณาจากมูลค่าการลงทุนของโครงการที่ได้รับการส่งเสริม พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมในช่วงครึ่งหลังของคริสต์ทศวรรษ 1980 เป็นการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าส่งออก อุตสาหกรรมส่งออกที่ได้รับการส่งเสริมมากในอันดับต้นๆ ในช่วงนี้ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ชิ้นส่วนอุปกรณ์รถยนต์และเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์ยาง ของเด็กเล่น อัญมณี รองเท้า และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป (ตารางที่ 2.10)

: การคืนอากรขาเข้าวัตถุดิบ

การคืนอากรขาเข้าวัตถุดิบ เป็นมาตรการของรัฐอันหนึ่งที่บัญญัติขึ้นตามพระราชบัญญัติศุลกากร เพื่อจัดการภาษีอากรขาเข้าของผู้ส่งออกที่มีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้ามาทำการผลิตเพื่อส่งออก โดยกิจการส่งออกไม่ว่าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่ก็ตามสามารถเรียกร้องขอคืนภาษีอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบที่ใช้ผลิตสินค้าส่งออกได้ตามมาตรา 19 ทวิ ของพระราชบัญญัติศุลกากร โดยผู้ส่งออกที่มาขอคืนชำระค่าภาษีเป็นเงินสดไปก่อน หรือใช้หนังสือค้ำประกันของธนาคารแทนการชำระเงินสด

ตารางที่ 2.10 จำนวนโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

ปี	ขอส่งเสริม	อนุมัติ	เริ่มดำเนินการแล้ว
2523	245	160	73
2524	265	170	66
2525	200	110	86
2526	341	140	96
2527	376	266	93
2528	325	210	78
2529	431	295	145
2530	1,056	625	168
2531	2,128	1,464	223
2532	1,285	1,178	278
2533	1,009	906	414
รวม	7,661	5,524	1,720

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การค้าพืชอาหารตามมาตรา 19 ทวิ โดยผู้ผลิตเพื่อส่งออกได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าวัตถุดิบ 100 เปอร์เซ็นต์ เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 ช่วงที่มีการมาขอคืนภาษีมากที่สุดเป็นช่วงหลังทศวรรษที่ 1980 โดยในช่วงปี พ.ศ.2526 ถึงปี พ.ศ.2532 มีจำนวนผู้ส่งออกที่มาขอคืนภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 24 และมูลค่าภาษีที่ขอคืนเพิ่มขึ้นในอัตราประมาณร้อยละ 30 ต่อปี โดยที่สัดส่วนมูลค่าการขอคืนภาษีต่อมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.84 ในปี พ.ศ. 2526 เป็นร้อยละ 1.60 ในปี พ.ศ.2532 อุตสาหกรรมที่มีการมาขอคืนมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก และผลิตภัณฑ์อื่นๆ

อุตสาหกรรมที่ได้รับคืนภาษีอากรเข้าวัตถุดิบต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมด ในอัตราสูง ได้แก่ เส้นใยประดิษฐ์ (ร้อยละ 8.8) ผ้าทอ (ร้อยละ 12.7) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (ร้อยละ 7.5) เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ร้อยละ 7.5) ผลิตภัณฑ์พลาสติก (ร้อยละ 13.1) ดอกไม้ประดิษฐ์ (ร้อยละ 6.4) ผลิตภัณฑ์โลหะ (ร้อยละ 7.5) และชิ้นส่วนรถยนต์ (ร้อยละ 1.3) น่าสังเกตว่า ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์มีได้รวมอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับคืนภาษีในอัตราสูง ทั้งที่มีการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าสำเร็จรูปในสัดส่วนที่สูง ทั้งนี้เป็นเพราะอุตสาหกรรมนี้ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีโดยใช้มาตรการอื่นไปแล้ว (ตารางที่ 2.11)

: การชดเชยภาษีอากร

นอกจากสิทธิพิเศษสำหรับผู้ส่งออกตามมาตรา 19 ทวิ กิจการส่งออกโดยทั่วไปยังสามารถเลือกที่จะชดเชยการชำระภาษีประเภทต่างๆ คือ ภาษีศุลกากร ภาษีการค้า ภาษีเทศบาล และภาษีสรรพสามิต จากกรมศุลกากรหลังจากรีการส่งออกไปแล้ว 3 เดือน

เงินชดเชยค่าภาษีอากรทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นจากปีแรก เมื่อ พ.ศ.2524 จำนวน 24 ล้านบาท เป็นกว่า 6,000 ล้านบาทในปี พ.ศ.2533 โดยมีการเพิ่มขึ้นรวดเร็วมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 และมากสุดในช่วงหลังทศวรรษที่ 1980 ซึ่งเป็นช่วงที่มูลค่าส่งออกมีการขยายตัวในอัตราสูงเป็นพิเศษ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 ถึงปี พ.ศ.2532 จำนวนรายของผู้มาขอชดเชยภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 25 โดยมีมูลค่าการชดเชยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 33 มูลค่าส่งออกจากกิจการที่มายื่นขอเงินชดเชยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14 ของมูลค่าส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด ในปี พ.ศ.2529 เป็นร้อยละ 27 ในปี พ.ศ.2532 โดยมีการเพิ่มขึ้นในเกือบทุกประเภทอุตสาหกรรม เงินชดเชยต่อมูลค่าส่งออกของกิจการที่มาขอชดเชยทั้งหมดค่อนข้างคงที่ในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4 ของเงินชดเชยต่อมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.36 ในปี พ.ศ.2526 เป็นร้อยละ 1.17 ในปี พ.ศ.2532 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าอัตราการเพิ่มจะไม่มากนัก

ตารางที่ 2.11 โครงสร้างของเงินคืนภาษีอากรและอัตราภาษีอากรที่ได้รับคืนต่อมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทศุลกากร	โครงสร้างภาษีอากรขาเข้าวัดคิดที่ได้รับคืน				ค่าภาษีอากรที่ได้รับคืนต่อมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น			
	2529	2530	2532	2533	2529	2530	2532	2533
1 สัตว์มีชีวิต ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	1.45	1.37	0.14	0.45	0.21	0.19	0.03	0.08
2 ผลิตภัณฑ์จากพืช	1.29	0.96	0.51	0.05	0.06	0.05	0.05	0.01
3 ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและ ผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันดังกล่าว ไขมันที่ บริโภคได้ซึ่งจัดมาแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	0.00	0.75	0.38	0.26	0.00	6.68	18.52	11.14
4 อาหารปรุงแต่ง เครื่องดื่ม สาระ และ น้ำดื่มสายชู ซาส์และผลิตภัณฑ์ใช้ปนซาส์	13.20	8.10	4.36	8.29	1.09	0.69	0.58	0.86
5 ผลิตภัณฑ์หนัง	0.42	0.25	0.42	0.21	0.34	0.20	0.51	0.23
6 ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมทางเคมีหรือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน	1.55	1.24	2.19	1.27	2.04	1.42	3.64	1.51
7 พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก ยางและของที่ทำด้วยยาง	12.90	13.90	13.02	10.99	1.69	1.61	2.67	2.10
8 พรมจัตต พรมพอก พรมเฟอร์และของที่ทำด้วย พรมดังกล่าว เครื่องอาบนและเครื่องเขียนฉาก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือและภาชนะ ที่คล้ายกัน ของที่ทำด้วยไม้สี (นอกจากไม้สีทอ)	2.03	2.74	2.71	2.13	1.56	1.41	2.25	1.29
9 ไม้และของที่ทำด้วยไม้ ก้านไม้ ไม้ก๊อกและของที่ทำด้วยไม้ก๊อก ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยฟาง เอสพาร์โต หรือที่ทำด้วยวัสดุอื่น ๆ เครื่องจักสานและเครื่องสาน	0.34	0.38	0.27	0.40	0.30	0.25	0.41	0.54
10 เชื้อไม้หรือเชื้อที่ได้จากวัตถุดิบจำพวกเส้นใยเซลลูโลสอื่น ๆ เศษและของที่ไม่ได้ใช้เป็นกระดาษ หรือกระดาษแข็ง กระดาษ กระดาษแข็ง และของที่ทำด้วยกระดาษหรือกระดาษแข็ง	2.40	1.45	1.17	1.30	4.79	2.62	4.73	6.63
11 สิ่งทอและของที่ทำด้วยสิ่งทอ	48.08	53.71	54.94	50.15	3.52	3.09	5.39	3.89

ตารางที่ 2.11 โครงสร้างของเงินคืนภาษีอากรและอัตราภาษีอากรที่ได้รับคืนต่อมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	โครงสร้างภาษีอากรขาเข้าที่คืนที่ได้รับคืน				ค่าภาษีอากรที่ได้รับคืนต่อมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น			
	2529	2530	2532	2533	2529	2530	2532	2533
12 โรงเตี๊ยม เครื่องส่วนศีรษะ ร่ม ร่มบังแดด หมวก หมวกที่เป็นหนัง เสื้อ (เวีย) เสื้อขนสัตว์และส่วนประกอบของสิ่งดังกล่าว ขนสัตว์ที่จัดเตรียมแล้วและของที่คล้ายขนดังกล่าว ดอกไม้เทียม รวมทั้งของที่ทำด้วยขนนก	7.96	7.58	5.83	8.10	4.50	3.09	2.78	2.53
13 ของที่ทำด้วยหิน บลาสเตอร์ ซีเมนต์ แอสเบสทอส ไมก้าหรือวัตถุที่คล้ายกัน ผลิตภัณฑ์เซรามิก รวมทั้งแก้วและเครื่องแก้ว	0.68	1.28	0.82	0.83	1.08	1.73	1.40	1.12
14 เครื่องกรรมชาติพร้อมเครื่อง รัตนชาติหรือเครื่องรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่ขึ้นตักด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยสิ่งดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เพชรเทียม	0.08	0.40	0.36	0.60	0.01	0.06	0.09	0.12
15 โลหะส่วนมูลและของที่ทำด้วยโลหะสามัญ	5.26	3.50	5.57	5.61	1.75	1.37	3.27	2.93
16 เครื่องจักรและเครื่องใช้กล เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียง	1.33	0.63	3.82	2.60	0.16	0.06	0.36	0.17
17 ยานบก อากาศยาน ยานน้ำและเครื่องอุปกรณ์ขนส่งที่เกี่ยวข้อง	0.25	0.69	0.52	3.49	0.64	2.08	0.89	4.69
18 เครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัด ความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม นาฬิกาชนิดคล็อกและชนิดควอตซ์ เครื่องดนตรี รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ของสิ่งดังกล่าว	0.04	0.06	0.21	0.45	0.06	0.10	0.34	0.49
19 อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของสิ่งดังกล่าว	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
20 ผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	0.74	1.00	2.73	2.81	0.95	0.86	1.31	0.96
21 ศิลปกรรม ของที่ขึ้นกับโลหะผสมรวมไว และโบราณวัตถุ	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	1.11	1.04	1.57	1.27

ที่มา: กรมศุลกากร

อุตสาหกรรมที่ได้รับเงินอุดหนุนมากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์เหล็ก และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ แต่อุตสาหกรรมที่ได้รับอัตราอุดหนุนสูงสุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 8.8) เสื้อผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (ร้อยละ 5.6 ถึง 8.8) ผลิตภัณฑ์โลหะประเภทต่างๆ (ร้อยละ 5 ถึง 7) และผลิตภัณฑ์เคมี (ร้อยละ 5 ถึง 7) สินค้าที่มีอัตราอุดหนุนภาษีอากรสูงเป็นสินค้าที่มีอากรขาเข้าสินค้าวัตถุดิบและภาษีการค้ำค่อนข้างสูง (ตารางที่ 2.12)

: คลังสินค้าทัณฑ์บน

เพื่อให้ความสะดวกแก่กิจการส่งออกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการชำระภาษี ผู้ผลิตสามารถนำสินค้ามาพักไว้ที่คลังสินค้าเพื่อรอการเสียภาษี โดยยังไม่ต้องชำระภาษีขาเข้าจนกว่าจะนำออกไปใช้ และถ้ามีการนำไปใช้ในการผลิตเพื่อการส่งออก กิจการก็จะได้รับยกเว้นภาษีขาเข้าภาษีการค้า สำหรับเครื่องมือเครื่องจักร และวัตถุดิบที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าส่งออก ปัจจุบันมีประมาณ 116 แห่ง โดยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงเกือบทั้งหมด

คลังสินค้าทัณฑ์บนเพิ่มขึ้นมากในอัตราร้อยละ 20 ต่อปีในช่วง พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2532 และมูลค่าภาษีที่ได้รับยกเว้นเพิ่มจากร้อยละ 12 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากคลังสินค้าทัณฑ์บน (หรือร้อยละ 1.27 ของมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด) ในปี พ.ศ. 2528 เป็นร้อยละ 17 ของมูลค่าส่งออกสินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์ (หรือ ร้อยละ 1.60 ของมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด) ในปี พ.ศ. 2532

อุตสาหกรรมที่ได้รับสิทธิประโยชน์นี้มากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมรองเท้า เครื่องหนัง สินค้าเบ็ดเตล็ด ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเฟอร์นิเจอร์ เมื่อเปรียบเทียบอุตสาหกรรมที่ได้รับสิทธิประโยชน์นี้ใน 2 ช่วงเวลาคือ พ.ศ. 2518-2529 และ พ.ศ. 2530-2532 พบว่า ในช่วงเวลาหลังมีอุตสาหกรรมส่งออกประเภทใหม่ เช่น รองเท้า ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น อัญมณี ได้รับสิทธิประโยชน์มากขึ้น

: เขตอุตสาหกรรมส่งออก

เขตอุตสาหกรรมส่งออกตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งได้รับความสะดวกในด้านสาธารณูปโภค การสื่อสาร การกำจัดน้ำเสีย การรักษาความปลอดภัย รวมทั้งได้รับสิทธิพิเศษจากคลังสินค้าทัณฑ์บนครบถ้วนทุกมาตรการ กิจการเหล่านี้เกือบทั้งหมดได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในปัจจุบันมีเขตอุตสาหกรรมส่งออกของรัฐบาลที่ดำเนินการโดย

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	มูลค่าส่งออกที่ขาของเขตเขตมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น				ค่าแรงเหวี่ยงอาหารต่อมูลค่าส่งออกที่ขาของเขตเขต				ค่าแรงเหวี่ยงอาหารต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมด			
	2529	2530	2532	2533 (มกราคม-สิงหาคม)	2529	2530	2532	2533 (มกราคม-สิงหาคม)	2529	2530	2532	2533 (มกราคม-สิงหาคม)
1 สัตว์มีชีวิต ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	14.46	15.25	40.81	49.10	6.32	4.05	3.14	3.36	0.91	0.62	1.28	1.65
2 ผลิตภัณฑ์จากพืช	2.07	3.57	5.00	6.25	1.64	1.77	1.47	1.87	0.03	0.06	0.07	0.12
3 ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและ ผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันดังกล่าว ไขมันที่ บริโภคได้ซึ่งจัดพามาแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	17.59	93.64	85.06	111.23	2.37	2.12	1.87	1.40	0.42	1.98	1.59	1.55
4 อาหารปรุงแต่ง เครื่องดื่ม สุรา และ น้ำดื่มสำเร็จ ชาและกาแฟและผลิตภัณฑ์ใช้ผสมชาและกาแฟ	19.22	27.01	33.18	34.77	3.35	3.63	3.14	2.75	0.64	0.98	1.04	0.96
5 ผลิตภัณฑ์แร่	1.49	4.80	2.90	2.74	1.00	1.45	1.83	2.56	0.01	0.07	0.05	0.07
6 ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมทางเคมีหรือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง	37.87	58.36	63.88	67.70	3.90	3.69	4.17	4.34	1.48	2.15	2.66	2.94
7 พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก ยางและของที่ทำด้วยยาง	7.05	12.19	21.50	27.48	2.55	2.46	2.22	2.10	0.18	0.30	0.48	0.58
8 หนังสือนับ หนังสือพิมพ์ หนังสือนิตยสารและของที่ทำด้วย หนังดังกล่าว เครื่องอ่านและเครื่องเขียน เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าและภาชนะ หัตถ์ลายกัน ของที่ทำด้วยไม้สัตว์(นอกจากไม้ดำไหม)	36.99	53.20	56.27	64.48	2.96	2.83	2.69	3.06	1.10	1.51	1.78	1.97
9 ไม้และของที่ทำด้วยไม้ ถ่านไม้ ไม้ก๊อกและของที่ทำด้วยไม้ก๊อก ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยยาง เอลพาร์ไค หรือที่ทำด้วยวัสดุอื่น ๆ เครื่องจักรกลและเครื่องกล	11.25	23.39	41.38	47.50	3.07	3.04	2.99	3.06	0.35	0.71	1.25	1.45

ตารางที่ 2.12 อัตราค่าเช่าเช่าอากาศยานต่อมูลค่าส่งออก (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทของกิจกรรม	มูลค่าส่งออกที่มาจากเขตเศรษฐกิจมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น				ค่าเช่าอากาศยานต่อมูลค่าส่งออกที่มาจากเขตเศรษฐกิจ				ค่าเช่าอากาศยานต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมด			
	2529	2530	2532	2533 (มกรา-สิงหาคม)	2529	2530	2532	2533 (มกรา-สิงหาคม)	2529	2530	2532	2533 (มกรา-สิงหาคม)
18 เครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจลอบ การวัด ความถี่ การแพทย์หรือศัลยกรรม นาฬิกาชนิดลั่นและชนิดควอตซ์ เครื่องดนตรี รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ของดังกล่าว	32.55	35.98	49.33	56.69	2.09	2.66	2.37	2.19	0.68	0.96	1.17	1.24
19 อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	73.40	0.72	15.84	8.60	3.48	3.48	3.48	3.24	2.55	0.03	0.55	0.28
20 ผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	18.50	37.82	51.63	52.44	4.68	5.11	3.58	3.40	0.87	1.93	1.85	1.76
21 ศิลปกรรม ของพื้นกึ่งรวมรวมไม้ และใบราตรี	11.81	18.50	6.61	0.73	2.74	2.27	2.16	2.67	0.32	0.42	0.14	0.02
รวม	14.28	21.20	27.41	26.83	4.23	4.71	4.28	3.63	0.66	1.00	1.17	0.97

ที่มา: กรมศุลกากร

นิคมอุตสาหกรรม 2 แห่งที่แหลมฉบัง และจังหวัดลำพูน และมีเขตอุตสาหกรรมของเอกชนที่ดำเนินกิจการโดยการนิคมอุตสาหกรรมอีก 4 แห่ง คือ ที่บางปู 1 แห่ง ที่ลาดกระบัง 2 แห่ง และที่จังหวัดสงขลาอีก 1 แห่ง อุตสาหกรรมในเขตส่งออกส่วนใหญ่ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า เครื่องหนัง และอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด โดยที่มูลค่าภาษีที่ได้รับยกเว้นในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราเกือบถึงร้อยละ 50 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2529 ถึงปี พ.ศ. 2532 ภาษีอากรที่ได้รับยกเว้นต่อมูลค่าส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.14 ในปี พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 0.23 ในปี พ.ศ. 2532

o ที่ตั้ง

ลักษณะการกระจายตัวของอุตสาหกรรม กล่าวโดยสรุปได้ว่าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะกระจายจากกรุงเทพฯ ไปสู่ต่างจังหวัดมากขึ้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2528 แต่การกระจายอุตสาหกรรมส่วนมากก็ยังอยู่ในเขตปริมณฑล อุตสาหกรรมสำคัญที่เติบโตมากในจังหวัดอื่น ส่วนมากเป็นพวกใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเป็นฐาน (Raw Material Based) เช่นอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อาหารทะเลแช่แข็งที่สงขลา อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานที่มีฝีมือทางหัตถกรรม เช่น เครื่องปั้นดินเผาที่เชียงใหม่ และอุตสาหกรรมที่เป็น foot loose อย่างสูง เช่น เจียร์ไนเพชร และอิเล็กทรอนิกส์ที่ลำพูน แต่อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

สาเหตุการกระจายตัวของอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัด เกิดจากสาเหตุหลายประการ ประการแรกก็คือ ราคาที่ดินที่สูงขึ้นตามความแออัดของกรุงเทพฯ และต้นทุนอื่นๆ เช่น ค่าจ้างค่าขนส่งที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมจากจุดศูนย์กลางความเจริญคือ กรุงเทพฯ ไปสู่เมืองรองรอบๆ คือปริมณฑล ดังนั้น ลักษณะการขยายตัวของอุตสาหกรรมก็จะเป็นไปตามขั้นตอนของ Regional Development ซึ่งจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการกระจายความเจริญของภาค ปัจจุบันที่สำคัญรองลงมาอีกสองอย่างก็คือ การลงทุนจากต่างประเทศและการเพิ่มขึ้นของความต้องการของสินค้าจากต่างประเทศ สาเหตุทั้งสองอย่างก่อให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่และการขยายตัวของอุตสาหกรรมเก่า ซึ่งมีส่วนทำให้อุตสาหกรรมกระจายออกจากกรุงเทพฯ อีกประการหนึ่งก็คือ การลงทุนจากต่างประเทศก็จะมีผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดโดยตรง เช่น การลงทุนของต่างประเทศในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเจียร์ไนเพชรที่ลำพูน การลงทุนในอุตสาหกรรมวิศวกรรมที่โคราช และการร่วมลงทุนในผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ในจังหวัดสงขลา และความต้องการผลิตประเภท resource based ที่มีในต่างจังหวัด เช่น อาหารทะเลกระป๋อง และผลิตภัณฑ์ยางพาราในภาคใต้

อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่ทำให้การกระจายตัวของอุตสาหกรรมส่วนมากยังอยู่ในส่วนกลางของภาคมีหลายประการคือ การขาดแคลนสาธารณูปโภคที่สำคัญ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

ถนอมและการขนส่งด้านอื่น การรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ซึ่งทำให้ธุรกิจที่ต้องเกี่ยวข้องทำงานอย่างล่าช้าและมีต้นทุนที่สูงขึ้น ความล้มเหลวของนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล และการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและบุคลากรที่มีการศึกษา นอกจากนี้ กรุงเทพฯ ยังมีความสำคัญอย่างมากทั้งในแง่การผลิตและการตลาด ในแง่การผลิต กรุงเทพฯ ก็ยังเป็นศูนย์กลางของแหล่งวัตถุดิบ มี Supporting Industries แรงงานที่มีฝีมือ ศูนย์กลางของการศึกษา เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการต่างๆ ทางด้านตลาด เป็นแหล่งตลาดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และยังมีท่าเรือที่สำคัญที่สุดในการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นกรุงเทพฯ ยังคงมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคสูงกว่าจังหวัดอื่นทั้งหมด ด้วยสาเหตุเหล่านี้กรุงเทพฯ ก็ยังเป็นศูนย์กลางของความเจริญและอุตสาหกรรม

- การเลือกที่ตั้ง

การกำหนดปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดที่ตั้งโรงงาน เป็นการประเมินจากการศึกษาทางสถิติและผลการศึกษาทางสถิติและแบบสอบถามอื่นๆ โดยทั่วไปการศึกษาทางสถิติอื่นๆ พบว่าปัจจัยสำคัญในการกำหนดที่ตั้งโรงงานมี ตลาด การคมนาคม และความสามารถเข้าถึงการคมนาคมต่าง ๆ จำนวนคนงานที่มีความชำนาญ อัตราค่าจ้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐศาสตร์คือ ความสะดวกสบายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภูมิอากาศ ความเ็นียงพอของที่อยู่อาศัย

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งโรงงานในประเทศไทยของ TDRI (1989) ได้ผลสรุปคล้าย ๆ กัน พบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ตลาด ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ความสะดวกในการขนส่ง การอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ความพร้อมของน้ำประปาและไฟฟ้า ราคาที่ดิน และความสะดวกในการจ้างงาน การศึกษาทางสถิติพบว่าระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยตลาด ความพร้อมของ สาธารณูปโภคและระยะทางจากกรุงเทพฯ (Chintayarangsan (1989), Loha-unchit (1989)) ระดับการพัฒนาของตลาดเงินและการลงทุนของรัฐบาลในโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา (Loha-unchit (1989)) การศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าโรงงานของอุตสาหกรรมประเภท footloose ปัจจัยสำคัญในการตั้งโรงงานก็ยังเป็นปัจจัยตลาด ปัจจัยอื่นก็มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งถนน ระยะทางจากกรุงเทพฯ และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เช่น การศึกษาและสาธารณสุข

โดยสรุปจากการศึกษาและการศึกษาอื่น ๆ ทั้งทางสถิติและแบบสอบถามพบว่าตามลำดับปัจจัยสำคัญในการเลือกที่ตั้งโรงงานมีตามลำดับดังนี้

- ตลาด
- ความสะดวกในการขนส่ง
- ความพร้อมของสาธารณูปโภค

- แหล่งวัตถุดิบ รวมทั้งความสะดวกในการขนส่งและความใกล้แหล่งวัตถุดิบ
- แรงงานและความสะดวกในการจ้างงาน
- Supporting industries และ Agglomeration Economies
- ราคาที่ดิน
- การศึกษา สาธารณสุข และคุณภาพของชีวิต

o การลงทุนจากต่างประเทศ

การลงทุนจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม กล่าวคือในช่วงเวลา 2528-2532 มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการเพื่อการส่งออก(ตารางที่ 2.13) สาเหตุที่มีการลงทุนจากต่างประเทศลำดับได้ดังนี้

- ความสามารถทางการแข่งขัน

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยดีขึ้นในอุตสาหกรรมหรือขั้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เข้ามาลงทุน โดยเฉพาะ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศเหล่านี้ประสบกับปัญหาค่าแรงงานสูงขึ้นและเงินตราสกุลของตนมีค่าสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเงินดอลลาร์ ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าวในประเทศเหล่านี้สูงขึ้น ไม่สามารถในการแข่งขันได้ดีเหมือนก่อนหากยังคงทำการผลิตในประเทศของตน จึงเคลื่อนย้ายโรงงานมาผลิตในประเทศกำลังพัฒนาที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า โดยประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่นักลงทุนจากประเทศเหล่านี้ให้ความสนใจ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีอัตราค่าจ้างต่ำและมีเสถียรภาพ มีแรงงานที่สามารถฝึกอบรมได้เป็นจำนวนมาก มีบริการพื้นฐานที่ค่อนข้างเพียงพอ ทิศนคติที่ต่อการลงทุนจากต่างประเทศและรัฐบาลมีเสถียรภาพ ร้อยละ 68 ของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในโครงการเหล่านั้นเป็นการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เพื่อแสวงหาหรือรักษาความสามารถในการแข่งขันในด้านต้นทุนการผลิตอันเป็นผลมาจากความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวข้างต้น

- ศักยภาพทางการส่งออก

จากการที่ประเทศผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมรายสำคัญ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ประสบปัญหาอัตราค่าจ้างและเงินตราที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีเหมือนก่อน จึงมาลงทุนทำการผลิตในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยซึ่งมีอัตราค่าจ้างต่ำและมีเสถียรภาพ ระดับราคามีเสถียรภาพ และอัตราแลกเปลี่ยนของเงิน

ตารางที่ 2.13 การลงทุนจากต่างประเทศในโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน
(ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริม) ปี 2528-2533

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	โครงการที่มีการลงทุนจากต่างประเทศ				% ของโครงการผลิตเพื่อการส่งออกทั้งหมดที่มีการลงทุนจากต่างประเทศ	
	รวม		สัดส่วนโครงการที่ผลิตเพื่อการส่งออก (%)		จำนวนโครงการ	ทุนจดทะเบียน
	จำนวนโครงการ	ทุนจดทะเบียน	จำนวนโครงการ	ทุนจดทะเบียน		
2528	117 (-)	1,884 (-23.2)	71.8	56.7	64.1	46.1
2529	155 (32.5)	3,159 (67.7)	63.2	65.4	58.3	47.6
2530	386 (149.0)	8,363 (164.7)	79.0	68.9	63.3	49.5
2531	888 (130.0)	31,967 (282.2)	82.3	72.3	69.3	63.6
2532	752 (-15.3)	26,148 (-18.2)	77.7	57.8	73.6	60.4
2533	617 (-18.0)	34,841 (33.2)	68.7	38.3	78.4	61.3

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขในวงเล็บแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลง
2. โครงการที่ผลิตเพื่อการส่งออกหมายถึงโครงการที่มีสัดส่วนการส่งออก 80-100%

บาทที่แท้จริง (real exchange rate) ก็มีเสถียรภาพ นอกจากนี้ยังมีบริการพื้นฐานและบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวย นิยามจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนโดยเฉพาะจากประเทศ ญี่ปุ่น ได้หวัน และเกาหลีใต้ รวมทั้งฮ่องกงและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา โดยในช่วงปี 2529-2531 ประมาณร้อยละ 62 ในแง่จำนวนโครงการหรือร้อยละ 55 ในแง่เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เป็นการลงทุนทำการผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก ทำให้ศักยภาพการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ ของเล่น และผลิตภัณฑ์พลาสติก เครื่องประดับและอัญมณี และชิ้นส่วนนาฬิกา

- ตลาดภายในประเทศ

ตลาดในประเทศของไทย เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่นักลงทุนจากต่างประเทศให้ความสนใจ โดยในช่วงปี 2529-2531 ประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนโครงการที่มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหรือร้อยละ 21 ของเงินทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เป็นการลงทุนที่มุ่งขายตลาดในประเทศเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีส่วนหนึ่งคือ ประมาณร้อยละ 3 ของจำนวนโครงการ หรือร้อยละ 13 ของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ที่เป็นการผลิตเพื่อขายในประเทศบางส่วนและส่งออกไปบางส่วน ทั้งนี้เนื่องจากตลาดในประเทศของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วตามภาวะเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยก็ได้กีดกันการลงทุนจากต่างประเทศ ตัวอย่างอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนเพื่อมุ่งตลาดภายในประเทศ ได้แก่ สิ่งทอ กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ เคมีและผลิตภัณฑ์เคมี บีโตร์เคมี อาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์โลหะ ชิ้นส่วนรถยนต์ นิคมอุตสาหกรรม และการขนส่งทางน้ำ

o การใช้เทคโนโลยี

- ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถทางเทคโนโลยี

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมค่อนข้างต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขีดความสามารถในการดัดแปลง ปรับปรุง เทคโนโลยี และการทำนวัตกรรม ปัจจัยที่อธิบายหรือกำหนดขีดความสามารถทางเทคโนโลยีนั้นแม้ทั้งปัจจัยในแง่ของมหภาคและในแง่จุลภาคคือ ตัวของบริษัทเอง

: ปัจจัยทางด้านการมหภาค

1. ประเภทของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมบางประเภทใช้เทคโนโลยีที่มีก็จะมีความเป็นพลวัต (dynamism) สูง เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมบางประเภทที่เทคโนโลยีที่ใช้ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก นอกจากนี้ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยียังเป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของ firm ด้วย

2. โครงสร้างตลาด จากการสำรวจพบว่าภาวะการแข่งขันจะเป็นตัวผลักดันให้ firm ขวนขวายพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตด้วยกันเองในประเทศ การแข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันที่นำเข้าจากต่างประเทศ การแข่งขันกับสินค้าคู่แข่งในตลาดโลกไม่ว่าจะเป็นในลักษณะใด ภาวะที่ต้องแข่งขันจะเป็นตัวกระตุ้นให้ firm เร่งขวนขวายพัฒนาเทคโนโลยี

3. การปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่า ในระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม มีอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น เซรามิค ได้รับประโยชน์จากการปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรม ในรูปของกำแพงภาษี หรือการห้ามนำเข้า ทำให้ firm ที่อยู่ในอุตสาหกรรมดังกล่าวมิได้มีการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของตน

4. ขาดแคลนกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งกำลังคนเหล่านี้จะเป็นตัวจักรสำคัญในการดูดซับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

5. ปัญหาด้านบริการสนับสนุนของรัฐ เช่น ห้องทดลอง อุปกรณ์ ที่จะช่วยลดต้นทุนบางส่วน of firm ในการทดสอบ output and raw material

: ปัจจัยทางด้านจุลภาค

คือปัจจัยในระดับหน่วยผลิตที่ไม่มุ่งใจให้หน่วยผลิตพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของตนอันได้แก่

1. ศักยภาพของหน่วยผลิต หน่วยผลิตขนาดกลางและเล็กมีข้อจำกัดทั้งทางด้านการเงินและกำลังคน จึงอยู่ในวงจรของความเสื่อม (vicious circle) กล่าวคือ เนื่องจากไม่มีทุนและกำลังคน ทำให้ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีต่ำ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่น ส่งผลให้มีรายรับต่ำจึงขาดทุนและไม่มีกำลังคนที่จะไปพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตของตน เวียนวนอยู่เช่นนี้

2. หน่วยผลิตแตกต่างกันในแง่ของขนาด ความเป็นเจ้าของ ตลาดของสินค้า จะมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีต่างกัน

3. ขาดข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับ เทคโนโลยี ทั้งทางด้านการผลิต และการจัดการ

4. ไม่มีการประสานความร่วมมือ ระหว่างความต้องการของ หน่วยผลิตกับสถาบันที่เกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีของรัฐ

5. ทิศนคติของผู้ประกอบการที่ยังไม่เน้นความสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยี

2.1.2. ปัจจัยกระทบการขยาย

การขยายสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตภายในประเทศได้มีการกระจายไปใน 2 ระดับได้แก่การส่งออกต่างประเทศ และการขยายภายในประเทศ

สำหรับการส่งออกต่างประเทศนั้นได้มีการขยายตัวรวดเร็วคิดเป็นร้อยละ 38.9 ระหว่างปี 2529-2532 ถึงแม้จะมีการลดลงมาบ้างในปี 2533 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากที่สุดที่สำคัญก็คือ

ประการแรก ตลาดโลกในระยะที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวทางการค้าสินค้าอุตสาหกรรมมาก ในขณะที่สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดโลกยังมีปริมาณน้อยมาก เมื่อเทียบกับศักยภาพความต้องการของตลาดโลกโดยรวม

ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตส่งออกไทยหลังจากการปรับเปลี่ยนค่าเงินสกุลสำคัญ (currency realignment) มีผลทำให้ไทยมีสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกใหม่ๆ ซึ่งจะมีทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคสำเร็จรูป สินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลาง และวัตถุดิบแปรรูปส่งออกที่เกิดจากการลงทุนจากต่างประเทศ

ประการที่สาม ปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจไทยในระยะที่ผ่านมาได้เอื้ออำนวยต่อการส่งออกไทย ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มนโยบายและมาตรการของภาครัฐบาลที่เน้นพัฒนาส่งเสริมการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และการริเริ่มของภาคเอกชนที่มีขนาดสำคัญทำให้การขยายสินค้าอุตสาหกรรมในต่างประเทศ เป็นผลสำเร็จ เช่น สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณี รองเท้า เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ของเล่น และผลิตภัณฑ์เซรามิก เป็นต้น

ประการสุดท้าย ปัจจัยตัวแปรทางด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจที่สำคัญได้แก่อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมัน เป็นต้น ซึ่งส่งผลบวกต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวม และมีผลเอื้ออำนวยต่อการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยด้วย

สำหรับการขยายสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศนั้นนับได้ว่าการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับการส่งออก กล่าวคือมีอัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 40 ในช่วงปี 2523 ถึง 2533 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการขยายสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศได้มากที่สุดคือ

ประการแรก สืบเนื่องจากรายได้ของผู้บริโภคในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลทำให้รูปแบบของการบริโภคที่สืบเนื่องมาจากรายได้นั้นเปลี่ยนไปจากเดิม อาทิ จากการที่เคยบริโภคสินค้าเกษตรแบบดั้งเดิม ก็มีการพัฒนาการบริโภคเป็นสินค้าเกษตรแบบแปรรูปมากขึ้น หรือจากที่เคยบริโภคสินค้าอุตสาหกรรมเพียงไม่กี่รูปแบบ ก็เปลี่ยนมาเป็นการบริโภคในสินค้าหลายรูปแบบหลายราคา ซึ่งก็แล้วแต่รายได้ของแต่ละบุคคล

ประการที่สอง สืบเนื่องมาจากแนวทางของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในอดีตที่ผ่านมาได้เน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) โดยวิธีที่รัฐได้ให้การส่งเสริมในด้านต่างๆ จึงส่งผลทำให้การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมหลายๆ ชนิดในประเทศมีการขยายตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และสามารถขยายภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น และนำเข้าอันลดลง และประการสุดท้ายสืบเนื่องจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันมีสูงมากกว่าในอดีตจึงทำให้สามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นสินค้าขั้นกลางที่จะถูกนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ จึงมีผลทำให้มีการขายสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านี้สูงขึ้นมากในปัจจุบัน

2.1.3 ปัจจัยที่กำหนดสภาพการจ้างงาน

1. ภาคอุตสาหกรรมนั้นแม้จะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นแต่ก็ไม่ได้เพิ่มมากนักเมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวของผลผลิตอุตสาหกรรม ส่วนหนึ่งอธิบายด้วยแนวโน้มของ firm ที่มีกะหนึ่งเทคโนโลยีที่นำเข้า ในลักษณะเป็น automation หรือ labor-saving การดูดซับแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเท่าที่ผ่านมายังขยายตัวในอัตราที่ช้ากว่าผลผลิต ในอีกแง่หนึ่งก็คือ การจ้างงานในภาคเกษตรลดลงในอัตราที่น้อยกว่าผลผลิตเกษตร หากความพยายามที่จะลดแรงงานภาคเกษตรไม่เป็นผลสำเร็จประเทศไทยจะมีปัญหาในด้านการกระจายรายได้ระหว่างภาคเกษตรและอุตสาหกรรม

2. ในขณะที่ประเทศไทยมีการว่างงานของบัณฑิตในบางสาขาวิชา บัณฑิตในบางสาขาวิชายังคงขาดแคลนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นเพราะความไม่สอดคล้องระหว่างสาขาวิชาที่ผลิตและที่ต้องการในตลาด ระบบการศึกษาของไทยมีการปรับตัวที่เชื่อมโยงทั้งในแง่ของหลักสูตรและงบประมาณ ทำให้เมื่อความต้องการกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีมากขึ้นอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมทำให้ขาดแคลนมาก

3. โครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมค่อยๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงจากอุตสาหกรรมพื้นฐานที่อาศัยแรงงานไร้ฝีมือที่มีอัตราค่าจ้างถูก เทคโนโลยีไม่สลับบัณฑิตซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในขั้นตอนแรกของการพัฒนา เข้ามาสู่ขั้นตอนต่อมาที่อุตสาหกรรมซึ่งใช้แรงงานไร้ฝีมือ และเทคโนโลยีง่ายๆ กำลังจะหมดไป หรือบางประเภทอาจจะต้องสูญเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราค่าจ้างต่ำ ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่อุตสาหกรรมที่มีความสลับบัณฑิตทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น แรงงานที่มีฝีมือและกึ่งฝีมือมากขึ้น อุตสาหกรรมเหล่านี้เริ่มย้ายถิ่นฐานจากประเทศญี่ปุ่นและ NICs เข้ามามากขึ้นในระยะหลัง ทำให้ความต้องการแรงงานกึ่งฝีมือ และมีฝีมือมากขึ้น

4. ตลอดเวลากว่า 20 ปี ของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ประเทศละเลยต่อบทบาท

ของการพัฒนาเทคโนโลยีต่ออุตสาหกรรมไทย เพิ่งจะมาระยะหลังที่ประเทศเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมไทย ทำให้ความต้องการกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีมากขึ้นทั้งในภาครัฐ และเอกชน เป็นที่ยอมรับว่าการจะก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีโดยอาศัยข้อได้เปรียบในฐานะผู้มาทีหลังนั้นจำเป็นต้องสร้างฐานกำลังคนทางด้านนี้

5. เท่าที่ผ่านมา โครงสร้างการผลิตกำลังคนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ กล่าวคือ คิดเป็นประมาณร้อยละ 17 ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เทียบกับอัตราส่วนร้อยละ 40-60 ของประเทศในกลุ่ม NICs

6. อัตราการเข้าออกของแรงงาน (turnover rate) ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างสูงมากเพราะแต่ละ firm พยายามจะให้ค่าจ้างสูงขึ้นเพื่อดึงคนงานมาจาก firm อื่นแทนการลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ซึ่งอัตราการเข้าออกค่อนข้างสูง การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะยิ่งมีน้อยลง อันเป็นปัญหาที่สำคัญในแง่ของสภาพการแข่งขันของสินค้าไทย

7. ยังมีปัญหาในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้แรงงานทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขาดแคลน แต่การใช้ทักษะของกำลังคนในสาขาดังกล่าวไม่เหมาะสมกับงาน เช่น เพื่อควบคุมการผลิตเบื้องต้นหรือการขายการตลาดแทนที่จะเป็นทางด้านเทคนิค และเสริมสร้างงานด้านวิจัยและพัฒนานอกจากนี้ยังมีสาเหตุในเชิงพฤติกรรมอื่นๆ เช่น กำลังคนเหล่านี้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวมากขึ้น หรือเคลื่อนย้ายแรงงานมากเพราะตลาดแรงงานประเภทนี้มีความคล่องตัวมาก

8. นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสมองไหล (Brain Drain) จากภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันมาก ปัญหาดังกล่าวเป็นที่น่าวิตกในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เพราะกำลังคนเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเพิ่มจำนวนและคุณภาพของแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอนาคต

๐ แนวโน้มการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม

ในช่วงเวลาแผน 7 คาดว่า ความสามารถดูดซับแรงงานของภาคอุตสาหกรรมคงมิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันมากนัก แต่ภาคบริการอื่นได้แก่ สาธารณูปโภค การค้า การก่อสร้าง และบริการอื่นๆ จะสามารถจ้างงานมากขึ้น แต่เนื่องจากการปรับตัวของโครงสร้างตลาดแรงงาน และความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศ (information) อาจทำให้มีทั้งปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางประเภทและในขณะเดียวกันก็มีการว่างงานของแรงงานบางประเภท

2.1.4 ปัจจัยที่กำหนดสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน

แม้ในปัจจุบันจะมีกฎหมายหลักในการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมโรงงาน พระราชบัญญัติสาธารณสุขและพระราชบัญญัติคุณภาพสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรมยังขาดกลไกการดำเนินงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการขออนุมัติจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้าข่ายในการจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องส่งรายงานดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณา ก่อนที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะออกใบอนุญาตประกอบการให้ แต่ที่สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจเพียงการเสนอแนะ เพื่อเห็นชอบหรือเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขเท่านั้น จะไม่มีสิทธิในการระงับหรือทำการตรวจสอบ หรือบังคับควบคุมตามที่ระบุไว้ในรายงานแต่อย่างใด นอกจากนี้ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า โรงงานจำนวนมากถึงแม้ว่าจะติดตั้งระบบกำจัดมลพิษแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ควบคุมให้มีการบำบัดอย่างทั่วถึงส่งผลให้เกิดมลพิษอยู่เนือง ๆ

ในส่วนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นอกเหนือจากการจัดหาที่ตั้งอุตสาหกรรมแล้วยังต้องดูแลควบคุมมลพิษและบำบัดของเสียจากอุตสาหกรรมด้วยตัวเอง กรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่มีอำนาจในการเข้าตรวจสอบโรงงานที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในปัจจุบันการนิคมอุตสาหกรรมให้ความสนใจในเรื่องของการบำบัดน้ำเสียเป็นหลัก ในจำนวนนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในขณะนี้ ไม่ปรากฏว่ามีโรงบำบัดกากสารพิษกลางเตาเผากากสารพิษหรือมาตรการในการควบคุมอากาศเสียแต่อย่างใด

ในส่วนของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเอง กรมโรงงานอุตสาหกรรมประกอบด้วยบุคลากร 699 คนต่อโรงงานที่มีอยู่ 50,000 โรงงาน (1:72) และงบประมาณ 1,900 บาทต่อโรงงาน ในปี 2532 ซึ่งพิจารณาแล้วแทบจะเป็นไปไม่ได้ในการควบคุม ตรวจสอบ และบังคับควบคุม

ในด้านการส่งเสริมการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม จากผลวิเคราะห์ข้อมูลการลงทุนด้านอุตสาหกรรม โดยพิจารณาจากปริมาณเงินลงทุนระหว่างปี 2529-2532 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) แสดงให้เห็นว่า ได้มีการอนุมัติการลงทุนอุตสาหกรรมที่ผลิตกากสารพิษเพิ่มขึ้น จากปริมาณเงินลงทุนร้อยละ 25 สูงขึ้น เป็นร้อยละ 55 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าทบทวนเนื่องจากการควบคุมและกำจัดกากสารพิษในขณะนี้มีความสามารถไม่ปริมาณที่ต่ำกว่าปริมาณสารพิษที่เกิดขึ้น

หน่วยงานและกฎระเบียบที่กล่าวข้างต้นนั้น ส่วนใหญ่กำหนดขึ้นให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะแรกซึ่งมีโรงงานเพียง 600 โรงงาน (เมื่อสิ้นปี 2512) ใช้วัตถุดิบในการผลิตที่มีกากของเสียที่สลายตัวได้ง่าย ขณะที่ขบวนการผลิตและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีการ

ใช้สารเคมีและวัสดุที่สลายตัวได้ยากในธรรมชาติ ประกอบกับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องในอัตราที่ ร้อยละ 10 ต่อปี ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าสภาพและขีดความสามารถของหน่วยงานและกฎระเบียบ เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐไม่ได้ผล

2.2 ปัจจัยกำหนดสภาพการค้า

2.2.1. การค้าสินค้าระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาทางด้านปัจจัยที่มีผลต่อการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยนั้น อาจกล่าวเป็นข้อสรุปที่สำคัญดังต่อไปนี้

o ความสามารถในการซื้อสินค้าของตลาดโลก

การขยายตัวการส่งออกของไทยไปตลาดโลกยังไม่ประสบปัญหาใดๆ นักเมื่อคำนึงถึงความสามารถในการซื้อสินค้าของตลาดโลกแล้ว ดังนั้นโอกาสในการส่งออกสินค้าของไทยยังมีอีกมากไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่ไทยได้ทำการพัฒนาและส่งออกในระยะหลังนี้ ส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดโลกคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.6 ของการส่งออกโดยรวมในปี 2531 เพิ่มจากร้อยละ 0.5 ในปี 2530 และร้อยละ 0.4 ในปี 2529 ตามลำดับ

o ความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออกของไทย

จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง CMS (Constant Market Share) พบว่าความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออกของไทยในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2525-2528 และช่วงปี 2528-2530 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน กล่าวคือในช่วงปี 2525-2528 นั้น การขยายตัวการส่งออกของไทยส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มของการค้าโลกมากกว่าอย่างอื่น ในขณะที่ในช่วงปี 2528-2530 นั้นพบว่า การขยายตัวการส่งออกของไทยเกิดจากความสามารถในการแข่งขันโดยการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้โครงสร้างของสินค้าส่งออกที่สำคัญเปลี่ยนไปโดยการขยายตัวของสินค้าอุตสาหกรรมอยู่ในอัตราสูงและมีการกระจายมากขึ้น

o การเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรการผลิตที่เป็นแรงงานและทุน และความได้เปรียบทางการค้าของไทย

ทางด้านการใช้ทรัพยากรปัจจัยการผลิตที่เป็นทุนและแรงงานนั้น พบว่า ไทยมีการขยายตัวการใช้แรงงานที่มีความชำนาญระดับสูงและระดับกลางมากกว่าระดับเฉลี่ยของโลก การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2518-2528 ยืนยันว่า กระบวนการผลิตเพื่อส่งออกมีแนวโน้มที่จะใช้ความเข้มข้นของปัจจัยที่ใช้ ได้แก่ แรงงานความชำนาญระดับสูง ระดับกลาง และทุนมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ การส่งออกสินค้าของไทยจะมุ่งไปสู่การมีสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานความชำนาญระดับสูง และระดับกลางมากขึ้น

o บทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนการส่งออกของไทย

รัฐบาลถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการส่งออกของไทยและพยายามสร้างกรอบและแนวทางสนับสนุนการส่งออกของไทย กลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกเพื่อการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 ได้นำมาซึ่งการปรับปรุงระบบสิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการพัฒนาคู่อุตสาหกรรมในทศวรรษที่ผ่านมา จึงพบว่าแต่ละอุตสาหกรรมมีส่วนของการส่งออกสูงขึ้น และอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตเป็นพิเศษก็คืออุตสาหกรรมส่งออกทั้งหลาย รวมถึงแต่อุตสาหกรรมดั้งเดิมที่เกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าขั้นปฐม ไปจนถึงอุตสาหกรรมส่งออกชนิดใหม่ๆ ที่ใช้แรงงานมากหรือใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูง มาตรการต่างๆ ที่นับว่าสำคัญและมีบทบาทในการส่งเสริมการส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ การคืนอากรนำเข้าวัตถุดิบ และการชดเชยภาษีอากร สิทธิพิเศษจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มาตรการทางการเงิน โดยเฉพาะการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน มาตรการทางการเงินที่เกี่ยวกับ D/L/C

o โครงสร้างการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของไทย ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้ว ยังปรากฏว่าโครงสร้างการผลิตของภาคเศรษฐกิจต่างๆ ยังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย เมื่อมาพิจารณาสัดส่วนของอุปสงค์และอุปทานของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมตามหมวด I-O 58 ประเภท จะพบว่า (ตารางที่ 2.14) ภาคการเกษตรโดยรวมมีมูลค่าการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 4.7 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมโดยรวมมีมูลค่าการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 25.6 ในขณะที่ภาคบริการมีสัดส่วนเดียวกันนี้คิดเป็นร้อยละ 2.9 สัดส่วนแสดงให้เห็นระดับการพึ่งพาการนำเข้าของภาคอุตสาหกรรมจะสูงกว่าภาคอื่นๆ ทั้งหมด และการนำเข้าสิ่งเหล่านี้จะถือเป็นความจำเป็นของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้วัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าทุน และอื่นๆ

ประเภทอุตสาหกรรม	อุปสงค์ภายในประเทศ	อุปสงค์ภายในประเทศ	การส่งออก	รวมอุปสงค์ทั้งหมด	การนำเข้า	มูลค่าผลิต	รวมอุปทานทั้งหมด
ภาคการเกษตร	73.69	23.19	3.11	100.00	4.70	95.30	100.00
1 การทำนา	100.46	-0.47	0.01	100.00	0.00	100.00	100.00
2 การทำไร่ข้าวโพด	97.67	2.33	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
3 การทำไร่นาสวนผสม	96.73	3.25	0.02	100.00	0.00	100.00	100.00
4 การทำไร่ถั่ว	50.17	8.83	41.00	100.00	1.34	98.66	100.00
5 การทำไร่ผักและสวนผลไม้	20.20	76.84	2.95	100.00	2.00	98.00	100.00
6 การทำไร่อ้อย	99.87	0.13	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
7 การทำสวนยางพารา	75.26	24.74	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
8 การเพาะปลูกพืชอื่น ๆ	83.77	7.78	8.44	100.00	20.97	79.03	100.00
9 การเลี้ยงปศุสัตว์	81.46	17.68	0.86	100.00	0.77	99.23	100.00
10 การป่าไม้	63.39	33.03	3.58	100.00	23.73	76.27	100.00
11 การประมง	44.10	55.64	0.25	100.00	0.04	99.96	100.00
ภาคอุตสาหกรรม	49.25	35.75	15.00	100.00	25.58	74.42	100.00
12 น้ำมันดิบและถ่านหิน	90.01	6.82	3.18	100.00	61.06	38.94	100.00
13 การทำเหมืองแร่โลหะ	83.00	8.55	8.45	100.00	2.11	97.89	100.00
14 การทำเหมืองแร่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่แร่โลหะ	82.23	10.24	7.53	100.00	18.10	81.90	100.00
15 การทำสี	34.95	63.28	1.77	100.00	0.61	99.39	100.00
16 การขรุขระและการขนอาหาร	13.26	42.70	44.04	100.00	15.31	84.69	100.00
17 โรงสีข้าวและการบั่นแป้งอื่น ๆ	22.22	36.10	41.68	100.00	0.56	99.44	100.00
18 โรงงานทำน้ำตาล	26.04	37.50	36.47	100.00	0.56	99.44	100.00
19 การผลิตอาหารอื่น ๆ	24.32	67.48	8.20	100.00	7.30	92.70	100.00
20 การผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูป	78.22	9.12	12.66	100.00	3.63	96.37	100.00
21 อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา	34.27	64.15	1.58	100.00	5.25	94.75	100.00
22 การบ่มใบชาและการผลิตผลิตภัณฑ์ใบชาสุบ	15.03	76.61	8.36	100.00	12.71	87.29	100.00
23 การบั่นผ้า การทอผ้า และการย้อมผ้า	82.92	3.10	13.98	100.00	9.43	90.57	100.00
24 การผลิตสินค้าสิ่งทอ	15.60	62.40	22.01	100.00	2.65	97.35	100.00
25 การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	82.76	11.17	6.07	100.00	39.49	60.51	100.00
26 การพิมพ์ การพิมพ์โฆษณา	45.11	49.28	5.61	100.00	11.28	88.72	100.00
27 การผลิตเคมีภัณฑ์	91.82	5.40	2.78	100.00	85.63	14.37	100.00
28 การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช	92.48	6.73	0.79	100.00	81.78	18.22	100.00
29 การผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่น ๆ	37.83	57.37	4.80	100.00	44.17	55.83	100.00
30 โรงงานกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	87.03	12.39	0.58	100.00	32.77	67.23	100.00

ประเภทอุตสาหกรรม	อุปสงค์ในกลาง	อุปสงค์ภายในประเทศ	การส่งออก	รวมอุปสงค์ทั้งหมด	การนำเข้า	มูลค่าผลผลิต	รวมอุปทานทั้งหมด
31 การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	37.35	4.76	57.89	100.00	7.36	92.64	100.00
32 การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก	53.19	31.75	15.06	100.00	18.93	81.07	100.00
33 ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์และผลิตภัณฑ์คอนกรีต	94.43	5.11	0.46	100.00	0.35	99.65	100.00
34 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	77.62	14.38	8.00	100.00	16.92	83.08	100.00
35 อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	92.41	3.00	4.60	100.00	50.65	49.35	100.00
36 ผลิตภัณฑ์โลหะ	57.36	2.33	40.30	100.00	32.37	67.63	100.00
37 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	45.96	41.68	12.36	100.00	41.53	58.47	100.00
38 การผลิตเครื่องจักรทางอุตสาหกรรม	30.40	67.05	2.55	100.00	66.62	33.38	100.00
39 การผลิตเครื่องจักร และ เครื่องมือเครื่องใช้	26.49	53.07	20.45	100.00	51.57	48.43	100.00
40 การผลิตยานยนต์ และการซ่อมยานพาหนะ	42.64	56.71	0.65	100.00	26.12	73.88	100.00
41 การผลิตอุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	29.04	70.28	0.69	100.00	68.73	31.27	100.00
42 การผลิตผลิตภัณฑ์หนังสือ	24.74	49.75	25.51	100.00	4.25	95.75	100.00
43 โรงเลื่อย และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้	50.54	36.79	12.67	100.00	5.76	94.24	100.00
44 การผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่น ๆ	23.25	43.48	33.28	100.00	27.46	72.54	100.00
ภาคการบริการ	26.11	67.46	6.42	100.00	2.85	97.15	100.00
45 การไฟฟ้า และการผลิตก๊าซ	79.28	19.35	1.37	100.00	1.66	98.34	100.00
46 การประปา	52.33	47.50	0.17	100.00	0.06	99.94	100.00
47 การก่อสร้างอาคาร	4.73	95.27	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
48 การก่อสร้าง งานบริการสาธารณะและการก่อสร้างอื่น ๆ	0.96	99.04	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
49 การค้า	35.66	55.70	8.64	100.00	0.00	100.00	100.00
50 กิจการคารและโรงแรม	12.66	81.01	6.33	100.00	1.51	98.49	100.00
51 การขนส่ง	31.04	53.30	15.66	100.00	4.54	95.46	100.00
52 การคมนาคม	52.97	34.11	12.92	100.00	4.54	95.46	100.00
53 การธนาคารและการประกันชีวิต	73.21	24.58	2.21	100.00	4.75	95.25	100.00
54 บริการด้านอสังหาริมทรัพย์	3.76	89.86	6.38	100.00	3.65	96.35	100.00
55 บริการทางด้านธุรกิจ	85.43	7.51	7.06	100.00	17.06	82.94	100.00
56 การบริหารราชการ การบริการสาธารณะ	0.63	98.07	1.29	100.00	0.34	99.66	100.00
57 การบริการอื่น ๆ	29.54	64.99	5.26	100.00	2.90	97.10	100.00
58 บริการที่มิได้จัดไว้ที่อื่น ๆ	8.64	59.24	2.13	100.00	49.68	50.32	100.00
รวม	42.04	47.60	10.36	100.00	14.28	85.72	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยปี 1985

ในภาคอุตสาหกรรมนั้นจะพบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ เคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 85.6) การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช (ร้อยละ 81.8) การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่นๆ (ร้อยละ 68.7) การผลิตเครื่องจักรอุตสาหกรรม (ร้อยละ 66.6) น้ำมันดิบและถ่านหิน (ร้อยละ 61.1) การผลิตเครื่องจักร เครื่องมือและเครื่องใช้ (ร้อยละ 51.6) อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า (ร้อยละ 50.7) หากพิจารณาตามนี้แล้วคงจะเป็นการยากที่ไทยจะลดระดับการพึ่งพาการนำเข้าในอุตสาหกรรมเหล่านี้ เนื่องจากไทยไม่มีวัตถุดิบและยังต้องพึ่งการนำเข้าต่อไปโดยรวม นอกจากนี้ไทยจะได้เลือกผลิตอุตสาหกรรมต้นน้ำ (up-stream) มากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ปุ๋ย ที่กำลังดำเนินการอยู่ในเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งตะวันออก เป็นต้น

o โครงสร้างภาษีและการค้าระหว่างประเทศ

การปรับโครงสร้างภาษีอากรขาเข้าที่ผ่านมาเพื่อส่งเสริมการส่งออกถือได้ว่าเป็นวิธีการหาทางออกให้เฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่รัฐบาลต้องการมุ่งเน้นส่งเสริมการส่งออกเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องยังได้รับการปกป้องอยู่ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ภาคการผลิตของไทยจะต้องมีการปรับตัวให้มีประสิทธิภาพดีที่สุดในเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกที่เศรษฐกิจเข้าไปพัวพันด้วย ดังนั้นลักษณะการคุ้มครองภาคการผลิตที่เป็นมาในอดีตถึงเวลาที่จะต้องลดลงมาเป็นลำดับโดยการปรับโครงสร้างภาษีอากรขาเข้า และล่าสุดพบว่าอัตราอากรขาเข้าเฉลี่ยของไทยคิดเป็นอัตราร้อยละ 35.7 ในปี 2532

o ระบบการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย

การผูกพันกับระบบการค้าระหว่างประเทศทำให้ไทยได้รับผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก การที่ระบบการค้าระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงจากการเน้นเฉพาะระบบการค้าเสรีมาเป็นการให้ความสำคัญกับระบบการค้าแบบถูกจัดการ ทำให้สินค้าส่งออกของไทยได้รับผลกระทบถึง 1 ใน 3 ของการค้าระหว่างประเทศของไทยใน 3 ตลาดหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น ในปี 1988 ทัศนากการกลุ่มการค้าก็นับเป็นประเด็นสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยในอนาคต

2.2.2 การค้าภายใน

o ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้า

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ช่องทางเศรษฐกิจในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ย่อมจะ

มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถอธิบายการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจแต่ละประเภทได้ดังต่อไปนี้

ด้านการบริโภคภายในประเทศมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดหลักอยู่ 2 ตัวคือระดับราคาและรายได้ ซึ่งระดับราคานั้นจะมีอิทธิพลส่งผ่านไปสู่อัตราการบริโภคเพื่อดำรงชีพ (Subsistence Level) และผลของระดับการบริโภคเพื่อดำรงชีพนี้ก็จะกระทบกับรายได้ของผู้บริโภคกลายเป็นรายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายส่วนที่จำเป็น (Supernumery Income) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการบริโภคอีกทีหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่า การบริโภคในระดับดำรงชีพกับผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการบริโภคตามลำดับคือ การบริโภคอาหาร ค่าเช่าและค่าน้ำ เครื่องนุ่งห่ม และสุขภาพอนามัย ส่วนการบริโภคที่เกิดจากรายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายส่วนจำเป็นนั้น ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับการบริโภคตามลำดับดังนี้ คือการบริโภคอาหาร การพักผ่อนและบันเทิง การขนส่งและสื่อสาร เป็นต้น ในที่สุดแล้วเมื่อพิจารณาการบริโภคทั้งหมดจะพบว่าค่าแนวโน้มในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume :MPC) เท่ากับ 0.84 นั้นหมายความว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มในการบริโภคเพิ่มขึ้น 0.84 หน่วย ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มในการออมของผู้บริโภคจะมีค่าเท่ากับ 0.16 หน่วยเท่านั้น เมื่อรายได้เพิ่ม 1 หน่วยเท่านั้น

ด้านการใช้จ่ายของรัฐบาล ปัจจัยที่มีความสำคัญก็คือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศ และพบว่าเมื่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติภายในประเทศเปลี่ยนไป 1 หน่วยจะทำให้การใช้จ่ายของรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป 0.5 หน่วย

ด้านการส่งออกมีปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลง 2 ตัวคือราคาสินค้าส่งออกในตลาดโลกและผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ จากการศึกษานี้พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์การส่งออกสินค้าของไทยกับราคาสินค้าส่งออกในตลาดโลกเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้าม ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์การส่งออกสินค้าของไทยกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

o ปัจจัยที่มีผลต่อการตลาดและการกำหนดราคา

เราสามารถแยกปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดราคาและการตลาดของการค้าภายในประเทศได้คือ ปัจจัยที่เกิดจากภาครัฐและปัจจัยที่เกิดจากภาคเอกชน ซึ่งจะอธิบายได้ในส่วนต่อไป

- สินค้าเกษตร

ถึงแม้ว่าสินค้าเกษตรค่อนข้างที่จะมีการค้าเสรี แต่ลักษณะตลาดที่เกิดขึ้นนั้นยังมีการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์นัก ราคาที่ซื้อขายก็ไม่ได้เกิดจากดุลยภาพของอุปสงค์และอุปทาน เพราะการค้า

สินค้าเกษตรเกือบทุกหมวดถูกแทรกแซงจากรัฐ ซึ่งการแทรกแซงนั้นอาจเป็นได้ทั้งการแทรกแซงทางราคาและทางตลาด โดยมีจุดประสงค์คือช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

ตัวอย่างของสินค้าเกษตรที่ถูกแทรกแซงจากรัฐ อาทิ ข้าว โดยการค้าภายในนั้นรัฐมีมาตรการ 2 มาตรการคือ การพยุงราคาหรือการประกันราคา ซึ่งมาตรการทั้งสองนี้มีผลทางการเมืองสูง นอกจากสินค้าข้าวแล้ว ในส่วนของสินค้าอีกชนิดหนึ่งคือ อ้อย มีพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทรายที่ออกในเดือนสิงหาคม 2527 โดยมีเป้าหมายคือยกระดับราคาน้ำตาลสำหรับผู้บริโภคในประเทศให้สูงและนำกำไรที่ได้จากการขายน้ำตาลในประเทศมาชดเชยการขายน้ำตาลในตลาดโลกในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุน นอกจากนี้ยังมี กากถั่วเหลือง ซึ่งรัฐได้เข้าแทรกแซงทางด้านราคาโดยการรับซื้อถั่วเหลืองด้วยมาตรการต่างๆ เป็นต้น

จากการศึกษาถึงมาตรการการแทรกแซงในสินค้าเกษตรจากรัฐพบว่า ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง แต่รายได้ของผู้ที่อยู่นอกภาคเกษตรทั้งในชนบทและในเมืองกลับมีรายได้ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาารวมสินค้าเกษตรเกือบทั้งหมด แล้วพบว่า ผลกระทบนั้นรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มคนรวยและคนฐานะปานกลางในเมือง เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด¹

ส่วนทางด้าน เอกชนนั้นนับว่ามีบทบาทอยู่มากในระบบตลาดของการค้าสินค้าเกษตร เนื่องจากการแข่งขันทางด้านการค้าสินค้าเกษตรนี้ ยังไม่เป็นการแข่งขันที่สมบูรณ์ เอกชนบางกลุ่มซึ่งอาจมีอิทธิพลในด้านการค้านั้นมานาน หรือกลุ่มที่ได้ประโยชน์เนื่องจากมาตรการของรัฐที่ได้นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ดี เอกชนกลุ่มนี้ได้ก่อให้เกิดระบบตลาดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น โรงงานสกัดน้ำมันถั่วเหลืองสามารถขายกากถั่วเหลืองได้ในราคาที่สูงกว่าราคาเมล็ดถั่วเหลือง

- สินค้าอุตสาหกรรม

ในการค้าสินค้าอุตสาหกรรมนั้นโดยสรุปแล้ว สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคมีการค้าค่อนข้างจะเสรี แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีความแตกต่างกันแล้วแต่ประเภทของสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เกิดก่อนสกัดน้ำมัน เนื่องจากรัฐมีนโยบายปกป้องเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองทำให้รัฐมีมาตรการเก็บภาษีก่อนนำเข้ากากถั่วเหลือง ซึ่งขณะเดียวกันการขาดแคลนกากถั่วเหลืองทำให้ราคาภายในสูงขึ้นจากบทบาทของเอกชนในการพัฒนาการขายสินค้าต่างๆ นั้น ส่วนสินค้าชั้นกลางยังคงมีการแข่งขันอยู่ในระดับที่จำกัด เนื่องจากบทบาทของรัฐก็เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดสภาพการตลาด

¹ ดูรายละเอียดได้จากโครงการที่ 2 ของงานวิจัย

สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคทั่วไปได้มีการแข่งขันกันค่อนข้างเสรี แต่อาจจะไม่สมบูรณ์นัก สืบเนื่องมาจากสินค้าบางประเภทยังอยู่ในข่ายของการควบคุมด้านราคาจากรัฐ โดยรัฐกำหนดให้สินค้า 40 ชนิดให้แจ้งต้นทุนค่าใช้จ่าย ขบวนการผลิตและวิธีจำหน่ายสินค้าและให้สินค้าอีก 28 ชนิดมีการนิมพ์ราคาจำหน่ายขายปลีกด้วย ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการของรัฐที่จะคอยควบคุมสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นผู้ผลิตมักจะรวมค่าการตลาดอยู่ในระดับค่อนข้างสูงในการแจ้งขออนุญาตกับรัฐ ขณะเดียวกันเอกชนก็ใช้ค่าการตลาดดังกล่าวมาเป็นนโยบายในการแข่งขัน ลด แลก แจก แถม ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันสินค้าประเภท สบู่ ผงซักฟอก เป็นต้น

ส่วนสินค้าชั้นกลางนั้นราคาสินค้าบางประเภทถึงแม้จะถูกกำหนดควบคุมโดยรัฐ แต่เนื่องจากกฎระเบียบของรัฐที่เคยมีมาได้สร้างอำนาจผูกขาดให้กับบริษัทเพียงไม่กี่บริษัทอย่างเช่น การที่รัฐควบคุมอวกาศใบอนุญาตหรือให้สิทธิพิเศษ โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเมื่อบางขณะความต้องการของสินค้าประเภทนั้นอยู่ในระดับที่สูง ผู้ผลิตซึ่งมีอยู่น้อยรายไม่สามารถสนองต่อความต้องการจึงเกิดการฉวยโอกาสโดยคนกลุ่มหนึ่งทำให้ราคาของสินค้านั้นมีการผันผวน ดังตัวอย่างที่เห็นได้ เช่น เหล็กเส้นและปูนซีเมนต์ นอกจากนี้การที่มีผู้ผลิตน้อยรายอยู่ในตลาด ทำให้ผู้ผลิตเหล่านั้นสร้างความสัมพันธ์กับตัวแทนจำหน่ายของตนในเขตต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์นี้ได้สร้างมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ทำให้ผู้เข้ามาแข่งขันรายใหม่ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าโดยผ่านตัวแทนจำหน่ายสินค้าต่างๆ เหล่านี้ได้

ดังจะเห็นได้ว่าในการค้าสินค้าอุตสาหกรรมนั้น รัฐเป็นผู้มีบทบาทมากในการสร้างระบบที่เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการบิดเบือนทางด้านการตลาดและทำให้เอกชนใช้โอกาสจากมาตรการของรัฐดังกล่าวสร้างอุปสรรคในการแข่งขัน

2.3. ปัจจัยกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการ

โดยรวมแล้วในการที่จะทราบถึงศักยภาพและความสามารถตลอดจนความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันของเศรษฐกิจภาคบริการและการค้าบริการระหว่างประเทศนั้น ควรจะได้พิจารณาจากปัจจัยสำคัญที่กำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการที่สำคัญของไทยด้วย ทั้งนี้เพราะนอกจากประเทศไทยจะได้มุ่งเน้นในเรื่องการแข่งขันทางด้านการค้าสินค้านี้ระหว่างประเทศแล้ว ประเทศไทยในอนาคตจะมีการมุ่งพิจารณาการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการ และการแข่งขันการค้าบริการในระหว่างประเทศมากขึ้นต่อไป ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่มีการพิจารณากันสำหรับการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคบริการและการค้าบริการระหว่างประเทศจะครอบคลุมถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

- ความสุขสบายมีมากขึ้น
- ความต้องการคุณภาพชีวิตมีมากขึ้น

- เวลาพักผ่อนหย่อนใจมีมากขึ้น
- ลักษณะความเป็นเมืองแผ่ขยาย (ความต้องการความปลอดภัยตามมา เป็นต้น)
- การเปลี่ยนแปลงทางประชากร
- การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ครอบครัวต้องการความสะดวกทางด้านบริการ ทั้งทางด้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ
- การซื้อขายซับซ้อนขึ้น มีการใช้บริการทางการเงิน ทางการตลาดที่ทันสมัยยิ่งขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ทำให้มีการเน้นการดูแลสุขภาพ เคเบิลทีวี และคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล
- การขายสินค้าที่ดีต้องมีบริการตีวงตามมาด้วย ในความหมายที่ว่าบริการจะผูกพัน ไปด้วยการขายสินค้า

ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความหมายสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการของประเทศในอนาคต เป็นต้นว่า หากการท่องเที่ยวของไทยในอนาคตไม่ได้จำกัดเฉพาะการท่องเที่ยวในความหมายดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การเล่นกอล์ฟ หรือการบริการทางการดูแลสุขภาพ (Health care) ที่คนในประเทศและชาวต่างประเทศมีความสนใจมาใช้บริการในส่วนเหล่านี้มากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้หากประเทศไทยประเมินว่าสามารถทำการแข่งขันในตลาดโลกได้ดีแล้ว ประเทศไทยก็ควรเริ่มสร้างพื้นฐาน ทักษะอาชีพ ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรและเพิ่มความสามารถทางการจัดการ เพื่อให้รับกับความต้องการของตลาดได้ ความต้องการของตลาดบริการสาขาต่างๆ นั้น จะมีทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ซึ่งขนาดของตลาดภายในประเทศนั้นถือได้ว่ามีขนาดที่ดึงดูดและจูงใจผู้ประกอบการในการพัฒนาต่อไปได้ ในขณะที่ตลาดต่างประเทศจะเป็นส่วนที่ผลักดันให้มีการเร่งพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของการบริการให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของประเทศให้มากที่สุด บริการอื่นๆ เหล่านี้อาจเป็นบริการซ่อม บริการสาธารณสุข ซึ่งไทยยังขาดการสนับสนุนการสร้างชื่อเสียง ภาพพจน์ เอก-ลักษณะให้เป็นที่ปรากฏให้ชัดเจน ซึ่งการที่จะทำสิ่งต่างๆ ในเรื่องดังกล่าวนี้ไทยจะต้องสร้างความเป็นอาชีพ บรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ได้วางไว้ด้วย สำหรับบริการที่เสริมการผลิตนั้นก็ควรจะมุ่งเสริมต่อไปเพื่อยกระดับผลิตภาพทางการผลิตให้สูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับบริการเหล่านี้มาเสริมฐานะการแข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมด้วย การให้ความสำคัญต่อการยกระดับเทคโนโลยีและความสามารถทางการจัดการในภาคบริการ จึงเป็นส่วนเสริมความสำเร็จที่สำคัญในการแข่งขันในประเทศที่พัฒนาแล้ว ในที่สุด การเปิดตัวของอุตสาหกรรมบริการน่าจะทำให้สามารถพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตได้ ทำให้ทรัพยากรบุคคลที่หายากได้พัฒนาทักษะเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การกล่าวถึงการกำหนดทิศทางและแนวนโยบายเศรษฐกิจภาคบริการจะสามารถทำได้ในระดับกว้างได้ในระดับหนึ่ง แต่ขอบเขตที่จะนำเศรษฐกิจภาคบริการมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นกว้างขวางนัก เพราะความแตกต่าง ความกระจัดกระจาย และความยากลำบากทางด้านข้อมูล ดังนั้นเมื่อเป็นการกำหนดแนวทางให้เกิดเป้าหมายที่ชัดเจนต่อไป การศึกษาในที่นี้จึงกำหนดมุ่งที่จะศึกษาสาขาบริการบางสาขาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่เป็นปัจจัยกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะการส่งออก ได้แก่ การขนส่งทางเรือและทางอากาศ การสื่อสารโทรคมนาคม การประกันภัยโดยการประกันวินาศภัย
2. ปัจจัยช่วยเสริมสร้างรายได้และ/หรือประหยัดเงินตราที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ การท่องเที่ยว การพักผ่อนและการบันเทิง การสาธารณสุขและสุขภาพ การก่อสร้าง
3. ปัจจัยช่วยยกระดับการแข่งขันการบริการของไทยมากขึ้น ได้แก่ การขนส่ง การสื่อสารโทรคมนาคม บริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานสินค้า บริการซ่อม บริการทางการเงิน บริการทางวิชาชีพ (Professional Services)

สำหรับบริการที่จัดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่เป็นปัจจัยกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการ 3 ประการนี้ จะเป็นหมวดสาขาบริการที่นำมาศึกษาต่อไป ทั้งนี้หมวดบริการดังกล่าวยังมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การจ้างงาน ความเชื่อมโยงต่อภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี สาขาบริการที่จะศึกษาต่อไปมีดังนี้

1. บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม
2. บริการการประกันภัย
3. บริการการขนส่ง
4. บริการทางการเงิน
5. บริการทดสอบมาตรฐานสินค้า
6. บริการด้านการให้คำปรึกษา
7. บริการการท่องเที่ยว
8. บริการสาธารณสุขและสุขภาพ
9. บริการบันเทิงและสันทนาการ
10. บริการก่อสร้าง
11. บริการซ่อมเรือและบริการซ่อมเครื่องบิน

สำหรับสาขาบริการเช่นการท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้ไทยได้มากแล้วในปัจจุบัน ก็เห็นสมควรที่จะต้องพิจารณาเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางด้าน

คุณภาพและความเป็นเลิศทางด้านบริการให้เป็นที่ปรากฏ โดยมีราคาที่แข่งขันกับต่างประเทศได้ด้วย ในขณะที่สาขาขนส่งนั้นก็มีสาขาย่อย ทั้งที่ทำให้ได้รับเงินตราต่างประเทศ เช่น การขนส่งทางอากาศ และสูญเสียเงินตราต่างประเทศมาก เช่น ค่าระวางและค่าประกันภัยการขนส่งทางทะเล ก็เห็นสมควรที่จะพิจารณาแนวโน้มที่เกิดขึ้นในสาขาดังกล่าวด้วย สำหรับสาขาที่จะมีการพัฒนารวดเร็วตามการพัฒนาเศรษฐกิจไทยโดยตรง ได้แก่ สาขาการสื่อสารโทรคมนาคมและสาขาการเงินการธนาคาร ซึ่งจะมีการนำเทคโนโลยีและความทันสมัยมาปรับใช้ ซึ่งคาดว่าทั้งสองสาขานี้จะมีส่วนเสริมสร้างสาขาอื่นๆ มาก ทั้งทางด้านช่วยลดต้นทุนการผลิตและทำให้เกิดความรวดเร็วในการติดต่อระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งภายในและจากต่างประเทศ สำหรับสาขาที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพของบุคคลทั่วไปก็นับว่าเป็นสาขาที่เสริมสร้างตัวรวดเร็วในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ได้แก่ สาขาการประกันภัย สาขาบริการสาธารณสุขและสุขภาพ สาขาการบันเทิงและการพักผ่อน โดยเฉพาะในสองสาขาหลังที่กล่าวมานั้นนับว่าน่าจะมีส่วนเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสาขาการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยน่าจะหาทางพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงกันต่อไปให้ได้ สำหรับสาขาอื่นๆ อีก 2 สาขา ได้แก่ สาขาบริการซ่อมและประกอบและสาขาบริการทดสอบก็นับว่าน่าจะเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมโดยตรงได้ และน่าจะเป็นส่วนเสริมสำคัญในการพัฒนาความมั่นคงแข็งแกร่งให้แก่อุตสาหกรรมไทยต่อไปในอนาคต

บทที่ 3 สภาพที่น่าจะเป็นในแผนฯ 7

3.1 อุตสาหกรรม

3.1.1 การผลิต

o การคาดคะเนความเจริญเติบโต

ภาคอุตสาหกรรมในแผนฯ 7 นี้จะมีอัตราชะลอตัวลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ 3-4 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย อันได้แก่

- ปัจจัยภายใน

: อัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลให้การลงทุนชะลอตัวลง

: ความได้เปรียบของประเทศในแง่ของแรงงานและที่ดินจะเริ่มอ่อนตัวลง ทั้งนี้

เพราะภาวะกดดันของราคาสินค้า ตั้งแต่ปี 2532 และในนี้จะทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 7.8 เทียบกับโดยเฉลี่ยร้อยละ 3 ในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษที่ 1980 อันทำให้อัตราค่าจ้างมีแนวโน้มสูงขึ้น อีกทั้งการเก็งกำไรด้านที่ดินในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาจะมีส่วนทำให้ราคาที่ดินสูง ซึ่งอาจมีผลทำให้การลงทุนในโครงการบางโครงการต้องล่าช้าหรือยกเลิกไป

: การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นอยู่ทั้งในแง่ของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอาจเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสร้างความไม่มั่นใจแก่ภาคเอกชนในการลงทุนในอนาคต

: แนวโน้มอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้นและภาวะการขาดแคลนแรงงานบางประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้การลงทุนของภาคเอกชนชะลอตัวลง

: ปัญหาภาวะและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่เกิดจากการกระจุกตัวของภาคอุตสาหกรรมทำให้มีการกล่าวขวัญกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการตั้งโรงงานใหม่ ซึ่งหากเป็นสิ่งที่มิใช่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีปัญหาภาวะสูงแล้ว ก็อาจจะสร้างความไม่มั่นใจในแง่ของโครงสร้างพื้นฐานและแรงงานที่ต้องการ

- ปัจจัยภายนอก

: หากสถานการณ์ในตะวันออกกลางมีความยืดหยุ่นจะทำให้ภาวะเศรษฐกิจโลกชะงักงัน และถดถอย ภาวะการปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรมของประเทศพัฒนาแล้วจะรุนแรงมากขึ้น

: ราคาน้ำมันในตลาดโลกคงจะสูงขึ้นจากประมาณ \$15 ต่อบาเรล ในปี 2529 เป็นแต่กประมาณ \$20-25 ต่อบาเรลในช่วงแผน 7 ซึ่งมีผลต่อการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกรวมทั้งเศรษฐกิจไทย

: ภาวะการค้าโลกจะเข้าสู่ระบบการค้าแบบจัดการ (managed trade) ซึ่งความสามารถในการส่งออกของไทย นอกจากจะอยู่ที่ต้นทุนการผลิตที่แข่งขันได้ยังต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือกับประเทศต่างๆ และระบบการเจรจาที่แหลมคมมากขึ้น

ด้วยเหตุผลต่างๆ เหล่านี้ และภายใต้แบบจำลองที่สร้างขึ้น คาดว่าในช่วงระหว่างปี 2534-2539 หรือในช่วงเวลาของแผน 7 เศรษฐกิจไทยโดยส่วนรวมจะขยายตัวอยู่ประมาณร้อยละ 7-8 ส่วนครึ่งหลังจะเคลื่อนไหวอยู่ในระหว่างร้อยละ 6-7 ต่อปี ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 อัตราการเจริญเติบโตของ GDP

ปี	ภาคเกษตร	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคบริการ	รวม
2533	1.9	11.5	9.9	9.2
2534	2.7	9.4	8.4	7.9
2535	2.4	9.6	7.5	7.6
2536	3.3	9.1	6.8	7.2
2537	3.5	8.7	6.7	7.0
2538	3.1	8.5	6.5	6.8
2539	3.0	7.7	5.9	6.2

ที่มา : จากการประมาณการของ TDRI

โครงสร้างของเศรษฐกิจไทยก็ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ของภาคเกษตรจะลดลงจากประมาณร้อยละ 16.0 ในปี 2532 เหลือเพียงร้อยละ 11.8 ในช่วงปีสุดท้ายของแผน 7 ส่วนสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้นจากร้อยละ 31.4 ในปี 2532 เป็นร้อยละ 34.9 ในช่วงปีสุดท้ายของแผน 7 และสัดส่วนของภาคบริการก็จะเพิ่มขึ้นจาก 52.6 ในปี 2532 เป็น 53.1 ในช่วงเวลาเดียวกัน (ดังในตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 สัดส่วนมูลค่าเพิ่ม (Value added) แยกตาม sector : 2532 และ 2539

	2532*	2539
เกษตร	16.0	11.8
อุตสาหกรรม	31.4	34.9
- เหมืองแร่และย่อยหิน	2.7	3.9
- อุตสาหกรรมการผลิต	23.8	25.6
- ก่อสร้าง	4.9	5.6
บริการ	52.6	53.1
รวม	100.0	100.0

หมายเหตุ : * = ตัวเลขจริง

ที่มา : จากการประมาณการของ TDR

โครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมก็เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน จะเห็นว่าสินค้าอุตสาหกรรม การผลิตจะขยายตัวในอัตราตั้งแต่ร้อยละ 13.0-2.3 อุตสาหกรรมที่จะมีการขยายตัวสูง 10 อันดับแรก (อัตราการขยายตัวที่แท้จริงสูงกว่าร้อยละ 9.0 ต่อปี) ได้แก่

- Textile product
- Paper and paper products
- Fabricated metal Products
- Basic chemical products

- Processed and preserved foods
- Spinning, weaving and bleaching
- Iron and steel
- Motor vehicles
- Electrical machinery
- Cement and concrete products

ส่วนสินค้าหัตถอุตสาหกรรมที่มีอัตราการขยายตัวในกลุ่มที่ต่ำ (อัตราการขยายตัวที่แท้จริงน้อยกว่าร้อยละ 5) ได้แก่

- Sugar refineries
- Fertilizer & pesticides
- Beverages
- Rice milling
- Tobacco processing & products
- Animal feeds

0 อุตสาหกรรมเป้าหมาย

อุตสาหกรรมเป้าหมาย ควรจะมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในด้านความเชื่อมโยงกับสาขาอื่น การขยายตัวมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ มีความสามารถในการแข่งขันและการผลิต และมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป

การศึกษาใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต เพื่อคำนวณดัชนีความเชื่อมโยง ผลกระทบในลักษณะตัวทวีคูณต่อมูลค่าเพิ่มและค่าจ้าง ต้นทุนทรัพยากรภายในประเทศในการผลิต (Domestic Resource Costs) ตลอดจนการใช้ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้ Constant Market Share Analysis และ Revealed Comparative Advantage index (RCA) นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงสาขาที่จะสนับสนุนการขยายตัวและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมในอนาคตด้วย ซึ่งสรุปผลการคัดเลือกและเหตุผลมีดังนี้

- อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Processing Food)

อุตสาหกรรมนี้มีความสำคัญหลายด้านคือ สัดส่วนในมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมสูง นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นสูงทั้งในด้านของความเชื่อมโยงไปข้างหน้า โดยเฉพาะภาคเกษตร และความเชื่อมโยงไปข้างหลัง การขยายตัวของอุตสาหกรรมจะมีผลกระทบต่อมูลค่าเพิ่มและมีความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรม

ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารนี้ อุตสาหกรรมที่จะศึกษาในรายละเอียดต่อไป คือ อุตสาหกรรมอาหารทั้งประเภทปศุสัตว์และอาหารทะเล ผักผลไม้ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมใหญ่และมีศักยภาพในการขยายตัวต่อไป

- อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (Textile and Garment)

อุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมดั้งเดิม (Traditional industry) ซึ่งเมื่อรวมทั้งสองประเภทแล้วจะมีสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมสูงสุด อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูง (ประมาณ 700,000 คน) อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงสูงทั้งในด้านไปข้างหน้าและไปข้างหลัง

นอกจากนี้อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มยังมีการขยายตัวของการส่งออกสูงมาก ทั้งสองอุตสาหกรรมจึงจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทย

- อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล (Machinery)

อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูงคือ เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในหลายอุตสาหกรรม สนับสนุนอุตสาหกรรมอื่นในแง่ของอุปกรณ์การผลิต เป็นที่คาดได้ว่าเมื่อประเทศไทยพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น ความสำคัญของอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ยังเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างพื้นฐานความรู้ในการใช้และบำรุงเครื่องจักรสำหรับงานอุตสาหกรรมทั่วไป

เนื่องจากสาขาเครื่องจักรกลเป็นสาขาที่ใหญ่ มีผลผลิตหลายประเภทที่มีลักษณะแตกต่างกันคณะผู้วิจัยจึงเน้นในอุตสาหกรรมที่การพัฒนาจะมีผลต่อเนื่องไปถึงอุตสาหกรรมเครื่องจักรในหลายๆ ประเภท โดยศึกษาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องมือสำหรับเครื่องจักรกลและอุตสาหกรรมแม่พิมพ์ โดยอุตสาหกรรมดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลต่อไป

- อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า (Iron and Steel)

อุตสาหกรรมนี้ได้รับการคัดเลือกเพราะเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมอื่น เป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรมโลหะ ซึ่งจะขยายตัวไปอย่างรวดเร็วเมื่อภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนาขึ้น คาดว่าการขยายตัวของอุตสาหกรรมจะมีสูงในช่วงแผนฯ 7 นอกจากนี้ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 มีความเป็นไปได้ที่อุตสาหกรรมเหล็กขั้นพื้นฐานจะเกิดขึ้นในประเทศไทย จึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงมาตรการในการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ต่อไป

- อุตสาหกรรมปิโตรเคมี (Petrochemical)

เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมใหม่ โครงสร้างการผลิตจึงไม่อยู่ในตารางปัจจัยการผลิต - ผลผลิตที่จะใช้ในการวิเคราะห์ได้ อย่างไรก็ตามในหลายประเทศอุตสาหกรรมนี้จัดเป็นอุตสาหกรรมหลักต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอื่นเป็นจำนวนมากจึงน่าจะพิจารณาศึกษาอุตสาหกรรมนี้ด้วย แม้ว่าจะไม่สามารถพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างเป็นทางการเป็นระบบได้ ในกรณีของประเทศไทยอุตสาหกรรมนี้มีการลงทุนสูงโดยรัฐบาลมีบทบาทในการริเริ่มในการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงควรมีการศึกษาว่าบทบาทของรัฐบาลต่อไปจะเป็นอย่างไร

นอกจากนี้อุตสาหกรรมพลาสติกและอุตสาหกรรมเคมีพื้นฐาน ได้รับการพยากรณ์ว่าจะขยายตัวในอัตราสูง ซึ่งผลผลิตของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีจะเป็นวัตถุดิบที่สำคัญต่อไปของอุตสาหกรรมนี้

- อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)

อุตสาหกรรมนี้ได้รับการพิจารณาเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกสูงและขยายตัวอย่างรวดเร็ว จัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อุตสาหกรรมดั้งเดิมที่มีผลต่อการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก และคาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงในอนาคต

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมนี้จะมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศสูง ทำให้มูลค่าเพิ่มภายในประเทศไม่สูงเท่าที่ควร แต่ก็มีความสำคัญในด้านการจ้างงานในประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมนี้มีปริมาณสูงมาก

ข้อมูลส่งเสริมการลงทุนระบุว่าในช่วง 2529 ถึง 2532 เงินลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีสูงถึง 47,255 ล้านบาท โดยมีการจ้างงานถึง 110,098 คน อุตสาหกรรมนี้จึงจะมีความสำคัญอยู่ในอนาคตต่อไป โดยควรจะพิจารณาถึงความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการทำให้เราสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทักษะสูงขึ้น

อุตสาหกรรมข้างต้นเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลควรจะให้ความสนใจในช่วงแผนฯ 7 เพราะการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม ถ้าอุตสาหกรรมมีศักยภาพที่จะมีการขยายตัวรัฐบาลควรส่งเสริม ในกรณีที่อุตสาหกรรมไม่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน นโยบายรัฐบาลจะเป็นการให้อุตสาหกรรมมีการปรับตัวโดยไม่กระทบต่อเสถียรภาพและการขยายตัวของเศรษฐกิจ

0 ที่ตั้งของอุตสาหกรรม

ในช่วงแผนฯ 7 อุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลคงจะอยู่อย่างหนาแน่นกว่าภูมิภาคอื่น อุตสาหกรรมจะกระจายตัวในลักษณะวงแหวนรอบกรุงเทพฯ และปริมณฑล เนื่องจากเป็นเขตที่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและใกล้ตลาด เขตที่จะมีอุตสาหกรรมอยู่อย่างหนาแน่นคือ จังหวัดใน Eastern Seaboard ออยุธยา สระบุรี และราชบุรี อุตสาหกรรมในโครงการ Eastern Seaboard จะเป็นอุตสาหกรรมที่ทำตามโครงการ นอกจากนี้อุตสาหกรรมในวงแหวนรอบนอกดังกล่าวนี้ จะมีลักษณะหลากหลายและเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งถ้ากรุงเทพฯ ไม่หนาแน่นเกินไป อาจจะไปตั้งที่กรุงเทพฯ ได้

ในภาคอื่นๆ อุตสาหกรรมจะพัฒนาที่เมืองหลักก่อนที่จะขยายตัวไปส่วนอื่น นครราชสีมา มีศักยภาพที่จะมีการขยายตัวสูงสุด เนื่องจากในปัจจุบันมีการลงทุนจากต่างประเทศในเขตอุตสาหกรรมสุรนารีมาก แรงงานไม่ขาดแคลน อีกทั้งยังมีมหาวิทยาลัยสุรนารีที่จะมีส่วนในการพัฒนาฝีมือแรงงานและความรู้ด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมในจังหวัดนี้จะเป็อุตสาหกรรมวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก นอกจากนี้ทางจังหวัดยังมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมทำ สันใยไหมและทอผ้าไหม ซึ่งมีศักยภาพจะขยายตัวส่งเสริมอุตสาหกรรมนี้บ้านได้

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดขอนแก่นจะมีการขยายตัวของอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับนครราชสีมา คือมีอุตสาหกรรมวิศวกรรมและอุตสาหกรรมที่มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ

ในภาคเหนือ อุตสาหกรรมจะเป็นลักษณะอุตสาหกรรมดั้งเดิม เชื้อเพลิงใหม่ จะมีความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ อุตสาหกรรมหัตถกรรม อุตสาหกรรมใหม่จะมีที่นิคมอุตสาหกรรมซึ่งเป็นอุตสาหกรรมส่งออก แต่อุตสาหกรรมหนักคงจะเกิดขึ้นไม่มาก เนื่องจากความไม่สะดวกในการขนส่ง นอกจากนี้จังหวัดในภาคเหนือที่มีศักยภาพคือ พิษณุโลก ซึ่งจะมีสินค้าแปรรูปเกษตรและเครื่องจักรกลเกษตร ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทหลังนี้มีมาดั้งเดิมเกิดขึ้นเพราะอาศัยตลาดในท้องที่ใกล้เคียง ในปัจจุบันมีการขยายกิจการไปขายยังจังหวัดในภาคอื่นๆ

ในภาคใต้ จังหวัดที่มีความเป็นอุตสาหกรรมมากกว่าจังหวัดอื่นคือ สงขลา และ สุราษฎร์ธานี อุตสาหกรรมในจังหวัดทั้งสองมีลักษณะคล้ายกันคือ เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อาหารทะเล ผลิตภัณฑ์ยาง และผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา อุตสาหกรรมใหม่จะไปตั้งที่ภาคใต้จะมีปัญหาในเรื่องการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

0 การลงทุน

ในระยะที่ผ่านมาการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนโดยตรง การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) เพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็ว แต่สัดส่วนก็ยังต่ำกว่าการลงทุนโดยตรง ประเทศที่มีการลงทุนโดยตรงเป็นสัดส่วนสูงคือ ญี่ปุ่น และประเทศเอเชียเน็คส์ รองลงไปคือ สหรัฐอเมริกา และประเทศกลุ่ม EC ซึ่งมีอัตราเพิ่มของการลงทุนค่อนข้างสูง

สาเหตุสำคัญของการลงทุนส่วนใหญ่เป็นตาม Product-Life Cycle คือใช้ความได้เปรียบในการผลิตของประเทศไทย จากการที่ค่าแรงและต้นทุนการผลิตต่ำกว่าประเทศผู้ลงทุน

การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะปทุมธานี และจังหวัดในภาคกลาง เช่น ชลบุรี ระยอง สระบุรี

คาดว่า การลงทุนโดยตรงจะชะลอตัวบ้าง เมื่อเทียบกับในระยะที่ผ่านมา เนื่องจากอัตราเพิ่มในอดีตสูงมาก TDMI คาดว่า อัตราเพิ่มของการลงทุนโดยตรงในปี 1990, 1991 และ 1992 จะเป็นร้อยละ 18.8 และ 4 ตามลำดับ (The Outlook of the Thai Economy (1989)) ญี่ปุ่นและประเทศเอเชียเน็คส์คงจะเป็นประเทศผู้ลงทุนสำคัญต่อไป เนื่องจากต้นทุนการผลิตในกลุ่มประเทศนี้ จะยังสูงกว่าไทยอยู่ในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นและระดับเทคโนโลยีไม่สูงมาก

การลงทุนจากต่างประเทศ คงจะเริ่มกระจายจากกรุงเทพฯ และปทุมธานี เนื่องจากความแออัดของพื้นที่ โดยจะเพิ่มการลงทุนในเขตจังหวัดในภาคกลาง ซึ่งมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ นัก นิวิจารณ์จากการอนุมัติโครงการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในช่วง 1986-1989 การลงทุนจากต่างประเทศในภาคอื่นๆ ส่วนใหญ่จะเป็นที่เมืองหลักในภาคนั้น

3.1.2 การขาย

ใน พ.ศ. 2533 คาดว่าสินค้าอุตสาหกรรมนั้นเมื่อผลิตแล้วมีการขายภายในประเทศประมาณร้อยละ 83.83 และขายเป็นสินค้าส่งออกประมาณร้อยละ 16.17 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมการส่งออกและนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐจะส่งผลกระทบต่อไทยส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) นี้คาดว่าสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นจะมีการขายไปยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น คือ จากมูลค่าการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 6.08 ล้านล้านบาทนั้นจะมีการส่งออกคิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.05 ล้านล้านบาทหรือคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 17.31 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด ส่วนอีกร้อยละ 82.69 ของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมนั้นจะเป็นการขายภายในประเทศ

หมวดสินค้าใหญ่ๆ ที่มีการผลิตเพื่อขายยังต่างประเทศได้แก่ การแปรรูปและถนอมอาหาร (ร้อยละ 71.41) ผลิตภัณฑ์ยาง (ร้อยละ 62.06) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ (54.68) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (ร้อยละ 47.14) และผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ (ร้อยละ 37.9) ส่วนอุตสาหกรรม

ที่เหลือส่วนใหญ่จะผลิตและขายในประเทศเกือบทั้งหมด รายละเอียดของการขายสินค้าส่งออก จะอยู่ในส่วนของแนวโน้มการค้าสินค้าส่งออก

3.1.3 การจ้างงาน (Employment Target)

จากการศึกษาทิศทางและโอกาสการมีงานทำในช่วงแผนฯ 7 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2533) พบว่า ในช่วงแผนฯ 7 หากอัตราการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม เป็นประมาณร้อยละ 10.2 ต่อปี ในระหว่าง 2534-2539 จะมีผลทำให้ การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้นจาก 3.3 ล้านคนในปี 2531 เป็น 4.1 ล้านคนในปี 2534 และถึง 5.8 ล้านคนในปีสุดท้ายของแผนฯ 7^{1/} ซึ่งเมื่อคิดเทียบกับการจ้างงานรวมจะคิดเป็นการเพิ่มของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมจะสูงขึ้นจากร้อยละ 11.3 ของการจ้างงานรวมในปี 2531 เป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2534 และเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 16.6 ในปี 2539 (ดูตารางที่ 3.3)

แนวโน้มของระดับฝีมือของแรงงานที่ต้องการในตลาดจะเห็นว่า เมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจและโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยเปลี่ยนแปลง เช่น มีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม บริการและการเกษตรที่ทันสมัย ในภาคอุตสาหกรรมเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงกว่าเดิม ทำให้ความต้องการกำลังคน ที่มีการศึกษาในระดับกลาง และระดับสูงมากขึ้น ตลาดแรงงานของกำลังคนประเภทดังกล่าวซึ่งเริ่มจะตื่นตัวในปัจจุบัน จะทวีความรุนแรงมากขึ้น หากภาวะเศรษฐกิจดำเนินไปเท่าที่เป็นอยู่ และมีการขาดแคลนอย่างเห็นได้ชัด ในอนาคตหากมิได้มีการปรับตัวในแง่ของการขยายการศึกษา มีกรอบตลอดจนมาตรการที่จะยกระดับแรงงานที่มีอยู่เดิม

ความต้องการแรงงานในระดับกึ่งฝีมือและมีฝีมือ จะก่อให้เกิดปัญหาการแข่งขันและอัตราค่าจ้างของแรงงานดังกล่าวจะมีการปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งถ้ามิได้มีการแก้ไขในด้านการพัฒนาแรงงานที่ไร้ฝีมือ ซึ่งความต้องการมีน้อยกว่า โดยเปรียบเทียบและอัตราค่าจ้างเคลื่อนไหวช้ากว่ามาก จะทำให้ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างของแรงงาน 2 กลุ่มนี้มากขึ้น อันส่งผลเสียต่อการกระจายรายได้ตามมา

¹ ภาคอุตสาหกรรมที่รวมเหมืองแร่ หัตถอุตสาหกรรม ก่อสร้าง ไฟฟ้า แก๊สและประปา

ตารางที่ 3.3 ประมาณการผู้มีงานทำ จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ ในช่วงแผนฯ 7

(หน่วย : พันคน)

ปี	เกษตร	อุตสาหกรรม	บริการ	รวม
2531	19588	3315	6561	29464
	(66.4)	(11.3)	(22.3)	(100.0)
2534	19805	4113	7726	31644
	(62.6)	(13.0)	(27.4)	(100.0)
2539	19864	5837	9468	35169
	(56.5)	(16.6)	(26.9)	(100.0)

ที่มา : TDRI (1990)

แนวโน้มอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแรงงานกึ่งฝีมือและมีฝีมือนอกจากจะทำให้แรงจูงใจที่ต่างประเทศจะมาลงทุนในประเทศไทยน้อยลงเมื่อเทียบกับประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆ ยังทำให้ประเทศด้อยๆ สูญเสียความสามารถในการแข่งขันอีกด้วย

สำหรับความต้องการกำลังคนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นคาดว่า ในระหว่างปี 2534-2538 จะมีความต้องการกำลังคนทางด้านเกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประมาณปีละ 1500 คน ในแต่ละสาขาวิชา แต่ทั้งนี้จะเห็นว่า การคาดคะเนกำลังคนในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์อาจจะไม่ถึง 1000 คนต่อปี แต่ตกประมาณ 430-900 คน ทั้งนี้เพราะการศึกษาที่ผ่านมามีผลกระทบภายใต้ข้อสมมติเกี่ยวกับรูปแบบของการทำการเกษตร เชื่อกันว่า หากเทคโนโลยีของภาคเกษตรทันสมัยมากขึ้น ความต้องการกำลังคนในสาขาเกษตรศาสตร์จะสูงขึ้น

ส่วนวิศวกรนั้น หากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมเป็นประมาณร้อยละ 9-12 ต่อปี ประมาณว่าความต้องการวิศวกรจะตกประมาณปีละ 4000-4700 คน แต่ทั้งนี้เป็นการประมาณภายใต้ข้อสมมติของโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เป็นมาในอดีต หากโครงสร้างอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงขึ้น เชื่อว่าความต้องการวิศวกรน่าจะตกประมาณ 5000 คน ซึ่งหมายถึงว่า อัตราการผลิตกำลังคนสาขานี้ในปัจจุบัน ยังมีประมาณปีละ 3500 คนจะต้องเพิ่มสูงขึ้น มิฉะนั้น ปัญหาขาดแคลนวิศวกรจะรุนแรงมากขึ้น

ถ้าประเทศต้องการก้าวกระโดดในแง่ของการพัฒนาขีดความสามารถของเทคโนโลยี ความต้องการกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะต้องมีมากกว่าที่ประมาณไว้ขึ้นไปอีก

3.1.4 สภาพแวดล้อมในอนาคต

o กากสารพิษ

ในปี 2534 กากสารพิษจากอุตสาหกรรมจะมีเป็นจำนวน 1.9 ล้านตัน ต่อปี โดยร้อยละ 95.5 เกิดจากภาคอุตสาหกรรมการผลิต ส่วนที่เหลือเกิดจากของเสียชุมชน โรงพยาบาล และการใช้ถ่านหิน แหล่งกำเนิดกากสารพิษเหล่านี้ ร้อยละ 70 อยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล จากการศึกษาประเมินว่า ภายในปี 2539 จะมีปริมาณกากสารพิษถึง 3.5 ล้านตัน และเพิ่มถึง 6 ล้านตันต่อปี ในปี 2544

ในระยะเวลาก่อนสิ้นสุดแผนฯ 7 รัฐควรดำเนินการจัดตั้งโรงบำบัดสารพิษที่กลบฝัง หลังการบำบัดที่ขีดความสามารถในการรองรับปริมาณสารพิษที่เกิดขึ้น ได้ทั้งหมด

o น้ำเสีย

ได้มีการประมาณการไว้ว่าในปี 2534 จากโรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยน้ำเสียในรูปของ บี.โอดี 0.5 ล้านตันต่อปี (เทียบเท่าน้ำโสโครกจากประชากร 27.2 ล้านคน) โดยร้อยละ 33 เกิดจากโรงงานน้ำตาล ร้อยละ 24 จากโรงงานสุรา เบียร์และเครื่องดื่ม และร้อยละ 16 จากโรงงานกระดาษ ภายใต้ภาวะเติบโตทางเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมภายในปี 2539 ปริมาณน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมจะสูงถึง 0.73 ล้านตัน บี.โอดี ต่อปี ซึ่งเทียบเท่าน้ำโสโครกจากประชากร 40.5 ล้านคน

ขีดความสามารถโดยเฉลี่ยในการบำบัดน้ำเสียอุตสาหกรรมในปัจจุบันมีเพียงร้อยละ 68 ของน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรม รัฐจะต้องทำการเร่งรัดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดในขั้นต่ำที่ประสิทธิภาพร้อยละ 90 โดยเฉลี่ย

o อากาศเสีย

สารมลพิษอากาศที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญคือก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ (NO_x) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) และฝุ่นละออง (Suspended Particulate Matters: SPM) โดยมีแนวโน้มการแพร่กระจายดังนี้

1. ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) ในปี 2534 โรงไฟฟ้าเป็นแหล่งปล่อยก๊าซ SO_2 สู่บรรยากาศมากที่สุด ส่วนอุตสาหกรรมเป็นแหล่งสำคัญอันดับต่อมา โดยมีสัดส่วนการกระจายจากทั้งสองแหล่งตามลำดับเป็นร้อยละ 56 และ 21.5 ของปริมาณ SO_2 ทั้งหมด เฉพาะภาคอุตสาหกรรมปริมาณก๊าซ SO_2 จะเพิ่มขึ้นจาก 0.21 ล้านตันในปี 2534 เป็น 0.28 ล้านตัน และ 0.85 ล้านตันในปี 2539 และ 2554 ตามลำดับ

2. ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ (NO_x) ในปี 2534 กิจกรรมการคมนาคมขนส่งเป็นแหล่งสำคัญในการปล่อยก๊าซ NO_x ถึงร้อยละ 60 ของปริมาณที่เกิดขึ้นทั้งหมด แหล่งรองลงมาคือ โรงไฟฟ้า (ร้อยละ 16) และอุตสาหกรรม (ร้อยละ 13) ปริมาณ NO_x ที่ปล่อยจากภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มจาก 0.07 ล้านตันในปี 2534 เป็น 0.09 ล้านตันในปี 2539 และ 0.2 ล้านตันในปี 2554

3. ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ในปี 2534 กิจกรรมการคมนาคมขนส่งเป็นแหล่งปล่อยก๊าซ CO_2 ที่สำคัญที่สุด (ร้อยละ 32) ตามด้วยโรงไฟฟ้า (ร้อยละ 26) และอุตสาหกรรม (ร้อยละ 23) ในปี 2539 ปริมาณ CO_2 ที่ปล่อยจากภาคอุตสาหกรรมจะสูงถึง 34 ล้านตัน และถึง 70 ล้านตันในปี 2554 อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจได้แก่ ในปี 2554 โรงไฟฟ้าจะกลายเป็นแหล่งปล่อยก๊าซ CO_2 ที่สำคัญที่สุด ตามด้วยกิจกรรมการคมนาคมขนส่งและอุตสาหกรรมตามลำดับ

4. ฝุ่นละออง (SPM) นับตั้งแต่ปี 2534 อุตสาหกรรมเป็นแหล่งปล่อยฝุ่นละอองสูงที่สุด ตามด้วยกิจกรรมการคมนาคมขนส่งและการใช้เชื้อเพลิงของชุมชน ฝุ่นละอองที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมมีปริมาณ 0.35 ล้านตันในปี 2534 เพิ่มเป็น 0.47 ล้านตันในปี 2539 และเป็น 1.07 ล้านตันในปี 2554

เป้าหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศ ในช่วงของแผนฯ 7 นี้ ควรทำการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเสียอย่างน้อยร้อยละ 50 โดยลดปริมาณกำมะถันในเชื้อเพลิงจากร้อยละ 3.5 ให้เหลือร้อยละ 2.0 เพื่อลดปริมาณ SO_2 และ/หรือหันมาใช้ก๊าซธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น เพื่อลด SO_2 CO_2 และฝุ่น

3.2 การค้า

3.2.1 การค้าสินค้าระหว่างประเทศ

0 เป้าหมายสินค้าออก

การนิยามสินค้าที่อยู่ในเป้าหมายส่งออก 79 รายการของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ซึ่งค้าขายในต่างประเทศ (ตารางที่ 3.4) พบว่า

สินค้าเกษตรดั้งเดิม ซึ่งเป็นสินค้าที่ยังมีความสำคัญในการส่งออกอยู่ แม้ว่าจะมีส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทย และอัตราขยายตัวในการส่งออกลดลงตลอดจนส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกลดลง แต่มีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศเกินร้อยละ 1 ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด ใบยาสูบ ถั่วเขียว เป็นต้น

สินค้าเกษตรใหม่ที่มีส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยสูง และแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตลอดจนส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกยังสูงอยู่ ได้แก่ สินค้าปศุสัตว์และประมง เช่น ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง และปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เป็นต้น

สินค้าอุตสาหกรรมที่มีส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยสูง และส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกเกินร้อยละ 1 ตลอดจนมีอัตราขยายตัวในการส่งออกสูง ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋อง สับปะรดกระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ ฟ้าฉิม เสื้อผ้าสำเร็จรูป ฟิล์มลูกปืนและส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง แผงไอซีและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน เป็นต้น

สินค้าอุตสาหกรรมที่มีส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยสูง แต่มีส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกยังต่ำกว่าร้อยละ 1 ได้แก่ รองเท้า เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับรถยนต์ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องประมวลผล และเครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ เป็นต้น

สินค้าอุตสาหกรรมที่มีอัตราการขยายตัวในการส่งออกสูงและ ส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกเกินกว่าร้อยละ 1 แม้ว่าส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยไม่ เกินร้อยละ 1 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง หลอดหรือท่อเหล็กและส่วนประกอบ นาฬิกาและส่วนประกอบ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง ดอกไม้ประดิษฐ์ แรยิบซั่ม และแรดบุก เป็นต้น

สินค้าอุตสาหกรรมที่มีส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยน้อยกว่าร้อยละ 1 และส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลก ยังน้อยกว่าร้อยละ 1 แต่มีอัตราขยายตัวในการส่งออกสูง ได้แก่ ฟ้าใช้กับเตียง โต๊ะห้องน้ำและห้องครัว โครงสิ่งก่อสร้าง และส่วนประกอบทำด้วยอลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์เซรามิค ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์ และของเล่น เป็นต้น

ตารางที่ 3.4 โครงสร้างส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบสินค้าที่อยู่ในเป้าหมาย และนอกเป้าหมาย

	สินค้าที่อยู่ในเป้าหมาย 79 รายการ	สินค้าที่อยู่นอกเป้าหมาย 79 รายการ
<p>กลุ่มสินค้าเกษตรดั้งเดิม</p> <ul style="list-style-type: none"> - สัดส่วนในการส่งออกสูงและส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกเกินร้อยละ 1 ตลอดจนยังสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ได้แม้อัตราขยายตัวในการส่งออกลดลง - สัดส่วนในการส่งออกน้อย แต่มีอัตราขยายตัวในการส่งออกเพิ่มขึ้นและมีส่วนแบ่งในตลาดต่างประเทศน้อย 	<p>ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด ใบชาสุบ ถั่วเขียว</p> <p>พืชผักสดแช่เย็น</p>	<p>ต้นกล้วยไม้ เมล็ดพันธุ์ พันธ์ไม้</p>
<p>กลุ่มสินค้าเกษตรใหม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สัดส่วนในการส่งออกสูงและแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดโลกยังสูง - สัดส่วนในการส่งออกน้อยและมีส่วนแบ่งตลาดในโลกลดน้อย แต่มีอัตราการขยายตัวในการส่งออกสูง 	<p>ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง</p> <p>เนื้อปลาสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง</p>	
<p>กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - สัดส่วนในการส่งออกสูงและส่วนแบ่งตลาดของไทยในโลกเกินร้อยละ 1 ตลอดจนมีอัตราขยายตัวในการส่งออกสูง 	<p>อาหารทะเลกระป๋อง สับปะรดกระป๋อง อัญมณี น้ำมัน เสื้อผ้าสำเร็จรูป แผงโซลาร์และส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า และชิ้นส่วน</p>	

ตารางที่ 3.4 โครงสร้างส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบสินค้าที่อยู่ในเป้าหมาย และนอกเป้าหมาย (ต่อ)

	สินค้าที่อยู่ในเป้าหมาย 79 รายการ	สินค้าที่อยู่นอกเป้าหมาย 79 รายการ
- สัดส่วนในการส่งออกนอมน้ำมันดิบราย ชยาชวำในการส่งออกสงและมีส่วน แบ่งตลาดของโทยในลกค้ำท่ำรำอชละ 1	ผ้าซิปกับเคียงโต๊ะ ห้องน้ำ ห้องครัว โครงสร้างก่อสร้างและส่วนประกอบท่ำด้วย อลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์เซรามิค ล่ำนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์ ของ เด็ก เล่น	เศษของใช้ที่ชำไม่ไดจ่ำทวักเพ็กหรือ เพ็กกลล่ำท่ำเป็นมม ุปรทงและพนำคค ค้ำงๆ ตะปคางสลักเกลิยว หลอดค้ำช บรรจุยาสีฟันหรือค้ำยกันท่ำด้วยอลูมิเนียม เครื่องกำเนคไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าสำปรับคคค้ำป้องกัน วงจรไฟฟ้าและส่วนประกอบ หลอดไฟฟ้า แบบมีไส้หรือแบบค้ำชำรจและส่วนประกอบ ส่วนประกอบในทวักไฟฟ้าของเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ที่มีค้ำระยวำวันทอน เครื่องใช้ ไฟฟ้าและชิ้นล่ำน เช่น ล่ำโทยชยชยเลียง ค้ำเฮน ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ ของ เครื่องเล่นแผ่นเสียงและวีดีโอ เครื่องประทีปโคมโพและส่วนประกอบ เครื่องกีฬา การพิมพ์ ผลิตภัณฑ์แก้ว
- สัดส่วนในการส่งออกสงและน้ำมันดิบราย ชยาชวำในการส่งออกสง ค้ำมีส่วนแบ่ง ตลาดของโทยในลกค้ำท่ำรำอชละ 1	รองเท่ำ เพอร์เนเจอร์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ชยง ผลิตภัณฑ์พลลอสคค เครื่องประมวลผลข้อมูลค้ำไมคค ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้ สำปรับเครื่องพิมพ์คคค เครื่องประมวลผล และเครื่องจักรสำนกำงนอ่นๆ	
- สัดส่วนในการส่งออกนอมน้ำมันดิบราย ชยาชวำในการส่งออกสงและมีส่วนแบ่ง ตลาดของโทยในลกเกินก่ำรำอชละ 1	ผลิตภัณฑ์เครื่องพิมพ์ หลอดหรือทวัก เพ็กและส่วนประกอบอ่นๆ คคคคคคคคคค และส่วนประกอบ นาฬิกาและส่วนประกอบ เครื่องใช้สำปรับเดินทวัก คคคคคคคคคค และผลำไมประค้ำชร์ รัยชชัม รัคคคคค	สินค้าพคคกรรม ผลิตภัณฑ์เคมคคและปิโตรเคมคค

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ "โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย 249 รายการ พ.ศ.2528-2532"(อค์สำเนา)

สำหรับสินค้าที่อยู่นอกเป้าหมายการส่งออก 79 รายการของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออกต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทยน้อยกว่าร้อยละ 1 และมีส่วนแบ่งตลาดของไทย ในโลกน้อย แต่มีอัตราขยายตัวในการส่งออกสูง เช่น

สินค้าเกษตรกรรม

- ต้นกล้วยไม้
- เมล็ดพันธุ์ ไม้
- ผลไม้กระป๋องอื่นๆ นอกจาก สับปะรดกระป๋อง

สินค้าอุตสาหกรรม

- ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์
- สินค้าหัตถกรรม
- สิ่งทอ นอกจากผ้าฝ้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- ผลิตภัณฑ์เหล็กและแร่อื่นๆ นอกเหนือจากหลอดหรือท่อเหล็ก
- เครื่องกีฬา
- การพิมพ์
- ผลิตภัณฑ์แก้ว
- ผลิตภัณฑ์เคมีและปิโตรเคมี
- เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน เช่น ลำโพงขยายเสียง ตู้เย็น เครื่องเล่นแผ่นเสียง และวีดีโอ เป็นต้น

0 แนวโน้มของสินค้าส่งออก

เพื่อที่จะสามารถนำมาสู่ข้อสรุปทางนโยบายที่เกี่ยวกับสินค้าส่งออกและสามารถเปรียบเทียบการส่งออกกับประเทศคู่ค้าของไทย เช่น กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย เป็นต้น การศึกษาในขั้นนี้ใช้เกณฑ์การแบ่งสินค้าส่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่¹

1. สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน (Non-Durable Consumer Goods)
2. สินค้าบริโภคประเภทคงทน (Durable Consumer Goods)

¹ Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, "Multipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990's," Paper presented at the Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economies (FAPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph)

3. สินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง (Labor Intensive Intermediate Goods)
4. สินค้าขั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง (Capital Intensive Intermediate Goods)
5. สินค้าทุน (Capital Goods)
6. สินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน (Natural Resource-Based Goods)

จากการประมวลข้อมูล โดยละเอียด ในตารางที่ 3.5 แสดงให้เห็นแนวโน้มของสินค้าส่งออกที่ผ่านมาและที่กำลังเป็นไปในอนาคตเป็นดังนี้

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกสูง แต่อัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยลดลง ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทนคือ ข้าว และสินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงคือ ยางนารา ดังนั้นเป็นไปได้ว่าไทยจะประสบกับปัญหาการแข่งขันจากประเทศที่มีค่าแรงงานต่ำกว่าต่อไปซึ่งอาจมีผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกของไทยลดลง

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดจนอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นแม้ไม่สม่ำเสมอ แต่ยังมีศักยภาพในการส่งออกต่อไป ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ไก่สดแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋องพวกอาหารทะเลกระป๋อง และผลไม้กระป๋อง โดยสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหน้า กล่าวคือ มีการใช้วัตถุดิบจากอุตสาหกรรมอื่นมาก และเป็นวัตถุดิบให้แก่อุตสาหกรรมอื่นด้วย นอกจากนี้ยังเป็นสินค้าที่มีสัดส่วนในมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมสูง ดังนั้นไทยน่าจะเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทดังกล่าวทั้งในแง่ปริมาณความหลากหลายคุณภาพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกและอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทคงทน และสินค้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานคือ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน สินค้าทุนคือ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์ แม้สินค้าเหล่านี้จะมีสัดส่วนในมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมลดลง (ยกเว้นผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง) แต่ก็มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหน้าสูง ไทยน่าจะพยายามรักษาความสามารถในการส่งออกไปตลาดโลกต่อไปได้

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งของการส่งออกในตลาดโลกต่ำ และเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอแต่อัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยยังเพิ่มขึ้น และมีดัชนีความได้เปรียบสัมพัทธ์ในตลาดโลกสูงอยู่ ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทนคือ สับปะรดแช่แข็ง และปลา สินค้าขั้นกลางคือ โปยาสูบ

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกต่ำแต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ สินค้าบริโภคไม่คงทน เช่น ดอกไม้และดอกไม้กล้วยไม้สด ต้นกล้วยไม้ ฝัก กาแฟ ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น ปูสดแช่เย็น กุ้งสด

ตารางที่ 3.5 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

	สินค้าบริโภค ประเภทเครื่องดื่ม	สินค้าบริโภค ประเภทคงทน	สินค้าขี้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าขี้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นหลัก
1. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออกของไทยในโลกลง ต่ออัตราการขยายตัวในการส่งออกของไทยลดลง	ข้าว		ยางพารา			
2. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออกของไทยในโลกลง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอัตราการขยายตัว	เนื้อและส่วนต่างๆ ของสัตว์ปีกแช่แข็ง และไก่สดแช่เย็นจนแข็ง ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง อาหารทะเลกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง					
3. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออกของไทยต่ำลง แนวโน้มเพิ่มขึ้นและอัตราการขยายตัวในการ ส่งออกของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น		เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ประกอบของรถยนต์	เฟอร์นิเจอร์ชิ้นส่วน
4. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออกของไทยในโลกลด และไม่สม่ำเสมอต่ออัตราการขยายตัวในการส่งออก ของไทยเพิ่มขึ้น	สัตว์ประดัดแช่แข็ง ปลา		ยางฮาดูบ			สัตว์ประดัดแช่แข็ง
5. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออกของไทยในโลกลด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและอัตราการขยายตัวในการ ส่งออกของไทยเพิ่มขึ้น แนวโน้มสม่ำเสมอ	ดอกไม้ ดอกกล้วยไม้สด และต้นกล้วยไม้ ผัก กระชายอนามือและกระชายพมข้อน กาแฟ ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น บูดแช่เย็น กุ้งสดแช่เย็น สับปะรดสุบ่าขเทียมและไซปร่งขตั้ง		ผ้าฝ้ายและผ้าเส้นใย ประดิษฐ์รวมทั้งผ้าใย หนังคืบและหนังเฟอร์ตบ เหล็กพร้อมเหล็กกล้าที่ทำเป็น รูปต่างๆ รูปต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาง ลาดเกลิฮิว เตเบิ้ล สลิจ เคมีภัณฑ์ พาดายเหล็กกล้า ตะปู ตะปูควง สลิกเกลิฮิว ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ สิ่งทอ ผ้าผืน	เหล็กพร้อมเหล็กกล้าที่ทำเป็น รูปต่างๆ รูปต่างๆ ลูกสูบ พวานลูกสูบและก้าน ลูกสูบของเครื่องยนต์		ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น บูดแช่เย็น กุ้งสดแช่เย็น ผลิตภัณฑ์ยาง

ตารางที่ 3.5 ตารางส่วนีสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย (ต่อ)

	สินค้าบริโภค ประเภทไม่คงทน	สินค้าบริโภค ประเภทคงทน	สินค้าขงกลาง ประเภทใช้ขงจางสขง	สินค้าขงกลาง ประเภทใช้ทุนสขง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
6. ส่วนขงตลาดขาการส่งออกของไทรานโลกค่า จะเพิ่มขึ้นแต่ไม่สม่ำเสมอ ส่วนอัตราขาการค้า ขาการส่งออกของไทรเพิ่มขึ้น แต่ไม่สม่ำเสมอ	สิ่งหอ พ. อาท	รองเท้า ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน	ขงปรังขงคังชนิดที่ใช้ขาการ เลี้ยงสัตว์	ผลอดหรือหอเพ็ล็กและ ส่วนประกอบ	ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน	
	ขงอื่น ๆ ที่จัดทามา รามถึงแบบ สําหรับตัดเสื้อ	ผลิตภัณฑ์ไม้ (ขกรวม เพอร์นเจอร์ และชิ้นส่วน)	สิ่งหอ ผลอดที่ใช้บรรจุยาสีพัน หรือที่คล้ายกันที่พาดย อลูมิเนียม	ผลอดลูกบับและส่วนประกอบ	ผลิตภัณฑ์ไม้ (ขกรวมเพอร์นเจอร์ และชิ้นส่วน)	
	รถ ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งหอ	อู่ขุม รูปหล่อขนาดเล็กและ เครื่องประคยที่พาดย โลหะสำนัขุ		เด็กซ์ครันและขบงสํารข้อมนํา พานํ้าพอม		
	ผ้าใช้กับเคหะ ใตง ของนํ้า และของครว ดอกไม้ประคยขุ		เครื่องใช้ขงนํ้าใช้ขงนํ้าใช้- อาหาร ในครว ในหอ ในสํานักงาน	เครื่องใช้ขงนํ้าใช้ขงนํ้าใช้- อาหาร ในครว ในหอ ในสํานักงาน		
	การพิมพ์ รูปขงเปลการ์คและบัตรอวยพร	เครื่องใช้ไฟฟาและชิ้นส่วน พคลม			เครื่องกําเนิดไฟฟา และส่วนประกอบ	
	บฏัคัคขงชนิดที่พาดยกระคย	เครื่องรับโทรศัคน วิทยุและส่วนประกอบ			ผลอดไฟฟาขงชนิดที่ หรือขบคยสํารจ	
	สิ่งคัคคัคขงนํ้า รามทั้งภาพพิมพ์ และภาพทําย	เครื่องพิมพ์กรอมและ เครื่องใช้อื่น ๆ ที่ ความร้อยคัคคัคไฟฟา			ส่วนประกอบขงนํ้าพาดย ไฟฟาขงเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ที่มํ้าคัคคัค ไว้ในหอ	

ตารางที่ 3.5 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย (ต่อ)

สินค้าบริโภค ประเภทค่างพ	สินค้าบริโภค ประเภทค่างพ	สินค้าขึ้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าขึ้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นราย ธรรมดา
ตุ้มมือ เครื่องใช้ไฟฟ้ารับเดินทาง	ผ้าทอขนชายเสียด เครื่องปรับอากาศ ตุ้มมือและอุปกรณ์ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ชระกอบของเครื่องเล่น แผ่นเสียงและวีซีดี	ของเล่น เครื่องกีฬา	ของเล่น เครื่องประดับพลาสติก และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วน การพิมพ์	เครื่องประมวลผลข้อมูล อัตโนมัติ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ประกอบใช้ไฟฟ้า เครื่องพิมพ์ดีดเพื่อ ประมวลผล เครื่องจักรสำนักงาน	เครื่องยนต์และอุปกรณ์ การขนส่ง สายไฟฟ้า สายเคเบิล ฟิล์มฉนวนและตัวนำ ไฟฟ้าฉนวนที่ฉนวน

ที่มา : (1) The United Nations, International Trade Statistics Yearbook 1987.
New York.

(2) The United Nations, Import Analysis, 1983-1987. (Microfilm).

(3) ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. "โครงสร้างสินค้าออกของประเทศไทย 249 รายการ ปี 2528-2532". (อศสว่าเน)

แช่เย็น เป็นต้น สินค้าชั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น พวงกต้าย เกษังติบและหางังเพอร์ติบ ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ เป็นต้น สินค้าชั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง เช่น เคมีภัณฑ์ ฯลฯ สินค้าทุนได้แก่ ลูกสูบและแหวนลูกสูบและก้านลูกสูบของเครื่องยนต์ และสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานได้แก่ ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น ปูสดแช่เย็น กุ้งสดแช่เย็น และผลิตภัณฑ์ยาง ดังนั้น การส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนคงจะขยายตัวต่อไปได้ตามศักยภาพและความได้เปรียบของทรัพยากรที่ยังมีอยู่ นอกจากนี้สินค้าชั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงนั้น ไทยน่าจะใช้ความได้เปรียบที่มีอยู่ เพิ่มขีดความสามารถทางการส่งออกต่อไปได้ดี

: สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกต่ำ และเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ ตลอดจนอัตราการขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น สิ่งทอ (แหวน ของอู่ที่จัดทำแล้วรวมถึงแบบสำหรับตัดเสื้อ ร่ม ฯลฯ) ดอกไม้ประดิษฐ์ การพิมพ์ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง สินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น รองเท้า อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ของเด็กเล่น เครื่องกีฬา นาฬิกาและส่วนประกอบ สินค้าชั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น ผ้าฝ้าย ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน เครื่องประดับโคมโม่และส่วนประกอบ สินค้าชั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เหล็ก หัวน้ำมันหอม สินค้าทุน เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ เครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับเครื่องพิมพ์ดีด เพื่อประมวลผลและเครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ เป็นต้น สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน และสินค้าชั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงเหล่านี้ นับเป็นส่วนสำคัญการสร้างศักยภาพการส่งออกของไทยในช่วงแผนฯ 7 ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในการพิจารณาการสร้างขีดความสามารถต่อไป

โดยสรุปในภาพรวมแล้วสินค้าส่งออกของไทยในตลาดโลกส่วนใหญ่มีความเคลื่อนไหวขึ้นลงมากเพราะเนื่องจากการกำลังซื้อของตลาดโลกเป็นสำคัญ ช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำนี้ สินค้าส่งออกของไทยหลายตัวลดลงหรือไม่มีการขยายตัว และเริ่มเห็นตัวตามการขยายตัวเศรษฐกิจโลก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรือความสามารถในการซื้อของตลาดโลกนับเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการส่งออกของไทย นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านอุปทานที่ไทยมีความได้เปรียบในเรื่องค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า ทำให้ต้นทุนการผลิตของไทยโดยเปรียบเทียบกับต่ำกว่าบางประเทศที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่

สำหรับสภาพการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มของสินค้าส่งออกนั้น ประเทศไทยในอดีตส่งสินค้าออกดั้งเดิมได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ข้าว และพวงกต้ายที่ใช้ทรัพยากรเป็นฐาน เช่น อาหารแปรรูป ต่อมาเริ่มส่งออกสินค้าชั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงได้แก่ สิ่งทอ เครื่องแก้ว ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ ในที่สุดก็มาส่งออกสินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน รองเท้า อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้า

และชิ้นส่วน ของเด็กเล่น เครื่องกีฬา นาฬิกาและส่วนประกอบ และก็มาเริ่มส่งออกสินค้าชั้นกลางที่ใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เหล็ก จนกระทั่งมาส่งออกสินค้าทุน ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องมือในสำนักงานและส่วนประกอบ เครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง นับว่าประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าหลากหลายชิ้นและกระจายตลาดมากขึ้น

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียแล้วพบว่า ลักษณะสินค้าในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้เปลี่ยนแปลงการผลิตคือ จากสินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น สิ่งทอ รองเท้า เป็นต้น มาเป็นสินค้าชั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้ว และผลิตภัณฑ์ไม้ และมาเป็นการผลิตสินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน และยานยนต์ เป็นต้น จนกระทั่งมาเริ่มผลิตสินค้าชั้นกลางที่ใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เคมี เหล็กแผ่น เป็นต้น และในที่สุดก็เริ่มผลิตสินค้าทุน เช่น เครื่องจักรโรงงาน เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น และสำหรับกรณีของเกาหลีใต้ และได้วันนั้นพบว่ามีความสามารถในการแข่งขันสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง และเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าบริโภคประเภทคงทนและไม่คงทน ตลอดจนสินค้าชั้นกลางและสินค้าทุน โดยเกาหลีใต้และไต้หวันได้ประสบผลสำเร็จในการส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนและสินค้าชั้นกลางที่ใช้แรงงานสูงในต้นทศวรรษที่ 1960 ตลอดจนสินค้าบริโภคประเภทคงทนในทศวรรษที่ 1970 จนสามารถพัฒนาไปเป็นสินค้าทุนและสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงในทศวรรษที่ 1980¹ ขณะที่ไทยเริ่มมีการส่งออกสินค้าชั้นกลางประเภทที่ใช้แรงงานสูงในทศวรรษที่ 1980 และเริ่มส่งออกสินค้าบริโภคประเภทคงทนบ้างในทศวรรษที่ 1990 นับว่าการส่งออกสินค้าของไทยในทศวรรษที่ 1980 ก็จะเป็นประเภทเดียวกับสินค้าในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเคยส่งออกในทศวรรษที่ 1970 (ตารางที่ 3.6)

สำหรับสินค้าส่งออกของไทยมีแนวโน้มจะเป็นสินค้าชั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง และสินค้าบริโภคประเภทคงทน ทั้งนี้เนื่องจากไทยยังมีความสามารถของการแข่งขันในตลาดโลกอยู่ อีกทั้งสินค้าชั้นกลางที่ใช้แรงงานสูงซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศสูง แล้วยังมีผลต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วย เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์พลาสติก และผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลังแก่อุตสาหกรรมอื่น อีกทั้งยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงด้วยผลิตภัณฑ์ยางซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมโยงไปข้างหลังแก่อุตสาหกรรมอื่น และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วย และพวกสินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน รองเท้า อัญมณี ยังมี

¹ Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, "Multipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990's," Paper presented at the Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economies (FAPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph)

ตารางที่ 3.6 การเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าของไทยกับเกาหลีใต้และไต้หวัน

ประเทศ	ทศวรรษที่ 1960	ทศวรรษที่ 1970	ทศวรรษที่ 1980
เกาหลีใต้ และไต้หวัน	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ รองเท้า สินค้าชิ้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้ว ผลิตภัณฑ์ไม้	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ รองเท้า สินค้าชิ้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้ว ผลิตภัณฑ์ไม้ สินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ยานยนต์	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ รองเท้า สินค้าชิ้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้ว ผลิตภัณฑ์ไม้ สินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ยานยนต์ สินค้าชิ้นกลางประเภทใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เคมี ผลิตภัณฑ์หนัง สินค้าทุน เช่น เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม
ไทย	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ข้าว	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ข้าว น้ำตาล	สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ข้าว น้ำตาล ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง สินค้าชิ้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์

ที่มา : Pu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-nak Song, "Mutipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990 's," Paper presented at Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economics (PAPPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph)

ความเชื่อมโยง ไปข้างหลังและข้างหน้าทั้งก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มตลอดจนมีการจ้างงานสูง ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ก่อให้เกิดความเชื่อมโยง ไปข้างหน้าและมีการจ้างงานสูง และในอนาคตคาดว่า ประเทศไทยจะพัฒนาในการส่งออกสินค้าขั้นกลางที่ใช้ทุนสูงและพวกสินค้าทุนซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาและการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่จะมาจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นการก้าวขึ้นไปจากการที่ไทยเคยส่งสินค้าส่งออกที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานสูงจะเปลี่ยนแปลงไปในช่วงแผนฯ 7 โดยไทยจะมีต้นทุนแรงงานสูงขึ้นและลักษณะการส่งออกเฉพาะสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะลดลง ทำให้ไทยต้องเพิ่มขีดความสามารถการส่งออกสินค้าหลายประเภทที่ไทยมีศักยภาพและความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบกับดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ เป็นไปได้ที่ไทยจะมีคู่แข่งชั้นทางการส่งออกจากประเทศที่มีแรงงานต่ำกว่า เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีน และกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ในหลายๆ ผลิตภัณฑ์ส่งออก นอกเหนือไปจากการที่ไทยเริ่มที่จะมีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตและการสร้างฐานทางทรัพยากรปัจจัยการผลิตในประเทศเหล่านี้

3.2.2 แนวโน้มของโครงสร้างทางการค้าภายในประเทศ

ในส่วนของโครงสร้างนั้น โดยเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นี้การค้าจะมีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 8.56 ล้านล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.57 ต่อปี โดยในภาคการเกษตรนั้นจะมีมูลค่ารวมประมาณโดยเฉลี่ย 556,716 ล้านบาทและมีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 6.20 ต่อปี ระหว่างปี 2535-2539 แต่จะมีสัดส่วนเมื่อเทียบกับการค้ารวมลดลงจากร้อยละ 8.33 ในปี 2533 เหลือประมาณร้อยละ 6.50 โดยเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมนั้นจะมีมูลค่าการค้ารวมโดยเฉลี่ยประมาณ 5.03 ล้านล้านบาทต่อปี และมีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 12.39 ต่อปีและสัดส่วนต่อการค้ารวมก็จะลดลงจากเดิมร้อยละ 58.63 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 58.70 โดยเฉลี่ยระหว่างปี 2535-2539 ส่วนการบริการจะมีมูลค่าประมาณ 2.97 ล้านล้านบาทและก็จะมีการขยายตัวอย่างสูงเช่นกันคือประมาณร้อยละ 14.13 ต่อปีและคาดว่าจะมีสัดส่วนเมื่อเทียบกับมูลค่ารวมประมาณร้อยละ 34.7 (ตารางที่ 3.7)

นอกจากนี้แนวโน้มที่เกิดขึ้นนั้น โครงสร้างของการค้าก็ยังคงจะมีการเปลี่ยนแปลงจากการนำสินค้ามาขาย โดยใช้เป็นอุปสงค์ขั้นกลางมากขึ้นและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายจะมีสัดส่วนที่ลดลง โดยในการค้าสินค้าเกษตรนั้น สัดส่วนของอุปสงค์ขั้นกลางจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 74.29 ในปี 2533 เป็นประมาณร้อยละ 76.45 โดยเฉลี่ยในช่วงแผนฯ 7 และขณะเดียวกันอุปสงค์ขั้นสุดท้ายก็จะลดลงจากร้อยละ 25.71 เหลือประมาณร้อยละ 23.55 ส่วนในการค้าสินค้าอุตสาหกรรมก็เช่นกัน แนวโน้มของอุปสงค์ขั้นกลางก็จะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 71.86 เป็นประมาณร้อยละ 73.35 ซึ่งก็จะทำให้อุปสงค์ขั้นสุดท้ายลดลงจากประมาณร้อยละ 28.14 เหลือประมาณร้อยละ 26.64 โดยเฉลี่ย

ตารางที่ 3.7 แนวโน้มการค้าสินค้าภายในประเทศ

หน่วย : ล้านบาท

	2533(e)	แผนฯ7	อัตราการขยายตัว (%)
ภาคเกษตร			
อุปสงค์ชั้นกลาง	319982 (74.29)	425,616 (76.45)	
อุปสงค์ชั้นสุดท้าย	1100718 (25.71)	131,100 (23.55)	
รวม	430600 (100.00)	556,716 (100.00)	6.20
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	8.33	6.50	
ภาคอุตสาหกรรม			
อุปสงค์ชั้นกลาง	2178178 (71.86)	3,689,750 (73.35)	
อุปสงค์ชั้นสุดท้าย	852993 (28.14)	1,340,474 (26.64)	
รวม	3031171 (100.00)	5,030,224 (100.00)	12.33
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	58.63	58.70	
ภาคบริการ			
	1708526	2,971,426	14.13
สัดส่วนรวมต่อการผลิต(%)	33.05	34.70	
รวม	5170297	8,558,366	12.57

หมายเหตุ : e ค่าประมาณการ

ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละของแต่ละภาคเศรษฐกิจ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ตารางบัญชีการผลิตและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย

จากแนวโน้มดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจำหน่ายสินค้าชั้นกลางจะมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสินค้าชั้นกลาง แต่ขณะเดียวกันการค้านี้ยังคงมีปัญหาอยู่บ้าง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ปัญหาต่างๆ เหล่านี้หน่าจะได้รับการแก้ไขในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7

0 แนวโน้มของปัญหาทางการค้า

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมนั้นหลายระดับ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขจะมีผลกระทบต่อ การขยายตัวทางการค้าและ เกิดการบิดเบือนมากขึ้น ในอนาคตปัญหาดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้คือ

- ปัญหาการค้าสินค้าเกษตร

: ปัญหาที่เกิดขึ้นทางการผลิต พบว่าหน่วยราชการส่วนใหญ่มิมีหน้าที่ในการส่งเสริมทางการผลิต เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มักจะส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกพืชตามราคาในตลาดโลกที่สูง โดยไม่ได้พิจารณาถึงปริมาณการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นและจะทำให้ระดับราคาของพืชนั้นตกต่ำลง ในส่วนของเกษตรกรเองก็ยิ่งขาดความรู้ทางการผลิตที่ถูกต้อง เช่น เรื่องของการใช้ยาปราบศัตรูพืช การใช้ปุ๋ย การใช้น้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เกษตรกรยังมีปัญหา เรื่องที่ดินทำกินและปัญหาเรื่องสินเชื่อ

: ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาในส่วนนี้เกิดจากฤดูกาลจำหน่ายซึ่งทำให้ปริมาณสินค้าเกษตรมีมากในบางช่วง ซึ่งส่งผลให้ราคาสินค้านั้นผันผวน โดยเฉพาะในช่วงที่มีสินค้าออกมาจำหน่ายมากนั้นราคาจะตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้สืบเนื่องจากเกษตรกรผลิตสินค้าตามความถนัดโดยขาดความรู้ในเรื่องตลาดที่จะรองรับว่าความต้องการของตลาดเป็นอย่างไรและระดับราคาจะมีผลกระทบอย่างไร

: ปัญหาเรื่องราคา ปัญหาหลักที่เกษตรกรประสบมาตลอดในส่วนนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการเช่น ความไม่แน่นอนของดินฟ้าอากาศ ทำให้เกิดการผันผวนของปริมาณการผลิตที่ไม่แน่นอนและมีผลต่อคุณภาพของสินค้า ทำให้ราคาของสินค้าต้องขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของสินค้า ผลกระทบดังกล่าวไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายในแต่เพียงอย่างเดียว ระดับราคาสินค้าโลกก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อระดับราคาภายในเช่นกัน นอกจากนี้การแทรกแซงด้านราคาจากรัฐเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรยังมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ส่งออกด้วย

จากปัญหาในสินค้าเกษตรที่เกิดขึ้น รัฐก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวมา โดยตลอด แต่มาตรการหรือวิธีการที่รัฐนำมาใช้มักไม่ได้ผลเนื่องจากเครื่องมือที่รัฐนำมาใช้นั้นมักมีปัญหาในตัวเองเสมอ เช่น การแก้ไขปัญหาด้านการผลิตโดยการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

(สปก.) ให้เห็นว่า สปก. สามารถจัดสรรที่ดินได้เพียง 2 ล้านไร่ให้แก่เกษตรกรทั้งหมด
ครอบครัว เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านกฎหมาย ด้านเงินทุน และด้านวิธีการปฏิบัติ หรือการจัด
ตั้งระบบการซื้อขายล่วงหน้า (Future market) เพื่อเข้าแทรกแซงในด้านการตลาดของรัฐ แต่
ขาดการรองรับของกฎหมายและมีกลุ่มอิทธิพลบางกลุ่ม เข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาและการ
ตลาดทำให้ระบบการซื้อขายล่วงหน้าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นบางครั้งการแก้ปัญหาของ
รัฐนั้นจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุหรือปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ซึ่งอาจได้ผลหรือไม่ได้ผลเลยใน
เชิงเศรษฐศาสตร์ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะกลายเป็นปัญหา รื้อรังต่อไปในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่
7 หากไม่ได้รับการแก้ไข

-ปัญหาการค้าสินค้าอุตสาหกรรม

: ปัญหาที่เกิดจากการผลิต ปัญหาทางการผลิตที่สำคัญในภาคอุตสาหกรรมเกิดจาก
นโยบายของรัฐบาลที่จะปกป้องผู้ผลิตรายหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งในระยะยาวผลของนโยบายดังกล่าวจะ
กระทบไปถึงส่วนรวม เช่น การคุ้มครองเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหลือง ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร
สัตว์โดยการตั้งกำแพงภาษีพิเศษทำให้ราคาอาหารสัตว์และราคาเนื้อสัตว์มีราคาสูงขึ้น หรือการ
บังคับให้อุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ในประเทศ ใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตได้ในประเทศ (Local content)
แต่เนื่องจากชิ้นส่วนที่ผลิตได้ในประเทศมีราคาแพงทำให้ราคารถยนต์ในประเทศมีราคาสูงขึ้นตาม
ไปด้วย จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐก็คือประชาชน
ส่วนใหญ่กันเอง นอกจากนี้ปัญหาการห้ามตั้งห้ามขยายโรงงานอาจก่อให้เกิดการขาดแคลนสินค้า
บางประเภทในอนาคต เช่น ประเด็นในเรื่องกระจกที่ได้ เป็นปัญหาที่กำลังถกเถียงกันอยู่

: ปัญหาทางด้านตลาด ปัญหาในส่วนนี้โดยสรุปเกิดจากการที่รัฐบาลมีนโยบาย
คุ้มครองอุตสาหกรรมบางชนิดโดยการห้ามตั้งและขยายโรงงาน ทำให้กำลังการผลิตของอุตสาหกรรม
เหล่านั้นถูกจำกัดและไม่สอดคล้องกับปริมาณความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปได้ หรือเกิดจากการที่ผู้
ผลิตรายเดิมสามารถสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการตามช่องทางการตลาด จนเป็นอุปสรรคแก่ผู้
ประกอบการรายใหม่ สินค้าดังกล่าวได้แก่ ปูนซีเมนต์ และเหล็กเส้น เป็นต้น ซึ่งหากเกิดกรณีนี้
เป็นระยะเวลานานจะทำให้เป็นการกีดกันผู้ที่เข้ามาแข่งขันรายใหม่ ซึ่งอาจไม่มีโอกาสเข้ามา
แข่งขันได้เลย

: ปัญหาทางด้านราคา ปัญหาด้านราคามักจะเกิดจากบทบาทของทั้งภาครัฐบาลและ
เอกชน ในภาครัฐบาลมีการควบคุมราคาสินค้าบางชนิด เช่นสินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากมีความ
จำเป็นในการครองชีพ แต่ผู้ผลิตสินค้านี้ดังกล่าวมักจะทำการผลิตแบบครบวงจรจึงสามารถควบคุม
การผลิตตั้งแต่ต้นได้และ เป็นอุปสรรคในการตรวจสอบของรัฐ ส่วนในภาคเอกชนการกำหนดราคา
เกิดจากผู้ผลิตมีน้อยหรือสามารถควบคุมปัจจัยการผลิตได้ เช่นอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ หรืออุตสาหกรรม
อาหารสัตว์ การควบคุมราคาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนั้นอาจมีความจำเป็น เนื่องจาก

ตลาดที่ปราศจากการแข่งขันจะเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตมีความสามารถในการกำหนดราคาได้โดยการควบคุมปริมาณการผลิต แต่อย่างไรก็ตามการควบคุมราคาโดยรัฐ ซึ่งไม่เป็นไปตามกลไกการตลาด อาจจะไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้ที่จะเข้ามาแข่งขัน

โดยทั่วไปแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นกับสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคจะก่อให้เกิดปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับสินค้าขั้นกลางซึ่งบทบาทของรัฐมีความสำคัญมาก อย่างไรก็ตามทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสินค้าอุตสาหกรรมควรจะได้รับพิจารณาแก้ไขโดยเร่งด่วน

3.3 เศรษฐกิจภาคบริการ

3.3.1 เป้าหมายเศรษฐกิจภาคบริการโดยรวม

การกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการของไทยในอนาคตจะอาศัยหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วดังนี้คือ

1. ช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะการส่งออก
2. ช่วยเสริมรายได้และ/หรือประหยัดเงินตราต่างประเทศและ
3. ช่วยยกระดับการแข่งขันการบริการของไทยมากขึ้น

จากหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น การศึกษาได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า ภาครัฐบาลน่าจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบสถานะศักยภาพและความสามารถของเศรษฐกิจภาคบริการของไทยต่อไปอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 สำหรับเศรษฐกิจภาคบริการสาขาต่าง ๆ 11 ประเภท ดังกล่าวมาแล้ว สำหรับเป้าหมายการพัฒนาศรษฐกิจภาคบริการรายสาขามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.2 เป้าหมายเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา

0 บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม

การบริการโทรคมนาคมนับเป็นการบริการที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมทางการค้าและยังมีส่วนช่วยยกระดับการแข่งขันบริการของไทยให้สูงขึ้นด้วย จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของบริการสื่อสารโทรคมนาคมพบว่าประเภทของการบริการต่าง ๆ มีแนวโน้มในการขยายตัวสูงมากขึ้น อาทิ เช่น บริการโทรศัพท์พบว่าในปี พ.ศ. 2532 มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ 1.15 ล้านเลขหมายและมีมูลค่าของการใช้บริการในปีเดียวกันนี้สูงถึง 10,131.6 ล้านบาทซึ่งขยายตัวจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 18.44 นอกจากนี้ก็ยังมีประเภทของการบริการอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มในการ

ขยายตัวสูงเช่นกัน คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ บริการจัดส่งข้อมูลข่าวสาร (Data Transmission) บริการโทรสาร เป็นต้น สำหรับเป้าหมายทางด้านบริการให้บริการโดยเฉพาะการติดตั้ง โทรศัพท์ให้ ทั่วถึงความต้องการรวมทั้ง คาดว่าจะกระทำได้สำเร็จในช่วงปี 2537-2538

ทางด้านบริการแข่งขันกันในปัจจุบันการแข่งขันทางบริการรอง (เจ้าหน้าที่อุปกรณ์และติดตั้ง) ได้เปิดโอกาสให้เอกชน เข้ามาทำการแข่งขัน แต่ทางด้านบริการหลักนั้นยังถูกควบคุมโดย หน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติ วิทยุโทรคมนาคม พ.ศ. 2498 และพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ประกาศใช้นานแล้ว เมื่อนำมาปรับใช้กับบริการโทรคมนาคมในปัจจุบันจึงล้าสมัย มากและไม่ครอบคลุมบริการโทรคมนาคมใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง นอกจากนี้กฎหมายที่มี อยู่ยังได้ควบคุมกิจการโทรคมนาคมอย่างเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่เดี๋ยวก่อนก็ไม่ค่อยจะเปิดโอกาสให้ เอกชน เข้ามาดำเนินการ เป้าหมายทางด้านบริการหลักนั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้เอกชน เข้า มาทำการแข่งขันหรือลดต้นทุนการใช้จ่ายของผู้บริโภคและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

๐ บริการประกันภัย

ในภาวะปัจจุบันบริการประกันภัยมีการขยายตัวในอัตราที่สูงมาก กล่าวคือในรอบปีถึง สองปีที่ผ่านมา บริการประกันภัยมีอัตราขยายตัวเพิ่มสูงมาก ซึ่งทั้งนี้ทั้งนี้ในสองของประเภทการ ประกันภัยที่มีการขยายตัวสูงก็คือการประกันวินาศภัย พบว่าในปี 2532 มีมูลค่ารายรับจากเบี้ย ประกันถึง 12,515 ล้านบาท และมีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 34.36 จากปีเดิม และการประกัน วินาศภัยที่มีการขยายตัวสูงในปัจจุบันก็คือการประกันรถยนต์ ส่วนการประกันอีกประเภทหนึ่งที่มี ความสำคัญต่อการค้าสินค้า เป็นอย่างยิ่ง หากแต่มีมูลค่าในการประกันภัยน้อย ได้แก่การประกันสินค้า ซึ่งสังเกตได้จากปี 2532 มีมูลค่าเท่ากับ 9.09 ล้านบาทสามารถคิดเป็นสัดส่วนได้เพียงร้อยละ 7.27 จากการประกันวินาศภัยทั้งหมดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปีเดียวกันนี้มีการขยายตัวเพิ่มถึง ร้อยละ 23.31 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ใช้บริการกับบริษัทประกันในต่างประเทศมากกว่า เพราะการขนส่งสินค้าก็ใช้เรือจากต่างประเทศอยู่แล้ว

ดังนั้นหากจะทำให้การประกันภัยสินค้าและการประกันวินาศภัยอื่นๆ มีการพัฒนามาก ยิ่งขึ้นแล้ว ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนเหล่านี้จะเข้ามามีส่วนในการพัฒนาธุรกิจนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐบาลและการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาคเอกชน

๐ บริการการขนส่ง

การขนส่งทางน้ำและทางทะเล และการขนส่งทางอากาศ นับว่าเป็นสาขาการขนส่ง ที่ช่วยส่งเสริมการค้าสินค้านานาชาติโดยตรงและสร้างหรือสูญเสียรายได้ที่เป็นเงินตราต่าง

ประเทศด้วย

การขนส่งทางน้ำและทางทะเลที่มี สัดส่วนผู้ประกอบการไทยยังมีน้อยคาดว่าประมาณ ร้อยละ 10 ถึง 12 เท่านี้เมื่อเทียบกับปริมาณการขนส่งโดยรวม และในปัจจุบันไทยได้เปิดตัว ทางด้านบริการการขนส่งทางทะเลที่เกี่ยวกับการเดินเรืออยู่แล้ว ในขณะที่กิจกรรมอื่นๆ โดยเฉพาะ บริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางทะเลจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล การสร้างกองเรือ ไทยยังเป็นไปได้ลำบากในช่วงปัจจุบันและในช่วงแผนฯ 7 หากแต่ไทยต้องพัฒนาบุคลากรที่มีความ รู้ความสามารถเข้ามาฝึกอบรมจัดการ เมื่อเทียบกับบริษัทต่างชาติที่มีประสบการณ์พร้อมแล้ว ทางด้านนี้ทำให้เกิดการลงทุนคุ้มค่างกับปริมาณการลงทุนที่ลงไป

การขนส่งทางอากาศนั้นปัญหาที่มีอยู่สำคัญก็คือ การเจรจาแลกเปลี่ยนสิทธิทางการบิน ให้เป็นธรรม ระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่กรณีที่สำคัญเช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งไทยได้อ้างสิทธิ ทางการบินที่ไทยน่าจะให้กับสหรัฐอเมริกาได้ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิทางการบินในประ- เทศไทย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาหาข้อยุตินี้ยังกระทำด้วยความระมัดระวังเนื่องจากถึงแม้ว่า ไทยจะไม่สูญเสียรายได้ทางด้านการบินนักแต่ไทยอาจจะต้องสูญเสียรายได้จากการเดินทางใช้ง่าย ของนักเดินทางที่เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนเกี่ยวเนื่องจากการให้บริการทางการบิน โดยตรง สำหรับบริการอื่นๆ ทางด้านการบินนั้น รัฐบาลได้พยายามปรับสภาพการดำเนินการทาง ธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการแข่งขันในปัจจุบันอยู่แล้ว

0 บริการธุรกิจการเงิน

ปัจจุบันระบบการเงินของโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านข้อจำกัดและมาตรการกีดกัน ต่างๆ เพื่อทำให้เกิดระบบการเงินที่เสรีขึ้น มาตรการที่ได้ เริ่มดำเนินการและคาดว่าจะมีผลกระทบ ต่อระบบการเงินของไทย โดยเฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศได้แก่ นโยบายของกระทรวง การคลัง ในการอนุมัติให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาในประเทศมากขึ้น การเปิดตลาด การเงินเสรี (ยอมรับพันธะข้อ 8 ของ IMF) การให้มาตรการเหล่านี้เพื่อทำให้เกิดระบบการ เงินเสรีในประเทศ นอกจากจะเกิดผลดีแก่การแข่งขันในธุรกิจธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังมีผลกระทบ ที่สำคัญแก่ธนาคารพาณิชย์ของไทยที่มีสินทรัพย์ เทคโนโลยี การจัดการ และบุคลากร ที่ยังไม่ พร้อมที่จะแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของต่างชาติที่จะเข้ามาดำเนินการได้ นอกจากนี้ ความไม่พร้อมทางด้านการศึกษาเพื่อรองรับการเปิดระบบการเงินเสรีในระดับนานาชาติแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังขาดแคลนบุคลากร ความสามารถในการระดมทุน และมีการแข่งขันที่รุนแรง ทางด้านรายได้ที่ไม่ได้มาจากดอกเบี้ย (Fee base income) ที่สูงมากซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ควรได้รับการแก้ไขภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7

0 บริการทดสอบมาตรฐานสินค้า

การบริการทดสอบมาตรฐานสินค้านั้นถือว่าเป็นการบริการที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและยกระดับการแข่งขันทางด้านการค้าระหว่างประเทศให้สูงขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า เรื่องของคุณภาพสินค้านั้นอาจถือได้ว่าเป็น เรื่องของอุปสรรคทางการค้าก็เป็นได้หากผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าทำการขายสินค้าที่ไม่ตรงกับมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ของประเทศคู่ค้าอื่นๆ

ในปัจจุบันการทดสอบหรือตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของไทยยังไม่มีความก้าวหน้าใดที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งยังกระจัดกระจายไปอยู่หลายหน่วยงานแต่ก็มีหน่วยงานที่มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเด่นชัดออกมาก็คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ซึ่งทำการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยทั่วไปและเพื่อการส่งออกด้วย ปัจจุบัน สมอ. ยังเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการเปิดห้องปฏิบัติการเพื่อทดสอบมาตรฐานสินค้าซึ่งขณะนี้มีที่เปิดไปแล้วอยู่ 8 ศูนย์ด้วยกันและกำลังจะอนุมัติเปิดต่อไป นอกจากนี้ก็มีหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย อาทิสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานสินค้าของกระทรวงพาณิชย์ กรมประมงและกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญก็คือ ไทยยังขาดหน่วยงานกลางที่คอยดูแลและรับผิดชอบ เรื่องนี้ซึ่งหมายถึงอำนาจหน้าที่ที่จะทำการเจรจาเกี่ยวกับประเทศคู่ค้าด้วยหากเกิดปัญหาทางด้านมาตรฐานสินค้า

0 บริการให้คำปรึกษา

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ในเชิงปฏิบัติแล้วการบริการให้คำปรึกษาในปัจจุบันนั้นค่อนข้างที่จะไม่มีการกีดกันเท่าใดนัก นอกจากนี้การบริการทางด้านนี้มันจะมีแนวโน้มในการขยายตัวสูงขึ้น ดังนั้นเป้าหมายในการที่จะส่งเสริมการบริการทางด้านนี้และการเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาดำเนินการนี้สมควรจะคำนึงถึงประเด็นหลัก 2 ประเด็นคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการการบริการแต่ละสาขาอาชีพทางด้านนี้มีมากน้อยแค่ไหน และประเด็นที่เกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจไทยกับธุรกิจชาวต่างชาติที่จะเข้ามาแข่งขันนับว่าเป็นอย่างไรเสียก่อน แล้วจึงค่อยเข้าไปสู่การทบทวนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ว่าสมควรที่จะมีการผ่อนคลายสาขาอาชีพเหล่านี้หรือไม่อย่างไร

0 บริการการท่องเที่ยว

ปัจจุบันรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญของประเทศ โดยในช่วงปี 2529 ถึง 2532 รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากมูลค่า 37,321 ล้านบาท เป็น 85,254 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 33 ต่อปี แต่ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีอุปสรรคต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวในอนาคตซึ่งอาจแบ่งเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดแคลน

บุคลากรในระดับต่างๆ การขาดสามัญสำนึกของประชาชนทั้งในแง่ของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ การท่องเที่ยว หรือการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้รายได้จากท่องเที่ยวไม่ได้ตกอยู่ในประเทศไทย ทำที่ควรจะเป็น นอกจากนี้การเปิดการค้าบริการเสรีของแอกเตต์ในข้อจำกัดด้านเกี่ยวกับการลงทุนในลักษณะการเป็นเจ้าของการถือหุ้น (restriction on ownership and equity holdings) และข้อจำกัดทางด้านการเดินทางของคนในชาติไปต่างประเทศ (restriction of foreign travel by individuals) เป็นปัจจัยภายนอกซึ่งคาดว่า หากเปิดให้มีการบริการแบบเสรี ก็จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศเช่นกัน

0 บริการสาธารณสุขและสุขภาพ

ไทยยังไม่ได้มีการพัฒนาการบริการสาธารณสุข และสุขภาพอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่โดยพื้นฐานแล้วไทยน่าจะมีศักยภาพในการจัดระเบียบแบบแผน ทางสาธารณสุขและสุขภาพให้เข้ากับบริการในยุคใหม่ได้ เช่นการพักฟื้นหลังการเข้าโรงพยาบาล บริการคนชรา บริการอื่นๆ ควรทำให้ได้ระดับที่ดี บริการทั้งคนในประเทศและคนต่างประเทศ เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามศักยภาพแล้ว ไทยน่าจะวางแผนให้ประเทศเป็นจุดศูนย์กลางบริการสาธารณสุขและสุขภาพได้ โดยจะต้องจัดทำแผนเชื่อมโยงบริการต่างที่มีอยู่แล้ว เช่นการท่องเที่ยว และที่สามารถพัฒนาขึ้นมาใหม่ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

0 บริการบันเทิงและสันทนาการ

การบริการทางด้าเฒึในปัจจุบันมีการขยายตัวสูงขึ้น โดยมีอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 13.2 ต่อปี ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จูงใจให้ต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันนี้กีฬาอีสปอร์ตเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างชาติไม่น้อย และที่กำลังมีการขยายตัวทางด้านอีสปอร์ต กล่าวคือในปัจจุบันมีผู้เล่นอีสปอร์ตทั้งที่เป็นอาชีพและสมัครเล่นประมาณ 300,000 คน และสนามจากเดิมซึ่งมีไม่กี่สนามและคาดว่าจะในอีก 2-3 ปี นั้นจะมีทั้งสนามเก่าและสนามใหม่รวม 300 สนาม สำหรับทางด้านกิจการพัฒนาด้าเฒึค่อนข้างที่จะมีการแข่งขันกันอย่างเสรี จึงอาจถือได้ว่าบริการด้านนี้อาจเป็นแหล่งรายได้แหล่งหนึ่งในอนาคตก็เป็นไปได้ ดังนั้นรัฐจึงสมควรที่จะมีการพิจารณาส่งเสริมกิจการด้านนี้ต่อไป

0 บริการการก่อสร้าง

ปัจจุบันอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทยได้ขยายตัวสูงขึ้นมากจากสถิติ พบว่าในปี 2532 พื้นที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างสูงขึ้นจากปี 2530 ถึงร้อยละ 128.6 ได้มีการก่อสร้างทางพาณิชย์รวมเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 81.29 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้มีรับเหมาก่อสร้างในประเทศทั้งสิ้นประมาณ 30,000 รายในจำนวนนี้ร้อยละ 90 เป็นการรับเหมาแบบรับช่วง (sub-contractor)

ทางด้านบริษัทรับเหมาก่อสร้างสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือบริษัทรับเหมางานก่อสร้างขนาดเล็ก ซึ่งส่วนมากเป็นของคนไทย และบริษัทรับเหมางานก่อสร้างขนาดใหญ่ซึ่งจะเป็นของชาวต่างชาติ อุปสรรคในการก่อสร้างเกิดเฉพาะระหว่างกลุ่มทั้งสองเท่านั้น นอกจากนี้ก็ยังมีอุปสรรคด้านอื่นๆ เช่น ในเรื่องบทบาทของรัฐบาลซึ่งรัฐไม่ได้ให้การส่งเสริมอย่างจริงจังทั้งทางด้านความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อให้ผู้รับเหมาก่อสร้างของไทยสามารถไปประมูลงานในต่างประเทศได้ หรือการจัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างโดยตรง เพื่อปรับปรุงให้เกิดการผลิตงานก่อสร้างที่ดีในราคายุติธรรมขึ้นในประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้บริการการก่อสร้างเป็นสาขาหนึ่งที่จะสร้างรายรับเป็นเงินตราต่างประเทศ เป้าหมายการพัฒนาและการส่งเสริมบริการการก่อสร้างจะต้องให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้บริการการก่อสร้างได้ขยายตัวในต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น

๐ บริการการซ่อมเรือ

จากการศึกษาพบว่าบริการซ่อมเรือของไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์เงินและตลาดโลยี่อยู่มาก ดังนั้นหากรัฐเห็นว่าบริการทางด้านนี้จะช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศแล้ว รัฐก็ควรที่จะส่งเสริมบริการการซ่อมเรือให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีอู่ซ่อมเรืออยู่แล้ว 3 อู่คือ อู่กรุงเทพ อู่ติดลไทยมา린 และอู่เอเชียไทยมาริน ซึ่งทั้ง 3 อู่สามารถรับเรือที่มีน้ำหนักได้ไม่เกิน 4000 ตันกรอสเท่านั้น และในขณะที่กำลังมีอู่ที่รับเรือได้มากกว่า 4000 ตันกรอสขึ้นไปคือ อู่ยูนิไทย ที่ทำเรือแหลมฉบัง อย่างไรก็ตามก่อนที่รัฐจะส่งเสริม ควรจะคำนึงถึงปัญหาการสูญเสียสถานะแวดล้อมของการมีอู่ซ่อมเรือในแต่ละพื้นที่ก่อน แล้วจึงต้องลงมือส่งเสริมอย่างจริงจัง

๐ บริการการซ่อมเครื่องบิน

จากการศึกษาพบว่าอู่ซ่อมเครื่องบินของไทยที่ดำเนินการโดย บริษัท การบินไทย จำกัด มีขีดความสามารถในการซ่อมสูง พอที่จะมีการแข่งขันกับอู่ของต่างชาติได้ หากมีการเปิดบริการทางด้านนี้โดยเสรี อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบอยู่ในปัจจุบันรวมทั้งเป็นปัญหาของไทยด้วยกันก็คือสถานที่จำกัด เพราะฉะนั้นตรงจุดนี้รัฐสมควรที่จะเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขเสียก่อน

นโยบายและมาตรการสำหรับการพัฒนา อุตสาหกรรมการค้าและบริการ

เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรม การค้าและบริการ มีการขยายตัวและพัฒนา ไปในแนวทางที่
เสนอในบทที่ 3 จึงมีข้อเสนอในเชิงนโยบายและมาตรการดังต่อไปนี้

4.1 เงื่อนไขจำเป็น (Prerequisite)

4.1.1. กรอบของนโยบายมหภาค (Macro-policy framework)

จากที่ได้พิจารณาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความสมดุลและเสถียรภาพในเศรษฐกิจ
ภาคต่างๆ ในระดับมหภาคเป็นเงื่อนไขจำเป็นหรือพื้นฐานในการที่ประเทศจะประสบความสำเร็จ
ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ภาวะการออมและ
การลงทุนมีความสมดุลกัน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีปริมาณไม่สูงมาก ทูตสำรองระหว่างประเทศ
อยู่ในระดับที่มีความมั่นคง ภาระหนี้ต่างประเทศอยู่ในระดับที่ไม่สูงเกินไป อัตราแลกเปลี่ยนเงิน
ตราอยู่ในระดับเหมาะสมเอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และอัตราดอกเบี้ยอยู่ใน
ระดับเหมาะสมและไม่มีปัญหาเรื่องสภาพคล่อง

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีเสถียรภาพและสมดุลดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นผล
จากการปรับเปลี่ยนโดยการใช้นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่
เหมาะสมและทันการณ์ เมื่อสภาพแวดล้อมภายนอกเอื้ออำนวย ทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่ดี
กว่าและพร้อมกว่าประเทศเพื่อนบ้านในการจกจวยโอกาสที่ เปิดให้ตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้นแนวทางนโยบายเศรษฐกิจมหภาคจึงควรมุ่งรักษาความสมดุลและเสถียรภาพใน
ทางเศรษฐกิจดังกล่าว ซึ่งกรอบของนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากหลังปี 2528 เป็นต้นมารัฐบาลได้ลดบทบาทของตนเองในเศรษฐกิจ
ไทยลงโดยมอบให้ภาคเอกชนรับผิดชอบมากขึ้น ในขณะที่ตัวฐานะทางการคลังของประเทศก็
เกินดุล ปัญหาการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อรักษาความสมดุลและเสถียรภาพจึงต้องมุ่งเน้นที่ภาค
เอกชน โดยนโยบายหลักจะเปลี่ยนจากนโยบายการคลังดังเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตมาเป็นนโยบาย
การเงิน นโยบายการคลังจะมีบทบาทแตกต่างจากที่เคยเป็นมาในอดีต โดยแทนที่จะใช้นโยบาย
แบบรัดเข็มขัด รัฐบาลควรเปลี่ยนมาใช้นโยบายการคลังเพื่อที่ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมและ
การส่งออกในรูปแบบการร่วมลงทุนในโครงสร้างและบริการพื้นฐานและมาตรการภาษี

2. ในด้านนโยบายการเงิน การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศปรับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สูงขึ้น 2 ครั้งในปี 2533 พร้อมทั้งปรับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสะสมทรัพย์ให้สูงขึ้นด้วย นับว่าเป็นทิศทางที่ถูกต้องและจำเป็นในการชะลอความต้องการในการลงทุนของภาคเอกชน สถานการณ์ดังกล่าวและการใช้จ่ายเกินตัวของประชาชน ในขณะเดียวกันก็เป็นการกระตุ้นให้มีการออมของภาคเอกชนในประเทศมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดภาวะเงินตึงตัวได้ระดับหนึ่ง โดยรวมแล้วจะมีผลช่วยลดปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดและทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนในประเทศลดลง การเลือกใช้นโยบายการเงินแบบหดตัวด้านอัตราดอกเบี้ยของธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงนี้ นับว่ามีความเหมาะสมและน่าจะมีประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศอยู่ในอัตราที่สูงเช่นกัน นอกจากการปรับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เป็นภาวะตลาดการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยควรพิจารณาการปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลอยตัวตามภาวะตลาดการเงินภายในประเทศ และระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าเศรษฐกิจไทยพร้อมจะรับผลกระทบจากภาวะภายนอกได้มากน้อยเพียงใด

3. นอกเหนือจากมาตรการอัตราดอกเบี้ย ธนาคารแห่งประเทศไทยยังอาจใช้มาตรการการซื้อขายพันธบัตร การปรับเปลี่ยนขนาดและอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้แก่ธนาคารพาณิชย์ การกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินและการจำกัดสินเชื่อ

สำหรับมาตรการจำกัดสินเชื่อ ซึ่งรัฐได้เคยใช้ในปี 2527 นั้น ควรจะพยายามหลีกเลี่ยง ถ้าหากการใช้มาตรการทางการเงินอื่นๆ ยังมีประสิทธิผลและไม่มีการจำกัดในด้านการเมืองหรือด้านอื่น ทั้งนี้เนื่องจากจะมีผลกระทบรุนแรงต่อผู้ลงทุน

4. เพื่อส่งเสริมให้มีการออมในระยะยาวของภาคเอกชนมากขึ้น และมีแหล่งระดมเงินทุนของผู้ลงทุนเพิ่มขึ้น รัฐบาลควรพิจารณาการพัฒนาระบบตลาดทุนให้กว้างกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีตลาดหลักทรัพย์เพียงอย่างเดียว โดยควรมีการพัฒนาให้มีการใช้ตราสารทางธุรกิจ (Commercial papers) ต่างๆ และตลาดที่สอง (Second Market) สำหรับพันธบัตรรัฐบาลหรือพันธบัตรของหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้การออมและการระดมทุนเพื่อการลงทุนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในแง่ที่ผู้ออมที่จะได้รับผลตอบแทนมากขึ้น และผู้ระดมทุนสามารถใช้เงินทุนจากแหล่งที่ถูกลง

5. ในด้านนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ถึงแม้ว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงสำหรับเงินตราต่างประเทศ (Real Effective Exchange Rate) มีแนวโน้มลดลงบ้าง กล่าวคือ เงินบาทโดยเฉลี่ยมีค่าแข็งขึ้น เมื่อเทียบกับเงินตราสกุลของประเทศคู่ค้าสำคัญต่างๆ ของไทย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งออกของไทย แต่เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบตะกร้าเงินตรา โดยเป็นระบบลอยตัวแบบมี

การจัดการหรือแทรกแซงของกองทุนรักษาระดับ ภายใต้ระบบนี้ การปรับเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยนให้เหมาะสม สามารถกระทำได้ง่ายขึ้น และมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดด้านการเมืองดังเช่นในอดีต นอกจากนี้ ในขณะนี้ได้มีการใช้มาตรการทางด้านนโยบายการเงินเพื่อควบคุมภาวะเงินเฟ้อของไทย คาดการณ์ว่าอัตราเงินเฟ้อของไทยจะต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อของโลก ดังนั้น จึงคาดว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยจะไม่เป็นปัญหาต่อการส่งออกของไทยในปี 2534 แต่ควรมีการพิจารณาการทำให้ระบบการเงินระหว่างประเทศของไทยเปิดเสรีมากขึ้น โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามแนวทางที่ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการอยู่ ซึ่งในส่วนนี้ควรพิจารณาการปล่อยอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทให้ลอยตัวอย่างเบ็ดเสร็จมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการพิจารณาปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยลอยตัว โดยปล่อยให้กลไกของตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเศรษฐกิจไทยที่จะรับผลกระทบจากภายนอกหรือไม่ โดยเฉพาะผลกระทบที่จะมีต่อเสถียรภาพและความสมดุลของเศรษฐกิจไทย

4.1.2 กลไกในขบวนการตัดสินใจ (Decision making mechanism)

o การปรับเศรษฐกิจมหภาคเข้าสู่ดุลยภาพ

ภายใต้กลไกของรัฐในการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง มีหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ต้องมีการประสานงาน และเห็นชอบตรงกันในการใช้นโยบายเศรษฐกิจมหภาคต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้นโยบายมีความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม กระบวนการตัดสินใจในการใช้นโยบายต่างๆ นี้อยู่ที่คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ซึ่งในอดีตนักวิชาการและข้าราชการประจำมีบทบาทค่อนข้างมากแต่ปัจจุบันนักการเมืองพยายามมีบทบาทอย่างมากในการควบคุมการตัดสินใจใช้นโยบายทางเศรษฐกิจ จนในบางโอกาสการใช้มาตรการต่างๆ ของนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง เกิดความขัดแย้งกันหรือจังหวะของการตัดสินใจใช้มาตรการเหล่านั้นไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากแรงกดดันทางด้านการเมือง ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของชาติ

เพื่อให้การตัดสินใจใช้นโยบายเศรษฐกิจมหภาคมีความเป็นอิสระมากขึ้นจากแรงกดดันทางการเมืองโดยเฉพาะนโยบายการเงินซึ่งการใช้มาตรการต่างๆ ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ และจะเป็นนโยบายที่มีบทบาทมากในช่วงแผนฯ 7 โดยหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือ ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระโดยกฎหมาย ดังเช่นธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ การแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา อำนาจในการแต่งตั้งหรือถอดถอนดังกล่าวไม่ควรอยู่ที่คณะรัฐมนตรี

หรือนายกรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ส่วนนโยบายการคลังนั้น ยังคงเป็นการยากที่จะทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีความเป็นอิสระจากปัจจัยทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการใช้จ่ายของรัฐและการเก็บภาษีนั้นต่างก็เป็นประเด็นที่อ่อนไหวในทางการเมือง สศช. ต้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดดุลยภาพทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ในการกำหนดกรอบและแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ หรือนโยบายเศรษฐกิจในระยะยาวและติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน โดยมีการสร้างระบบหรือกลไกในการประสานงานและตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างสามหน่วยงานที่รับผิดชอบดังกล่าว เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของประเทศเป็นไปอย่างมีวินัย ดังเช่นที่เคยใช้ได้ผลดีในอดีต ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนากิจการและการส่งออกของประเทศไทย

นอกจากนี้ ควรมีการประสานงานกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันของนโยบายหรือมาตรการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบกลไกของรัฐในด้านนโยบายมหภาค กับหน่วยงานที่รับผิดชอบกลไกของรัฐในด้านนโยบายการค้าและนโยบายการลงทุน อันได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานผู้แทนการค้า

๐ การบริหารนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม

แม้ว่าการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมจะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยนัยของพ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน แต่จากกระบวนการของการตัดสินใจทางนโยบาย การกำหนดนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ inputs จากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจแล้ว ยังมี inputs จากภาคเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เข้ามาสู่กระบวนการกำหนดนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม รวมทั้ง inputs จากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น IBRD, ADB และ UNIDO อีกด้วย

ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น กระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงขาดความเป็นเอกภาพและไม่คงเส้นคงวา คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดในโครงสร้างของการตัดสินใจทางนโยบาย มักมีแนวโน้มที่จะพิจารณาเป็นกรณีเฉพาะเรื่องมากกว่าแนวนโยบายในระยะปานกลางและระยะยาว เมื่อเป็นดังนั้น หน่วยงานในระดับกระทรวง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละด้าน จึงกำหนดแนวนโยบายและมาตรการที่มีผลกระทบต่อส่งเสริมอุตสาหกรรม ในลักษณะที่ไม่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพราะต่างก็มีเป้าหมายหลักอย่างอื่นที่ต้องการให้บรรลุ นอกเหนือไปจากการสนับสนุนอุตสาหกรรม เป็นผลให้ output ของนโยบาย

อุตสาหกรรมเกิดความสับสนในทิศทางและน้ำหนักของมาตรการในระดับปฏิบัติการ และในบางครั้งก็อาจมีการสวนทางกันได้

การจัดตั้ง One-stop Service Center ชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้บริการแก่กิจการที่ได้รับการส่งเสริม และที่กระทรวงอุตสาหกรรมสำหรับกิจการทั่วไปที่ไม่ได้รับการส่งเสริมเป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งก็ช่วยให้แก้ไข้ปัญหาไปได้บ้างในระดับปฏิบัติการ โดยลดระยะเวลาของกิจการที่จะต้องไปติดต่อหน่วยงานหลายหน่วยงาน แต่ก็มีได้ลดขั้นตอนแต่ประการใด เพราะอำนาจในการพิจารณาและออกใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องต่างๆ ก็ยังขึ้นกับกระทรวงแต่ละกระทรวง และถ้าหากนโยบายของหน่วยงานในการสนับสนุนอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ความล่าช้าในระดับปฏิบัติการก็เป็นเรื่องหลักเลี่ยงได้ยาก

เพื่อให้ Output ของนโยบายในการสนับสนุนอุตสาหกรรมทั้งในด้านการพัฒนาของรัฐบาลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ด้านทิศทางและน้ำหนักที่จะให้แก่อุตสาหกรรมเป้าหมาย และอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค ตลอดจนแนวทางของมาตรการที่จะนำมาดำเนินการเป็นไปอย่างมีเอกภาพ สัมพันธ์และสอดคล้องซึ่งกันและกันในระหว่างหน่วยงาน การประสานงานกันในระดับนโยบาย ควรจะปรับปรุงกลไกให้มีประสิทธิภาพให้ เป็นระบบมากขึ้น เพราะถ้าทิศทางของนโยบายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนอุตสาหกรรม เป็นไปอย่างชัดเจนและมีเอกภาพแล้ว ความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการประสานงานในระดับปฏิบัติก็จะหมดไป ตรงกันข้ามการประสานงานในระดับปฏิบัติควรมีให้น้อยที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนต่อผู้ประกอบการ การกำหนดกรอบและแนวทางของการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานที่อิงกับนโยบายที่เป็นเอกภาพให้ชัดเจน จะช่วยลดปัญหาของความสับสนและความล่าช้าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ย่อมหมายถึงว่าการตัดสินใจในระดับการวางแผนและนโยบายจะต้องมีลักษณะ เป็นการบ่งชี้ที่น้อยลง และเป็นแผนงานมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้สามารถเพิ่ม Automaticity ของมาตรการของหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนอุตสาหกรรมได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาความ เป็นมาและหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ในปัจจุบัน เห็นควรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรม นอกจากนี้เห็นว่า ไม่มีความจำเป็นสำหรับการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใหม่ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ของการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรม ทางเลือกที่จะทำให้บรรลุแนวทางที่ได้ เสนอไว้บ้างแล้ว คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องให้รองรับและทำงาน ในด้านนี้ได้เป็นอย่างดี เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพขึ้น

ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในด้านอุตสาหกรรมของประเทศ กระทรวงอุตสาหกรรมควรปรับปรุงบทบาทและ โครงสร้างขององค์กรให้หันมาทำหน้าที่พัฒนาอุตสาหกรรมในระดับการวางแผนงานมากขึ้นและลดหน้าที่ในระดับปฏิบัติลง หน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งควรได้รับการปรับปรุงทั้งในด้านฐานะ บุคลากร อุปกรณ์ และงบประมาณ ให้เข้ม

แข็งขันจนทำหน้าที่นี้ได้ คือ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การปรับโครงสร้างให้เป็นสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อทำหน้าที่วางแผน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ โดยเป็นเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรม จะช่วยให้แนวทางของการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างชัดเจนและมีระบบ ชนานไปกับการทำงานของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ทางด้านวางแผนและนโยบายในสาขาอื่นๆ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นต้น โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจฯ เพราะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจฯ เป็นหน่วยงานหลักที่จะกำหนดความสมดุลของแผนพัฒนาอุตสาหกรรมกับแผนพัฒนาในสาขาอื่นๆ และประสานแผนต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะมีบทบาทในการใช้มาตรการส่งเสริมแผนพัฒนาอุตสาหกรรมให้บรรลุผลได้ โดยผ่านเครื่องมือทั้งที่มีใช้ภายในและภาย นอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนเป้าหมายของการพัฒนาอุตสาหกรรมหลัก และการกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ส่วนภูมิภาค

เมื่อการวางแผนและนโยบายของการพัฒนาอุตสาหกรรม สามารถกระทำได้ดีกลงไปถึงระดับแผนงานแล้ว ก็เป็นที่หน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้กำหนดมาตรการและใช้เครื่องมือในอำนาจหน้าที่ของตนให้รองรับนโยบายที่กำหนดขึ้น และสามารถที่จะกระทำได้อย่างได้โครงสร้างของการประสานงานที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และคณะกรรมการฯ ในปัจจุบัน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผลควรที่จะเพิ่ม Inputs จากภาคเอกชน โดยให้ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสมาคมธนาคารไทย เข้ามาร่วมเป็นกรรมการในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเดิม

โดยแนวทางนี้ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจะมุ่งเน้นในการศึกษาเพื่อกำหนดแผนและนโยบายการสนับสนุนอุตสาหกรรมเป็นการทั่วไป ขณะเดียวกันหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก็จะปรับแนวทางการใช้มาตรการของตนให้อยู่ในกรอบของแผน และนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้

๐ การบริหารนโยบายการพัฒนาการค้า

ในภาพรวมการค้าชายของไทย ซึ่งรวมถึงการค้าระหว่างประเทศ และการค้าภายในประเทศอยู่ในความดูแลของกระทรวงพาณิชย์ เป็นหลัก และเมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวภายในกระทรวงพาณิชย์ เองนั้นก็ พบว่าประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติงานทางด้านวางแผนการควบคุมการนำเข้าส่งออก การวิเคราะห์ และการจัดการให้การค้าของประเทศเป็นตามนโยบายของชาติ หน่วยงานสำคัญที่ดูแลทางด้านนโยบายการค้า รวมของไทยได้

แก่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ทำหน้าที่วางแผนวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินนโยบายสำคัญโดยรวมทั้ง ทางด้านการค้าระหว่างประเทศและการค้าภายในประเทศไทย โดยมีหน่วยงานอื่นๆ ส่วนใหญ่ ทำหน้าที่ทางด้านปฏิบัติการเป็นสำคัญ โดยทำหน้าที่สนับสนุนเพื่อให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศมีหน้าที่ปฏิบัติการในเรื่องการพัฒนาส่งเสริมให้สินค้าไทย ได้ขยายตัวไป ในตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น กรมการค้าต่างประเทศมีหน้าที่ปฏิบัติการในเรื่องการควบคุมดูแล สินค้าส่งออกและนำเข้าบางประเภทภายใต้กฎระเบียบภายในประเทศและ/หรือความตกลงระหว่าง ประเทศ หรือกลุ่มประเทศภาคีที่สำคัญ กรมการค้าภายในมีหน้าที่ปฏิบัติการในเรื่องการค้าภายใน ประเทศสำหรับสินค้าและบริการที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานที่จะต้องปฏิบัติเป็นต้น ดังนั้นทั้งหน่วยงาน ที่ดูแลทางด้านนโยบายโดยเฉพาะกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และหน่วยงานที่ดูแลทางปฏิบัติการ ได้ แก่หน่วยงานอื่นๆ จะต้องมีการประสานนโยบายการค้าดังกล่าวในระดับที่เหนือขึ้นไป โดยมีผู้รับผิดชอบ สำคัญในระดับสำนักปลัดกระทรวงซึ่งเป็นระดับสูงสุดสำหรับสายข้าราชการประจำในกระทรวง พาณิชย์ และในระดับที่เหนือไปกว่านี้ก็คือระดับรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งถือว่าเป็นสายข้าราชการ การการเมือง นอกจากนี้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ในเรื่องการค้า ของไทยยังต้องเกี่ยวพันไปกับกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งถือเป็นระดับเดียวกัน และใน หลายกรณีที่สำคัญในเชิงนโยบายนั้น ยังต้องฟังการตัดสินใจในเชิงนโยบายที่มาจากรัฐบาล ซึ่งได้ แก่คณะรัฐมนตรี หรืออาจมีการออกหรือแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติที่สำคัญ โดยอาศัยหน่วยงาน จากฝ่ายนิติบัญญัติ เช่นรัฐสภา เป็นต้น

4.2 นโยบายและมาตรการการพัฒนาอุตสาหกรรม

มาตรการที่จะทำให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวได้ในอัตราร้อยละ 8-9 มีการกระจาย ที่ตั้งไปในพื้นที่กำหนด มีการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีการจ้างงานสูง และไม่สร้างปัญหาให้สภาพ แวดล้อมมีดังนี้

4.2.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม

o มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการผลิต

- การจัดโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ข้อจำกัดทางด้าน infrastructure ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะต้องได้รับการแก้ไข หากประเทศมีเป้าหมายดังนี้

1. ต้องการรักษ้อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวมให้อยู่ประมาณ ร้อยละ 7-8 ต่อปี ตลอดช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7

2. ต้องการให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวประมาณร้อยละ 8-9 ต่อปี ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

3. เพื่อสนับสนุนให้โครงสร้างทางอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องคือแม้อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร และสิ่งทอจะยังคงมีความสำคัญอยู่ แต่อุตสาหกรรมในกลุ่มอื่นๆ อันได้แก่ เคมี วิศวกรรม อิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีสูงจะมีความสำคัญมากขึ้น

4. เพื่อให้อุตสาหกรรมไทยเจริญเติบโตอย่างมีระบบ โดยเฉพาะเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมกระจายตัวออกไปในจังหวัดเมืองหลักอันมีศักยภาพในการพัฒนามากขึ้นแทนการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณกรุงเทพและปริมณฑล เพื่อเป้าหมายการจ้างงานและการเสริมรายได้ในชนบท ตลอดจนป้องกันมลพิษและสิ่งแวดล้อม

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอุตสาหกรรมข้างต้นนี้ รัฐควรมีแนวนโยบายทางด้านโครงสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกดังนี้

๖. การขนส่งทางบก

แนวนโยบายที่สำคัญได้แก่

- สร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- จัดระบบเพื่อแก้ไขและปรับปรุงการขนส่งทางบก
- หาทางเลือกอื่นๆ สำหรับการขนส่งนอกเหนือจากรถบรรทุกเป็นหลัก

1. นโยบายสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญคือ

1.1 เพิ่มโครงข่ายถนนให้มากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อรองรับจำนวนรถลากไม่ต่ำกว่า 10,000 คันซึ่งจะขนตู้สินค้าเข้า-ออกท่าเรือคลองเตย ในช่วงแผนฯ 7 ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนเส้นทางหลวงขนาดใหญ่และถนนเลี่ยงเมืองมากขึ้น

1.2 เร่งขยายเส้นทางบน "ระเบียงอุตสาหกรรม" บนถนนบางนาตราด ซึ่งจะมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

1.3 เพิ่มโครงข่ายถนนของภาคใต้มากขึ้น (แต่มิใช่การสร้างทางคู่ขนาน) เพื่อลดการจราจรบนถนนสายหลักเพียงสายเดียว

1.4 เร่งขยายโครงการสร้างทางเชื่อมระหว่างเมือง โดยเฉพาะกับเมืองอุตสาหกรรมหลักๆ เพื่อรองรับโรงงานที่จะเกิดขึ้น ได้แก่

- สมุทรปราการ - เพิ่มเส้นทางหลักที่เชื่อมกับกรุงเทพฯ และแก้ปัญหาการจราจรบนถนนปู่เจ้าสมิงพราย

- ปทุมธานี - แก้ไขปัญหาการจราจรในถนนสายหลัก
- นครปฐม - ขยายถนนเชื่อมระหว่างนครปฐมกับกรุงเทพฯ เพื่อขนส่งสินค้าจากโรงงาน

1.5 สร้างโครงการท่อส่งน้ำดื่มจากโรงกลั่นในกรุงเทพฯ ไปยังสระบุรี เพื่อลดปริมาณรถบรรทุกน้ำดื่มที่วิ่งเข้าออกในกรุงเทพฯ ปัจจุบันถึงวันละ 4,000 - 5,000 คัน

ในส่วนของการระดมเงินทุนนั้นเนื่องจาก นโยบายที่เกี่ยวกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก ดังนั้นการระดมทุนเพื่อขยายพื้นที่และโครงการขยายถนน ควรจะมาจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

: เก็บจากผู้ใช้

: ใช้เงินจากกองทุนน้ำมันและภาษีรถยนต์ กล่าวคือ หากน้ำมันดิบมีแนวโน้มลดลง รัฐอาจไม่จำเป็นต้องลดราคาขายปลีกน้ำมันลงในสัดส่วนที่เท่ากัน แต่ควรจะเก็บเงินที่เป็นส่วนต่างของราคาน้ำมันปัจจุบันกับราคาใหม่ที่ลดลงเข้ากองทุนน้ำมันและ earmark เงินดังกล่าวไว้เพื่อการสร้างถนนหนทางซึ่งจะช่วยประชาชนประหยัดน้ำมันได้ในระยะยาว แทนที่จะได้ผลประโยชน์ระยะสั้นจากราคาน้ำมันที่ลดลง อีกส่วนหนึ่งคือเงินที่ได้จากภาษียานพาหนะ ควรจะเพิ่มภาษียานพาหนะและ earmark ไว้อีกเพื่อการสร้างทาง

2. นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อแก้ไขและปรับปรุงระบบขนส่ง

2.1 มีนโยบายที่แน่ชัด เกี่ยวกับสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองโดยสร้างตัดถนนสายหลัก 3 สายคือ ภาคอีสานเหนือ ตะวันออก และภาคใต้

2.2 บังคับกฎหมายเกี่ยวกับ พ.ร.บ. รถบรรทุก เพื่อลดต้นทุนทางสังคม

2.3 ส่งเสริมเขตอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมากขึ้น

2.4 ขยายและส่งเสริมการขนส่งระบบคอนเทนเนอร์ให้มากขึ้น โดยให้มีศูนย์รับส่งตู้สินค้าตามเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญๆ

3. นโยบายส่งเสริมทางเลือกอื่น ได้แก่ การส่งเสริมกิจการรถไฟโดย

3.1 ส่งเสริมให้เอกชนพัฒนาระบบขนถ่ายโดยตู้คอนเทนเนอร์ให้มากขึ้น

3.2 พัฒนาเส้นทางรถไฟ เชื่อมกับสถานีขนส่งสินค้าชานเมือง

3.3 ส่งเสริมให้มีเขต/นิคมอุตสาหกรรม ที่มีเส้นทางรถไฟเชื่อมไปถึงเพื่อขนถ่ายตู้สินค้าจากโรงงานไปยังท่าเรือ เช่นที่แหลมฉบัง

3.4 ปรับปรุงการดำเนินงานของการรถไฟ เพื่อลดต้นทุน และสามารถแข่งขันกับการขนส่งโดยรถบรรทุกได้

: การขนส่งทางอากาศ

จากการประมาณการขยายตัวของ การขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร คาดว่าสมรรถภาพของท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ในปัจจุบันนั้นจะสามารถรองรับการขยายตัวของ การขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ไปจนถึงปี 2535 เท่านั้น หลังจากนั้นจะมีปัญหาความแออัดและไม่สะดวก ดังนั้น แนวนโยบายที่ควรจะทำ ได้แก่

1. สร้างและปรับปรุงศักยภาพของท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ให้สามารถรองรับสินค้าผ่านเข้าออกประมาณเฉลี่ยปีละ 800,000 ตัน (ในกรณีปกติ) โดยเฉลี่ยในวางแผนฯ 7 และรองรับจำนวนผู้โดยสารผ่านเข้าออกประมาณปีละ 20 ล้านคน (ในกรณีปกติ) ในช่วงแผนฯ 7

2. เสริมสร้างศักยภาพของท่าอากาศยานภูมิภาค ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ทางด้านการขนส่งสินค้า เช่น คลังสินค้า โดยเฉพาะในเมืองหลักที่มีผู้ประกอบการต่อไปนี้จะเกิดขึ้นจำนวนมาก ได้แก่

- โรงงานอุตสาหกรรมที่ประกอบอิเล็กทรอนิกส์ หรือชิ้นส่วน
- ผู้ส่งออกผักและผลไม้

: การขนส่งทางทะเล

ประมาณว่าในช่วงของแผนฯ 7 ปริมาณตู้สินค้าที่ผ่านท่าเรือกรุงเทพฯจะมีถึง 2 ล้าน TEU. ในปี 2539 เทียบกับประมาณ 1.1 ล้าน TEU. ในปี 2533 ฉะนั้น สิ่งที่น่าวิตกกังวลที่สุดคือ การแก้ปัญหาความแออัดของท่าเรือกรุงเทพฯ ควบคู่ไปกับการเพิ่มการใช้ประโยชน์จากท่าเรืออื่นๆ ดังนั้น แนวนโยบายหลักคือ

1. เพิ่มสมรรถนะทางกายภาพ ให้แก่ ท่าเรือกรุงเทพ ให้รองรับการขยายตัวของตู้สินค้าไม่ต่ำกว่า 1,400,000 TEU. ต่อปี ภายในช่วงแผนฯ 7 เช่น

- ขยายพื้นที่วางตู้สินค้า
- จัดหาเครื่องทุ่นแรง เช่น บันจั้นหน้าท่าและ อื่นๆ

2. เพิ่มสมรรถนะของท่าเรือ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการ เช่น

- ให้เอกชนเข้ามาขนสินค้าแทนที่จะให้ ร.ส.พ. ผูกขาดการขนส่ง และบางครั้งมีสินค้าตกค้างจำนวนมาก
- ปรับปรุงการวิธีการจัดเก็บภาษีให้สะดวก เพื่อให้สินค้าตู้คอนเทนเนอร์สามารถผ่านขั้นตอนได้เร็วขึ้น

3. การจัดการทางด้านอุปสงค์ (demand management) ปัญหาความแออัดของท่าเรือกรุงเทพฯนั้น จะต้องแก้ปัญหาที่

- การกำหนดอัตราค่าบริการ

- ทางเลือกอื่น

โดยมาตรการที่ควรนำมาพิจารณาใช้คือ

3.1 เพิ่มอัตราค่าใช้บริการท่าเรือให้สอดคล้องกับต้นทุนจริง (ในขณะเดียวกันก็ลดค่าใช้จ่ายการใช้บริการท่าเรือที่ไม่มีหลักฐานทางการเงิน)

3.2 เพิ่มอัตราค่าฝากตู้เปล่า

3.3 เพิ่มการใช้ Inland container depot (ICD)

- ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกใช้ Container Yard (CY) ของเอกชน

- เร่งสร้าง Inland container depot (ICD) รอบกรุงเทพฯ เพื่อรองรับการขยายตัวของตู้สินค้าอย่างน้อย 10 แห่งในช่วงแผนฯ 7

- พัฒนาระบบ Inter modal Transport โดยศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียด

4. แนวนโยบายการเพิ่มการใช้ประโยชน์จากท่าเรืออื่นๆ

4.1 ส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคที่ใกล้กับท่าเรือ โดยเฉพาะท่าเรือสงขลา และภูเก็ต

4.2 เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในท่าเรือให้สอดคล้องกับความต้องการ เช่น มีเส้นทางรถไฟเข้าไปในเขตท่าเรือ สร้างสมรรถนะของท่าให้รองรับการขนส่งโดยตู้สินค้าได้สะดวก เช่น สถานีบรรจุและขนถ่ายตู้สินค้า

4.3 เปิดการค้ากับประเทศใหม่ๆ เพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของท่าเรือบางแห่ง

: ไฟฟ้า

ก. นโยบายการประหยัดไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม

มีเป้าหมายประหยัดไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมให้ได้ประมาณ 110 ล้านหน่วยต่อปี ประหยัด peak demand 25 MW. ในช่วงแผนฯ 7 โดยอาศัยมาตรการต่างๆ ดังนี้

1. เพิ่มการใช้อัตรา Time-of-the day-rate (TOD) สำหรับผู้ใช้ประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากผู้ใช้ไฟประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่

2. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ประหยัดพลังงาน เพื่อให้ความรู้แก่โรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการประหยัดไฟ

ข. นโยบายการจัดการด้านอุปทาน

1. เร่งลงทุนตามโครงการสร้างและปรับปรุงโรงไฟฟ้าเพื่อรองรับความต้องการไฟฟ้าจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนครหลวงที่จะมีถึงประมาณ 11,400 Gwh ในปี 2539 และ 17,500 Gwh สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในภูมิภาคในปีเดียวกัน และเพียงพอสำหรับผู้

ใช้ประเภทธุรกิจการค้าอีก 8,600 Gwh ในเขตนครหลวงและ 5,000 Gwh ในเขตภูมิภาคปี 2539

2. เร่งแก้ไขปัญหาไฟดับและไฟตกในเขตธุรกิจและอุตสาหกรรมหลักๆ ได้แก่
 - ปทุมธานี
 - สงขลา
 - สุราษฎร์ธานี
 - ระยอง
3. แก้ไขกฎระเบียบให้เอกชนสามารถเข้ามาผลิตไฟฟ้าเองได้โดยไม่ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆแต่มีแนวปฏิบัติที่ใช้ได้ทั่วไป โดยเฉพาะการผลิตที่ไม่เกิน 75 MW.

: น้ำ

การจัดการเรื่องอุปทานน้ำเพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นจะต้องมีมาตรการที่จะจัดการทั้งทางด้านอุปทาน และอุปสงค์ ดังนี้

ก. การจัดการด้านอุปทาน (Supply Management)

1. มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักๆ ของประเทศที่กำลังประสบกับปัญหาอยู่ในขณะนี้ อันได้แก่

สมุทรปราการ ลดการพึ่งพิน้ำบาดาลของโรงงาน จำนวน 3,460 โรงงาน ในบริเวณนี้เพื่อชะลอปัญหาแผ่นดินทรุด และน้ำท่วมขัง โดยจะต้องมีมาตรการทั้งสองด้าน (ในด้านอุปสงค์ คือ การปรับอัตราค่าใช้น้ำบาดาลให้สะท้อนถึงต้นทุนทางสังคม และการ enforce กฎหมาย) ทางด้านอุปทานนั้น จำต้องมีการลงทุนในระบบประปาให้เพียงพอกับความต้องการ

ปทุมธานี ในอนาคตจะมีความต้องการมากกว่าปริมาณที่ได้รับจากการประปาสองแห่งขณะนี้ ซึ่งมีเป็นจำนวน 31,600 ลบ.ม.ต่อวัน เพราะมีแนวโน้มน้ำที่จะเกิดชุมชนใหม่ และโรงงานขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก จึงควรมีแผนงานเพิ่มกำลังส่งน้ำให้ปทุมธานีมากขึ้น

ขอนแก่น สร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อแก้ปัญหาแหล่งน้ำขาดแคลน และแก้ปัญหาแหล่งน้ำผิวดินในบริเวณอำเภอชนบทที่มีปัญหาน้ำเค็ม

นครราชสีมา ควรหาแหล่งน้ำทดแทน และลดเนื้อที่ทำนาเกลือ เพื่อแก้ปัญหาแหล่งน้ำบาดาลที่เกิดปัญหาน้ำเค็ม

พิษณุโลก แก้ปัญหาน้ำบาดาลบางแห่งที่มีสินิเหมลัก

- สงขลา เร่สร้างอ่างเก็บน้ำสะเดา เพื่อแก้ปัญหาแหล่งน้ำผิวดินขาดแคลน หรือสร้างฝายและเขื่อนรับน้ำ
- สุราษฎร์ธานี แม้ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำขาดแคลน แต่ควรจะแก้ปัญหาที่สำคัญ คือ น้ำ เสียจากโรงงาน และบ้านเรือนที่จะเป็นอันตรายแกกิจกรรมการ เลี้ยงกุ้งในบริเวณ

นอกจากนี้ ในบริเวณ เขตอุตสาหกรรม และชุมชนในบริเวณปริมณฑลกรุงเทพฯ และ เขตอุตสาหกรรมบางแห่ง จะต้องมีการปรับปรุงและขยายระบบประปาในชุมชนเหล่านั้น เพราะ เท่าที่เป็นอยู่ไม่สามารถรองรับความต้องการของอุตสาหกรรม และชุมชนที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้ อันได้แก่

- ชุมชนแถบสุขาภิบาลนครชัยศรี
- ชุมชนแถบสุขาภิบาลสามพราน
- ชุมชนแถบสุขาภิบาลอ้อมน้อย

2. เร่งแก้ปัญหาเรื่องน้ำในบริเวณเขต/นิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ บริเวณ พื้นที่ชายฝั่งตะวันออก

นอกจากนี้ การขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาหลักของบริเวณพื้นที่ชายฝั่งฯ และปัญหาดังกล่าวจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข เพราะนับวันจะมีโรงงานและชุมชนเข้าไป อยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น

ในปี 2539 คาดว่า จะมีความต้องการน้ำประปาของบริเวณพื้นที่ฯ นี้ประมาณ 63.4 ล้านลบ.ม./ปี ในขณะที่กำลังผลิตมีเพียง 39.5 ล้านลบ.ม./ปี ดังนั้นจึงควรมีโครงการขยาย และปรับปรุงดังนี้

จังหวัดชลบุรี ในระยะสั้นควรมีแผนการดังนี้

- ก่อสร้างและปรับปรุงระบบการผลิตเดิม ให้มีกำลังผลิตเพิ่มขึ้นอีก 4,800 ลบ.ม. ต่อวัน หรืออีกปีละ 26.3 ล้านลบ.ม. และวางท่อ ไปเสริมปริมาณน้ำที่การประปาบางปะกงใน อัตรา 4,800 ลบ.ม./วัน
- ก่อสร้างระบบการผลิตใหม่ 24,000 ลบ.ม.ต่อวัน ที่อ่างเก็บน้ำบางพระในปี 2535 และวางท่อ ไปเสริมปริมาณน้ำที่บางปะกงในอัตรา 12,000 ลบ.ม.ต่อวัน
- วางท่อน้ำดิบจากท่อน้ำหนองค้อ-แหลมฉบัง ไปยังพญา-นาเกลือ พร้อม เพิ่มระบบการผลิตเป็น 20,000 ลบ.ม.ต่อวัน
- ใช้แหล่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองกลางดง และสร้างโรงกรองน้ำขนาด 12,000 ลบ.ม.ต่อวัน
- ใช้น้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำห้วยสะพาน และห้วยขุนจิต และสร้างโรงกรองขนาด

12,000 ลบ.ม.ต่อวัน ในบริเวณอ่างเก็บน้ำหนองกลางดง

จังหวัดระยอง

ในระยะสั้นมีโครงการที่จะปรับปรุงเพิ่มกำลังผลิต โดยการขยายเขตจ่ายน้ำการ-
ประปามายตาพูด และโรงงานอุตสาหกรรม ในบริเวณดังกล่าวให้พอเพียง

จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประสบปัญหาน้ำเค็มประมาณ 2-3 เดือนทุกปี¹ จึงควรมีแนวทางแก้ไขดังนี้

- มีแผนแก้ปัญหาระยะสั้น โดยเชื่อมการประปาชลบุรีให้การประปาบางปะกง
- สร้างและขยายกำลังผลิตของประปาฉะเชิงเทรา และบางปะกง โดยอาศัย

อ่างเก็บน้ำบางพระ

3. ในเขตกรุงเทพมหานคร จะต้องดำเนินการตามแผนจัดหาแหล่งน้ำดิบแห่ง
ใหม่ มาเสริมน้ำดิบจากเจ้าพระยาที่มีเพียงแห่งเดียว เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรองรับความต้องการ
การในอนาคตกและในขณะเดียวกันก็แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทางฝั่งตะวันตกอันได้แก่ ธนบุรี
และนนทบุรี

4. ต้องให้ความสำคัญของการเก็บรักษาน้ำดิบไว้ ซึ่งทำได้โดยการสร้าง
เขื่อน อ่างเก็บน้ำ และอื่นๆ และควรเน้นเรื่องการเก็บรักษาน้ำดิบมากในพื้นที่บางแห่ง เช่นที่
บางปะกงซึ่งปีหนึ่งๆ มีน้ำไหลกลับลงสู่ทะเลจำนวนมาก

5. ควรลดการรั่วสูญหายของน้ำประปาให้ต่ำกว่าร้อยละ 30 ในช่วงเวลา
ของแผนฯ 7 โดยการสำรวจซ่อมแซมท่อส่งน้ำที่ชำรุดให้ทันท่วงที และตรวจเช็คเป็นประจำ
สำหรับท่อที่มีอายุการใช้งานนาน

6. ควรมีการบังคับการควบคุมมลภาวะ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตาม
กฎหมายมากขึ้น เพื่อรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำดิบไว้ อันจะทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำประปาไม่สูงมาก
อันเนื่องมาจากการบำบัดน้ำดิบที่มีค่า BOD สูง และ DO ต่ำ

7 ส่งเสริมการตั้งเขต/นิคมอุตสาหกรรม เพื่อสามารถจะลงทุนในระบบการ
ประปาอิสระได้ง่ายขึ้น เพราะทราบความต้องการและแหล่งที่ตั้งที่แน่ชัด ทำให้สามารถสนองความ
ต้องการได้ด้วยต้นทุนต่ำ

จะเห็นว่าการตอบสนองความต้องการใช้น้ำที่ผ่านมามักจะเป็นการเพิ่มอุปทาน ไม่ว่าจะ
จะเป็นการหาแหล่งน้ำดิบ สร้างอ่างเก็บน้ำ โรงกรองน้ำ และอื่นๆ เพื่อเพิ่มการผลิตน้ำให้
เพียงพอและเนื่องจากความต้องการใช้น้ำจะมีสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การจัดการทางด้านอุปทาน
ก็ยังคงจะต้องทำอย่างต่อเนื่องเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป การจัดการ
ด้านอุปทานที่มีวันนี้จะประสบปัญหามากขึ้นเรื่อยๆ เช่น

¹ ในเขตประปาฉะเชิงเทรา และประปาบางปะกง

- แหล่งน้ำดิบจะอยู่ไกลออกไป
- มีการขัดแย้งในด้านการใช้น้ำเพื่อการผลิต ไฟฟ้า ชลประทาน และน้ำประปา
- การขัดแย้งในการลงทุน อันเนื่องจากการทำลายสภาพแวดล้อม
- การสูบน้ำบาดาลขึ้นมาเสริมแหล่งน้ำดิบ ทำให้แผ่นดินทรุด
- ต้นทุนส่วนเพิ่มในการจัดหา น้ำสูงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะแหล่งน้ำดิบอยู่ไกลออกไป ทำให้โครงการลงทุนในการบำบัดสูงขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น การจัดการทางด้านอุปทาน จึงมีใช้แนวนโยบายหลักในการแก้ปัญหา เรื่องน้ำ อีกต่อไป แต่จะต้องมีการจัดการทางด้านอุปสงค์ควบคู่กันไป

ข. นโยบายการจัดการทางด้านอุปสงค์ (Demand Management)

แนวนโยบายที่จะมีผลต่อความต้องการน้ำนั้น จะต้องยึดหลักการที่จะให้ราคาของการใช้น้ำสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของการได้มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนในการใช้น้ำบาดาล การที่รัฐเก็บค่าใช้น้ำบาดาล 1 บาท/ลบ.ม. นั้น ไม่มีผลทำให้ปริมาณการใช้น้ำบาดาลลดลงแต่อย่างใด เพราะยังคงมีความได้เปรียบด้านต้นทุน (cost advantage) สูงกว่าน้ำประปามาก อีกทั้งการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ก็เป็นไปได้ยาก เนื่องมาจากการขาดกำลังคน และเครื่องมือ

มาตรการที่จะช่วยให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. ตั้งราคาค่าใช้น้ำบาดาลในบริเวณที่การประปาบริการไม่ถึง ให้สะท้อนต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง
2. โอนความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรธรณีในการตรวจสอบ ดูแล บันทึกการใช้ น้ำบาดาล ไปให้การประปานครหลวง และภูมิภาค เพื่อให้การตรวจสอบบันทึกกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบังคับและเพิ่มบทลงโทษการลักลอบขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลในบริเวณที่การประปาครอบคลุมไปถึง
3. ลดความสูญเสียเปล่าของการใช้น้ำ โดยกลไกของราคาไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำชลประทานในภาคอุตสาหกรรม และครัวเรือน
4. ปรับอัตราค่าน้ำที่ปัจจุบันเป็น progressive และในปริมาณใช้น้ำที่สูงมากๆ กลับเป็นลักษณะ regressive ทั้งนี้เพราะโครงสร้างราคาดังกล่าวไม่สามารถที่จะทำให้ผู้ใช้ น้ำรายใหญ่หันไปใช้น้ำประปาได้ เนื่องจากอัตราน้ำประปายังสูงกว่าน้ำบาดาลมาก
5. ให้ความรู้ และข้อมูลในเรื่องการประหยัดน้ำทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือนที่อยู่อาศัย
6. สร้างจิตสำนึกให้คนเห็นความสำคัญ และรู้จักใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

: โทรศัพท์

1. เพิ่มเลขหมายโทรศัพท์ให้มากยิ่งขึ้น 4.3 ล้านเลขหมายภายในปี 2539
2. เพิ่มบริการสื่อสารที่สลับซับซ้อนเพื่อรองรับความต้องการของธุรกิจที่ก้าวหน้า เช่น
 - Nation-wide paging service
 - Nation-wide data service
 - Videotex
3. ปรับปรุงอัตราค่าโทรศัพท์ต่างประเทศให้ใกล้เคียงกับประเทศอื่น
4. แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคมิให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนในกิจการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารที่ก้าวหน้ามิใช่ basic need เช่น โทรศัพท์

: นิคมอุตสาหกรรม

แนวนโยบายที่เกี่ยวกับเขตนิคมอุตสาหกรรม

เป้าหมาย : สนับสนุนให้มีการตั้งนิคม/เขตอุตสาหกรรม เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการ

1. กระจายอุตสาหกรรม
2. ช่วยให้การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกคล้อยกับความต้องการมากขึ้น
3. ลดต้นทุนในการจัดหาสาธารณูปโภค
4. สามารถควบคุมดูแลเรื่องมลภาวะและสิ่งแวดล้อม

แนวนโยบาย

1. ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมภายใต้การแนะนำและร่วมมือของกานนิคมอุตสาหกรรม
2. ลดบทบาทของกานนิคมอุตสาหกรรมจากผู้ลงทุน และผู้บริหารนิคมอุตสาหกรรมมาเป็นผู้ให้การส่งเสริมและกำกับดูแลเขต/นิคมอุตสาหกรรม
3. แก้ไขกฎระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติกานนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 2522 ที่มีส่วนไม่ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาลงทุนเข้ามาลงทุนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
4. รัฐควรจะมีนโยบายให้รัฐวิสาหกิจให้บริการด้านสาธารณูปการถือเป็นนโยบายหลักที่จะสนองความต้องการแก่นิคม/เขตอุตสาหกรรมที่ร้องขอภายในเวลาอันสั้น
5. สนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งนิคม/เขตอุตสาหกรรมเฉพาะประเภทสำหรับอุตสาหกรรมบางอย่างที่มีลักษณะพิเศษ เช่นอุตสาหกรรมฟอกย้อมที่มีปัญหามลภาวะ

๐ มาตรการภาษีอากร สิทธิประโยชน์และกฎระเบียบในการประกอบกิจการ

ในทศวรรษที่ผ่านมาแม้ว่านโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยจะเน้นการส่งออกมาก แต่มาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมบางประเภทยังมีอยู่ อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนการส่งออกก็มีมากขึ้นด้วย และเมื่อประกอบกับสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งค่อนข้างดี เช่น การลดลงของอัตราดอกเบี้ย ราคาน้ำมันและอัตราค่าขนส่งตัวของประเทศไทยแล้วสูงขึ้น อุตสาหกรรมส่งออกของไทยก็สามารถขยายตัวในอัตราสูง แต่มาตรการสิทธิประโยชน์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันช่วยเหลือเฉพาะผู้ผลิตอุตสาหกรรม มิได้มีการแก้ไขผลกระทบซึ่งเป็นผลเสียของมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมต่อผู้บริโภคภายในประเทศ ฉะนั้นจึงเรียกว่าเป็น Second-best Policy มาตรการการให้สิทธิประโยชน์นี้ ผู้ผลิตเมื่อส่งออกเองก็มิได้ประโยชน์จากมาตรการสิทธิประโยชน์เหล่านี้เต็มที่ เพราะมีปัญหาเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติและความจำเป็นที่ต้องใช้เวลาและงบประมาณในการดำเนินการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือมีปัญหาเรื่องต้นทุนอันเกิดจากประสิทธิภาพของการปฏิบัติ อีกทั้งการช่วยเหลือก็ไม่ทั่วถึงแก่ผู้ประกอบการทุกประเภท โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง และผู้ส่งออกที่มีผู้ส่งออกโดยตรง ตลอดจนกิจการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนก็ไม่สามารถได้รับประโยชน์จากมาตรการช่วยเหลือเหล่านี้เต็มที่

ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งพบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจโลกยังมีปัญหาอยู่มาก เช่น การชะลอตัวของอัตราค่าขนส่งตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้ว การกีดกันทางการค้าในตลาดโลกที่ไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง และความไม่แน่นอนในราคาน้ำมัน อัตราดอกเบี้ย และอัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น ประเทศไทยควรมีนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมอย่างไร หากเห็นว่าขนาดการค้าส่งออกจะเลวลงเพราะทั้งตลาดโลกและสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายนอกจะทำให้ปริมาณการค้าและ Terms of Trade ลดลงมาก ประเทศไทยอาจหันไปใช้กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ซึ่งเคยมีประสบการณ์มาบ้างในช่วงทศวรรษที่ 1960 หรือที่ใช้ดำเนินการในเหล่าประเทศอเมริกาใต้ ในช่วงทศวรรษที่ 1970 มาตรการที่จะใช้ได้นั้นมีทั้งที่เป็นการค้าและการเงิน เช่น ตัดการชดเชยการส่งออกทั้งหมด และคุ้มครองอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าให้มากขึ้น เพราะการยกเลิกสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อการส่งออกนั้นจะทำให้อุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งสามารถนำเข้าสินค้าวัตถุดิบ โดยขอคืนหรือชดเชยภาษีอากรขาเข้าได้ในปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องหันมาซื้อสินค้าจากอุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบในประเทศมากขึ้น ซึ่งก็จะเป็นการช่วยขยายตลาดในประเทศสำหรับสินค้าทดแทนการนำเข้าที่ผลิตสินค้าวัตถุดิบเหล่านี้

อีกทางเลือกหนึ่งคือการใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับ First-best policy ซึ่งใกล้เคียงกับระบบการค้าเสรีมากที่สุด ตามนโยบายนี้จะมีการลดภาษีอากรต่างๆ และปรับปรุงโครงสร้างให้มีความเป็นกลางมากที่สุด โดยการลดอัตราแตกต่างของภาษีอากรในอุตสาหกรรมต่างๆ

ซึ่งก็จะลดการบิดเบือนของราคาสินค้าและราคาปัจจัยการผลิต และการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้เพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ด้วย ข้อดีของนโยบายนี้คือการชดเชยข้อเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการใช้ Second-best Policy ส่วนข้อเสียนั้นเกิดจากข้อโต้แย้งว่านโยบายนี้อาจช่วยส่งเสริมคุ้มครองอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง หรืออุตสาหกรรมใหม่ได้ยาก การเปลี่ยนโครงสร้างของอุตสาหกรรมตามนโยบายนี้ จึงมักจะเป็นไปตามความสามารถและเวลาในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตต่างๆ ในประเทศ

สำหรับนโยบายและมาตรการทางการค้าและอุตสาหกรรม ที่เสนอแนะว่าประเทศไทยควรที่จะมีความพร้อมในการปฏิบัติได้ในอนาคตอันใกล้ นี้จะไม่ต่างไปจากนโยบายและกลยุทธ์ที่ใช้ในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย หรือกลุ่มประเทศอาเซียนมากนัก กล่าวคือ ควรมีการลดความลำเอียงของโครงสร้างภาษี หรือทำให้โครงสร้างภาษีมีความเป็นกลางมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการในการคุ้มครองอุตสาหกรรมบางประเภทไปด้วย เพื่อจุดประสงค์ทางด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานหรืออุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีสูง

สำหรับประเทศไทยการปรับโครงสร้างภาษีอากรขาเข้าให้มีความเป็นกลางมากขึ้นนั้น ได้มีความพยายามริเริ่มมาบ้างแล้ว โดยในปลายปี พ.ศ. 2533 ได้มีการลดภาษีอากรขาเข้าเครื่องมือเครื่องจักรส่วนใหญ่ จากอัตราตามกฎหมายร้อยละ 30 เป็นอัตราใหม่ ร้อยละ 5 ซึ่งมาตรการนี้ทำให้ผลประโยชน์จากการลดภาระภาษีของสินค้ากลุ่มนี้กระจายโดยทั่วถึงเสมอภาคแก่ผู้ผลิตทุกรายโดยไม่จำกัดขนาด หรือจำกัดว่าเป็นกิจการที่ได้รับการส่งเสริมหรือไม่ได้รับการส่งเสริม แต่ความพยายามนี้ควรมีการครอบคลุมถึงกลุ่มสินค้าอื่นด้วย เพื่อให้ความเสมอภาคและความเป็นกลางของโครงสร้างภาษีได้เป็นไปทั้งระบบ โดยมีการลดอัตราภาษีสำหรับสินค้าขาเข้าทั้งหลาย และมีการลดความแตกต่างของระดับภาษีในหมวดสินค้าต่างๆ เช่น วัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าสำเร็จรูปทั่วไป และสินค้าสำเร็จรูปที่นุ่มนวลด้วย ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็สามารถกำหนดอัตราภาษีสูงสำหรับสินค้าที่รัฐบาลต้องการคุ้มครองในกรณีพิเศษ เช่น อุตสาหกรรมหลักที่ได้เสนอในกลุ่มศึกษาที่หนึ่ง โดยมีการกำหนดระยะเวลาของการคุ้มครองด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงสร้างภาษีใหม่ที่เสนอข้างต้น จะมีความเป็นกลางมากขึ้น แต่ความลำเอียงก็ยังมีอยู่บ้าง ฉะนั้น รัฐบาลยังควรมีนโยบายส่งเสริมการส่งออกต่อไป โดยรัฐบาลควรพยายามต่อไปในการลดหรือยกเลิกภาษีอากรขาออกสำหรับสินค้าน้อยชนิดที่ยังเหลืออยู่ และยังคงควรให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่อุตสาหกรรมส่งออก เพื่อชดเชยต้นทุนการผลิตสินค้าส่งออกที่สูงขึ้นจากการที่ราคาสินค้าและราคาปัจจัยการผลิตแตกต่างไปจากราคาในตลาดโลก นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีการปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ของมาตรการสิทธิประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อให้มาตรการส่งเสริมการส่งออกมีประสิทธิภาพ และทั่วถึงแก่ผู้ส่งออกทุกราย

อนึ่ง รัฐควรมำมาตรการสิทธิประโยชน์หรือมาตรการทางการเงินและการคลังใหม่ ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียทางด้านกำรบิดเบือนราคาปัจจัยกำรผลิต หรือกำรเสี่ยงต่อข้อกล่าวหำว่ำมีกำรอุดหนุนกำรส่งออกมาใช้ เพื่อว่ำอุตสาหกรรมชั้นกลำง หรือผู้ประกอบกำรขนาดเล็กและชนำคกลำงสามารถมีโอกำสได้ใช้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์เพื่อกำรส่งออกบ้าง มาตรการดังกล่าวได้แก่ กำรประกันสินเชื่อกำรส่งออก กำรลิสซิง บริการแพคเกจริง และภำษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ดังมีรำยละเอียดของปัญหาของแต่ละมาตรการ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อกำรปรับปรุงในอนำคตดังต่อไปนี้

- มาตรการภำษีอำกรและไม้ใช่ภำษีอำกร

: ภำษีอำกรชำเข้า

โครงสร้างภำษีอำกรชำเข้าในปัจจุบันยังคงก้ำให้เกิดควำมไม่ เป็นกลำงในแต่ละอุตสาหกรรมทั้งหลำย ซึ่งส่งผลให้เกิดกำรบิดเบือนในราคาสินค้า และราคาปัจจัยกำรผลิตที่จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพกำรผลิตของอุตสาหกรรมที่ได้รับกำรคุ้มครองสูง และมีผลกระทบต่อศักยภาพในกำรแข่งขันในตลาดต่างประเทศของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับกำรคุ้มครอง นอกจากนั้นหากอัตราภำษีสูงหรือยังมีควำมแตกต่างระหว่างอุตสาหกรรมมากเท่ำใด ก็จะทำให้โครงสร้างภำษีมีควำมไม่ เป็นกลำงและมีกำรบิดเบือนราคาและกำรจัดสรรทรัพยากรในกำรผลิตของอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ำนั้น ฉะนั้น รัฐบาลควรมีกำรปรับโครงสร้างภำษีทั้งระบบให้เกิดควำม เป็นกลำงมากขึ้น โดยกำรลดอัตราอำกรชำเข้าในสินค้าประเภทต่างๆ รวมถึงกำรลดควำมแตกต่างในอัตราอำกรชำเข้าระหว่างอุตสาหกรรมให้น้อยลง ดังเช่น รัฐบาลได้ประกาศลดอัตราภำษีอำกรชำเข้าเครื่องมือเครื่องจักร เมื่อปลำยปี พ.ศ. 2533 จากร้อยละ 30 เป็นอัตราชำเข้าใหม่คือร้อยละ 5 สำหรับเครื่องมือเครื่องจักรส่วนใหญ่ ซึ่งจะทำให้อัตรภำษีลดลงและผลประโยชน์จากการลดภำษีได้มีการกระจายเสมอภำคแก่ผู้ผลิตทุกรำยโดยไม่จำกััดขนาดและประเภทของกิจกรรม ว่ำได้รับกำรส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมกำรลงทุนหรือไม่ แต่รัฐบาลควรมีนโยบายปรับโครงสร้างภำษีให้มีความเสมอภำค และควำมเป็นกลำงขั้นนี้ครอบคลุมสินค้าและผลิตภัณฑ์อื่นเป็นทั้งระบบ โดยกำรลดอัตราอำกรชำเข้าของสินค้าวัตถุดิบ สินค้าชั้นกลำง และสินค้าสำเร็จรูปด้วย และให้ควำมแตกต่างของอัตราภำษีของสินค้าดังกล่าวข้างต้นมีน้อยที่สุด เป็นต้นว่ำ สินค้าวัตถุดิบร้อยละ 5 สินค้าชั้นกลำงร้อยละ 10 สินค้าสำเร็จรูปร้อยละ 20 และสินค้าอื่นๆ ที่ต้องการควำมคุ้มครองเพราะเป็นอุตสาหกรรมหลัก หรือเหตุผลอื่นใดก็ตามให้อยู่ในระดับอย่ำงมำกร้อยละ 30 ถึง 40 ซึ่งอัตราข้างต้นเป็นข้อเสนอการปรับโครงสร้างภำษีอำกรชำเข้าของกระทรวงกำรคลังที่กำล้งมีกำรพิจารณาอยู่นั่นเอง นอกจากนั้น อัตราภำษีอำกรชำเข้าควรกำหนดให้เป็นอัตราต่อราคาสินค้าให้มากที่สุด และควรว่ำใช้ระบบสำกัลในกำรประเมินราคาสินค้าตาม

GATT Valuation Code เพื่อคำนวณมูลค่าภาษีอากรที่ผู้นำเข้าต้องเสีย

: ภาษีการค้า

ภาษีการค้าในปัจจุบันมีความไม่เป็นกลาง และภาระภาษียังมีความซ้ำซ้อน แม้ทางราชการพยายามจะแก้ปัญหาดังกล่าว โดยหามาตรการต่างๆ มาใช้ เช่น การลดอัตราภาษีการค้า แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะพบว่ามีความยุ่งยากในการบริหารการจัดเก็บเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีข้อเสนอว่าควรนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จัดเก็บแทนภาษีการค้า เพื่อให้เกิดความเป็นกลางระหว่างอุตสาหกรรม และขจัดปัญหาภาษีซ้ำซ้อนที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีการค้าดังที่ปฏิบัติกันอยู่ ซึ่งโครงสร้างภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะนำมาปรับใช้นั้น จะเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มชนิดการบริโภค โดยมูลค่าเพิ่ม ซึ่งใช้เป็นฐานภาษีในการจัดเก็บจะเท่ากับผลต่างระหว่างยอดขายสินค้าและบริการหักด้วยยอดซื้อวัตถุดิบ และสินค้าทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน ภาษีมูลค่าเพิ่มจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมเพราะอัตราภาษีที่จัดเก็บจะมีเพียงอัตราเดียว สำหรับสินค้าและบริการทุกประเภท และจะมีการใช้อัตราศูนย์สำหรับการส่งออก ซึ่งเท่ากับว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีส่วนช่วยสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกของไทยในการแข่งขันกับตลาดโลกด้วย การยกเว้นภาษีให้กับบางอุตสาหกรรมอาจจะทำให้ความเป็นกลางของภาษีมูลค่าเพิ่มลดลงบ้าง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างภาษีการค้าที่ใช้ในปัจจุบันแล้ว พบว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีความเป็นกลางและช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นการทั่วไปได้มากกว่าภาษีการค้า

- มาตรการสิทธิประโยชน์

: มาตรการส่งเสริมการลงทุน

การส่งเสริมการลงทุนเป็นมาตรการสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมมาตั้งแต่เริ่มมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเมื่อสามทศวรรษที่ผ่านมา โดยกิจการที่ได้รับการส่งเสริมนั้นได้รับสิทธิประโยชน์คือ การยกเว้นหรือลดภาษีอากรขาเข้า และภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักร วัตถุดิบ และส่วนประกอบ และได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 5 ถึง 8 ปี มาตรการส่งเสริมการลงทุนโดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบัน ยังมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถให้การช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมส่งออกทุกกิจการ มีอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลางเป็นจำนวนมากที่มีได้รับสิทธิประโยชน์จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นอกจากนั้น มาตรการส่งเสริมการลงทุนก็ไม่สามารถบรรลุจุดประสงค์ทางการกระจายอุตสาหกรรมไปต่างจังหวัดได้

ปัญหาเรื่องการที่มาตรการส่งเสริมการลงทุนไม่สามารถให้สิทธิประโยชน์แก่ทุกกิจการ โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางที่ส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมส่งออกด้วยนั้น ได้มีการแก้

ไซ ไปบ้างแล้ว โดยการปรับลดอัตราภาษีอากรขาเข้าเครื่องมือเครื่องจักรส่วนใหญ่จากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 5 ซึ่งการปรับลดภาษีดังกล่าวสามารถช่วยลดภาษีและต้นทุนการผลิตทางด้านเครื่องมือเครื่องจักรของกิจการทุกขนาดในทุกอุตสาหกรรมโดยทั่วถึงกัน และถ้าหากในอนาคตจะมีการปรับลดภาษีอากรขาเข้าวัตถุดิบ หรือสินค้ากึ่งวัตถุดิบลงไปอีกให้เหลือร้อยละ 5 ถึง 10 ตามนโยบายการปรับโครงสร้างภาษีทั้งระบบ มาตรการที่เคยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าของกิจการทุกขนาดในทุกอุตสาหกรรมในด้านการบิดเบือนราคาสินค้าและปัจจัยการผลิตตั้งที่อธิบายโดยละเอียดมาแล้ว ก็จะลดลงไปอีก โดยไม่ต้องอาศัยการให้สิทธิประโยชน์จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แต่สิทธิประโยชน์หลักที่ยังคงเหลืออยู่ในความรับผิดชอบของการส่งเสริมการลงทุน คือการให้การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดภาษีเครื่องจักรและวัตถุดิบบางรายการที่ไม่อยู่ในข่ายการปรับลดอัตราภาษีอากรขาเข้า และการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Surcharge) เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมบางประเภทจากการแข่งขันจากการนำเข้า ประเด็นนี้อยู่ที่ว่ามาตรการหรือเครื่องมือที่เหลืออยู่นี้นะนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมประการใดบ้าง

ประการแรก มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล และการอนุญาตให้นำช่างฝีมือจากต่างประเทศเข้ามาทำการผลิตในประเทศไทย จะยังคงจะสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพราะมาตรการเหล่านี้ก็ยังมีใช้อยู่ในประเทศคู่แข่งอื่น เช่น ประเทศในอาเซียน

ประการที่สอง มาตรการสิทธิประโยชน์ที่เหลือทั้งหลายยังสามารถนำมาใช้ประกอบกับมาตรการการเก็บภาษีอากรขาเข้าของสินค้าที่มีได้อยู่ในขอบข่ายการลดภาษีเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมบางประเภทที่รัฐบาลเห็นว่าควรส่งเสริม

ประการที่สาม มาตรการสิทธิประโยชน์ที่เหลือสามารถช่วยเสริมมาตรการอื่นๆ เพื่อการกระจายอุตสาหกรรมไปต่างจังหวัดได้ อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าวัตถุประสงค์ของการกระจายอุตสาหกรรมไปต่างจังหวัดนั้น จะต้องใช้มาตรการหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับหลายภาคเศรษฐกิจและหน่วยงานบริหาร จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มาตรการสิทธิประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนจะเป็นเพียงมาตรการเสริมเท่านั้น แต่นโยบายและมาตรการอื่นเช่น การพัฒนาภาคเศรษฐกิจโดยรวมทั้งทุกภาค การพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะในเมืองหลัก และการกระจายอำนาจการบริหารและการปกครอง (ดูรายละเอียดในการศึกษาของกลุ่มหนึ่ง) เป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นมากที่สุดที่ควรนำมาประกอบ เพื่อให้ได้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ยังมีมาตรการที่สำคัญอีกมาตรการหนึ่งที่จะสามารถช่วยการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัดได้ และน่าจะอยู่ในขอบข่ายการรับผิดชอบของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นั่นคือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมในภาคหรือจังหวัดต่างๆ ของประเทศ สำนักงานส่งเสริมการลงทุนจึงควรพัฒนาศูนย์ข้อมูลและข่าวสาร

เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ ให้คำปรึกษา และเผยแพร่ข้อมูลทุกประเภทที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุน การผลิต และการค้าหรือการตลาดแก่ผู้ประกอบการทั่วประเทศ

๖. การคืนอากรขาเข้าวัตถุดิบ

ในปัจจุบันการคืนอากรขาเข้าต้องใช้เวลามาก เพราะผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกต้องเตรียมเอกสาร เพื่อการพิจารณาในการคืนอากรมาก ทางฝ่ายคืนอากรก็ต้องใช้เวลาในการรอและตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ ที่ใช้ เช่น ใบขนสินค้าขาเข้า ใบขนสินค้าขาออก และสูตรการผลิต เป็นต้น เพื่อให้ถูกต้องสมบูรณ์และสอดคล้องกัน ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ต้องใช้เวลามาก รัฐบาลควรมีนโยบายให้มีการใช้เวลาในขบวนการขอคืนภาษีอากรให้สั้นกว่านี้ โดยเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตัดทอนขั้นตอนด้านเอกสารที่สามารถผ่อนผัน หรือ ไม่มีนัยสำคัญในการพิจารณาลงบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาการคืนอากรในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือมีกรณีที่รัฐบาลอาจใช้วิธีการตัดขั้นตอนที่ดีกว่า ด้วยการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ซึ่งตามวิธีการหลังนี้จะสามารถลดเวลาการคืนอากรได้ลงเหลือ 30 ถึง 60 วัน ทั้งนี้เพราะระบบคอมพิวเตอร์สามารถตัดทอนความจำเป็นในการใช้เอกสารได้มาก และทำให้การตรวจสอบเป็นไปอย่างรวดเร็วและอัตโนมัติ ซึ่งยิ่งการคืนอากรกระทำได้รวดเร็วเท่าใด ก็จะเป็นการช่วยผู้ผลิตส่งออกขนาดเล็กและขนาดกลาง ได้มากขึ้นเท่านั้น เพราะผู้ส่งออกสามารถนำเงินสดที่ชำระค่าภาษีไปก่อน หรือ เงินค้ำประกันไปใช้เพื่อขยายการผลิตต่อไป

๗. การชดเชยภาษีอากร

การชดเชยภาษีอากรของประเทศไทยมักได้รับข้อกล่าวหาว่าเป็นการอุดหนุนการส่งออก เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกล่าวหาดังกล่าว รัฐบาลควรใช้สูตรการคำนวณอัตราชดเชยภาษีอากรแก่อุตสาหกรรมในระดับย่อย แทนที่จะเป็นอัตราถ่วงเฉลี่ยในระดับอุตสาหกรรมกลุ่มใหญ่ และอัตราชดเชยควรมีการปรับปรุงเสมอให้มีความถูกต้องและทันสมัย โดยใช้ข้อมูลจากตัวอย่างของผู้ประกอบการส่งออกจำนวนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในอนาคตเมื่อมีการปรับโครงสร้างภาษีให้มีอัตราภาษีของสินค้าโดยทั่วไปลดลง มีความเป็นกลางมากขึ้น รวมทั้งมีการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนการเก็บภาษีการค้าในปัจจุบัน การชดเชยภาษีอากรก็必将มีความจำเป็นลดลง ทั้งนี้เพราะนอกจากว่าภาษีอากรขาเข้าจะมีอัตราลดลงแล้ว ผู้ส่งออกสามารถเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราศูนย์ อัตราชดเชยภาษีอากรจึงจะเหลือเพียงอัตราเดียวคืออัตรา ก ซึ่งให้การชดเชยเฉพาะภาษีอากรขาเข้า และไม่ต้องชดเชยภาษีการค้าอีกต่อไป และเมื่อการชดเชยจะมีอัตราและความรับผิดชอบลดลงมาก ก็อาจพิจารณาต่อไปว่าจะสามารถเปลี่ยนกฎระเบียบบางประการ เพื่อรวมการรับผิดชอบการชดเชย

และการคืนอากรภาษีขาเข้า เป็นหน่วยงานเดียวกันได้หรือไม่ เพราะถ้าหากกระทำได้ดังกล่าวแล้ว ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติ โดยมีการใช้งบประมาณและบุคลากรเพื่อการคำนวณอัตราชดเชยที่ถูกต้อง และเหมาะสมในปริมาณลดลง แต่ที่มีประโยชน์ที่สุดคือ ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่ามีการอุดหนุนการส่งออกตั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

: คลังสินค้าทัณฑ์บน

ผู้ประกอบการที่ใช้บริการจากคลังสินค้าทัณฑ์บนยังคงค่อนข้างกระจุกตัวอยู่เพียงในบางกลุ่มอุตสาหกรรมเท่านั้น และผู้ใช้บริการคลังสินค้าทัณฑ์บนเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านเครื่องมือเครื่องจักร จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่าแหล่งที่ตั้งของคลังสินค้าทัณฑ์บนมักจะกระจุกตัวอยู่ภายในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในสัดส่วนที่สูงด้วย ดังนั้น รัฐบาลควรกระจายแหล่งที่ตั้งของคลังสินค้าทัณฑ์บนให้ทั่วถึงและมีปริมาณที่เพียงพอแก่กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำการส่งออกที่อยู่ในหรือนอกเขตอุตสาหกรรมส่งออกของนิคมอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เช่น นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ผู้ประกอบการยังมีความต้องการคลังสินค้า เพื่อนักสินค้าและวัตถุดิบ เพื่อการผลิตอยู่ อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนต้องใช้เจ้าหน้าที่ไปประจำที่คลังสินค้าแต่ละแห่งมาก จึงมักจัดตั้งในนิคมอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้ประโยชน์การประหยัดจากขนาดของการใช้เจ้าหน้าที่ แต่เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดมีจำนวนน้อย การจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนจึงขยายตัวช้าไปด้วย แต่ในระยะยาวเมื่อมีการปรับโครงสร้างภาษี ความต้องการในการจัดตั้งคลังสินค้าดังกล่าวก็จะลดน้อยลง

นอกจากนั้น มีปัญหาว่าสินค้าส่งออกขึ้นกลางที่ผลิตในคลังสินค้าทัณฑ์บน ไม่สามารถจำหน่ายให้ผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปที่ทำการส่งออก หรือได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยไม่ต้องเสียภาษีอากรขาเข้าวัตถุดิบได้ เพราะมีเงื่อนไขจากกฎระเบียบของคลังสินค้าทัณฑ์บนว่า ผู้ผลิตสินค้าขึ้นกลางจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่อเมื่อผู้ผลิตนี้ส่งสินค้านั้นออกจำหน่ายในต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ส่งออกสินค้าสำเร็จรูปที่มาขอยกเว้นภาษีอากรขาเข้าหรือผู้ผลิตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบว่า ผู้ผลิตจะได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีอากรขาเข้าวัตถุดิบต่อเมื่อวัตถุดิบนั้นมีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ ผู้ผลิตสินค้าขึ้นกลางบางประเภทในคลังสินค้าทัณฑ์บนจึงต้องส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศ แล้วผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปจึงนำกลับเข้ามาจากต่างประเทศมาใช้ในการผลิตสินค้าของตน เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามเงื่อนไขซึ่งขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ อันสืบเนื่องมาจากการสูญเสียค่าใช้จ่ายในขั้นตอนการขนส่งสินค้า ทั้งในการส่งออกสินค้าขึ้นกลางนั้น และการนำเข้ามาอีกครึ่งหนึ่ง เพียงเพื่อผู้ผลิตสินค้าขึ้นกลางและผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปสามารถได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษได้

จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขกฎระเบียบดังกล่าวให้ผู้ผลิตสินค้าชั้นกลางที่มี การส่งออกสามารถจำหน่ายสินค้าของตนให้ผู้ผลิตที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในประเทศได้โดยได้รับการ ยกเว้นอากร หรือมีฉะนั้น อาจพิจารณาความจำเป็นในการจัดตั้ง Free Trade Zone เพื่อให้ เขตดังกล่าวสามารถใช้เป็นที่เก็บสินค้านำเข้า เพื่อประโยชน์ในการทยอยนำสินค้าใน เขตมาใช้ เป็นวัตถุดิบสำหรับสินค้าสำเร็จรูปในประเทศ ถ้าสินค้านำเข้าสำเร็จรูปนั้นมีการส่งออกก็จะได้รับสิทธิ ประโยชน์จากการยกเว้นภาษีอากรขาเข้าวัตถุดิบ แต่ถ้าสินค้านั้นผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ก็ ต้องเสียภาษีอากรขาเข้า โดยไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ อนึ่ง ใน Free Trade Zone จะถือ เสมือนว่าเป็น เขตแดนต่างประเทศที่สินค้าส่งออกที่ผลิตในประเทศ (เช่นที่ผลิตในคลังสินค้าทัณฑ์บน) สามารถส่ง ไปจำหน่ายใน เขตดังกล่าว โดยถือเสมือนว่าเป็นการส่งออกแล้ว และผู้ผลิตสินค้า ส่งออกนั้นก็สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวเช่นผู้ผลิตที่ส่งสินค้าของตนออกนอกประเทศไทย

: เขตอุตสาหกรรมส่งออก

ผู้ประกอบการที่เข้าไปประกอบกิจการในเขตอุตสาหกรรมส่งออกนั้น มักเป็นกิจการ ที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเกือบทั้งหมด และลักษณะของ อุตสาหกรรมจะเป็นการผลิตที่มีขนาดใหญ่เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ผู้ร่วมลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นชาว ต่างประเทศ ในขณะที่สัดส่วนของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ จากเขตอุตสาหกรรมส่งออกนี้ยังมีน้อยมาก รัฐบาลควรก่อสร้างโรงงานในเขตอุตสาหกรรมส่ง ออก เพื่อให้เข้าแก่ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางด้วย ส่วนผู้ประกอบการขนาดใหญ่อาจให้ เข้าที่คิดและผู้ประกอบการสร้างโรงงานเอง นอกจากนี้ อาจพิจารณาความเป็นไป ได้ในการขยายเขตอุตสาหกรรมส่งออกเป็น Free Trade Zone เพื่อให้เขตดังกล่าวเป็นสถานที่เก็บสินค้านำเข้า เพื่อผู้ผลิตสินค้าส่งออกสามารถทยอยนำสินค้านำเข้าไปใช้เป็นวัตถุดิบในการ ผลิตสินค้าของตน โดยไม่ต้องมีการเสียภาษีอากรขาเข้า ขณะเดียวกันผู้ผลิตสินค้าชั้นกลางเพื่อส่งออก ในประเทศ ก็สามารถส่งสินค้าของตนเข้าไปในเขต โดยถือว่าสินค้าชั้นกลางนั้นมีการส่งออกนอก ประเทศไปแล้ว ซึ่งก็เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าชั้นกลางด้วย

: สิทธิประโยชน์ทางการเงิน

ในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษ 1980 แม้ว่าประเภทอุตสาหกรรมส่งออกที่ได้รับสิทธิประโยชน์ ระยะเวลาสั้นอัตราดอกเบี้ยต่ำจากธนาคารแห่งประเทศไทย มีความหลากหลายมากขึ้น แต่การให้ บริการทางด้านสินเชื่อเพื่อการส่งออกของธนาคารแห่งประเทศไทย มีสัดส่วนที่ลดลงมาก นอกจากนั้น ผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่อยู่ จึงนับเป็นการ เหมาะสมแล้วที่ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2531 ธนาคารแห่งประเทศไทยมีมาตรการเปลี่ยนกลุ่มเป้า

หมาย โดยเน้นไปยังอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้ง โดยมีการเพิ่มวงเงินช่วยเหลือที่จะปล่อยกู้มากขึ้น และเพิ่มวงเงินพิเศษให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมและโครงการลงทุนในชนบทโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังเพิ่มขีดความสามารถในการปล่อยกู้ให้กับธนาคารพาณิชย์มากขึ้นทั้งในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์สามารถปล่อยกู้ในอัตราที่สูงขึ้นจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ตลอดจนเงินช่วยเหลือซึ่งแต่เดิมธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้ช่วยให้ตามมูลค่าตัวสัญญาใช้เงิน ก็ได้ปรับเปลี่ยนเป็นเงินช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทยครึ่งหนึ่ง และของธนาคารพาณิชย์เองอีกครึ่งหนึ่ง ทำให้วงเงินช่วยเหลือทั้งหมดมีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มขอบเขตของกิจการที่จะได้รับสินเชื่อเพื่อการส่งออกมากขึ้น เช่น กิจการที่มีการเก็บรักษาสินค้าไว้ในคลังสินค้า และการลงทุนในโครงการด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อนัดนาชนบทที่มีสิทธิ์ที่จะยื่นขอสินเชื่อระยะสั้นจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้เช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการสินเชื่อเพื่อการส่งออกนี้ยังคงมีประโยชน์ และเป็นมาตรการที่เหมาะสมในการใช้เป็นมาตรการชดเชยความล้มเหลวที่เกิดจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมบางประเภทได้ และยังจัดได้ว่า เป็นมาตรการที่ช่วยชดเชยในเรื่องของการมีตลาดเงินทุนไม่สมบูรณ์ แต่ควรให้มีการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตภายในประเทศอย่างกว้างขวางขึ้น เพื่อส่งเสริมผู้ส่งออกที่มีผู้ใช้ส่งออกโดยตรง และควรมีแนวทางในการขยายสินเชื่อระยะยาวเพื่อการประกอบอุตสาหกรรมมากขึ้น

- มาตรการใหม่ ๆ

: การประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก

การประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก เป็นมาตรการที่สามารถช่วยเหลือผู้ส่งออก โดยเฉพาะผู้ส่งออกขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีภาระความเสี่ยงในการดำเนินกิจการที่ค่อนข้างสูงกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ โดยการประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกนี้จะเป็นมาตรการที่เข้ามาประกันการไม่สามารถชำระหนี้เงินได้ของผู้นำเข้า ซึ่งการประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกจะเป็นการช่วยให้ผู้ส่งออกในด้านการประกันความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการค้าและการเมือง และยังรวมถึงความเสี่ยงในการเสนอขายสินค้าในตลาดใหม่ๆ ด้วย โดยหลักการของการให้บริการประกันความเสี่ยงนี้ ผู้ประกันจะต้องเสียค่าพรีเมียมจำนวนหนึ่งให้กับผู้รับประกันเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการด้วย แนวคิดในการจัดตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกในประเทศไทย ได้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2520 แต่ยังไม่เคยได้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งควรจะจัดหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง โดยให้เอกชนได้ร่วมลงทุนด้วย

: บริการให้เช่าทรัพย์สิน (Leasing)

บริการลีสซิ่งยัง ไม่มีการขยายกิจการมากเท่าที่ควร สินค้าที่มีการให้เช่าหลักๆ ยังไม่มีความหลากหลายในประเภทของสินค้า การที่เป็นเช่นดังกล่าวก็เพราะปัญหาภาษีการค้าซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นภาระของผู้ประกอบการ ทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ธุรกิจลีสซิ่งยังขาดกฎหมายรองรับที่ชัดเจนจากทางรัฐบาล ทำให้ผู้ประกอบการที่คิดจะลงทุนทำธุรกิจลีสซิ่งขาดความมั่นใจในสภาพของธุรกิจที่จะเข้าไปทำ รัฐบาลจึงควรกำหนดค้ำจำกัดความของลีสซิ่งให้ชัดเจนเพื่อบัญญัติไว้ในกฎหมาย หรือให้มีการออกอนุบัญญัติเพื่อรองรับฐานะของธุรกิจลีสซิ่งอย่างชัดเจนไปก่อน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือในด้านการลงทุนจากการพัฒนากระบวนการเงินและธนาคาร และการให้ความช่วยเหลือทางระบบบัญชีธุรกิจ ในอันที่จะช่วยลดต้นทุนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรลงได้ เช่น การคิดภาษีการค้าควรรู้ฐานภาษีเฉพาะรายได้จากค่าเช่าเท่านั้น ส่วนปัญหาในเรื่องภาษีการค้าซ้ำซ้อนของธุรกิจลีสซิ่งในปัจจุบันจะสามารถถูกขจัดไม่ได้ภายหลังจากที่รัฐบาลได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาดำเนินการในทางปฏิบัติ เป็นการแน่นอน

: บริการรับซื้อหนี้ (Factoring)

บริการรับซื้อหนี้หรือ Factoring ในประเทศยังไม่ขยายตัวเท่าที่ควร เนื่องจากยังเป็นธุรกิจใหม่ในตลาดการเงิน รวมถึงกิจการการขายหนี้จะมีผลต่อค่านิยมและเครดิตของผู้ขายหนี้ด้วย ดังนั้นรัฐบาลควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ สถาบันการเงิน ผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมว่าธุรกิจแฟคตอริงไม่ได้เข้ามาเป็นตัวขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน เพราะธุรกิจแฟคตอริงจะเป็นตัวที่เข้ามาช่วยเสริมให้เครื่องมือทางการเงินมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการเงินของประเทศด้วย ในส่วนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรสร้างความเข้าใจว่าธุรกิจแฟคตอริงจะเข้ามามีส่วนช่วยขยายตลาดการค้าได้ โดยผู้ประกอบการหรือผู้ค้าสามารถจำหน่ายสินค้าในระบบลีสซิ่งแก่ผู้ซื้อทั้งในและต่างประเทศได้ และขณะเดียวกันก็สามารถใช้ลูกหนี้เป็นหลักประกันค้ำประกันในการรับลีสซิ่ง เชื้อระยะสั้นจากธุรกิจแฟคตอริง โดยเสียอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมบ้างในอัตราตลาดทั่วไปนอกจากนี้ เนื่องจากธุรกิจแฟคตอริงยังขาดกฎหมายรองรับในเรื่องการโอนสิทธิใบเรียกชำระหนี้ระหว่างผู้ขายหนี้กับลูกหนี้ รัฐบาลจึงควรมีข้อยุติในประเด็นว่าบริการแฟคตอริงเป็นธุรกิจ เชี่ยวชาญพาณิชย์หรือนายหน้า และมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแจ้งโอนสิทธิในหนี้ต่างๆ ซึ่งลูกหนี้จะต้องยอมรับสภาพตามเงื่อนไขของกฎหมายด้วย

- การแก้ไขกฎระเบียบในการประกอบการ

กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมที่รัฐได้กำหนดขึ้นมาบังคับใช้นั้น

อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ทิศแควด้วยกันคือ

1. ทิศแควในด้านการกำกับและควบคุม (regulatory aspect)
2. ทิศแควในด้านการส่งเสริม (promotional aspect)

กฎ/ระเบียบที่ออกมาแต่ละฉบับในแต่ละช่วงเวลาจะอิงทิศแควใดนั้น ขึ้นกับว่ารัฐมองบทบาทของรัฐ (role of the state) ในการพัฒนาอุตสาหกรรมว่าควรจะเป็นอย่างไร ระดับและขอบเขตของการเข้าไปมีบทบาทของรัฐจะขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น เป้าหมายในการพัฒนาความจำเป็นเร่งด่วนของการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานของผู้ประกอบการภาคเอกชน ตลอดจนอุดมการณ์ของรัฐ และความสามารถของรัฐในการเข้าไปมีบทบาทดังกล่าว

การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยในระยะหลัง รัฐได้จำกัดบทบาทของการเข้าไปทำการผลิตโดยตรง แต่ได้ขยายบทบาทของการเข้าไปขึ้นภาคเอกชน ทั้งโดยมาตรการในด้านภาษีอากร การอุดหนุน การจำกัดการแข่งขัน และการควบคุมราคา

แม้ว่าการขึ้นนี้จะเหมาะสมกว่าการที่รัฐเข้าไปผลิตโดยตรง แต่การใช้มาตรการแทรกแซงกลไกการทำงานของตลาดก็ได้ก่อให้เกิดความบิดเบือนทางเศรษฐกิจ (economic distortion) อันเป็นผลเสียต่อประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงนโยบายและมาตรการของรัฐบ่อยครั้ง ตลอดจนการออกกฎ/ระเบียบ ในลักษณะ arbitrary ก็ได้สร้างสภาวะของความไม่แน่นอนต่อบรรยากาศการลงทุน ขณะเดียวกันการบริหารงานราชการเพื่อกำกับ ควบคุม และดูแล อันเป็นผลจากการใช้มาตรการแทรกแซงกลไกตลาด ได้เพิ่มความล่าช้าของระบบราชการซึ่งส่งผลในทางลบต่อการตัดสินใจประกอบการผลิตของผู้ประกอบการ

บทบาทของรัฐในการสนับสนุนอุตสาหกรรม ควรจะปรับเปลี่ยนไปในแนวทางของการลดการขึ้นและแทรกแซงกลไกตลาด และหันไปให้การสนับสนุนการประกอบอุตสาหกรรมเป็นการทั่วไป ด้วยการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตของภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มระดับของความแน่นอนและความคงเส้นคงวาของนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม ด้วยการลดขอบเขตของการควบคุมราคา การจำกัดการแข่งขัน และการเข้าไปแทรกแซงในการผลิตโดยตรง ตลอดจนหลีกเลี่ยงการบังคับใช้ กฎ/ระเบียบ ในลักษณะ ad hoc และ arbitrary อันจะทำให้บรรยากาศของความไม่แน่นอนทางธุรกิจ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการผลิตจางหายไป

2. ปรับปรุงกลไกการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอุตสาหกรรมของเอกชน ให้มีความชัดเจนขึ้น ง่ายขึ้น เพื่อลดความล่าช้า และยุ่งยาก ความพยายามล่าสุดของรัฐบาลโดย

การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2532 นับเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการเริ่มต้นในระดับปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ในขั้นต่อไป ควรจะปรับปรุงกฎ/ระเบียบแต่ละฉบับให้ง่ายขึ้นในตัวเองด้วย รวมทั้งกระจายอำนาจในการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานออกไปจากส่วนกลางมากขึ้น

3. เพิ่มการสนับสนุนอุตสาหกรรม โดยผ่านเครื่องมือทางการเงินและตลาดหุ้นให้มากขึ้น เพราะมาตรการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากในการสนับสนุนอุตสาหกรรม โดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยตรง การสนับสนุนในด้านสินเชื่อ และเงินทุนจะช่วยลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของผู้ประกอบการ อันจะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการผลิต กล้ารับความเสี่ยงในการผลิตมากขึ้น และยังเป็นปัจจัยที่ต่อการกระตุ้นการค้นคิดทำนวัตกรรมใหม่ๆ (innovation) อีกด้วย

4. สนับสนุนให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการใช้มาตรการที่จะมีผลต่อการกระจายข้อมูลข่าวสาร การเพิ่มการแข่งขัน ความคล่องตัวของ การเคลื่อนย้าย ทรัพยากรและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

5. ในกรณีที่กลไกตลาดล้มเหลวที่จะทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่ดีขึ้นได้ จำเป็นที่รัฐจะต้องออกกฎ/ระเบียบ ด้วยการกำกับและควบคุมโดยตรง Areas ของการแทรกแซงของรัฐ ในลักษณะนี้ ควรจำกัดอยู่กับการผลิตในกรณีที่มีผลกระทบทางลบภายนอก (Negative Externalities) และ กรณีของการผลิตที่มีต้นทุนลดลง (Decreasing Cost) จนทำให้เกิดการผูกขาดโดยธรรมชาติ เช่น อุตสาหกรรมโทรคมนาคม พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับการประกอบการผลิตทั่วไป กฎ/ระเบียบของรัฐควรอิงที่สถานะในการส่งเสริมเป็นหลัก ถ้ากฎ ระเบียบใดมีลักษณะกีดขวางการแข่งขันในระหว่างผู้ประกอบการ ก็ควรจะผ่อนคลายเป็นยกเลิกไปในที่สุด (Deregulation)

ในปัจจุบัน กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการผลิตมีอยู่มากมายหลายฉบับด้วยกัน และหน่วยงานของรัฐที่เข้ามามีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบเหล่านี้ ตั้งแต่ก่อนเริ่มทำการผลิต ไปจนถึงขั้นดำเนินการผลิต ก็มีเป็นจำนวนมากตามไปด้วย

กฎ ระเบียบส่วนใหญ่จะอิงที่สถานะในการกำกับและควบคุมมากกว่าที่สถานะในการส่งเสริม ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของกฎ ระเบียบต่อการประกอบการผลิตจะอยู่ที่กฎหมายรองหรืออนุบัญญัติ เพราะกฎหมายแม่บทในรูปของพระราชบัญญัติที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารอย่างกว้างขวางในการออกอนุบัญญัติ ในรูปของพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวง โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบหรือพิจารณาจากสาธารณชน ซึ่งที่ผ่านมาฝ่ายบริหารได้ออกอนุบัญญัติออกมาหลายฉบับเพื่อกำกับและควบคุมการประกอบการผลิต และปัญหาของความล่าช้า ความไม่คงเส้น

คงว่า ความได้เปรียบเสียเปรียบที่ผู้ประกอบการผลิตต้องเผชิญ ก็จะอยู่ที่อนุภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่
นอกจากนั้น กฎ ระเบียบที่เป็นอยู่ยังได้สร้างความลำเอียงในทิศทางที่ไม่เอื้ออำนวย
ต่อการประกอบการผลิตในส่วนภูมิภาค เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในต่างจังหวัดแม้จะเป็นผู้พิจารณา
เรื่องที่ผู้ประกอบการผลิตยื่นขออนุญาต แต่จะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ต้องส่งเรื่องไปส่วนกลาง
เพื่อขออนุมัติ ทำให้การดำเนินการล่าช้าออกไปยิ่งขึ้น และกฎ ระเบียบที่เป็นอยู่ยังได้สร้างความ
ลำเอียงระหว่างการประกอบการผลิตในบางสาขา เนื่องจากทางการได้ออกกฎ ระเบียบจำกัด
การแข่งขัน โดยการห้ามตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมบางสาขาเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการใหม่
ไม่สามารถเข้าไปทำการผลิตได้ และผู้ประกอบการเดิมก็สามารถดึงดวงเศรษฐกิจ (Economic
Rent) จากการประกอบการผลิตในสาขานั้น ทำให้สังคมต้องสูญเสียประโยชน์โดยรวม

การแก้ไขปัญหาของกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับประกอบการผลิต เพื่อสร้าง
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม จะต้องทำอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบและทิศทาง
เดียวกัน โดยกฎ ระเบียบแต่ละฉบับควรจะได้รับบทบาทปรับปรุงด้วยการจำแนกการให้การ
ปฏิบัติต่ออุตสาหกรรมในสาขาต่างๆ ให้ชัดเจน ในลักษณะที่จะสนับสนุน กำกับ หรือ ควบคุม ใน
ระดับแตกต่างกันไป 4 ระดับดังนี้

1. กฎ ระเบียบที่อิงทัศนะในด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหลักซึ่งรัฐจะไม่ออก
หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเข้าไปควบคุมการประกอบการ ตรงกันข้ามรัฐจะใช้มาตรการเพื่อสร้าง
สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแข่งขันของผู้ประกอบการ สนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่
เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่สาธารณชนควรทราบ เพื่อให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่
อุตสาหกรรมที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎ ระเบียบนี้ จะได้แก่อุตสาหกรรมทั่วไป ซึ่งมีขบวนการผลิต
ที่ไม่มีศักยภาพในการปล่อยกากสารพิษ (Hazardous Wastes) ออกมาในปริมาณที่มีผลกระทบ
กระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผลผลิตสินค้าที่ไม่มีอันตรายต่อผู้บริโภค

2. กฎ ระเบียบที่ยังอิงทัศนะในด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหลัก แต่มีการกำ
หนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขบางประการที่ไม่เข้มงวด เพื่อให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตาม
ตลอดจนรวบรวมและจัดส่งข้อมูล ด้วยจุดประสงค์ให้ทางการสามารถติดตามผลกระทบต่อผู้บริโภค
และสภาพแวดล้อม จากการดำเนินกิจการของอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ กฎ ระเบียบนี้จะครอบคลุม
อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการปล่อยกากสารพิษ แต่ในปริมาณที่มีผลกระทบเพียงเล็กน้อยเท่านั้นต่อ
สภาพแวดล้อม

3. กฎ ระเบียบที่อิงทัศนะในด้านการกำกับเป็นหลัก อุตสาหกรรมภายใต้กฎระเบียบ
นี้ จะเป็นอุตสาหกรรมซึ่งขบวนการผลิตมีศักยภาพในการปล่อยกากสารพิษออกมาในปริมาณปาน
กลาง จนมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องออกกฎระเบียบให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตาม เป็นการป้องกันมิให้มีการปล่อยกากสารพิษออกมาในปริมาณเกินกว่าระดับ

ที่ทางการจะได้กำหนด ตลอดจนมีการปรับปรุงขบวนการผลิต เพื่อลดมลพิษที่เกิดขึ้นและมีการชำระล้างสถานแวดล้อมที่ถูกปนเปื้อนให้สะอาด

4. กฎ ระเบียบที่อิงทัศนคติในการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยผู้ประกอบการประเภทที่มีลักษณะในการปล่อยกากสารพิษออกมาในปริมาณที่มากจนเป็นผลกระทบกระเทือนคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสูง จะต้องยื่นเรื่องขออนุญาตเพื่อทางการจะได้พิจารณาเป็นรายๆ ไป และกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขควบคุมให้อุตสาหกรรมจัดการกับมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างและการติดตั้งระบบบำบัด การเก็บ การขนส่ง การบำบัด และการกำจัดขั้นสุดท้าย

นอกจากนั้น เพื่อให้สินค้าของอุตสาหกรรมที่มีลักษณะการผลิตที่จะทำให้เกิดการผูกขาดโดยธรรมชาติ มีการผลิตขึ้นมาอย่างพอเพียง ในราคาที่สมเหตุสมผล รัฐควรออกกฎ ระเบียบเพื่อสร้างเงื่อนไขให้เกิดความเป็นไปได้ที่เอกชนจะเข้ามาทำการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวทางของการปรับปรุง กฎ ระเบียบ โดยรวมอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยยึดกรอบของการกำหนดบทบาทของรัฐดังกล่าวข้างต้น การปรับปรุงกฎ ระเบียบ แต่ละฉบับที่ส่วนราชการแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ ควรยึดหลักนิติธรรม เพื่อให้มีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นเอกภาพของกฎหมาย ไม่ซ้ำซ้อนหรือสวนทางกัน
2. มีความโปร่งใส ชัดเจน และเข้าใจง่าย ไม่เปิดโอกาส หรือช่องทางให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจจนเกินขอบเขต โดยกฎหมายรองที่รองรับกฎหมายแม่บทจะมีลักษณะเป็นอัตโนมัติยิ่งขึ้น
3. การดำเนินงานเพื่อดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ควรจะมีกลไกที่ก่อให้เกิดผลบังคับใช้อย่างจริงจังและเป็นไปอย่างทั่วถึง เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ
4. มีความสอดคล้องกับบทบาทและประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล ตลอดจนระดับของพัฒนาอุตสาหกรรม

เนื่องจากกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการผลิตมีเป็นจำนวนมาก และอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรม หลายหน่วยงานด้วยกัน วิธีการที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของกฎ ระเบียบ อย่างเป็นระบบได้ จึงต้องทำผ่านองค์การร่วมที่มีความรับผิดชอบดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งหากพิจารณาองค์การของรัฐที่มีอยู่ขณะนี้ จะเห็นว่าไม่มีองค์การใดขององค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ดังกล่าวโดยตรง และมีศักยภาพในการดำเนินการปรับปรุงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการอุตสาหกรรมทั้งระบบได้ทางออกที่เหมาะสม จึงได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการอุตสาหกรรมขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณา ประสานงาน และติดตามให้มีการแก้ไข กฎ ระเบียบอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกัน ภายใต้กรอบที่เสนอไว้ข้างต้น องค์ประกอบของคณะกรรมการจะมาจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และจากองค์กรภาค

เอกชน เพื่ออาศัย inputs ทั้งสองด้านพิจารณาประกอบกันเพื่อให้ได้ output ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของผู้ผลิตและการส่งเสริม กำกับหรือควบคุมของเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการนี้จะต้องเป็นองค์กรที่มีอำนาจการตัดสินใจ และสังคมในระดับสูง จึงจะมีผลให้สามารถแปรความเห็นไปสู่การปฏิบัติ และการแก้ไขของหน่วยงานได้ และควรเป็นองค์กรถาวร เพราะการปรับปรุงกฎระเบียบทั้งระบบในการประกอบอุตสาหกรรมเป็นกระบวนการซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน และกฎระเบียบที่จำเป็นต้องได้รับการทบทวน ปรับปรุง และติดตามอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการปฏิรูป กฎ ระเบียบ ทั้งระบบเป็นการดำเนินงานซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ดังนั้นในระยะสั้น เพื่อมิให้กฎ ระเบียบเป็นอุปสรรคต่อการผลิต จึงสมควรที่จะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบบางฉบับที่เป็นปัญหาหลักไปโดยเร่งด่วนก่อน อันได้แก่

1. พระราชบัญญัติโรงงาน โดยเฉพาะในส่วนของอนุบัญญัติที่ห้ามตั้ง ชยายโรงงาน ในการผลิตบางสาขา ควรจะมีการทบทวนให้เหลือเพียงการพิจารณาอนุญาตเป็นการเฉพาะรายในกรณีของการก่อตั้งโรงงานที่มีศักยภาพในการปล่อยสารพิษในปริมาณที่มากจนเป็นผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสูงเท่านั้น ในกรณีอื่นทางการไม่ควรจำกัดการตั้งหรือขยายโรงงานของผู้ผลิตและไม่ควรพิจารณาเฉพาะราย แต่ควรกำหนดหลักเกณฑ์เป็นการทั่วไปที่ผู้ประกอบการผลิตจะต้องปฏิบัติ ซึ่งหากผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็จะได้รับใบอนุญาตให้ตั้งโรงงานและประกอบการโดยไม่มีข้อจำกัด นอกจากนี้ ควรกระจายอำนาจการบริหารออกไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น โดยให้สำนักงานในต่างจังหวัดสามารถตัดสินใจพิจารณาอนุมัติได้ โดยไม่ต้องส่งเรื่องเพื่อขออนุมัติในส่วนกลาง

สำหรับการขออนุญาตของผู้ผลิต เพื่อตั้งและประกอบกิจการโรงงานที่ขบวนการผลิตจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ควรแก้ไขให้ผู้ผลิตสามารถยื่นรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและการแก้ไขผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้โดยตรง และให้สำนักงานฯ มีอำนาจในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต มิใช่มีเพียงอำนาจในการให้ความเห็น เพื่อให้ผู้ประกอบการแก้ไขวิธีการจัดมลพิษเท่านั้น และขั้นตอนการพิจารณาของสำนักงานสิ่งแวดล้อมฯ ก็มีกลไกที่ให้ภาคเอกชน ช้ามามีส่วนร่วมช่วยบรรเทาภาระการพิจารณาในเบื้องต้นของทางการได้อยู่แล้ว โดยเปิดโอกาสให้บริษัทที่ปรึกษา เอกชนยื่นขอจดทะเบียน เป็นบริษัทรับอนุญาต เพื่อจัดทำรายงานผลกระทบฯ ให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

2. พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักรและกฎกระทรวง ควรปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาของการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ และการจัดทำหนังสือสัญญาจำนองหรือขายฝาก ให้ลดลงกว่าเดิม โดยเฉพาะในกรณีของผู้ผลิตในส่วนภูมิภาค ทางการควรกระจายอำนาจให้เจ้าหน้าที่ในต่างจังหวัด สามารถพิจารณาอนุมัติออกหนังสือสำคัญได้ โดยไม่ต้องส่งเรื่องไปส่วนกลางเพื่อ

ขออนุมัติ กฎ ระเบียบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดอุปสรรคในด้านสภาพคล่องทางการเงินสำหรับผู้ผลิต ซึ่งต้องใช้เครื่องจักรเป็นปัจจัยการผลิตหลัก ดังนั้นจึงควรผ่อนคลายน่าให้ เป็นข้อยุ่งยากต่อผู้ผลิต เพื่อลดขั้นตอนการพิจารณาของทางการ การจดทะเบียนกรรมสิทธิ์และการตีราคาในเบื้องต้นอาจให้ เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยให้ผู้ผลิตดำเนินเรื่องผ่านสำนักงานกฎหมายและ/หรือสถาบันการเงิน

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง และประกาศกระทรวง ควรมีการแก้ไขไม่ให้ เป็นภาระต่อผู้ผลิต ในส่วนของการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องไปขอต่ออายุใบอนุญาตทุกปี โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการขอใบอนุญาตครั้งแรก เพราะเมื่อผู้ประกอบการได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข โดยทางการออกใบอนุญาตให้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ผลิตจะต้องยื่นขอต่อใบอนุญาตทุกๆ ปี ทางการอาจจะให้ใบอนุญาตมีอายุสามปี แต่ในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว ก็เป็นหน้าที่ของทางการที่จะเข้าไปตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจ ได้ว่าผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

4. พระราชบัญญัติสาธารณสุขสมควรที่จะยกเลิกไป เพราะโครงสร้างของอุตสาหกรรมได้เปลี่ยนไปอย่างมากนับตั้งแต่กฎหมายนี้ได้ออกมาเมื่อ พ.ศ. 2484 และประเภทของอุตสาหกรรมซึ่งกำหนดให้ควบคุมในช่วงนั้น เช่น การทำสบู่ การทำเส้นไหม การทำกะปิ น้ำปลา เพราะถือว่าเป็นการค้าซึ่งเป็นทั้งเกี่ยวข้องกับหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ก็ดูจะเป็นเรื่องเล็กน้อยหากเทียบกับอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ปล่อยสิ่งปนเปื้อนและกาสารพิษต่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

นอกจากนั้น พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังมีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับ ที่ทำหน้าที่ซึ่งกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์ไว้หมดแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม โดย พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องสภาพโรงงาน โดย พ.ร.บ. โรงงาน เรื่องทำเลที่ตั้งในชุมชน โดย พ.ร.บ. ผังเมือง หรือเรื่องสวัสดิภาพของคนงาน โดย พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103

o มาตรการส่งเสริมการกระจายแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์ในเรื่องที่ตั้งโรงงานในแผนฯ 7 ควรจะเป็นการสนับสนุนให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ต่างจังหวัด โดยให้มีความสอดคล้องกับ Locational Comparative Advantage

แนวทางในการกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัดคือ

- พัฒนาเมืองหลักอุตสาหกรรม
- พัฒนาผู้ประกอบการและแรงงานในต่างจังหวัด
- จัดสรรโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการประกอบการในต่างจังหวัด
- กระจายอำนาจและการบริการจากส่วนกลาง

โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- **การพัฒนาเมืองหลักอุตสาหกรรม**

จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมประเภทไปตั้งที่ใดก็ได้ (footloose) จะมีการกระจายไปสู่ต่างจังหวัดมากกว่าประเภทอื่น และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกตัดสินใจตั้งอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด การพัฒนาเมืองหลักอุตสาหกรรมโดยเน้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานจึงจะเป็นมาตรการสำคัญให้อุตสาหกรรมกระจายไปต่างจังหวัดได้ง่ายขึ้น และมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับอย่างเหมาะสม

การศึกษาได้ระบุเมืองหลักอุตสาหกรรมในแต่ละภาค และพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในแต่ละจังหวัด โดยทั่วไปโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญคือ ถนน สายการบินพาณิชย์ ไฟฟ้า น้ำ โทรศัพทและคมนาคม ในแต่ละภาคมีข้อเสนอแนะดังนี้

: ภาคเหนือ : เชียงใหม่ พิษณุโลก และนครสวรรค์

1. ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาและปรับปรุงสนามบินพาณิชย์ในเชียงใหม่และพิษณุโลก ให้สามารถรองรับการขนส่งสินค้าทางอากาศมากขึ้น
2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาสนามบินทหารที่อำเภอตากสิน ให้ใช้ในการพาณิชย์ได้กว้างขวางขึ้น
3. ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนสร้างศูนย์บริการขนส่งสินค้าทางบก ในจังหวัดเชียงใหม่และพิษณุโลก และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งออกที่จังหวัดเชียงใหม่
4. ส่งเสริมให้เอกชนดำเนินการสถานีขนส่งทางน้ำ เพื่อการส่งออกที่นครสวรรค์
5. ศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างถนนเชื่อมระหว่างเชียงใหม่และพิษณุโลก และทำเรือน้ำลึกในโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
6. ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนสร้างเขตอุตสาหกรรมในจังหวัดพิษณุโลก โดยห้องที่มีศักยภาพจากการสำรวจ คือ อำเภอบางเลนในพิษณุโลก และ อำเภอตากสินที่นครสวรรค์
7. พัฒนาระบบการขนส่งสินค้าแบบคอนเทนเนอร์ทั้งทางถนนและทางรถไฟ
8. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโทรศัพท

: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น นครราชสีมา

1. ส่งเสริมเอกชนร่วมลงทุนสร้างเขตอุตสาหกรรม ในอำเภอที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมสูง เช่น อำเภอเมือง อำเภอน้ำพอง และอำเภอบ้านไผ่ ในจังหวัดขอนแก่น

2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายสนามกีฬาของจังหวัดนครราชสีมา ออกจากเขตทหาร ไปสถานที่ที่เหมาะสม
3. ส่งเสริมเอกชนสร้างศูนย์บริการขนถ่ายสินค้า และระบายคอนเทนเนอร์ ที่จังหวัดขอนแก่นและนครราชสีมา
4. พัฒนาการขนส่งสินค้าแบบคอนเทนเนอร์โดยทางรถไฟ

: ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี สงขลา

1. พัฒนาให้การส่งออกของภาคใต้สามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องขนส่งมา ยังกรุงเทพฯ โดยปรับปรุงการดำเนินงานและอุปกรณ์ของท่าเรือสงขลาให้สมบูรณ์ พิจารณา ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตส่งออกในจังหวัดสงขลาเอง ปรับปรุงการขนส่งระหว่างท่าเรือ และโรงงานให้สะดวกยิ่งขึ้น
2. พัฒนาการขนส่งทางรถไฟให้มีประสิทธิภาพขึ้น
3. ขยายถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรบนถนนเพชรเกษม ในช่วงเพชรบุรี และราชบุรี
4. ส่งเสริมเอกชนสร้างศูนย์บริการขนถ่ายสินค้า ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและ สงขลา
5. ส่งเสริมเอกชนร่วมลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะน้ำประปาและโทรศัพย์

: ภาคกลางเขตตะวันตก : ราชบุรี

1. ส่งเสริมเอกชนสร้างเขตอุตสาหกรรมในราชบุรี
2. ส่งเสริมให้เอกชนร่วมลงทุนสร้างสถานีขนส่งทางน้ำ
3. พัฒนาการขนส่งทางรถไฟให้มีประสิทธิภาพขึ้น

- โครงสร้างพื้นฐาน

: รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานให้กับต่างจังหวัด เป็นสัดส่วนที่มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันสัดส่วนยังต่ำอยู่

นอกเหนือจากการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมหลักแล้ว จังหวัดใน เขตนอกกรุงเทพฯ และปริมณฑล ก็ควรได้รับการขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจาก โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพแล้ว การศึกษายังพบว่า โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (social infra2structure) ก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกที่ตั้งโรงงาน จึงน่าจะมีการขยายและปรับ

ปรุงในส่วนนี้ด้วย ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแล้ว ยังจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นด้วย

: ควรเก็บค่าบริการจากผู้ใช้น้ำมันในกรุงเทพฯ ให้การลงทุนในกรุงเทพฯ สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณด้าน โครงสร้างพื้นฐานสู่ต่างจังหวัดสูงขึ้น

: ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการแก้ไขปัญหา ไฟดับ ไฟตก ในต่างจังหวัด โดยถือเป็นเรื่องเร่งด่วนและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

: ควรกำหนดผังเมืองและเขตอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เพื่อความสะดวกในการจัดโครงสร้างพื้นฐานและดูแลสภาพแวดล้อม

การกำหนดเขตที่ตั้งอุตสาหกรรมควรใช้วิธีส่งเสริมมากกว่าบังคับ โดยจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานในเขตที่กำหนดให้เป็นพิเศษและรวดเร็ว ประชาชนควรรับรู้และมีโอกาสให้ความคิดเห็นในการกำหนดเขตดังกล่าว ซึ่งควรจะทำโดยความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลาง

- การสร้างเสริมทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาฝีมือแรงงาน

: สนับสนุนให้มีการอบรมพัฒนาผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาผู้ประกอบการในต่างจังหวัด เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดขยายตัวได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการอบรมผู้ประกอบการต่างจังหวัดทั้งจากราชการและองค์กรเอกชน แต่เนื่องจากสถานะของธุรกิจและเศรษฐกิจมีลักษณะเป็นพลวัต (dynamic) การจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ จึงยังมีความจำเป็นอยู่เพราะเป็นการพัฒนาผู้ประกอบการในท้องถิ่นและสร้างเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ การจัดหลักสูตรนี้ควรจะเป็นความร่วมมือระหว่าง ทางการ สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น องค์กรเอกชนในท้องถิ่น สถาบันการศึกษาจากส่วนกลาง

: การอบรมที่จัดโดยทางราชการควรจะให้เอกชนรับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายมากขึ้น เพื่อจะมีงบประมาณในการขยายการให้บริการด้านนี้ต่อไป

: การกำหนดหลักสูตรและอบรมแรงงาน ควรจะสอดคล้องกับความต้องการในท้องถิ่น โดยสถาบันเอกชนควรมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่สถาบันการศึกษา

: ขยายการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

: เมื่อต่างจังหวัดมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมมากขึ้น สุขภาพและความปลอดภัยของคนงานเป็นเรื่องที่ต้องตระหนัก ควรจัดฝึกอบรมและแรงจูงใจให้แรงงาน เข้าใจและให้ความสำคัญต่อการรักษาความปลอดภัยภายในโรงงาน เช่น การสวมหน้ากาก การใช้เครื่องมือเครื่องจักรให้ถูกต้อง

: การปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้ขึ้นอยู่กับระดับความเป็นอยู่และค่าครองชีพในแต่ละท้องถิ่น และพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งคณะไตรภาคีระดับภูมิภาค

- สถาบัน

: รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการตั้งมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัด โดยพิจารณาเมืองที่เป็นศูนย์กลางและความพร้อมด้านงบประมาณและการจัดการการศึกษาส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยให้บริการแก่ท้องถิ่นในด้านการศึกษาวิจัย การเป็นที่ปรึกษา การทดสอบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

: ควรมีการกระจายอำนาจบริหารและการบริการจากส่วนกลางสู่ต่างจังหวัด จากการสำรวจภาคสนาม พบว่าความล่าช้าและความไม่สะดวกในการติดต่อราชการ เนื่องจากการรวมอำนาจจากส่วนกลาง เป็นความเสียหายเป็นอย่างมากแก่ผู้ประกอบการในส่วนภูมิภาค ซึ่งรวมทั้งประสิทธิภาพในการดำเนินงานและต้นทุนในการผลิตด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกระจายอำนาจการตัดสินใจออกไปสู่ต่างจังหวัด แต่ทว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะกระจายอำนาจการตัดสินใจออกไปทุกจังหวัดให้เท่าเทียมกันได้ ดังนั้นตามความเป็นไปได้ควรเริ่มที่เมืองหลักก่อน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมซึ่งให้หน่วยงานในเมืองหลักมีอำนาจการตัดสินใจได้ในส่วนที่มีความสามารถพอ ซึ่งขีดความสามารถก็จะเพิ่มขึ้นตามเวลาที่ผ่านมา ซึ่งขอบเขตของการตัดสินใจก็ควรที่จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

: จัดตั้งหน่วยบริการด้านศุลกากร มาตรฐานสินค้า การควบคุมสิ่งแวดล้อมในเมืองหลักอุตสาหกรรม โดยให้อำนาจเท่ากับส่วนกลาง

: มาตรการให้สิทธิประโยชน์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คงจะไม่เพียงพอต่อการกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัด บทบาทของ BOI ควรเป็นสื่อกลางของการทำความรู้จักระหว่างนักลงทุนจากส่วนกลางและนักลงทุนท้องถิ่น บริการข่าวสารข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลของต่างจังหวัด ให้แก่นักลงทุนในส่วนกลาง

การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุนในต่างจังหวัด เริ่มใน พ.ศ. 2516 และมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้งจนในที่สุดใน พ.ศ. 2531 BOI ได้แบ่งเขตอุตสาหกรรมเป็นสามเขตคือกรุงเทพฯและปริมณฑล วงแหวนชั้นใน และวงแหวนชั้นนอก ซึ่งวงแหวนชั้นนอกจะได้รับสิทธิประโยชน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่วงแหวนชั้นใน ส่วนในเขตปริมณฑลตามปกติจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ แต่ความจริงยังมีข้อยกเว้นอีกมากมาย ดังนั้นอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลและวงแหวนชั้นใน ก็ได้สิทธิประโยชน์จาก BOI เท่ากันหรือใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตวงแหวนรอบนอกจากหลักฐานต่างๆ ที่ประมวลมาได้ พบว่านโยบายของ BOI ไม่ค่อยมีผลเท่าใดนัก เพราะอุตสาหกรรมที่ได้สิทธิประโยชน์จาก BOI ก็กระจายอยู่ในเขตปริมณฑลเป็นส่วนมาก นอกจากนี้สิทธิประโยชน์ก็ยังเป็นการบิดเบือนระบบตลาดทำให้อุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งมีหลักฐานจากประเทศเกาหลี ที่พบว่าสิทธิประโยชน์ไม่ค่อยมีผลต่อการกระจายอุตสาหกรรมและทำให้อุตสาหกรรมที่เลือกที่ตั้งโรงงานเพราะสิทธิประโยชน์มีประสิทธิภาพการผลิตลดลง สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะหลังจากมีการลดภาษี

เครื่องจักร และภาชีวัตถุดิบ สิทธิพิเศษที่สำคัญมีอยู่อย่างเดี๋ยวคือ การยกเว้นหรือการลดภาษี รายได้ของบริษัทซึ่งอุตสาหกรรมต่างจังหวัดตามปกติก็เลี้ยงภาชีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่คิดว่าสิทธิประโยชน์จะมีบทบาทมากนักในอนาคต รวมทั้งนโยบายใหม่ในปลายปี พ.ศ. 2533 ซึ่งกำหนดให้มีการให้สิทธิพิเศษ แก่อุตสาหกรรมที่เคยงดให้ไปแล้ว ถ้าอุตสาหกรรมนั้นไปตั้งอยู่ต่างจังหวัดด้วย

- การส่งเสริมการรับช่วงการผลิต

การรับช่วงการผลิตระหว่างโรงงานกับโรงงาน

: สมควรจัดให้มีมาตรการส่งเสริมการรับช่วงการผลิต ให้แพร่หลายกว้างขวางขึ้น ในอุตสาหกรรมต่างๆ

: การส่งเสริมการรับช่วงการผลิต ไม่ควรใช้มาตรการบังคับ แต่ควรใช้มาตรการลดอุปสรรคและส่งเสริมเพิ่ม โอกาสการรับช่วงการผลิต และในระยะสั้นอาจใช้มาตรการชดเชยข้อเสียเปรียบบ้างเป็นการชั่วคราว แก่การรับช่วงการผลิตและแก่ผู้รับช่วงการผลิตที่ตั้งสถานที่ประกอบการในต่างจังหวัด

: สมควรพิจารณาจัดตั้งศูนย์บริการการรับช่วงการผลิต เพื่อดำเนินการส่งเสริมการรับช่วงการผลิต โดย

1. ให้บริการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ ความต้องการผู้จ้างและผู้รับ ช่วงการผลิต

2. ส่งเสริมการพบปะและแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้สนใจจ้างและผู้สนใจรับช่วงการผลิต

3. จัดการฝึกอบรมพัฒนานักประกอบการขนาดย่อม ให้มีคุณสมบัติเหมาะสมแก่ การเป็นผู้รับช่วงการผลิต

4. ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขปัญหาอุปสรรค ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการก่อตั้งและดำเนินการรับช่วงการผลิตทั้งแก่ผู้จ้างและผู้รับช่วงการผลิต

5. พิจารณาและเสนอแนะการให้สิทธิประโยชน์บางประการ เพื่อชดเชยข้อเสียเปรียบที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้จ้างและผู้รับช่วงการผลิต

6. ศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคต่างๆ ที่มีต่อการพัฒนาการรับช่วงการผลิต

ศูนย์บริการการรับช่วงการผลิตนี้สมควรจัดตั้งขึ้น ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากมีภารกิจที่สอดคล้องและมีความพร้อมดีกว่าหน่วยงานอื่นหรือที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ โดยลำพัง

: ปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อม และการรับช่วงการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเร่งรัดการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า ทั้งนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะนำมาใช้นี้ควรมีอัตราต่ำกว่า 10% (5-7%) และกิจการที่ได้รับการยกเว้นควรมีขนาดไม่เล็กจนเกินไป อนึ่งการลดภาษีนำเข้าเครื่องจักรลงเหลือ 5% ที่เพิ่งประกาศใช้ไปแล้ว เป็นตัวอย่างอันดีในการเปิดโอกาสและลดอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อมและผู้รับช่วงการผลิต เป็นอย่างมาก

: การส่งเสริมการรับช่วงการผลิตสู่ต่างจังหวัด ควรมุ่งที่เมืองหลักอุตสาหกรรม และส่งเสริมเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วย โรงงานแม่ และกลุ่มผู้รับช่วงการผลิต โดยให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมให้เกิดโรงงานแม่ในเมืองหลักอุตสาหกรรม มิฉะนั้นย่อมเป็นไปได้ยากที่จะเกิดโรงงานรับช่วงการผลิตในจังหวัดเหล่านั้น

การรับช่วงการผลิต โดยแรงงานในครัวเรือน

: สมควรดำเนินมาตรการส่งเสริมการรับช่วงการผลิต โดยแรงงานในครัวเรือน โดยมุ่งเน้นการกระจายไปยังพื้นที่ที่มีรายได้จากการเกษตรต่ำ และการว่างงานแฝงสูง เช่น พื้นที่อีสานตอนใต้ ซึ่งมีค่าเสียโอกาสของแรงงานต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาก

: ควรเพิ่มความสนใจส่งเสริมการรับช่วงการผลิต โดยแรงงานในครัวเรือน โดยเปิดบริการแลกเปลี่ยนข้อมูลความสนใจจ้างและรับงานระหว่างโรงงานกับหมู่บ้าน

: ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและมีมือการเจียรไนพลอย และฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เรื่องอัญมณีและเทคนิคการเจียรไนที่ถูกต้อง เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้มีการรับช่วงการผลิตอย่างมาก

: ศึกษาความเป็นไปได้ที่จะขยายการรับช่วงการผลิตแบบนี้ไปยังอุตสาหกรรมชนิดใหม่ๆ และแสวงหาอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมแก่การรับช่วงการผลิตแบบนี้ และส่งเสริมให้ตั้งโรงงานในเนื้อที่ที่มีแรงงานมากและค่าเสียโอกาสของแรงงานต่ำ ดังกล่าวข้างต้น

: ควรมอบหมายให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการส่งเสริมการรับช่วงการผลิต โดยแรงงานในครัวเรือน

- การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมคือ

- การขาดความรู้พื้นฐานและข้อมูลในการพัฒนากิจการทั้งในด้านเทคโนโลยี การผลิต การจัดการและการตลาด

- การขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินกิจการ เนื่องจากมีโอกาสได้สินเชื่อจำกัด

- โครงสร้างภาษีทำให้อุตสาหกรรมขนาดย่อม เสียเปรียบกิจการขนาดใหญ่ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรจากการส่งเสริมการลงทุน

จึงควรมีมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมดังนี้

1. ให้การอบรมและข้อมูลในด้านการผลิต การตลาดแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อมอย่างต่อเนื่อง

ในปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ให้ข้อมูลในหลายลักษณะแก่อุตสาหกรรมต่างจังหวัด เช่น ศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรมขนาดย่อมของกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด การจัดการอบรมผู้ประกอบการในลักษณะต่างๆก็มีอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมขนาดย่อมโดยตรงคือ โครงการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดย่อม โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม วัฒนา ณ ระนอง (2533) สรุปว่าแม้ว่าการให้ข้อมูลและการอบรมจะมีการเข้าช้อนอยู่บ้างแต่ก็เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ ปัญหาคือ การอบรมยังไม่มากพอสำหรับต่างจังหวัด รัฐบาลจึงควรระดมสนับสนุนในด้านงบประมาณและกำลังคน ในด้านการอบรมผู้ประกอบการในต่างจังหวัด โดยให้ผู้ประกอบการขนาดย่อมและการจัดหลักสูตรการอบรมควรจะต้องมีการประสานงานกับภาคเอกชน เพื่อให้ตรงกับความต้องการยิ่งขึ้น

2. กระจายอำนาจและการบริการของรัฐบาลสู่ต่างจังหวัด เพื่อช่วยลดต้นทุนการค้า เหมืองกิจการของอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยไม่จำเป็นต้องติดต่อกับหน่วยราชการในกรุงเทพฯ และการขออนุญาตตลอดจนติดต่อราชการอื่นๆ ไม่เสียเวลา กิณสมควร

3. ส่งเสริมสถาบันการเงินเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมต่อไป

ในปัจจุบันมีสถาบันการเงินพิเศษที่ช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดย่อมคือ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถาบันการเงินดังกล่าว อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรส่งเสริมสถาบันการเงินข้างต้นต่อไป เพราะยังมีส่วนช่วยผู้ประกอบการไม่มากนัก โดยสถาบันที่น่าจะเป็นหลักในการระดมทุนและให้เงินกู้แก่ผู้ประกอบการขนาดย่อม คือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม ซึ่งมีประสิทธิภาพและความชำนาญในการหาทุนและปล่อยเงินกู้ในรูปแบบของการ ทั้งยังมีสาขาในต่างจังหวัด กิจกรรมของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมในส่วนนี้ควรขยายต่อไป ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะให้โครงการอยู่รอดได้โดยอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไม่ควรจะต่ำ กิณสมควร

การจัดตั้งสถาบันการเงินขึ้นใหม่เพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมคงจะมีความเป็นไปได้ต่ำ เนื่องจากจะมีต้นทุนสูงทั้งในด้านการระดมทุนและบุคคลากร นอกจากนี้จะมีปัญหาที่จะให้บริการแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เพราะจำเป็นจะต้องมีสาขาในต่างจังหวัดด้วย รัฐบาลจึงควรจะใช้สถาบันการเงินที่มีอยู่มากกว่าจัดตั้งสถาบันการเงินใหม่

4. ในระยะยาวควรมีการพิจารณาให้ดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวตามสภาพตลาดได้

การที่อุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท เข้าถึงธนาคารพาณิชย์ได้ยากเพราะผู้ประกอบการขนาดย่อมยังไม่มีประวัติทางการเงิน (financial record) กับธนาคาร การจะปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อมจึงต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างมาก มีลักษณะของข้อมูลเข้มข้น (information-intensive) เมื่อเทียบกับการปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการรายใหญ่ ต้นทุนในการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการรายย่อยจึงสูงกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่ ถ้าให้ธนาคารพาณิชย์คิดอัตราดอกเบี้ยเท่ากันสำหรับผู้ประกอบการทั้งสองประเภท ธนาคารพาณิชย์จะมีแนวโน้มที่จะให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดใหญ่

ถ้าอัตราดอกเบี้ยเป็นไปตามสภาวะของตลาด โอกาสที่ผู้ประกอบการรายย่อยจะได้สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากขึ้น โดยอาจจะต้องรับภาระสูงกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่แต่ต่ำกว่าดอกเบี้ยในการเงินนอกระบบ

5. ปรับโครงสร้างภาษีโดยลดภาษีขาเข้าของวัตถุดิบและเครื่องจักรจะช่วยลดความเสียหายเปรียบของอุตสาหกรรมขนาดย่อมซึ่งมีโอกาสได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือขอคืนภาษีน้อยกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โครงสร้างภาษีที่เป็นกลางจะช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ควรเร่งใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีการค้า เพราะสนับสนุนความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดใหญ่ ภาษีมูลค่าเพิ่มจะไม่ชักนำให้โรงงานขนาดใหญ่ทำการผลิตขึ้นส่วนเองเพื่อลดภาระภาษี

- การส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน

: ส่งเสริมบทบาทของหอการค้าในฐานะที่เป็นสถาบันภาคเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเศรษฐกิจของจังหวัด โดยผ่านทางที่ประชุม กรอ.

: จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการค้าเนกิจกรรมของหอการค้าโดยให้ กรอ. เป็นผู้มีความจําพิจารณาอนุมัติการใช้จ่าย

: กิจกรรมที่อยู่ในข่ายได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณ กรอ. ควรครอบคลุมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาธุรกิจ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดย่อม นักบริหารธุรกิจรายใหม่ และช่างฝีมือให้มีความสามารถและประสิทธิภาพสูงขึ้น และให้มีสำนักรับผิดชอบต่อสังคม

: กรอ.จังหวัด เป็นองค์กรที่เป็นประโยชน์ในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในภูมิภาค ควรจะสนับสนุนให้มีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมในต่างจังหวัดต่อไป

- นโยบายและมาตรการทางมหภาค

: จากการวิเคราะห์ทางทฤษฎีและการศึกษาทางสถิติของคณะวิจัยพบว่า การกระจายอุตสาหกรรมของประเทศไทยจากกรุงเทพฯและปริมณฑลสู่ต่างจังหวัด ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับความขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวมและภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นมาตรการที่จะทำให้เศรษฐกิจระดับมหภาคและภาคอุตสาหกรรมของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้อุตสาหกรรมกระจายจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคมากขึ้น

o นโยบายการพัฒนาเทคโนโลยี

ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีอยู่ในระดับที่ 2 คือ การนำเข้าเทคโนโลยีในช่วงแผนฯ 7 รัฐจะต้องมีเป้าหมายให้อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ผ่านระดับการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นที่ 3 คือการลอกเลียนเทคโนโลยี เพื่อเป็นการเตรียมการเริ่มต้นระดับ 4 (การทดแทนและต่อยอด) ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ต่อไป

แต่เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกรนำเข้า ดังนั้นกิจกรรมที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมก็คือ

1. การคัดเลือกเทคโนโลยีที่นำเข้า
2. การถ่ายทอดหรือรองรับเทคโนโลยี เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถมีความสามารถในกิจกรรมทั้ง 2 มากขึ้นรัฐควรจะมีนโยบายดังนี้

2.1 การพัฒนาบุคลากร ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาต่อไปนี้

- วิศวกรรมเครื่องกล
- อุตสาหกรรม
- โลหะวิทยา
- อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์
- วิทยาศาสตร์เคมี
- food science

2.2 ปรับปรุงหลักสูตรและขยายการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ในสาขา

- ช่างกลโรงงาน

- ช่างเชื่อม
- ช่างกลึง

เน้นการเพิ่มมาตรฐานฝีมือในสาขาช่าง ในภาคปฏิบัติและฝึกงาน โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับโรงงาน

2.3 ตั้งศูนย์ฝึกอบรมที่สามารถจะ upgrade ฝีมือแรงงานในระดับ ปวช. ปวส. ให้ทำงานในสาขาเครื่องกล อุตสาหกรรม และ โลหะ และคนงานกึ่งฝีมือและไร้ฝีมือทั่วไป โดยศูนย์ฝึกอบรมดังกล่าวอาจจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลส่วนหนึ่ง และจากเอกชน โดยกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานภายใต้กฎหมายพัฒนาฝีมือแรงงาน (skill development act)

2.4 รัฐบาลควรเป็นแกนนำในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล สิ่งทอ แปรรูปอาหารและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีมาตรการให้ความช่วยเหลือดังนี้

2.4.1 ลงทุนในอุปกรณ์และเครื่องมือทดสอบที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่สามารถลงทุนได้ และให้บริการเหล่านี้แก่เอกชนโดยลักษณะการดำเนินงานที่รวดเร็ว เช่นธุรกิจทั่วไป บริการที่เป็นที่ต้องการ ได้แก่ บริการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์

2.4.2 เน้นบทบาทของหน่วยงานของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยี และการฝึกอบรมคนงานระดับช่างฝีมือ แก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น เช่น MIDI

2.4.3 เผยแพร่ข้อมูลทางด้านตลาด การจัดการและเทคโนโลยีแก่ผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

2.5 สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันที่เป็น center of excellence เฉพาะทางซึ่งรัฐอาจจะต้องเป็นผู้ผลักดันให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมนี้ๆ ร่วมมือในรูปของ endowment fund และรัฐสมทบส่วนหนึ่ง จัดตั้งเป็นกองทุนพัฒนาเทคโนโลยี ที่มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำและข้อมูลข่าวสารทางด้านเทคโนโลยี และแก้ปัญหาทางด้านเทคโนโลยีให้กับโรงงาน โดยอาจจะเริ่มในลักษณะ ชมรมอุตสาหกรรมในแต่ละสาขาก่อน

2.6 รัฐจะต้องสนับสนุนงานด้านวิจัยและพัฒนาที่จะ เสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีแก่อุตสาหกรรมเป้าหมายรวมไปถึงอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ซึ่งได้แก่งานวิจัยและพัฒนาด้านสาขาต่อไปนี้

- งานวิจัยและพัฒนาขั้นวิศวกรรม และเทคโนโลยีชีวภาพ
- งานวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์
- งานวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีโลหะและวัตถุ

2.7 ปรับปรุงโครงสร้างและการดำเนินงานของสถาบันหรือหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้น ดังนี้

2.7.1 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (TISTR) ควรจะให้การสนับสนุนสำหรับงานวิจัย และพัฒนาประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของอุตสาหกรรมหรือ ที่เกี่ยวกับ process ของด้านวิศวกรรมและออกแบบมากขึ้น

2.7.2 ปรับโครงสร้างของเงินเดือนสำหรับกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในภาครัฐทั้งในมหาวิทยาลัยและหน่วยงาน เพื่อลดปัญหา Brain drain สำหรับกำลังคน ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับภาคตลาด เพื่อลดการสูญเสียกำลังคนทางด้าน นี้ของหน่วยงานของภาครัฐ

2.7.3 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ทำวิจัยค้นคว้าภายใต้กระทรวง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน กับหน่วยงานวิจัยที่ขึ้นกับกระทรวงอื่นๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ของการทำวิจัยและเฝ้ามองค้ประกอบของความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

2.7.4 สนับสนุนให้หน่วยงานเหล่านี้ทำงานด้านวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม และถ่ายทอดไปยังภาคเอกชน ในแง่พาณิชย์ เช่นเดียวกับที่สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัยพัฒนา software ตามที่เอกชนผู้ใช้ต้องการ สำหรับศูนย์เหล่านี้

- ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ
- ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
- สำนักงานมาตรฐานการผลิตมันท์ที่อุตสาหกรรมควรปรับปรุง ระบบ

มาตรฐานอุตสาหกรรมและการควบคุมคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ต้นต้วในการ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพที่มาตรฐานขึ้น ในสินค้าของตน

o มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมรายสาขา

- ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

: ปรับปรุงมาตรการลดภาษีนำเข้า เครื่องจักรให้ครอบคลุมชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ที่ ใช้ในการผลิต รวมทั้งอุปกรณ์วัดและทดสอบต่างๆ

เพื่อให้การกระตุ้นด้านเครื่องจักรอุปกรณ์ของผู้ผลิตลดลง ทำให้ผู้ผลิตสามารถปรับ ประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตให้ทันสมัย และไม่เสียเปรียบผู้ผลิตในประเทศอื่นๆ เนื่องจากอุตสาหกรรมสิ่งทอมีการแข่งขันกันสูงมาก ในตลาดโลก ทั้งโดยประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา

: ลดภาชีน้ำเข้าสำหรับสีและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ
สีและเคมีภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ มีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับที่ต้องนำเข้า หากจะคงการคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศไว้ ก็ควรคุ้มครองอย่างเจาะจงเฉพาะชนิดที่มีการผลิตในประเทศ และต้องกำหนดช่วงเวลาของการคุ้มครองให้สามารถลดความคุ้มครองได้อย่างเป็นขั้นตอนภายในช่วงเวลาที่เหมาะสม

: ปรับโครงสร้างภาชีน้ำเข้าให้ลดลงอย่างเป็นขั้นตอน และมีกำหนดเวลาชัดเจน เพื่อให้อุตสาหกรรมปลายน้ำไม่ต้องแบกรับภาระภาชีในการคุ้มครองอุตสาหกรรมต้นน้ำมากเกินไป อันเป็นอุปสรรคของการแข่งขันในตลาดโลก

: รัฐบาลและเอกชนควรมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะในตลาดข้อตกลง ในการแบ่งสรรโควตาและการให้สิ่งจูงใจในตลาดนอกข้อตกลง

ประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะในตลาดข้อตกลงมีความพยายามกีดกันการส่งออกของต่างประเทศ การเจรจาต่อรองระหว่างรัฐต่อรัฐจึงมีอยู่เสมอ ประเทศไทยจึงรักษาผลประโยชน์ในการเจรจาได้ดีขึ้นด้วยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับเอกชน จะต้องศึกษาข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการเจรจาให้ชัดเจน และมีข้อมูลที่สมบูรณ์ไว้อ้างอิงในการต่อรอง การแบ่งสรรโควตาที่ยุติธรรมจะทำให้การส่งออกมีประสิทธิภาพและสามารถใช้เป็นเครื่องมือชักจูงให้เอกชนร่วมมือกับรัฐทั้งในด้านการเจรจาและในด้านการเจาะตลาดนอกข้อตกลงเพื่อขยายตลาดส่งออก

: สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยการขยายการศึกษาในด้านเทคโนโลยีสิ่งทอ (เคมีสิ่งทอ, การจัดการโรงงาน, เครื่องจักรสิ่งทอ, การออกแบบผ้า และเครื่องนุ่งห่ม, ฯลฯ) การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในกองสิ่งทอให้สามารถให้บริการส่งเสริมแก่เอกชนได้ดีขึ้น และกว้างขวางขึ้น

ผู้ผลิตไทยจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตให้สูงขึ้น เพื่อมุ่งไปสู่การแข่งขันในด้านคุณภาพกับประเทศที่พัฒนาแล้ว (เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคาในสิ่งทอคุณภาพต่ำกับประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่า) การพัฒนาเทคโนโลยีจำเป็นต้องทำทุกด้าน ในด้านการศึกษาเท่าที่ผ่านมาถูกละเลยมากจึงมีบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในด้านนี้จะไม่กี่คน ทั้งๆที่อุตสาหกรรมนี้มีการจ้างงานถึงประมาณ 1 ล้านคน ขณะเดียวกันกองสิ่งทอก็มีบุคลากรและทรัพยากรไม่มากพอ ทำให้สามารถให้บริการแก่อุตสาหกรรมได้ในวงจำกัดยิ่ง สำหรับการวิจัยพัฒนาควรกระตุ้นให้มีมากขึ้น เพราะต่อไปอุตสาหกรรมนี้ไม่อาจพึ่งค่าแรงต่ำๆ เพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป

: ไม่ควรมีการควบคุมจำนวนโรงงาน จำนวนแกนปั่นด้าย และจำนวนเครื่องทอผ้า การอนุมัติการขยายจำนวนแกนปั่นด้าย และ เครื่องทอผ้า ควรมีวัตถุประสงค์เพียงให้มีทะเบียนข้อมูลที่สมบูรณ์เท่านั้น จึงควรให้สะดวกรวดเร็ว

ในอดีตมีการควบคุมจำนวนแกนนำน้ำตาล และเครื่องทอผ้า เป็นผลให้การขยายตัวของอุตสาหกรรมเหล่านี้ซบเซา และส่งผลให้การขยายตัวของโรงฟอกย้อมฯ ซึ่งยังคงขยายตัวไม่ทันมาจนถึงปัจจุบัน การเปิดเสรีทำให้เกิดความยุติธรรมและควมมีประสิทธิภาพในการแข่งขัน ปัจจุบันแม้จะยกเลิกการควบคุมแล้ว การอนุมัติของเจ้าหน้าที่ก็ยังมีกระบวนการให้ล่าช้าอยู่

: ควรกำหนดนโยบายและมาตรการ ในการขยายอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ อย่างรวดเร็ว ควรศึกษาการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ ขึ้นโดยเร็ว

อุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ ยังเป็นคอขวดของกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ ทำให้ผ้าส่วนใหญ่ที่ฟอกย้อมฯ ในประเทศมีคุณภาพต่ำ และต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศไปละมากๆ ในการนำเข้าผ้าแต่งสำเร็จที่มีคุณภาพดีจากต่างประเทศ การขยายอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ จำเป็นต้องรอกการกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนออกมา เนื่องจากเวลานี้การขออนุมัติมีปัญหาหลายประการที่ทำให้ตัดสินใจได้ยากเกี่ยวกับปัญหามลภาวะและการขาดเจ้าหน้าที่ขาด การจัดตั้งนิคมฟอกย้อมฯ เป็นวิธีการที่น่าจะประสานข้อขัดแย้ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

: ทบทวนการกำหนดมาตรฐานการบำบัดน้ำเสียจากโรงงานฟอกย้อมฯ ให้มีความปลอดภัยและไม่เป็นภาระหนักเกินไปสำหรับผู้ประกอบการ และบังคับให้มีการบำบัดน้ำเสียอย่างทั่วถึง การบำบัดน้ำเสียของโรงงานฟอกย้อมฯ ให้ได้มาตรฐานในปัจจุบันมีต้นทุนสูงมาก ทำให้ผู้ประกอบการพยายามหลีกเลี่ยง ขณะเดียวกันการควบคุมไม่ทั่วถึงทำให้โรงงานเกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันมาก จนผู้ที่ไม่หลีกเลี่ยง ไม่สามารถแข่งขันกับผู้หลีกเลี่ยงได้ มาตรฐานที่กำหนดจึงล้มเหลว โดยเกือบสิ้นเชิง ผลกระทบที่ต่อเนื่องมาถึงทำให้การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมย้อมฯ ยากจะประสบความสำเร็จ และการขยายอุตสาหกรรมฟอกย้อมฯ โดยไม่เพิ่มปัญหามลภาวะไม่อาจหวังได้เลย

- ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

: ส่งเสริมให้มีการใช้คอมพิวเตอร์ให้แพร่หลาย และยกเลิกบทบาทในด้านการค้าคอมพิวเตอร์ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลในงานราชการของคณะกรรมการคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

เนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีบทบาทอย่างสูงในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การออกแบบและการจัดการในอุตสาหกรรมและต้องใช่มากในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีการใช้อย่างเต็มที่

: ปรับปรุงมาตรการลดภาษีนำเข้าเครื่องจักร ให้ครอบคลุมถึงอุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องใช้ในอุตสาหกรรมนี้

มาตรการลดภาษีเครื่องจักรยังครอบคลุมไม่ถึงชิ้นส่วนและอุปกรณ์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตในอุตสาหกรรมนี้จึงควรมีการปรับปรุง

: ศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีศักยภาพทางการตลาดในระยะยาว และเป็นการยกระดับเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศ เช่น การเลือกสรรแผงวงจรไฟฟ้า (IC fabrication), เครื่องโทรสาร, แผงวงจรไฟฟ้าเฉพาะงาน (ASIC), ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาสู่ระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

: ส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนการประกอบผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่การผลิตชิ้นส่วนโลหะ ชิ้นส่วนพลาสติก และการผลิตแม่พิมพ์สำหรับชิ้นส่วนเหล่านี้

ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ต้องการชิ้นส่วนโลหะ และชิ้นส่วนพลาสติกที่ผลิตด้วยความแม่นยำสูง การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ตลอดไปจนถึงการผลิตแม่พิมพ์ จะช่วยเป็นฐานสนับสนุนพัฒนาการของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้รวดเร็วขึ้น

: ขยายการศึกษาในสาขาอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษารวมทั้งในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น เครื่องกล, โลหะวิทยา และอุตสาหกรรม

เนื่องจากการผลิตบุคลากรในด้านต่างๆ เหล่านี้ยังมีน้อย ไม่เพียงพอกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

: การกำกับความก้าวหน้าของโครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมายให้ผู้ผลิตไทยมีส่วนร่วมในการผลิตชิ้นส่วน และการรับช่วงการผลิตให้มากที่สุด

โครงการใหญ่ๆ ที่มีการขยายตัวอย่างทันทีทันใดของตลาดภายในประเทศ เช่นนี้ เป็นโอกาสที่หาได้ยาก ควรใช้โอกาสเช่นนี้ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศอย่างเต็มที่

: ส่งเสริมสถาบัน/หน่วยงานที่ให้บริการทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น การให้บริการในด้านการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การให้บริการฝึกอบรมแก่บุคลากร การเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารทางการตลาดและเทคโนโลยี

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว แม้ว่าส่วนใหญ่มักจะเป็นกิจการร่วมกับต่างประเทศและการลงทุนโดยต่างประเทศทั้งหมด แต่ในส่วนของผู้ผลิตไทยที่เป็นกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางก็มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน กิจการเหล่านี้ยังมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐในด้านต่างๆ ที่ได้กล่าวถึง

: ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาในอุตสาหกรรมนี้ทั้งในภาครัฐและเอกชน

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต้องแข่งขันกันสูงมากในด้านการพัฒนาเทคโนโลยี งานวิจัยพัฒนาจึงมีบทบาทสูงมากในการตัดสินใจได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขัน ทุกประเทศที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ จะต้องมีการให้การส่งเสริมการวิจัยพัฒนาทั้งของเอกชนโดยตรง และการวิจัยพัฒนาในเชิงสนับสนุนโดยรัฐและโดยความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน

- ข้อเสนอแนะการพัฒนากุศลอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล

: ปรับปรุงมาตรการลดภาษีนำเข้าเครื่องจักรกล ให้ครอบคลุมชิ้นส่วนและอุปกรณ์ใช้ในการผลิต รวมทั้งอุปกรณ์วัดและทดสอบต่างๆ

ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้เป็นปัจจัยการผลิตสำคัญในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล การลดภาระภาษีจะเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตมีเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตที่มีสมรรถนะสูง เพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความแม่นยำสูง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

: ศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตชิ้นส่วนสำคัญของรถบรรทุกขนาดเล็กและรถจักรยานยนต์ ได้แก่ เครื่องยนต์ ระบบพวงมาลัย ระบบเกียร์ทดกำลังและระบบส่งกำลัง

ชิ้นส่วนที่กล่าวถึงต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผลิตจำนวนมาก เพื่อการประหยัดต่อขนาดการผลิต (economies of scale) ตลาดรถบรรทุกขนาดเล็กของไทยมีขนาดใหญ่พอที่จะรองรับการผลิตชิ้นส่วนเหล่านี้ได้ จึงน่าจะใช้เป็นโอกาสในการพัฒนากุศลอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปสู่แผนการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในด้านโลหะการ

: ไม่ควรมีการปกป้องอุตสาหกรรมโลหะ โดยเฉพาะเหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล ด้วยมาตรการที่ทำให้ผู้ผลิตเครื่องจักรกลต้องซื้อวัตถุดิบเหล่านี้ในราคาสูงกว่าคู่แข่งในต่างประเทศ

มาตรการเช่นที่ว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากุศลอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลของไทย ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

: ให้มีการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีการค้าโดยเร็ว

เนื่องจากอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลมีการรับช่วงการผลิตหลายทอด ระบบภาษีการค้าทำให้ผู้ผลิตต้องรับภาระภาษีซ้ำซ้อนมาก เป็นเหตุให้การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ มีการหลบเลี่ยง

ภาษี การแข่งขันไม่ยุติธรรม ผู้ผลิตบิดบังข้อมูลและไม่เต็มใจให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

: ขยายการผลิตวิศวกรรม และช่างเทคนิคในสาขาเครื่องกล อุตสาหกรรมและโลหะวิทยา

ปัจจุบันมีการขาดแคลนบุคคลากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก หากไม่มีการขยายการผลิตบุคคลากรในด้านนี้ ความขาดแคลนจะยังมีมากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้การมีบุคคลากรทางเทคโนโลยีไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนากุศลอุตสาหกรรมนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของบริษัทต่างชาติเป็นสำคัญ

: ส่งเสริมหน่วยงานด้านบริการทางเทคโนโลยีให้สามารถเพิ่มบริการได้กว้างขวางขึ้นอย่างมีคุณภาพ โดยการกำหนดแผนให้มีการขยายกำลังคน เครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์งบประมาณ ความคล่องตัวในการทำงาน และโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ

หน่วยงานให้บริการทางเทคโนโลยีได้รับการสนับสนุนน้อยเกินไป ทำให้มีงบประมาณ และกำลังคนจำกัด มีปัญหาสมองไหล เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมักต้องขอรับบริจาคจากต่างประเทศ การให้บริการขาดความคล่องตัว

: ปรับปรุงมาตรฐานฝีมือของนักเรียนอาชีวะในสาขาช่าง โดยการปรับปรุงอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา การเรียนในภาคปฏิบัติควรมีให้มีการฝึกงานจริง โดยความร่วมมือกับโรงงานและการรับจ้างบริการ เช่น บริการซ่อมเครื่องจักรกลและยานยนต์ การรับช่วงผลิต เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาผู้จบการศึกษาขาดทักษะ ในภาคปฏิบัติ

: กำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรม โลหะการเฉพาะด้านขึ้น เพื่อเป็นฐานสนับสนุน อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น แผนพัฒนาอุตสาหกรรมแม่พิมพ์ การหล่อ โลหะ การปรับแต่งที่มีความแม่นยำสูง การทูลโลหะร้อนขึ้นรูป การชุบแข็ง เป็นต้น

พัฒนาการของอุตสาหกรรมวิศวกรรมเกือบทั้งหมดจำเป็นต้องมีอุตสาหกรรมโลหะการ แต่ละด้านที่ผลิตผลงานที่มีคุณภาพเป็นฐานรองรับ ปัจจุบันอุตสาหกรรมโลหะการในประเทศไทยมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีในระดับที่พอใช้ได้ยังมีน้อยเกินไป

- ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

: พัฒนาอุตสาหกรรมขั้นต้นน้ำ (Upstream) เพื่อให้การขยายตัวของเศรษฐกิจ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

: ให้เอกชนมีความเสรีในการลงทุนและการวางแผนการผลิตในอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้นและขั้นกลางมากขึ้น

: ลดการปกป้องอุตสาหกรรมอย่างเป็นขั้นตอน

: พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกให้ขยายตัวด้วยดี เพื่อสร้างความต้องการ ผลผลิตของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านจะเป็นดังนี้

ด้านการลงทุน

: การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ควรได้รับสิทธิประโยชน์ตามข้อกำหนดของการส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่การลงทุนสูง และมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่น

: ควรมีแนวนโยบายที่จะผ่อนคลายการควบคุมกำลังการผลิต ในปัจจุบันรัฐบาลควบคุมกำลังการผลิต โดยพิจารณาให้มีขนาดที่คิดว่าเหมาะสมกับความต้องการ ในช่วงแผนพัฒนา

ฉบับที่ 7 เมื่อผู้ประกอบการเอกชนมีประสบการณ์ในการผลิตและการตลาดมากขึ้น ประกอบกับ ลักษณะของตลาดและผลิตภัณฑ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จากการที่การผลิตจะไม่ได้มุ่งเฉพาะ commodity plastic แต่จะเป็นเพื่อการ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมสิ่งทอ และ เคมีภัณฑ์อื่น การควบคุมกำลังการผลิตจากภาครัฐบาลมีโอกาที่จะผลิตตลาดได้มากกว่าที่จะให้ผู้ประกอบการเอกชนเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจในการผลิตเอง

: พิจารณาความเป็นไปได้ในการลดบทบาทของรัฐบาล ในด้านการลงทุนและการบริหาร การลงทุนในโครงการ NPC1 และ NPC2 รัฐบาลมีส่วนร่วมอยู่มาก ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่เพราะเป็นการริเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรม ต้องการความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งยังจะทำให้เอกชนมีความมั่นใจในการลงทุน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรจะมีนโยบายที่จะลดบทบาทด้านการลงทุนและร่วมบริหารเมื่ออุตสาหกรรมขยายตัวและพัฒนาต่อไป โดยให้เอกชนมีบทบาทในส่วนนี้เพิ่มและรัฐบาลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สนับสนุน

: การกำหนดราคาวัตถุดิบจะต้องสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจของวัตถุดิบ รัฐบาลมีส่วนสำคัญในการกำหนดราคาวัตถุดิบในการผลิตอุตสาหกรรมปิโตรเคมีซึ่งปัจจุบันใช้แก๊สธรรมชาติต่อไปจะมีการใช้วัตถุดิบอื่นเพื่อให้การลงทุนและการเลือกใช้วัตถุดิบเป็นไปอย่างเหมาะสม ราคาวัตถุดิบจะต้องเป็นราคาของมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) ของวัตถุดิบ รัฐบาลไม่ควรจะแทรกแซงในราคาวัตถุดิบ เพื่อให้การใช้วัตถุดิบมีประสิทธิภาพ

ด้านการค้าระหว่างประเทศ

: การคุ้มครองอุตสาหกรรม ไม่ควรจะทำโดยการควบคุมปริมาณการนำเข้า เพราะจะมีผลทำให้อุตสาหกรรมขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

: การคุ้มครองในรูปของภาษีควรลดลงโดยกำหนดเวลาที่ชัดเจน รัฐบาลได้ให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมนี้โดยการตั้งอัตราภาษีขาเข้าที่สูง โดยเปรียบเทียบแล้วอัตราภาษีของอุตสาหกรรมนี้กับอัตราของกลุ่มประเทศทางเอเชีย และอัตราภาษีขาเข้าของสินค้าอื่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีจะได้รับการคุ้มครองที่สูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกอื่น เป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง และมีการส่งออกมาก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการลงทุนในช่วงนี้เป็นระยะเริ่มต้น การลดการปกป้องทันทีจะเป็นปัญหาได้เมื่อการผลิตยังไม่เต็มกำลังการผลิต นโยบายของรัฐบาลในส่วนนี้จึงควรที่จะกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนที่จะลดการคุ้มครองอุตสาหกรรม การกำหนดระยะเวลาของการลดการคุ้มครองจะทำให้อุตสาหกรรมสามารถปรับตัวและวางแผนการผลิต การลงทุนได้อย่างเหมาะสม

: ส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์ทั้งพลาสติกและปิโตรเคมี

การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของประเทศในทวีปเอเชีย แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มี ความได้เปรียบอย่างชัดเจนในการส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี การผลิตจึงเป็นการทดแทนการนำเข้า รัฐบาลจึงควรจะมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกให้มีการขยายตัวของการส่งออก เพื่อสร้างความต้องการผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี นอกจากนี้ควรศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีต่อไป

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

: ประสานงานด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับการขยายตัวของอุตสาหกรรม เนื่องจากรัฐบาลได้มีส่วนร่วมในโครงการนี้ตั้งแต่แรก การวางแผนด้านโครงสร้างพื้นฐานจึงมีการประสานงานมาตลอด และบริษัทผู้ร่วมโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเองเป็นจำนวนมาก จึงไม่มีปัญหาในส่วนนี้

รัฐบาลคงจะต้องมีส่วนในการประสานงานให้โครงสร้างพื้นฐานมีผลพอเพียงต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม ทั้งในโครงการ NPC1 และ NPC2 ตลอดจนโครงการ NPC3 ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

: รัฐบาลจะต้องมีส่วนสำคัญในการผลิตบุคลากร ทั้งในด้านวิศวกร เคมี ช่างเทคนิค เพื่อรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้ต่อไป

: เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน รัฐบาลจำเป็นต้องมีการดูแล และตรวจสอบในเรื่องของความปลอดภัยและมลภาวะของอุตสาหกรรมนี้ กฎเกณฑ์และมาตรการในเรื่องของมลภาวะและความปลอดภัยจะต้องใช้กับอุตสาหกรรมนี้อย่างเคร่งครัด

: ควรจัดให้ที่ตั้งของโรงงานอยู่บริเวณเดียวกัน

เนื่องจากวัตถุดิบของอุตสาหกรรมเป็นแก๊สธรรมชาติหรือผลิตภัณฑ์จากโรงกลั่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีจึงตั้งอยู่ชายฝั่งหรือใกล้โรงกลั่น ทำเลปัจจุบันในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกจึงเหมาะสม และโรงงานควรจะอยู่ในบริเวณเดียวกันเพราะความสะดวกในการขนส่งวัตถุดิบ การควบคุมมลภาวะและความปลอดภัย

ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก

: ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก

อุตสาหกรรมปิโตรเคมีจะพัฒนาได้เมื่ออุตสาหกรรมปลายน้ำ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก พร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

การพิจารณาลดภาษีนำเข้า เม็ดพลาสติกตามขั้นตอนที่กำหนดล่วงหน้า เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกขยายตัวได้ และอุตสาหกรรมต้นน้ำปรับตัวได้

: ให้บริการผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก

ลักษณะของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก จะประกอบด้วยผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก และรวมถึงอุตสาหกรรมขนาดย่อม ต่างกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีซึ่งเป็นการประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พลาสติกยังต้องการความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีในการผลิต เช่น การผสมสารเคมี การบริหารการผลิตและการจัดการ การใช้เครื่องจักร การควบคุมคุณภาพการผลิต ซึ่งรัฐบาลสามารถมีบทบาทในการให้ความรู้ข่าวสารข้อมูล และการอบรมได้

การให้บริการแก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พลาสติก ในลักษณะเดียวกับที่สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมโลหะการจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างมาก

14. พัฒนาเครื่องจักรกลสำหรับอุตสาหกรรมพลาสติก โดยเฉพาะในส่วนของแม่พิมพ์ซึ่งจะทำให้อุตสาหกรรมขยายตัวได้และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ

ด้านสถาบัน

: ภาคเอกชนและรัฐบาลควรมีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผู้ประกอบการและเทคโนโลยี

ในด้านอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก เอกชนโดยสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติก และภาครัฐบาลโดยกระทรวงอุตสาหกรรม ควรจะมีบทบาทร่วมกันในการให้ความรู้และการอบรม เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมนี้ต่อไป นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีส่วนให้การบริการทางวิชาการ เช่น การทดสอบ (testing) การเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมนี้

สำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งเป็นโครงการแห่งชาติองค์กรภาครัฐบาลที่รับผิดชอบจัดเจน ทั้งในด้านนโยบายโดยคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก บริษัทปิโตรเคมีแห่งชาติ และบริษัทไทยออยล์ ซึ่งรัฐบาลถือหุ้นและมีส่วนสำคัญในการลงทุน ในด้านการส่งเสริมการลงทุนดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ในส่วนของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีจึงไม่มีประเด็นปัญหาในเรื่องของสถาบัน เพียงแต่นโยบายในอนาคตควรมีแนวทางให้สถาบันของภาครัฐบาลมีบทบาทลดลง โดยเพิ่มบทบาทของฝ่ายเอกชน

- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร
การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ในระยะยาว รัฐบาลควรจะพัฒนาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาวัตถุดิบ

อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารในประเทศไทยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านคุณภาพ และปริมาณวัตถุดิบไม่สม่ำเสมอ ด้านคุณภาพรัฐควรเน้นในด้านความสะอาดของวัตถุดิบ โดยการ

: พัฒนาและปรับปรุง เครื่องมือและอุปกรณ์ในองค์การสะพานปลา และท่าเทียบปลาให้ได้มาตรฐานสากล

: ฝึกอบรมให้ชาวประมงเห็นความสำคัญและรู้จักรักษาความสะอาดและความสดของสัตว์น้ำทะเลที่เข้าโรงงาน

: ปรับปรุงและพัฒนาโรงฆ่าสัตว์ โดยเฉพาะ สุกร วัว และกระบือ ให้สะอาดและมีเทคโนโลยีได้มาตรฐานสากล

: ฝึกอบรมให้เกษตรกรและผู้แปรรูปอาหาร โดยเฉพาะรายย่อย ให้เห็นถึงอันตรายของการมีสารตกค้างอยู่ในพืช

: ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไขของแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เสื่อมโทรมและสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่ง

: ปรับปรุงอุตสาหกรรมห้องเย็นให้ได้มาตรฐานสากล

ด้านมาตรการภาษีและการคุ้มครอง

: ลดต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ โดยยกเลิกการคุ้มครองกากถั่วเหลืองและอุตสาหกรรมปลาปน

: ลดภาษีนำเข้าเข้าของวัตถุดิบที่มีอัตราสูง เช่น ภาษีนำเข้าของไส้กรอก และภาชนะบรรจุกระป๋อง

: ยกเลิกภาษีนำเข้าปลาทูน่าที่นำเข้าเพื่อการแปรรูปและส่งออก

ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต

: รัฐควรให้ความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลิตภัณฑ์

: ปรับปรุงโรงงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

: ปรับปรุงความสะอาดในโรงงานเพื่อให้อุตสาหกรรมปลอดเชื้อโรค

- : จัดให้มีการฝึกอบรมในการบริหารโรงงาน โดยไม่เก็บค่าเข้าฝึกอบรม
- : ให้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ

ด้านการพัฒนาการตลาด

- : เน้นความสะอาดและคุณค่าทางอาหารของผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป
- : ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารมี Brand name ของตนเอง โดยการร่วมทุนกับนักลงทุนต่างชาติที่มีเครื่องหมายการค้าติดตลาด หรือซื้อลิขสิทธิ์ (Licensing) ในการผลิต
- : ส่งเสริมข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดและเทคโนโลยีให้แก่ผู้ผลิต

ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งออก

- : เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมศุลกากร และการออกใบอนุญาตในการส่งออก
- : ส่งเสริมให้มีศูนย์ระบายตู้ขนส่งสินค้าและเขตนิคมการค้า การใกล้บริเวณท่าเรือมากขึ้น
- : ส่งเสริมให้มีตู้ขนส่งสินค้าห้องเย็นมากขึ้น
- : สร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ และท่าเรืออื่นๆ
- : ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในสหพันธ์ให้สูงขึ้น
- : เสนอข่าวสารเกี่ยวกับการค้าและกฎเกณฑ์การนำเข้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

ด้านการพัฒนาระบบการขนส่ง

- : ยกกระดับการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้น
 - : ผลิตช่างเทคนิคด้านควบคุมโรงงานมากขึ้น
 - : ผลิตบุคลากรในด้าน วิศวกรรมเคมี และวิทยาศาสตร์ด้านอาหารให้มากขึ้น
- ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า
- หลักการที่สำคัญที่ควรจะเป็นในการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้คือ
- : พัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กขั้นพื้นฐาน ให้มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าในขั้นต่อไป
 - : ส่งเสริมให้ระบบตลาดและภาคเอกชนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หลีกเลี่ยงการคุ้มครองอุตสาหกรรมเกินสมควร

- : ลดการควบคุมอุตสาหกรรม โดยรัฐบาล
 - : รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เตรียมแผนกำลังคน
- สร้างกฎระเบียบและระบบภาษีที่สนับสนุนการนำเข้าอุตสาหกรรม
ข้อเสนอแนะในส่วนนี้อาจสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

ด้านการลงทุน

- : ควรกำกับดูแลให้โครงการผลิตเหล็กสมบูรณ์แบบเป็นไปตามกำหนด และเมื่อมีความพร้อมควรขยายถึงขั้น Steel Making

การสนับสนุนให้มีการลงทุนในโรงงานผลิตเหล็กสมบูรณ์แบบ (Integrated Steel Mill) สำหรับเหล็กทรงแบน (Flat product) เป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมนี้มีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ยังไม่มีการผลิตในประเทศไทย

เพื่อที่จะให้การดำเนินกิจการเป็นไปตามกำหนดในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัวทางราชการโดยสำนักงานส่งเสริมการลงทุนและกระทรวงอุตสาหกรรม ควรให้ความช่วยเหลือและดูแลให้โครงการเป็นไปตามกำหนด และตามเงื่อนไขการส่งเสริมการลงทุน

การผลิตเหล็กสมบูรณ์แบบนี้ ในขั้นแรกไม่จำเป็นต้องลงทุนทั้งหมดตั้งแต่นั้นลงเหล็ก เนื่องจากเป็นการลงทุนที่สูง ขอบเขตของการผลิตกว้างมาก ประสบการณ์ของผู้ประกอบการไทยยังมีน้อย จึงควรจะเริ่มทำทีละขั้นตอน การให้การส่งเสริมการลงทุนและการวางแผนการลงทุนในลักษณะที่ผ่าหน้าของโครงการนี้ จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ถ้ามองในด้านผลตอบแทนการลงทุน การศึกษาของ WS Atkin International (1990) ใน "Master plan for the iron and steel industry in Thailand" พบว่า ถ้าการผลิตเหล็กสมบูรณ์แบบเป็นการรวมถึงขั้นตอนทำเหล็กกล้า (Steel making) อัตราผลตอบแทน (internal rate of return) จะสูงกว่าการผลิตที่นำเข้า slab มาผลิตเป็นเหล็กรีดร้อน เพราะราคานำเข้า slab จะสูงกว่าการนำเข้าลิเมอร์เหล็กมาผลิต slab ในประเทศ และราคา slab มีความแน่นอนสูงกว่า ดังนั้น เมื่อมีความพร้อมสูงขั้นการผลิตเหล็กกล้าจึงเป็นอุตสาหกรรมที่ควรมีขั้นตอนผลิตต่อไป

- : เตรียมมาตรการป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบสำหรับการผลิตเหล็กทรงแบน

ในช่วงแผนฯ 7 ความต้องการผลิตภัณฑ์เหล็กได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในกรณีของเหล็กแผ่น รัฐบาลได้ให้การส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะมีการผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อน เหล็กแผ่นรีดเย็น และเหล็กแผ่นชุบสังกะสีด้วยไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม จากการพยากรณ์ของหลายหน่วยงาน คาดว่ากำลังการผลิตจะไม่เพียงพอต่อความต้องการในทุกผลิตภัณฑ์

การพยากรณ์ความต้องการพบว่า ความต้องการเหล็กกรีดร้อนและเหล็กกรีดเย็นจะเกินกำลังการผลิต ถึงแม้ว่าจะมีการผลิตเต็มกำลังการผลิตแล้ว

เนื่องจากเงื่อนไขการให้สิทธิประโยชน์จะห้ามมิให้มีการตั้งโรงงานผลิตเหล็กกรีดร้อน รีดเย็น และเคลือบด้วยไฟฟ้า แข่งขันกับผู้ได้รับส่งเสริมรายเดิมเป็นเวลา 10 ปี รัฐบาลจึงควรเตรียมรับการขาดแคลนโดยสนับสนุนให้ผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ขยายกำลังการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการเพิ่ม หรืออาจพิจารณาถึงการส่งเสริมการลงทุนรายอื่นๆ ที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อกิจการของผู้ได้รับการส่งเสริมไปแล้ว และเพื่อป้องกันการขาดแคลน รัฐบาลไม่ควรจะมีการควบคุมการนำเข้า เป็นที่น่าพิจารณาต่อไปว่า เนื่องจากเทคโนโลยีของการผลิตเหล็กกล้าทำให้กำลังการผลิตขั้นต่ำที่เหมาะสมลดลงกว่าในอดีต การให้สิทธิประกอบการมากกว่าหนึ่งรายในการผลิตเหล็กขั้นพื้นฐาน จึงน่าจะเป็นไปได้

: พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการผลิตเหล็กนรูน (Sponge Iron) รวมทั้งกำหนดบทบาทของภาครัฐบาลที่เหมาะสม

เนื่องจากมีความเป็นไปได้สูงที่ในอนาคตจะมีการขาดแคลนเศษเหล็ก (scrap) ซึ่งโครงการผลิตเหล็กนรูน (sponge iron) เพื่อที่จะเป็นวัตถุดิบแทนเศษเหล็ก จึงน่าจะได้รับการพิจารณาความเป็นไปได้ ทั้งนี้หมายถึงลักษณะที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการร่วมกัน โดยถ้ามีความเป็นไปได้เอกชนควรจะเป็นผู้ลงทุน โดยได้รับความสนับสนุนในด้านส่งเสริมการลงทุนจากรัฐตามความเหมาะสม รัฐบาลไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงทุนเอง

การศึกษาเบื้องต้นถึงความเป็นไปได้ของโครงการนี้ของ IFCT พบว่า อัตราผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ โดยตัวราคาของแก๊สธรรมชาติเท่ากับที่ขายให้กับอุตสาหกรรมในปัจจุบันและราคาเศษเหล็กเท่ากับปัจจุบัน โครงการนี้จะเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าหากราคาของเศษเหล็กสูงขึ้นร้อยละ 15 และราคาแก๊สธรรมชาติเป็นราคาเดียวกับที่ขายให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โครงการก็จะเป็นไปได้ทางการเงิน

การศึกษานี้ยังถือว่าเป็นการศึกษาขั้นต้น ควรจะมีการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะในด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อประเทศชาติต่อไป อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรมคงจะมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มและประสานงาน ดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เพราะจะเกี่ยวเนื่องถึงนโยบายการใช้แก๊สธรรมชาติ การจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานต่อไป อนึ่งเพื่อให้การใช้วัตถุดิบเป็นไปอย่างเหมาะสม ราคาวัตถุดิบที่รัฐบาลกำหนดจะต้องสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจของวัตถุดิบนั้น

โครงการนี้คงจะไม่สามารถดำเนินการได้ในช่วงแผนฯ 7 แต่ควรจะมีการพิจารณาความเหมาะสม เพื่อวางแผนดำเนินการต่อไป

: ลดบทบาทของรัฐบาลในการควบคุมการผลิต

รัฐบาลควรให้เอกชนเป็นอิสระในการตัดสินใจในการลงทุนตามสภาวะของตลาดมากขึ้น ในอดีตรัฐบาลมีการควบคุมกำลังการผลิตเหล็กเส้น เนื่องจากเกรงว่ากำลังการผลิตจะมากกว่าปริมาณความต้องการ ในปี 2532 รัฐบาลได้อนุญาตให้มีการขยายกำลังการผลิตเนื่องจากเกิดการขาดแคลน การคาดการณ์ความต้องการผลิตเหล็กเป็นสิ่งที่ไม่ได้ยาก เนื่องจากความต้องการมีลักษณะเป็นวัฏจักรและมีความสัมพันธ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เอกชนจึงน่าจะสามารถติดตามและวางแผนได้ดีกว่ารัฐบาล โดยเฉพาะการลงทุนที่สูงและใช้เทคโนโลยีสูง รัฐบาลจึงควรจะยกเลิกการควบคุมกำลังการผลิต เพื่อให้เอกชนเป็นผู้วางแผนการผลิตและการลงทุนให้สอดคล้องกับสภาพตลาด

ด้านการค้าระหว่างประเทศ

: ไม่ควรมีการควบคุมปริมาณนำเข้า

เพื่อป้องกันความขาดแคลนในประเทศ และส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในประเทศพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ จึงไม่ควรที่จะมีการควบคุมการนำเข้า ซึ่งเป็นการควบคุมปริมาณ แต่รัฐบาลอาจมีการปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศบ้าง โดยใช้ภาษีขาเข้า แต่ไม่ควรจะสูงเกินไปจนผู้บริโภคเดือดร้อน

: ไม่ควรขึ้นภาษีขาเข้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรม

อัตราภาษีในปัจจุบัน สำหรับเหล็กเส้นและเหล็กแผ่นไม่ควรจะสูงกว่านี้ เนื่องจากเป็นอัตราที่ทำให้ผู้ประกอบการมีผลตอบแทนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากผลตอบแทนของการลงทุนที่คำนวณจาก WS Atkins (1990) อย่างไรก็ตาม สำหรับ Tin plate, Galvanised sheets อัตราการภาษีสูงกว่าอัตราภาษีเฉลี่ยอยู่มาก เมื่อสามารถผลิตได้เต็มกำลัง แล้วน่าจะพิจารณาลดลงได้

: นิยามปรับโครงสร้างภาษีวัตถุดิบ

ในด้านของวัตถุดิบในปัจจุบัน Cobble plate จะถูกเก็บภาษีเท่ากับเศษเหล็ก (scrap) ซึ่งน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเพราะเศษเหล็กแบบ cobble plate ใช้ในการรีดเป็นเหล็กเส้นไม่ต้องผ่านการหลอม ในขณะที่เศษเหล็กที่ใช้ในการหลอมจะต้องผ่านกระบวนการหลอมทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น ก่อนที่จะรีดเป็นเหล็กเส้น นอกจากนี้ cobble plate ยังมีคุณภาพต่ำกว่า billet เมื่อรีดเป็นเหล็กเส้นแล้ว การปรับให้ภาษีของ billet และ cobble plate เท่ากัน จึงน่าจะเป็นการสนับสนุนให้มีการรีด billet แทน cobble plate ซึ่งจะช่วยให้เหล็กเส้นมีคุณภาพดีขึ้น

ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน แหล่งที่ตั้ง และกำลังคน

: ประสานงานกับภาคเอกชนในการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน

บทบาทที่สำคัญของรัฐบาล โดยทั่วไปคือการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับอุตสาหกรรม เหล็กเนื้อที่ที่นี้จะต้องมีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการโครงสร้างพื้นฐานอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น พลังงาน น้ำ ท่าเรือ

รัฐบาลควรมีหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าของโครงการ เพื่อจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน เอกชนอาจจำเป็นต้องเป็นผู้ลงทุนเองบ้าง โดยความช่วยเหลือจากรัฐบาล

: นิยามการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเหล็ก

เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล็กต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศทางเรือเป็นจำนวนมาก โครงการเหล็กขนาดใหญ่ไม่ว่าจะเป็น integrated mill หรือ เหล็กพรม จึงต้องอยู่ชายฝั่งที่มีท่าเรือรับเรือขนาดใหญ่ได้ จากการศึกษาในอดีตชี้ว่า ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความเหมาะสมในด้านที่มีท่าเรือ โครงสร้างด้านไฟฟ้าและน้ำพร้อมกว่าพื้นที่อื่น พื้นที่อีกแห่งคือ แหลมแม่น้ำโขง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะสร้างท่าเรือน้ำลึกได้ พื้นที่กว้างขวาง ผู้ได้รับส่งเสริมการลงทุนในโครงการ integrated mill ได้เลือกที่สำหรับโครงการ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานคือ น้ำ ไฟฟ้า และท่าเรือต่อไป จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานไม่ให้โครงการต้องเลื่อนออกไป สำหรับโครงการเหล็กพรมถ้าต้องใช้แก๊สธรรมชาติคงจะไม่เหมาะสมที่จะตั้งในทำเลนี้ เพราะต้องต่อท่อแก๊ส น่าจะตั้งที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ที่พิจารณาอีกแห่งคือ บริเวณโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งอาจถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาภาคใต้ และสามารถตั้งโครงการเหล็กพรมที่ใช้แก๊สได้สะดวกกว่าที่ประจวบคีรีขันธ์ ข้อเสียเปรียบคืออยู่ไกลจากผู้บริโภคทำให้การขนส่งลำบาก และยังไม่แน่นอนของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ จะทำให้มีปัญหาในด้านระยะเวลาในการทำโครงการได้

ในปัจจุบันโรงงานอยู่ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ เพราะต้องใกล้ท่าเรือและตลาด ต่อไปเมื่อมีโครงการเหล็กสมบูรณ์แบบ โรงงานเคอร์จะอยู่ใกล้กันในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรมเหล็ก ซึ่งรัฐบาลจะมีทางเลือกในการให้โรงงานไปตั้งในทำเลที่ต้องการ คือ ให้แรงจูงใจในลักษณะของสิทธิประโยชน์ในการลงทุน หรือ เก็บภาษีมลภาวะแก่โรงงานเหล็กที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ซึ่งเป็นมาตรการที่ต้องพิจารณาต่อไป

: การขยายตัวของอุตสาหกรรมทำให้ความต้องการวิศวกรและช่างเทคนิคมีมากขึ้น รัฐบาลต้องมีแผนพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ด้านสถาบัน

: การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องมีความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาล

โครงการหลักในขั้นพื้นฐานมีความสำคัญ ที่จะทำให้อุตสาหกรรมเติบโตด้วยความเข้มแข็งเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจ ในภาครัฐบาลกระทรวงอุตสาหกรรมและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นองค์กรประสานงาน ในภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรม สมาคมอุตสาหกรรมหลัก จะมีบทบาทสำคัญ โดยในส่วนของโครงการหลักสมบูรณ์แบบสำหรับหลักแผนจะเป็นการติดตามประสานงานให้โครงการเป็นไปตามเป้าหมาย ในส่วนของอุตสาหกรรมต้นน้ำอีกส่วนคือ เหล็กพูน ในช่วงแผนฯ 7 คงเป็นช่วงการศึกษาของความเป็นไปได้และนิจรรูปแบบที่เหมาะสมของโครงการ และบทบาทของภาครัฐบาลและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นผู้พิจารณาลิขสิทธิ์ประโยชน์ตามอำนาจที่มีอยู่

: มหาวิทยาลัยควรจะมีบทบาทในการที่จะช่วยในการศึกษาวิจัย การทดลอง เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการประกอบการต่อไป ทั้งในส่วนของเหล็กและเหล็กกล้าตลอดจนเหล็กรูปพรรณต่างๆ

4.2.2 มาตรการส่งเสริมการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม

การปรับตัวทางเศรษฐกิจ ที่จะแก้ปัญหาการจ้างงานนั้นต้องมุ่งแก้ไขปัญหาคือเกิดจาก

- market rigidity
- market failure
- bureaucratic structure

o นโยบายการพัฒนากำลังคนในภาคอุตสาหกรรม

นโยบายการพัฒนากำลังคนสำหรับภาคอุตสาหกรรม มีดังต่อไปนี้

1. เร่งเพิ่มการผลิตกำลังคนในสาขาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในช่วงแผนฯ 7

ขั้นต่ำ ดังนี้

	<u>ระดับปริญญาตรี</u>	<u>ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี</u>
	(จำนวนเพิ่มเฉลี่ยต่อปี)	
<u>เทคโนโลยีชีวภาพ</u>		
- เกษตรศาสตร์	530	2,980
- Food science	50	30
- อื่นๆ	150	80

เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์

- คอมพิวเตอร์	170	180
- ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	850	4,500

เทคโนโลยีวัสดุ

- เครื่องกล	1,390	13,590
- โลหะการ	40	1,100

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

- เคมี	360	120
- อุตสาหกรรม	620	2,370
- อื่นๆ	1,190	3,250

วิทยาศาสตร์

720	1,440
-----	-------

2. ส่งเสริมการฝึกอบรมแรงงานทั้งฝีมือในสาขาช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อม ช่างกลึง โดยการขยายโครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาค เพื่อให้ผู้มีโอกาสเข้าเรียนวิชาช่างสาขาช่างมากขึ้น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานควรจะพัฒนาทางด้านนี้มากขึ้น

3. สนับสนุนให้เอกชนพัฒนาแรงงานของตน โดยจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นในสถาบันการศึกษาของรัฐนอกเวลาทำงานและวันหยุด โดยเริ่มจากเขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่น

4. สนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเภท General Training โดยการออกพระราชบัญญัติพัฒนาฝีมือแรงงาน เช่น Skill Developmet Act ของสิงคโปร์ ซึ่งมีผลอย่างมากในการกระตุ้นให้โรงงานหันมาฝึกอบรมคนงานของตน โดยภายใต้กฎหมายนี้ จะมีการเก็บภาษีจากแรงงานฝีมือในโรงงานหรือบริษัทห้างร้าน นอกเหนือจากภาษีเงินได้ ประมาณร้อยละ 3.5 เพื่อนำมาจัดตั้งเป็นกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานและกำหนดการฝึกอบรมที่ชัดเจนในช่วงเวลา 3 - 5 ปีข้างหน้า เมื่อโรงงานต้องทำการฝึกอบรมและเสริมทักษะ ที่มีใช้ไปในลักษณะ on-the-job training แล้วจะสามารถได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนนี้ได้ประมาณครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแต่ฝ่ายเดียว

5. แม้ความต้องการแรงงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมีสูงมากแต่ก็มีโชหน้าทีของรัฐทั้งหมดที่จะต้องทำการลงทุนในด้านนี้ ควรจะสนับสนุนให้มีสถาบันการศึกษาเอกชนเกิดขึ้น และกระจายทั่วไปในภูมิภาคของประเทศโดยรัฐจำเป็นต้องกำกับดูแลในด้านคุณภาพ

6. เพิ่มสัดส่วนประชากรให้มีการศึกษา ภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นภาระเตรียมกำลังคนขั้นพื้นฐาน

7. จัดการศึกษาและหลักสูตรในสาขาเทคโนโลยีที่สลับซับซ้อนมากขึ้น และเป็นเทคโนโลยีเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีเครื่องจักรกลซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมต่อไป โดยสนับสนุนทั้งในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน การประกาศเทคโนโลยีเป้าหมายดังกล่าว จะทำให้สถาบันเอกชนทราบแนวทางการกำลังคนทางด้านนี้ที่จะมีสูงมากในอนาคต

8. จัดการศึกษาต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านเทคนิค และช่วยให้ผู้ที่ทำงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในมหาวิทยาลัย แต่ควรจะมีมาตรการที่บังคับให้ผู้ประกอบการพัฒนาแรงงานในสาขาของตน โดยรัฐบาลรับภาระค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่ง (จากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานตั้งได้กล่าวข้างต้น)

9. มีความคล่องตัวในสถาบันการศึกษาของรัฐ ทั้งในแง่ของงบประมาณและหลักสูตร เพราะการประมาณกำลังคนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น มีปัญหาทั้งทางด้านข้อมูลและทฤษฎี การแก้ไขข้อผิดพลาดของความต้องการกำลังคน จะทำได้หากมีความคล่องตัว ในการปรับตัว ของสถาบันการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป

10. BOI ควรจะมีเงื่อนไขในเอกชนมีแผนการฝึกอบรมหรือ upgrade ฝีมือแรงงานของคน เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการให้ส่งเสริมเพราะเงื่อนไขที่อาจจะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยี

11. การวางแผนกำลังคน ควรนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า โดยให้กองวางแผนประชากรและกำลังคนของ NESDB เป็น coordinator ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานและข้อมูลที่สะท้อนจากตลาดแรงงานเพื่อจะทำให้มีการใช้และผลิตกำลังคนที่มีทักษะได้ตรงกับความต้องการมากขึ้น

4.2.3 แนวนโยบายและมาตรการแก้ไขภาวะขาดล้าวม

o การพิจารณามาตรการทางเศรษฐกิจ

การเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม มีผลให้มลพิษจากภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในขณะที่ กฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้ถูกนำไปบังคับให้ภาคอุตสาหกรรมจัดการกับสารมลพิษอย่างเหมาะสม และขาดสิ่งดึงดูดใจให้อุตสาหกรรมปรับปรุงกระบวนการผลิต หรือเปลี่ยนไปใช้วัตถุดิบที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง หลายประเทศแถบ ยุโรป อเมริกา

ญี่ปุ่น หรือแม้แต่ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ได้มีการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ เป็น กลยุทธ์ในการควบคุมการปล่อยสารมลพิษกันอย่างแพร่หลาย มาตรการดังกล่าวยังเปิดโอกาสใน การระดมทุน เพื่อก่อสร้างระบบบำบัดมลพิษ และแก้ไขสภาพแวดล้อมที่ถูกปนเปื้อนจากสารมลพิษ ความร่วมมือของอุตสาหกรรมในการยอมรับและปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว เกิดขึ้นได้จากความ พยายามสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งในระยะ ยาวแล้ว อาจกลายเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังเช่นที่กำลังเกิดแก่ ธุรกิจในปัจจุบัน

หลักการที่สำคัญของมาตรการทางเศรษฐกิจ คือ ผู้ผลิตมลพิษต้องจ่าย (Polluters Pay Principle) กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในการรักษาและชำระล้างสภาพแวดล้อมที่ถูกปนเปื้อนให้ สะอาดและค่าใช้จ่ายในการบำบัดมลพิษ ควรเก็บจากผู้ปล่อยมลพิษ ตามปริมาณ ประเภท ระยะ ทางในการเก็บขนสารมลพิษ และอัตราค่าบำบัดมลพิษ (Pollution charge) ซึ่งในหลักการ จำนวนเงินดังกล่าวควรครอบคลุมต้นทุนทุกประเภทและทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การก่อสร้างและการติดตั้ง ระบบบำบัด การเก็บขน การขนส่ง การบำบัด และการกำจัดขั้นสุดท้าย หากอัตราค่าบำบัด มลพิษสูงพอ ผู้ประกอบการก็จะมีแรงจูงใจในการปรับปรุงขบวนการผลิต และเปลี่ยนแปลงประ- เภทวัตถุดิบที่ใช้ เพื่อให้เกิดสารมลพิษน้อยที่สุด

การจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมในการบริหารการเงิน โดยมี จุดมุ่งหมายทั้งเพื่อหาวิธีทางเทคนิคในการจัดการมลพิษและกระตุ้นให้ผู้ประกอบการหาทางลดปริมาณ มลพิษของตน เงินกองทุนจะถูกนำมาใช้ในการก่อสร้าง และดำเนินการระบบบำบัดมลพิษส่วนกลาง หรือเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ให้แก่ผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือกลาง ที่มีได้ใช้บริการของระบบ บำบัดมลพิษส่วนกลาง ศูนย์บำบัดกากสารพิษ ต.แสมดำ อ.บางขุนเทียน ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดตั้งระบบบำบัดกลาง และระดมทุนจากกลุ่มอุตสาหกรรมในรูปค่า บริการ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการกากสารพิษซึ่งเป็นสารมลพิษที่อุตสาหกรรมปล่อยออกมา

อัตราค่าบำบัดกากสารพิษ ซึ่งรวมค่าขนส่งบำบัด และกำจัดขั้นสุดท้าย มีค่าเท่ากับ 1,000 บาทต่อตัน (อัตราดังกล่าวเป็นค่าเฉลี่ย ในทางปฏิบัติอัตราการบำบัดจะไม่เท่ากัน ขึ้นกับ ประเภทและปริมาณของกากสารพิษ) อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยง หรือแอบทิ้งสารพิษ เหล่านี้ จึงควรกำหนดให้มีการวางมัดจำ โดยกำหนดให้เป็นหนึ่งเท่าของราคาบำบัดจริง และจะ ได้คืนต่อเมื่อได้มีการส่งกากสารพิษมาบำบัดในปริมาณที่ไม่ต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณที่ประ- มาณไว้ ถ้ารวมส่วนนี้เข้ากับอัตราค่าบำบัดดังกล่าวข้างต้น จะเป็นเงินประมาณ 2,000 บาทต่อ ตัน Engineering Science et.al. (2532) ประเมินว่าในปี 2534 กากสารพิษอุตสาหกรรม ที่จำเป็นต้องบำบัดในระบบส่วนกลางมีประมาณ 600,000 ตัน ดังนั้นกองทุนจากการบำบัดกากสาร ส่วนนี้ จะเป็นเงินทั้งสิ้น 1,200 ล้านบาท เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเพียงร้อยละ 0.2 ของมูลค่า

เพิ่มของอุตสาหกรรมที่ผลิตกาสิโน หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของกำไร โดยสมมติว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้มีอัตรากำไรที่ต่ำกว่าร้อยละ 20

สำหรับน้ำเสียของอุตสาหกรรมนั้น ถ้าประเมินอัตราค่าบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียเสียเป็น 1,000 บาทต่อตัน บี. โอ. ดี. จะได้เงินเข้ากองทุน 500 ล้านบาท ในปี 2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 1.8 ของมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสีย สัดส่วนของค่าบำบัดมลพิษต่อมูลค่าเพิ่มและต่อกำไรแสดงให้เห็นว่า การจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อระดมทุนจากผู้ประกอบการมาใช้ในการบำบัดมลพิษเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โฉมของภาคอุตสาหกรรมเองนั้น กองทุนสิ่งแวดล้อมนอกจากจะเป็นทางออกทางหนึ่งในการจัดการปัญหามลพิษอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ก่อนที่สิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมจนถึงจุดที่เป็นข้อจำกัดในการเติบโตของอุตสาหกรรม และยังเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ตนเองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม

ปัญหาของอากาศเสียจากอุตสาหกรรมที่เกิดจากการใช้เชื้อเพลิงในระบบการผลิต โดยเฉพาะ ถ่านหินลิกไนท์ ก่อให้เกิดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนออกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ และ ฝุ่นละอองในปริมาณที่สูง แม้จะมีราคาต่ำกว่าครึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับก๊าซธรรมชาติในระดับพลังงานที่เท่ากัน แสดงให้เห็นถึงการกำหนดราคาเชื้อเพลิงที่ไม่ได้รวมต้นทุนภายนอก (Externalities Cost) ดังนั้น การปรับราคาของถ่านหินลิกไนท์จึงเป็นมาตรการทางหนึ่งเพื่อควบคุมมลพิษด้านอากาศ

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตที่สูงถึงร้อยละ 10 ต่อปี แต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรม จากอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบไม่เป็นสารพิษมาเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นสารพิษมากขึ้นนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการมลพิษที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญหาของการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีมากในเขต กทม. และปริมณฑล ได้ก่อให้เกิดมลพิษจากอุตสาหกรรมในอัตราและปริมาณที่สูงเกินกว่าที่สภาพแวดล้อมจะรับได้ ประกอบกับการจัดการมลพิษทางน้ำที่ยังไม่สามารถดำเนินการในระดับที่ยอมรับได้ เช่น คุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน ที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมมากกว่านี้หากไม่มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในด้านมลพิษทางอากาศจากภาคอุตสาหกรรมจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้พลังงานเชื้อเพลิงในระบบการผลิต จากการพิจารณาปัจจัยกำหนดสภาวะแวดล้อมปัจจุบันและการพิจารณามาตรการทางเศรษฐกิจ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะนโยบายและมาตรการหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมการผลิตดังนี้

: จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม (Environment Fund) เพื่อบริหารจัดการค่าธรรมเนียมที่เก็บจากโรงงาน เงินกองทุนจะใช้จ่ายเพื่อการสร้างระบบบำบัดของเสียส่วนกลางหรือใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกปนเปื้อนให้อยู่ในสภาพปกติหรือเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (Soft

Loan) แก่โรงงานขนาดเล็กและกลางในการบำบัดมลพิษ

: จัดทำระบบตรวจสอบมลพิษอุตสาหกรรม (Pollution Audit) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตรวจสอบและจัดเก็บค่าธรรมเนียมมลพิษ ทั้งนี้อาจให้เอกชนเป็นผู้จัดทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานของรัฐ

: ดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมมลพิษ (Pollution Charge) ตามปริมาณมลพิษที่โรงงานมีผลิต โดยเก็บในอัตราก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเมื่อโรงงานปล่อยมลพิษเกินมาตรฐานและลดลงเมื่อโรงงานปล่อยมลพิษต่ำกว่ามาตรฐาน เริ่มต้นจากนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานขนาดใหญ่เป็นอันดับแรก ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมมลพิษควรครอบคลุมค่าใช้จ่ายทุกอย่างตั้งแต่การลงทุนสร้างโรงบำบัด การเก็บขน การขนส่ง การบำบัด และการกำจัดขั้นสุดท้าย

: เพื่อบรรเทาปัญหาของอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ควรทบทวนราคาเชื้อเพลิงซึ่งไม่ได้รวมต้นทุนภายนอก อันได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ่านหินลิกไนต์ ส่วนน้ำมันเตาควรพิจารณาปรับปรุงคุณภาพน้ำมัน โดยการลดปริมาณกำมะถันลงจาก 3.5 เปอร์เซ็นต์ เป็น 2.0 เปอร์เซ็นต์ ในระยะสั้นและ 1.0 เปอร์เซ็นต์ ในระยะยาว

: ปรับปรุงนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของรัฐที่ก่อให้เกิดมลพิษสูง เช่น การให้การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดกากสารพิษสูง ควรพิจารณาจัดลำดับให้การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมที่มีอัตราของกากสารพิษต่อมูลค่าการผลิตที่ต่ำกว่าการพิจารณาเพียงมูลค่าการผลิตเป็นหลักในการส่งเสริมแทนการ

: ควรให้การสนับสนุนนิคมอุตสาหกรรม ให้มีการป้องกันและควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยหลักการแล้วการจัดให้นิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางเข้าไปดำเนินการในนิคมอุตสาหกรรม นอกจากจะง่ายในการควบคุมแล้วยังสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

: นโยบายของรัฐที่จะให้มีการกระจายตัวของอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาด้านความแออัดใน กทม. และปริมณฑล ควรพิจารณาข้อดีและข้อเสียด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย แนวทางหนึ่งคือการกำหนดระดับการกระจายตัว และประเภทของอุตสาหกรรมให้ชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมการกระจายของมลพิษ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามชนบท ซึ่งเกิดจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมที่ขาดการวางแผนป้องกันสิ่งแวดล้อม เช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้วันนี้

o หลักการและเหตุผลในการกำหนดแนวนโยบาย

ในการกำหนดแนวนโยบายในการควบคุมมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม มีข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้

: คุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเป้าหมายสูงสุด (The Ambient Quality Target)

นโยบาย กฎระเบียบหรือมาตรฐาน ที่กำหนดควรมีเป้าหมายสูงสุดที่คุณภาพสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ มาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำเป็นเป้าหมายหลัก ส่วนมาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานหรือจากชุมชน เป็นวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้น ดังนั้น มาตรฐานน้ำทิ้งจึงควรมียืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม และตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำแต่ละสาย แต่ละช่วง เช่นเดียวกับคุณภาพอากาศ มาตรฐานอากาศเสียจากปล่องของโรงงานไม่ควรเป็นกำหนดเท่ากันทั้งประเทศ ควรแปรเปลี่ยนได้ตามมาตรฐานคุณภาพอากาศในแต่ละพื้นที่

: ใช้วิธีการที่มีค่าใช้จ่ายต่ำสุด (The Minimum Cost Principle)

นโยบายและมาตรการที่นำมาใช้ควรจะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และสามารถบรรลุเป้าหมาย คุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ หรือ อากาศ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของเทคโนโลยีการบำบัดควบคู่กับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น หลักการนี้ยังครอบคลุมถึงวิธีการบริหารจัดการมลพิษด้วย เช่น การให้เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม (Monitoring) ซึ่งอาจจะทำให้ใช้จ่ายต่ำกว่าการปฏิบัติงานโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว เมื่อเทียบกับประสิทธิผลในระดับเดียวกัน

: ผู้ก่อให้เกิดมลพิษต้องจ่าย (Polluters Pay Principle)

เนื่องจากธรรมชาติไม่สามารถทนต่อภาวะมลพิษได้อีกต่อไป การลงทุนเพื่อกำจัดกาก สารพิษน้ำเสีย และอากาศเสีย จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การระดมทุน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ดำเนินการ และอื่นๆ โดยเก็บจากผู้ผลิตมลพิษ ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้กันทั่วโลก เป็นวิธีที่มีความเหมาะสมอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่อุตสาหกรรมหลัก เป็นอุตสาหกรรมส่งออกเช่นที่กำลังเป็นอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากรัฐไม่ควรนำภาษีของประชาชนไทยทั้งประเทศมาเป็นค่าใช้จ่ายในการกำจัดมลพิษ เพื่อให้ผู้บริโภคในต่างประเทศได้บริโภคสินค้าในราคาถูกลง ในทางปฏิบัติ การเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ผลิตมลพิษนั้น ผลที่สุดจะเป็นภาระของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เนื่องจากผู้ผลิตหรืออุตสาหกรรมจะผลักภาระค่าใช้จ่ายลงไปในราคาสินค้าในระดับที่ผู้บริโภคยังยอมรับได้ อย่างไรก็ตามถ้าราคาสินค้าสูงเกินกว่าที่ผู้บริโภคจะยอมรับได้ อุตสาหกรรมย่อมถูกกระทบกระเทือน ดังนั้นจึงนำมาสู่หลักการที่สำคัญใน 2 ข้อหลัง

: การรักษาความสามารถในการแข่งขัน (The Competitiveness Imperative)

นโยบายที่กำหนดควรมีความคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย ในระยะยาวแล้วการควบคุมมลพิษที่เข้มงวดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมไทย โดยอุตสาหกรรมที่มีกากสารพิษจะน้อยลง แต่ก็มิได้หมายความว่าภาพรวมของการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมจะลดลง

: นโยบายต้องมีขั้นตอน (Policy Transition)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่มีมลพิษมาก ไปสู่โครงสร้างอุตสาหกรรมที่มีมลพิษน้อยลง เป็นวิธีการหนึ่งในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในขณะนี้ประเทศไทย โดยเฉพาะใน เขตกรุงเทพและปริมณฑลนั้น ได้กลายเป็น "สวรรค์ของมลพิษ" ดังนั้น เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่าง เป็นธรรมและเหมาะสม นโยบายที่ควรวางขั้นตอนให้ เวลาและมีเป้าหมายชัดเจน เช่น มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาจจะ เริ่มต้นในระดับที่ยอมรับได้ แล้วเพิ่มความเข้มงวดมากขึ้น ตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนด หรือในกรณีการย้ายที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทก็ เป็นสิ่งที่ต้อง ใช้ เวลาและปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ อย่างมีขั้นตอน

4.3 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการค้า

4.3.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการค้าสินค้าระหว่างประเทศ

o สินค้าและตลาด

: ให้ความสำคัญลำดับสูงกับการทำการค้าสินค้ากลุ่ม/หมวดที่ ไทยมีความ ได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบกับและสามารถแข่งขันได้ดี

: เน้นมาขีดความสามารถทางการแข่งขันทางด้านส่วนแบ่งตลาด ให้ดีขึ้น โดยควรพัฒนาทั้งประเภทสินค้าและการขยายตลาดในเวลาเดียวกัน เช่น การเจาะตลาดสินค้า โดยใช้วิธีการตลาด การศึกษาถึงความต้องการของตลาดสินค้าและลูกค้าต่างประเทศ เพื่อปรับปรุงสินค้าที่จำหน่าย การมีระบบบริการและการจัดการการส่งออกที่ดี เป็นต้น

: ขยายการส่งออกสินค้าบางตัวที่มีแนวโน้มส่งออกเพิ่ม แต่ไม่ได้อยู่ในรายการสินค้าเป้าหมาย โดยบรรจุเพิ่มเติมไว้ในสินค้าเป้าหมายส่งออก

: ควรมีรายละเอียดกลยุทธ์การส่งออกทางด้านสินค้าและตลาดเป้าหมายส่งออก ที่ชัดเจนภายใต้แผนงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยจะต้องสร้างความสามารถในการตรวจสอบความ เชื่อถือในการวางแผนเป้าหมายดังกล่าวด้วย เช่นการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการคำนวณและจัดส่วนแบ่งตลาดออกมาให้ชัดเจน เพื่อนำมาปรับปรุงวางแผนต่อไป การวางแผนระยะกลางและระยะยาวพิจารณาโครงสร้างสินค้าและตลาดของ ไทยมีความเหมาะสมกับความ ได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบกับของไทยอย่างไร เป็นต้น

๐ กลยุทธ์การขยายตลาดต่างประเทศ

ตลาดหลักดั้งเดิม ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดย

- สหรัฐอเมริกา ควรแข่งขันกับประเทศคู่แข่งอื่นๆ ในเรื่องคุณภาพมาตรฐานสินค้า รูปแบบ และขยายฐานทั้งรายการและมูลค่าสินค้า
- ตลาดญี่ปุ่น ควรถือโอกาสในช่วงที่ญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะเปิดตลาดเข้าสู่ตลาดดังกล่าว โดยการร่วมมือกับญี่ปุ่นพัฒนาสินค้าไทยให้ได้มาตรฐานที่ญี่ปุ่นต้องการซึ่งอาจแตกต่างไปจากตลาดอื่นๆ
- ตลาดประชาคมยุโรป ควรร่วมมือกับประชาคมยุโรปในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในตลาดนี้มากขึ้น ในขณะเดียวกันควรพัฒนารูปแบบสินค้าปรับตามความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ตลาดรองดั้งเดิม ได้แก่ กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประชาคมยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ควรมุ่งส่งออกต่อไป เนื่องจากสภาพและลักษณะการค้าของไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ตลาดเหล่านี้มีศักยภาพในการซื้อจากไทยมากขึ้น

ตลาดอาเซียน อาศัยความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ขององค์กร หน่วยงานของภาครัฐบาลและภาคเอกชนของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อขยายการค้าภายในภูมิภาคนี้

ตลาดประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หากทางให้สินค้าที่ย้ายฐานการผลิตมาอยู่ในประเทศไทยนั้น ส่งออกกลับไปสู่ประเทศกลุ่มนี้และกลุ่มอื่นๆ ด้วย

ตลาดใหม่ ได้แก่ กลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น ควรสร้างความสำคัญในการส่งออก ไปตลาดใหม่ โดยใช้วิธีการเจาะตลาดที่เหมาะสม โดยเฉพาะการกำหนดราคาสินค้า คุณภาพ และวิธีการจ่ายเงิน

๐ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง

: การปรับเปลี่ยนสภาพทางด้านการค้าสินค้านานาชาติระหว่างประเทศไทย จะก้าวไปสู่พื้นฐานการแข่งขันนานาชาติมากขึ้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 กว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา ดังนั้นควรดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศไทย โดยรวมจะต้องขีดหลักการค้าเสรี และมีเอกภาพ จากนั้นจึงสามารถกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กร หน่วยงานปฏิบัติที่รองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ นำไปสู่การปฏิบัติทางนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

: ปรับเปลี่ยนสภาพการแข่งขันจากที่ไทยได้เปรียบเฉพาะด้านต้นทุนที่เป็นแรงงานเป็นส่วนมากมาสู่การแข่งขันด้านคุณภาพมาตรฐาน รูปแบบสินค้าตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

สม โดยรัฐบาลกระตุ้นและส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนปรับตัวให้สามารถแข่งขันภายในและภายนอกประเทศได้มากขึ้น

: ควรจัดระบบโครงสร้างอัตราอากรขาเข้าให้ลดหลั่นกันระหว่างวัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าเครื่องจักรและชิ้นส่วนที่ใช้ในระหว่างอุตสาหกรรมการส่งออก และอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า รวมไปถึงการปรับปรุงกฎระเบียบทางด้านการค้าระหว่างประเทศที่ยังมีอุปสรรคด้วย เช่น นิธีการทางศุลกากร เป็นต้น

: ควรสนับสนุนให้เอกชนใช้วิธีการทางการค้า และการลงทุนร่วมกับประเทศอื่นๆ ในตลาดต่างประเทศได้ เช่น การหาแหล่งวัตถุดิบใหม่ๆ การสร้างงานตลาดสินค้าในต่างประเทศ การร่วมมือทางการผลิตระหว่างประเทศ เป็นต้น

: อุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภททำรายได้ส่งออกสูง แต่ยังขาดดุลเชิงส่งออก และนำเข้าสูง การสนับสนุนได้เกิดการผลิตรองรับสินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลาง จะช่วยลดการขาดดุลการค้าได้

: ควรแยกกลยุทธ์การพัฒนาการส่งออกสินค้าเกษตรจากสินค้าอุตสาหกรรม โดยสินค้าเกษตรดั้งเดิมควรยึดหลักการค้าเสรีผสมกับการรวมกลุ่มสินค้าตามเหมาะสม

o การพัฒนาและส่งเสริมการส่งออก

: สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาการส่งออกของหน่วยงานของรัฐให้สนองความต้องการของภาคเอกชน โดยให้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

: โดยเพิ่มบทบาทของสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์ และศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศ

: ควรพิจารณากำหนดทางเลือก การบริหารนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกในทิศทางที่ว่าจะเพิ่มบทบาทให้แก่ คณะกรรมการพัฒนาส่งออกโดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานหรือจะทำการปรับปรุงการบริหารและการดำเนินงานของหน่วยงาน องค์การที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการค้าต่างประเทศ การส่งเสริมการส่งออก กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ เป็นต้น เข้ามาด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

: โอนความรับผิดชอบทางราชการส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เช่น ไม้คั้น และชุดเซียงภาชี การตรวจมาตรฐานสินค้าส่งออก เป็นต้น โดยความรับผิดชอบบางส่วนที่รัฐดำเนินการไม่ได้ ก็อาจเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการด้วย โดยรัฐทำการควบคุมการค้าเงินงานเท่านั้น

o ระบบข้อมูลข่าวสารทางการค้า

: สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบและประสานดีพอ และข้อมูลดังกล่าวสามารถใช้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ในแหล่งบริการแหล่งเดียว

: หน่วยงานราชการควรให้ความสำคัญในการจัดเก็บ และจัดระบบข้อมูลข่าวสารทั้งด้านการผลิตและการค้าให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะขนาดกลางและขนาดเล็ก รู้จักการนำข้อมูลต่างๆ มาปรับใช้ในการประกอบกิจการของตน

: ให้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในการมีระบบข้อมูล ข่าวสารที่สามารถนำมาสนับสนุนการวางแผนทางเลือกทางนโยบาย สร้างระบบเตือนภัยทางการค้า การพยากรณ์ การตั้งเป้าหมายและโอกาสทางการค้า

o การสนับสนุนสถาบันภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการค้า

: สนับสนุนให้สถาบันภาคเอกชนมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการค้าของโลก รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมควบคู่ไปด้วย

: เปิดโอกาสให้สถาบันภาคเอกชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพัฒนาทางการค้า โดยจัดทำเครือข่ายและแผนงานความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กด้วย

o การพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า

: เพิ่มขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า ในลักษณะการค้าเงินนโยบายหลายแนว (Multi-track Policy) ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคี รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการเจรจาต่อรองทางการค้า นอกจากนี้ควรปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยยึดหลักการดำเนินการค้าเสรี

: จัดตั้งองค์กรประสานงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้า โดยใช้แบบอย่างจากประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนามาปรับใช้ให้เหมาะสม

: ควรมีการจัดทำแผนงานเจรจาทางการค้า เพื่อกำหนดท่าทีของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และมีศักยภาพในการเจรจาทางการค้า

: ควรพิจารณานำมาตรการป้องกันการค้าทุ่มตลาดโดยสินค้าเข้า (anti-dumping Law) มาใช้เป็นมาตรการรักษาผลประโยชน์ทางการค้า

4.3.2 นโยบายและมาตรการการค้าภายใน

o สินค้าเกษตร

โดยทั่วไปสินค้าเกษตรมีการแข่งขันกันอย่างเสรี ดังนั้นรัฐควรจำกัดบทบาทของรัฐ โดยเปิดให้การค้าสินค้าเกษตรเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น นโยบายและมาตรการของรัฐที่จะนำมาปรับใช้กับการค้าสินค้าเกษตรพอจะแบ่งได้ดังต่อไปนี้

- นโยบายด้านการตลาด

: ลดบทบาทของรัฐในการแทรกแซงทางการตลาด โดยยกเลิกกฎระเบียบที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการตลาด เช่น กฎระเบียบเกี่ยวกับโรงฆ่าสัตว์ การค้าใบยาสูบ เป็นต้น

: รัฐควรเน้นในเรื่องการกำกับดูแล ให้การค้าเงินการทางด้านการตลาด เป็นไปอย่างยุติธรรมตามกฎหมายหรือกติกา โดยเร่งออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการตลาดต่างๆ เช่น ในส่วนของการพัฒนาซื้อขายล่วงหน้า ควรออกกฎที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับสัญญาต่างๆ ในการทำการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า เป็นต้น

- การแทรกแซงด้านราคา

หากรัฐมีความจำเป็นในการแทรกแซงราคาด้วยเหตุผลใดก็ตาม เช่น เหตุผลในการกระจายรายได้แล้ว

: รัฐควรมีแนวนโยบายหลักในการแทรกแซงทางด้านราคา ดังนี้

1. ทำให้เป็นระบบโดยนำมาปรับใช้ได้กับสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องแทรกแซง
2. ทำให้เฉพาะในส่วนของการส่งออกและนำเข้าเท่านั้น ซึ่งจะให้ผลต่อการยกระดับราคามากที่สุด โดยการแทรกแซงนี้ต้องมี การพิจารณาผลดี ผลเสียในรายละเอียด

: ใช้นโยบายเก็บภาษีแบบ Value Levy แทนการเก็บในลักษณะอัตราภาษีพิเศษ (Surcharge) ซึ่งจะช่วยลดการผันผวนของราคาภายในประเทศ ซึ่งสืบเนื่องมา จากการเปลี่ยนแปลงของราคาภายนอกประเทศได้

- ด้านอื่นๆ

: รัฐควรมีนโยบายเพิ่มเติมในด้านอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือการผลิตสินค้าเกษตร คือ

1. มีนโยบายปุ๋ยที่ชัดเจน และจัดจำหน่ายปุ๋ยราคาถูกลงแก่เกษตรกร เป็นเฉพาะในบางโครงการ
2. ให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องของการใช้ยาปราบศัตรูพืช
3. เร่งพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ

: มีนโยบายประสานงานระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อประมวลข้อมูลเป็นระยะเกี่ยวกับแนวโน้มทางการตลาดและการผลิตของสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่เกษตรกร โดยการออกเป็นสารสนเทศฯ ให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่แก่พ่อค้าและเกษตรกรในการตัดสินใจเพาะปลูกพืช

: จัดตั้งระบบการประกันพืชผลทางการเกษตร โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการภายใต้การควบคุมของกรมการประกันภัยและให้รัฐให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรโดยรับภาระส่วนหนึ่งในการจ่ายเบี้ยประกันเพื่อให้เกษตรกรทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากระบบดังกล่าว

: ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

o สินค้าอุตสาหกรรม

โดยทั่วไปแล้วในการค้าสินค้าอุตสาหกรรมนั้น การค้าสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปได้มีการแข่งขันค่อนข้างเสรีแล้ว ดังนั้นรัฐควรยกเลิกกฎระเบียบควบคุมสินค้านำเข้า ส่วนการค้าสินค้าที่เป็นอุปสงค์ขั้นกลาง และสินค้านั้นรัฐยังคงควรควบคุมดูแลในสินค้าบางประเภทและเร่งส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเสรีมากขึ้น

- นโยบายด้านการตลาด

: ควรพิจารณาปรับปรุงมาตรการระบบการค้าสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปให้เกิดการค้าอย่างเสรีให้เอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่ควรมีนโยบายในการบังคับให้จำกัดผู้ซื้อหรือผู้ขาย เช่น การให้ผู้ผลิตนมพร้อมดื่มหรือนมผง ต้องรับซื้อน้ำนมดิบจากองค์การส่งเสริมผู้เลี้ยงโคนมนั้นควรได้รับการพิจารณายกเลิก เป็นต้น

: ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บริโภคอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีผลกระทบต่อผู้ผลิต เช่น นโยบายจำหน่ายแก๊สในเขตต่างจังหวัด

- นโยบายด้านราคา

: ควรพิจารณายกเลิกกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมวิธีการจำหน่ายและกระบวนการผลิตในสินค้าอุปโภคบริโภค โดยทั่วไปที่มีการแข่งขันค่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว เช่น นมผง น้ำ

มันฝรั่ง กระดาด สมุดนักเรียน เสื้อผ้า ผ้านวมยี่สิบสี่บ้าน ผงซักฟอก สบู่ เครื่องสูบน้ำ น้ดลม หม้อหุงข้าว เป็นต้น แต่ควรมีการปิดประกาศราคาสินค้าให้ผู้บริโภคได้ทราบ เพื่อตัดสินใจในการซื้อสินค้าเหล่านั้น

: รัฐยังควรควบคุมดูแลสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนบางประเภทที่ยังไม่มีการแข่งขันอย่างเสรีเพื่อป้องกันการกำหนดราคาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค เช่น อาหารสัตว์ น้ำมันหล่อลื่น เม็ดพลาสติก ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ก่ออิฐซีเมนต์ เหล็กเส้น เหล็กโครงสร้างรูปพรรณ อลูมิเนียมเส้นหน้าตัด ตะปู กระเบื้องใยหิน กระเบื้องคอนกรีต มุงหลังคา ปูนซีเมนต์ รถแทรกเตอร์ สายไฟฟ้าและรถยนต์นั่ง เป็นต้น

- นโยบายด้านการผลิต

: ควรพิจารณายกเลิกกฎการห้ามตั้งห้ามขายในสินค้าอุปโภคบริโภคบางประเภทที่มีการค้าอย่างเสรี เช่น โรงงานผลิตน้ำแข็งซอง การผลิตไม้ขีดไฟ การผลิตกระสอบพลาสติก การทอเส้นพลาสติก เป็นต้น และสินค้าบางประเภท เช่น สารส้มและยางมะตอยน้ำ ซึ่งรัฐเป็นผู้ซื้อรายใหญ่นั้น ควรเปิดให้มีผู้เข้ามาแข่งขันขายสินค้าประเภทเหล่านี้ได้อย่างเสรี

: ในส่วนของการผลิตสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนบางประเภทซึ่งต้องใช้ต้นทุนที่สูงนั้น รัฐควรมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนที่แน่ชัดว่าจะให้การคุ้มครองในระยะเวลาเท่าใด และเมื่อถึงเวลาที่กำหนดรัฐควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าเข้ามาแข่งขันได้อย่างเสรี

4.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนากาบริการ

4.4.1. ระดับภาพรวม

- : ปรับปรุงระบบการจัดการรวบรวมข้อมูลภาคบริการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ให้เป็นระบบที่ทันสมัย และพิจารณาจัดเก็บข้อมูลด้านบริการบางประเภทที่เริ่มมีความสำคัญในระยะหลังๆ นี้
- : ให้มีการวางแผนการค้าบริการระหว่างประเทศของ ไทยควบคู่ไปกับการวางแผนด้านการค้าสินค้าระหว่างประเทศ
- : กำหนดแนวทางการพัฒนาบริการสาขาต่างๆ เป็น 3 กลุ่ม คือ สาขาบริการที่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สาขาบริการที่มีส่วนเสริมสร้างรายได้และ/หรือประหยัดเงินตราต่างประเทศ และสาขาบริการที่มีส่วนเพิ่มระดับการแข่งขันการค้าสินค้าและบริการของไทย

- : จัดตั้งองค์กร/หน่วยงานใหม่ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการของประเทศไทยทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยอยู่ในสังกัดกระทรวงพาณิชย์

4.4.2. ภาคบริการรายสาขา

o บริการสื่อสารและ โทรคมนาคม

- : เปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการให้บริการสื่อสารและ โทรคมนาคม ประเภทที่รัฐไม่ต้องควบคุมและพิจารณาดำเนินการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ โทรคมนาคมระหว่างประเทศ โดยปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยต่อการกระจายสิทธิและให้ภาคเอกชนสามารถแข่งขันได้

o บริการการประกันวินาศภัย

- : ผู้ประกอบธุรกิจประกันภัย ควรปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานและบุคลากร ให้เป็นที่เชื่อถือ
- : พัฒนาขีดความสามารถการประกันภัยโดยกำหนดให้ขยายเงินกองทุน (Capital fund) เป็นอย่างต่ำ 100 ล้านบาท ภายในระยะที่กำหนด
- : พิจารณาการกำหนดให้เป็นเงื่อนไขด้านการส่งเสริมการลงทุน เพื่อดึงใจให้มีการทำประกันภัยกับบริษัทประกันภัยภายในประเทศเพิ่มขึ้น
- : พิจารณาปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการนำเบี้ยประกันวินาศภัยมาลดหย่อนภาษี

o บริการขนส่งทางน้ำและทางทะเล

- : พัฒนาส่งเสริมการขนส่งทางน้ำและทางทะเล รองรับการแข่งขันตัวทางการค้าระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพในแง่ของการให้บริการ เพื่อเป็นการลดต้นทุนของผู้ประกอบการค้า และให้สินค้าถึงจุดหมายปลายทางรวดเร็ว
- : ในขณะที่การพัฒนาของเรือไทยในการขนส่งสินค้าในระยะสั้นนี้ยังมีความเป็นไปได้น้อย ดังนั้นจึงควรมุ่งการพัฒนาบุคคลที่มีประสิทธิภาพ และความสามารถทางด้านจัดการเพื่อรองรับการแข่งขันตัวทางการค้าของบริการนี้ในอนาคต

o บริการขนส่งทางอากาศ

- : ทหาทางเจรจาเรื่องสิทธิการบินในลักษณะต่างตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อส่งเสริมการขนส่งทางอากาศในระยะยาว

: เน้นการพัฒนาส่งเสริมการขนส่งทางอากาศของไทยให้เป็นศูนย์กลางการบิน และการขนส่งทางอากาศในภูมิภาค โดยให้เชื่อมโยงกับสาขาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยว บริการซ่อม และส่งออกสินค้าทางอากาศ

o **บริการธุรกิจการเงิน**

: ให้มีการพิจารณาการเปิดให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศเข้ามาดำเนินกิจการเพิ่มขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ในขณะที่เดียวกันควรส่งเสริมธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้ดึงเห็นความจำเป็นต้องปรับตัวในด้านความพร้อมของทรัพย์สิน เทคโนโลยี บุคลากรและการบริหารต่อไป

: เน้นให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศสามารถดำเนินกิจการได้อย่างเสรี โดยการผ่อนคลายกฎระเบียบที่เข้มงวด เช่น ควรยกเลิกการบังคับให้ธนาคารพาณิชย์รับภาระปล่อยกู้สินเชื่อบริษัท ควรมีการปรับเปลี่ยนระบบการชำระเงินในประเทศให้มีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ส่งเสริมการค้าเสรีกับทรัพย์สิน โดยใช้ราคาตลาดเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จัดตั้งองค์กรคุ้มครองเงินฝาก และบทกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกค้า

: ผลักดันให้มีการจัดตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก ในรูปแบบการดำเนินงานร่วมระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

: พัฒนาตลาดทุนโดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระบบภาษี ในลักษณะที่เกื้อหนุนต่อการลงทุนและการออก เช่น ส่งเสริมให้มีการลงทุนในลักษณะกองทุนรวม

o **บริการการท่องเที่ยว**

: ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้นในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น ปัญหาการแข่งขันตัดราคาอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยวของสมาชิกในองค์กร เป็นต้น โดยรัฐเป็นเพียงผู้กำกับดูแล

: ควรกระจายนักท่องเที่ยวมากขึ้นไม่ให้กระจุกตัวเป็นจุดๆ โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถ หรือมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว

: พิจารณารายละเอียดต่างๆ ในการเปิดให้บริการการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างเสรี ไม่ให้เกิดผลกระทบโดยตรงหรือเกิดผลกระทบทางอ้อม โดยอาจทำการผ่อนปรนข้อจำกัดต่างๆ เป็นขั้นตอน และผลักดันให้เกิดการรวมตัวและการพัฒนาในสาขาบริการที่อาจถูกผลกระทบจากการยกเลิกข้อจำกัด

o บริการสาธารณสุขและสุขภาพ

- : ให้มีการจัดทำแผนรายละเอียดการพัฒนาบริการด้านนี้ให้มีความสมบูรณ์ เช่น ให้มีความเชื่อมโยงกับแผนสาธารณสุขของประเทศหรือให้นำบริการเพื่อสุขภาพ การกีฬาบางด้าน และการนันทนาการ เป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวมากขึ้น
- : พัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางบริการด้านนี้ โดยร่วมกับภาคเอกชนสร้างความพร้อมด้านบุคลากร การพัฒนาการลงทุน กำหนดแหล่งที่ตั้ง การจัดผสมผสานบริการ และประชาสัมพันธ์

o บริการบันเทิงและสันทนาการ

- : รัฐควรส่งเสริมและพัฒนาบริการด้านนี้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว โดยจัดให้กีฬาบางด้านเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยว สร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าของสนามกอล์ฟ-โรงแรม-บริษัทนำเที่ยว
- : รัฐควรเร่งส่งเสริมให้เอกชนดำเนินการพัฒนาแหล่งที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น โบราณสถานต่างๆ ด้วยความร่วมมือจากกรมศิลปากร

o บริการทดสอบมาตรฐานสินค้า

- : จัดตั้งองค์กรทำหน้าที่ประสานงานทั้งระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน โดยมีอำนาจและบทบาทในการพัฒนาการจัดการและสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อยกระดับมาตรฐานการทดสอบสินค้าของไทย
- : รัฐควรเปิดโอกาสให้เอกชนที่เป็นสถาบันและหน่วยธุรกิจ เข้ามาให้บริการด้านนี้ โดยวางหลักเกณฑ์การตรวจสอบการให้ความร่วมมือและประสานงานการอำนวยความสะดวกต่างๆ และการสร้างความเชื่อถือในการให้บริการนี้ของเอกชนให้เป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติ

o บริการให้คำปรึกษา

- : ให้ทบทุนกฎหมาย ปว.281 ทางด้านการให้บริการคำปรึกษาทางประเภท เช่น ปรึกษาทางกฎหมาย ผู้ตรวจสอบบัญชี สถาปนิก และวิศวกร ที่เป็นชาวต่างชาติ เข้ามาให้บริการในประเทศไทยได้ แต่ให้หนึ่งรางวัลการแข่งขันด้านความชำนาญในบางประเภท ซึ่งชาวต่างชาติอาจมีสูงกว่าคนไทย

o **บริการการก่อสร้าง**

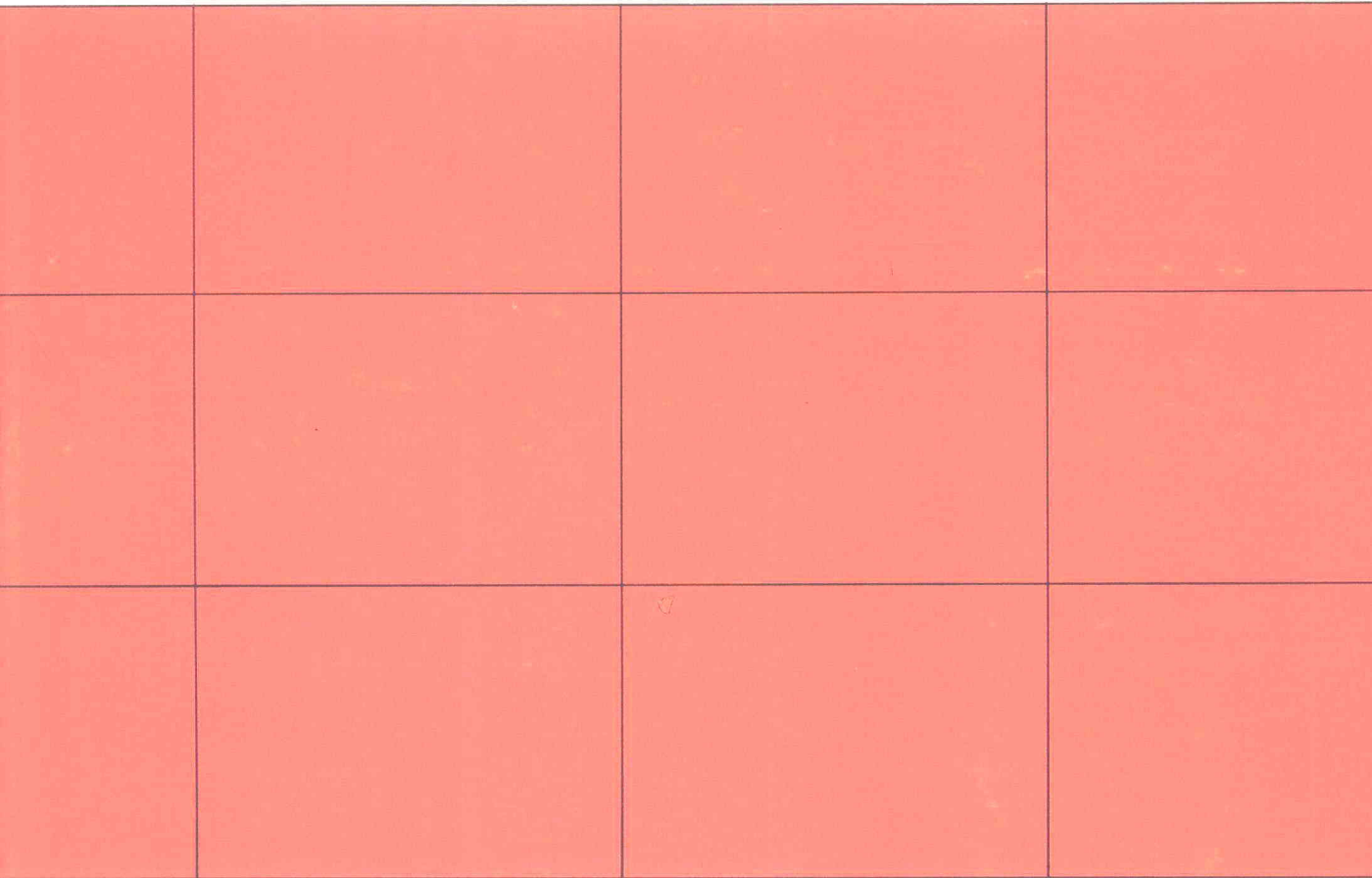
- : ควรสนับสนุนบทบาทของสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยให้มีการรวมกันมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมผู้รับเหมาขนาดเล็กที่ประมุขงานของรัฐ โดยจ่ายเงินล่วงหน้าให้สูงขึ้นเพื่อให้มีเงินหมุนเวียนมากขึ้น และสามารถเข้ารับเหมางานขนาดใหญ่ได้ พร้อมกับตั้งศูนย์ฝึกอบรมการก่อสร้าง เพื่อให้มีการพัฒนาวิชาการก่อสร้าง
- : รัฐควรพิจารณาว่าการก่อสร้างไม่ใช่เป็นเรื่องแรงงาน และการควบคุมเท่านั้น แต่เป็นเรื่องการส่งเสริมพัฒนาและการจัดการบริการการก่อสร้างซึ่งผู้ประกอบการไทย และต่างชาติแข่งขันกันมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลดีผลเสีย และผลกระทบจากการเปิดบริการก่อสร้างให้ต่างชาติเข้ามาแข่งขันได้และจัดทำนโยบาย/มาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่
- : ควรสนับสนุนผู้ประกอบการไทยมากขึ้นในด้านการเงิน ความเป็นวิชาชีพ การจัดการและกำลังคน ตลอดจนการประสานงานในระดับสถาบันและองค์กรระหว่างทางราชการและภาคเอกชน
- : รัฐควรจะสนับสนุนการก่อสร้างในต่างประเทศมากขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านการเงิน ดังเช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และสิงคโปร์ สนับสนุนเรื่องนี้อย่างจริงจังและได้ผลมาแล้ว
- : รัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการก่อสร้างของประเทศ โดยมีตัวแทนจาก สศช. ธปท. กระทรวงการคลัง กรมโยธาธิการ กรมชลประทาน กรมทางหลวง ฯลฯ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนามากกว่าการควบคุมและกำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในแนวทางที่ถูกต้องและผลิตงานที่ดีในราคายุติธรรม

o **บริการซ่อมเรือขนาดใหญ่**

- : รัฐควรกำหนดที่ตั้งที่เหมาะสมและสามารถป้องกันและควบคุมสิ่งกีดขวางก่อให้เกิดมลภาวะและปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้
- : ชัยแรกควรมีเรือซ่อมเรือขนาด 6,000 ตันกรอส เพื่อซ่อมเรือไทยได้เองโดยไม่ต้องไปใช้บริการต่างประเทศ และควรให้การแข่งขันด้วย
- : รัฐควรนำมาตรการยกเว้นภาษีสำหรับรายรับจากกิจการซ่อมเรือมาใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมซ่อมเรือให้มีการขยายตัวสูงขึ้น

o บริการซ่อมเครื่องบิน

: รัฐควรเข้ามาแก้ไขปัญหากิจการจัดหาสถานที่ให้กับบริษัทการบินไทย เพื่อสามารถขยายบริการด้านนี้ได้มากขึ้น

565 Soi Ramkhamhaeng 39 (Thepleela 1), Bangkok, Bangkok 10310

Tel: (662) 718-5460 extention 216-218; Fax: (662) 718-5461-2;

Email: publications@leela1.tdri.or.th; Web site: <http://www.info.tdri.or.th>